

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

«МЕТОДИЧНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ:
ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ ШКОЛИ ТА ВНЗ»

Матеріали ІХ Міжнародної науково-методичної конференції
Харків, 28 квітня 2017 року

Харків – 2017

УДК 811.111:378.147

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол №5 від 27.03.2017 р.)

Організаційний комітет конференції:

Голови:

Пасинок В.Г., доктор педагогічних наук, професор
Полоцька О.О., кандидат філологічних наук, доцент
Руднєва І.С., кандидат педагогічних наук, доцент
Булгакова В.Г., кандидат педагогічних наук, доцент

Члени організаційного комітету:

Ткаля І.А., кандидат філологічних наук, доцент
Павлова Л.В., старший викладач
Лешньова Н.О., старший викладач
Фещенко О.В., викладач
Рибакова О.В., викладач

Секретарі:

Матвійчук О.М.
Пешкова О.Г.
Бабаєва А.Г.

Адреса редакційної колегії:
61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-50
engldpt@karazin.ua

До збірника увійшли матеріали, присвячені загальним проблемам навчання і контролю, теорії і методики викладання іноземних мов, питанням пов'язаним з дидактичними та психологічними аспектами навчання іноземних мов у ВНЗ та школі. Також висвітлюються професійна підготовка з іноземних мов та новітні освітні підходи.

Розраховано на наукових працівників, аспірантів та студентів усіх спеціальностей.

ISBN 978-966-285-407-7

© Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна, 2017

ЗМІСТ

Авдєєнко І.М., Сапарбаєва Анажан ПРОБЛЕМИ НАЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ НА ФАКУЛЬТЕТІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	13
Авксентьєва Д.А. ВИКОРИСТАННЯ CASE-ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	14
Андрущенко А.О. ЗАСТОСУВАННЯ ІЛЮСТРАТИВНОЇ ТАБЛИЦІ ЯК ТИПУ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	16
Артеменко Я.В. ІГРИ ЯК ОДИН ІЗ ВАЖЛИВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	17
Бабаєва А.Г. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЕСЕ ПРИ СКЛАДАННІ КЕМБРИДЖСЬКОГО ІСПИТУ FCE	18
Байбекова Л.О. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	20
Беловолова Т.В. НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ТА СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ	21
Бєляєва Е.Ф. ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗАКОНІВ ОСВІТИ	23
Бєляєва О.Ю. ФУНКЦІЇ ВЕРБАЛЬНИХ І НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІЛКУВАННЯ В ПІСЕННО-ДРАМАТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	24
Бігич О.Б. АУДІОВІЗУАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЦІЛЬОВА В ПОДКАСТ-ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР	26
Бірюкова К.В. ПРИНЦИП НАОЧНОСТІ ЯК ОСНОВА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (НА БАЗІ ІНТЕРНЕТ РЕСУРС PINTEREST)	27

Бойко Г.А. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ	29
Бондарь С.Н. ОБ ИССЛЕДОВАНИИ ТЕКСТА НАУЧНОЙ СТАТЬИ КАК ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ЕДИНИЦЫ	30
Varenko T.K., Dudoladova A.V., Dudoladova O.V. LANGUAGE TAUGHT THROUGH POPULAR READS (on the example of “The Hunger Games” by Suzanne Collins)	32
Васянович Є.А. ВПЛИВ ТИПУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА МОВНУ КОМПЕТЕНЦІЮ ДІТЕЙ 9-13 РОКІВ (НА МАТЕРІАЛІ ЕКСПЕРИМЕНТУ З ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТІВ «МИР» І «ВІЙНА»)	34
Візірякіна Ю.В. РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.	35
Вітренко І.О. РОЗВИТОК НАВИЧОК ХХІ СТОЛІТТЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	37
Волкова О.Є. УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ З ТЕКСТОМ — ЗАПОРУКА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ	38
Воробьёва И.Н. МОТИВАЦИЯ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМИ НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТОВ УНИВЕРСИТЕТА ПРИ СМЕШАННОМ ОБУЧЕНИИ	39
Воронина Д.А. КЛЮЧЕВЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ДИНАМИЧНОГО ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ	41
Вороніна М.Ю. ОСОБЛИВОСТІ РОЗМЕЖУВАННЯ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ ЯК ПРЯМИХ ТА НЕПРЯМИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТИВ В КУРСІ ВИКЛАДАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ГРАМАТИКИ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ	43

Воронова Е.М. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТСО КАК ЭЛЕМЕНТ ПРОЕКТНОЙ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В ТЕХНИЧЕСКОМ ВУЗЕ	44
Гаврилова О.В. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	46
Галстян А.Г. MEANS OF OPTIMIZATION OF EXTRAMURAL EDUCATIONAL PROCESS	48
Глущенко Т. О. МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК НОВІТНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	50
Гридасова О.І. СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ	52
Грібкова І.Ф. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ХАРАКТЕР ТРУДНОЩІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ У СТАРШИХ КЛАСАХ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ	53
Гулая Є.В. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	55
Guseva G.G., Voronina K.V. ACADEMIC CALLS FOR COMPUTER ASSISTED LANGUAGE LEARNING	57
Depner G. PRAGMATICS AND FOREIGN LANGUAGE TEACHING	59
Дмитренко Ю.А., Самохина В.А. ПРЕЦЕДЕНТНЫЕ ФЕНОМЕНЫ: ТРУДНОСТИ ВОСПРИЯТИЯ	61
Дмитрикова О.В., Шестопалова К.В. ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ РОБІТ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ)	62
Дорошенко М.В. ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ. ВИКОРИСТАННЯ ВІРШІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ.	64

Зеніч О.В., Зоріна Т.М., Халіна Т.В. ТРУДНОЩІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	66
Зубкова Л. М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	68
Ільєнко О.В. BLENDED LEARNING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING: PROS AND CONS	69
Качанова О.В. TEACHING YOUNG LEARNERS WITH SONGS	71
Ковальова А.В. КОМП'ЮТЕРНЕ ТЕСТУВАННЯ ЯК МЕТОД КОНТРОЛЮ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ	73
Кондрацька М.І. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДИСТАНЦІЙНО	74
Korneeva I.O. MONOLOGUE PRESENTATION AS A KEY TYPE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING MONOLOGUE UTTERANCE OF THE FUTURE DESIGNERS	76
Костікова І.І. СПАДКОЄМНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ІКТ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	77
Котова А. В., Капнист Н. Н. ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ	79
Котова А.В., Туренко Р.Л. ОСНОВНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	80
Кравченко Н.М. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ З РОЗГОРНУТОЮ ВІДПОВІДДЮ ПРИ СКЛАДАННІ ЗНО	81
Красюкова М.М. ІНФОРМАТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІА	83
Кривенко В.П. АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПРОГРАМИ З ПОРІВНЯЛЬНОЇ ГРАМАТИКИ НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	85

Криворучко С.К.	
ЖАНР ЕЛЕКТРОННОГО ЛИСТА	86
Кубрак С. В.	
ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	88
Кузнецова О.В., Тарасова С.О.	
АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	89
Кузьміна В.С., Іваніга О.В.	
ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТУ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ	91
Левдик С.В.	
ПРИМЕНЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В СТАРШИХ КЛАССАХ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ	93
Легуцька О.І.	
NUEVAS TÉCNICAS DE ENSEÑANZA	94
Ленкова Л.А.	
THE IMPORTANCE OF PROJECT-BASED LEARNING IN TEACHING ENGLISH	95
Ленська О.О.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВНЗ	96
Lieshnova N.A., Strikauskas I.V.	
HOMEWORK ASSIGNMENTS AS AN EFFECTIVE TOOL IN EDUCATING STUDENTS	98
Литвиненко С.В.	
ВПЛИВ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ НА РОЗВИТОК ІДЕЙ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВІТЧИЗНЯНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ	100
Лихачова Г.О.	
ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	102
Лопатіна М.М.	
НАВЧАННЯ ТВОРЧОГО ПИСЬМА НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	103
Луганцова Є.А.	
РОЛЬОВІ ІГРИ. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ	105

Лутай К.С.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ МОДУЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ	107
Лю Юйинь, Черныш Т.В.	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВИДЕОМАТЕРИАЛОВ TEDTALKS В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ НЕЛИНГВИСТИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ	109
Малихіна О.П.	
ПРОБЛЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНКИ	110
Матвийчук О.Н.	
ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ АУДИРОВАНИЯ К СДАЧЕ ЭКЗАМЕНА ВЕС VANTAGE	112
Матвієнко В.В.	
УРАХУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПРИЙНЯТТЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	113
Матюхіна Ю.В.	
ЭФЕКТИВНІСТЬ ГРУПОВОЇ ФОРМИ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	115
Мащенко С.Г., Брославська Л.Я.	
ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР І ПРОФЕСІЙНЕ ВИХОВАННЯ	117
Мірошніченко Ю.Д.	
ВИКОРИСТАННЯ ФЛЕШ-КАРТ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИКИ ТА ГРАМАТИКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СЕРЕДНІХ КЛАСАХ	119
Морозова І.І.	
ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВО В ЕКОЛОГІЧНІЙ ПАРАДИГМІ	120
Мох Ю.А., Радченко Е.И.	
ДИСКУССИЯ КАК ИНТЕРАКТИВНЫЙ МЕТОД ОБУЧЕНИЯ	122
Нагорна О.О.	
АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АРБІТРАЖНИХ ЮРИСТІВ- МІЖНАРОДНИКІВ	123
Найдіна Є. С.	
ІНКОРПОРУВАННЯ TED TALKS В ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	124
Немчонок С.Л.	
CREATING A COMMUNICATIVE CLASSROOM	126

Никитина Л.Д. ЗНАЧЕНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ	128
Owoeye Samuel Oluwatimileyin METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FOREIGN LANGUAGES TEACHING	129
Овсяннікова Л.Є. TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSE. MUSIC IN ENGLISH	131
Огородник Н.Є. АНГЛОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МОРЯКІВ У СВІТЛІ РОЗВИВАЛЬНО-РЕФЛЕКСИВНОЇ ПАРАДИГМИ МОРСЬКОЇ ОСВІТИ	133
Оніщенко Н.А. ДІАТОПІЧНА ПЛЮРИЦЕНТРИЧНІСТЬ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В СИСТЕМІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ	134
Павлова Л.В. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТА ДО УСПІШНОГО ВИСТУПУ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ НА МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ	136
Пасинок В.Г. ОВОЛОДІЙ КУЛЬТУРОЮ МОВЛЕННЯ	137
Патій П.Ю. НАВЧАННЯ ГОВОРІННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ДРАМАТИЗАЦІЇ	139
Пешкова О.Г., Жарінова Є.Г. POPULAR SONGS AS A MEANS OF TEACHING GRAMMAR	141
Полоцька О.О. АКАДЕМІЧНА ТА НАУКОВА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КУРСІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	143
Попова Н.В. ЛЕКСИКОГРАФИЯ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВОГО ВУЗА	144
Прищенко Н.В. ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ УЧНІВ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.	146

Прокопенко А.А., Шикалова О.В. ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ	147
Птушка А.С. АУДИРОВАНИЕ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	149
Рапава Р.Б., Алавердові Е.В. РОЗКРИТТЯ КОНЦЕПТУ СЛЕНГ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-ЖУРНАЛІСТАМ	150
Репецька Г.В. КОМУНІКАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ	152
Решетняк Т.Н. ЛІТНІ МОВНІ ТАБОРИ: КЛУБ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК НЕСТАНДАРТНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ УЧНІВ	153
Рибакова О.В. КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	155
Рибіна І.М. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ШКОЛІ	156
Рубцов І.В. НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЮ У ФОРМАТІ FCE	158
Рубцова М.А. ТАНДЕМ-МЕТОД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ	159
Рудая Н.В., Селяхаттин Читчи РОЛЬ ЛИНГВОСТРАНОВЕДЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА В ПРЕПОДАВАНІИ ВОСТОЧНЫХ ЯЗЫКОВ	161
Рябих М.В. ПЕРЕХРЕСНЕ НАВЧАННЯ ГРАМАТИЧНИХ ЯВИЩ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	162
Савченко Н.Н. ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ У СТУДЕНТОВ-ЖУРНАЛИСТОВ С ПОМОЩЬЮ ИНТЕРНЕТ РЕСУРСОВ	164
Sverdlova I.O., Sverdlova I.S. TEACHING CONTEXTS AND ROLES OF TEACHERS AND LEARNERS	165

Семенюк М.О. РОЛЬ ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	166
Sergeyeva O. A. A FEW WORDS FOR THE BENEFIT OF TEACHING EFFECTIVE WRITING IN THE UNIVERSITY COURSE OF ENGLISH	168
Сердюк В.Н. КОММУНИКАТИВНИЙ ПОДХОД В ПРОЦЕСЕ ОБУЧЕННЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ	170
Синекон О.С. ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ У ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОМУ НАВЧАННІ ПРОФЕСІЙНО- ОРІЄНТОВАНОГО АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ІТ ФАХІВЦІВ	171
Timo Sippala, Yevhen Chervinko COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING FIRST- AND SECOND-YEAR NON-PHILOLOGY STUDENTS	173
Скриль О.І. LANGUAGE TEACHER IMMUNITY	174
Солощук Л.В. МІЖКУЛЬТУРНИЙ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ДИСКУРС: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	175
Стрельченко Д.В. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ: BLENDED/HYBRID/MIXED LEARNING	176
Ступницька Н.М. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ КОМПЕТЕНТНІСНІЙ СПРЯМОВАННОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	177
Тарасова О.В. КАРЬЕРНИЙ РОСТ УЧИТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В УСЛОВИЯХ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	179
Тащенко Г.В. FOREIGN LANGUAGE FOR MULTIPLE INTELLIGENCE	181
Ткаля І.А. DEVELOPMENT OF STUDENTS' TRANSFERABLE SKILLS	182

Ткачук Н.О. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	184
Хвостюк Л.І. DEUTSCH KREATIV UND KOMMUNIKATIV LERNEN	185
Черкашина Н.І. ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ЩЕ ОДНА МОЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	187
Черкашина Т.Ю. ХУДОЖНЬО-БІОГРАФІЧНА ПРОЗА: ВИХОВНИЙ АСПЕКТ	189
Чернышова Н.В. ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТОВ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ГРУППАХ С РАЗНЫМ УРОВНЕМ ЗНАНИЙ	191
Чирва Т.Д., Короткова Н.М. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	192
Чухно О.А. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ВРАХУВАННЯ ПЕРШОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ВИМОВИ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ	193
Шамаева Ю.Ю. СТРАТЕГИИ ПОСТРОЕНИЯ ОБРАЗОВ СОЗНАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ НООСФЕРНОЙ ЛИНГВОДИДАКТИКИ	195
Шарун Ю.Ф. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	197
Шитикова (Ластовка) К.И. ПРОБЛЕМНОЕ ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТОВ	198
Шпак О.В. КОМУНІКАТИВНИЙ КОНТАКТ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ	199
Щур Н.М. HOW MANY WORDS DO WE NEED TO TEACH?	201

ПРОБЛЕМИ НАЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ НА ФАКУЛЬТЕТІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Авдєєнко І.М. (Харків), Сапарбаєва А. (Туркменістан)

Кожен рік на навчання до факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна прибувають студенти з різних країн світу: Китаю, Туркменістану, Азербайджану, Казахстану, Марокко, Узбекистану, Еквадору та ін. Ці молоді люди є представниками певної країни з особливою ментальністю, психологічним станом, своєрідним сприйняттям світу й нового соціокультурного середовища, вони виховані в іншому законодавчому полі. Потрапляючи до України, іноземні громадяни мають пройти певний адаптаційний період. Вони повинні звикнути до умов проживання в чужій країні з нерідним мовним середовищем, до особливостей побуту та навчання, культури й традицій українського народу, серед якого треба буде жити протягом всього навчання. Тому факультет іноземних мов бере на себе відповідальність за іноземних студентів з перших днів навчання, для того щоб адаптація відбувалася психологічно більш комфортно.

Але, не зважаючи на опіку з боку факультету, виникають різні проблеми, які з'являються перед студентами-іноземцями. До таких проблем можна віднести: 1) фізіологічні фактори (погіршення психологічного стану у зв'язку зі зміною клімату (зміна настрою, дискомфорт, апатія, депресія); екологічна ситуація; 2) психологічні фактори (нові умови життя, проживання, харчування, рівень послуг та ін.); 3) соціальна адаптація іноземних студентів в умовах життя та навчання (нерідне соціальне середовище, стиль поведінки людей, які оточують та ін.); 4) умови навчання (викладання на нерідній мові, відвідування всіх занять, контроль успішності, дотримання різних правил та вимог в організації навчального процесу та ін.); 5) недостатній рівень володіння мовою (російською чи українською), іншими словами “мовний бар'єр” (не всі студенти проходять підготовче відділення); невміння записувати лекції (складні граматичні звороти, велика кількість нових термінів та визначень); читання навчальних посібників, методичної літератури (потребує багато часу та зусиль); 6) пізній приїзд іноземних студентів (особливо ті, що приїжджають майже під кінець семестру), через що вони не мають можливості повністю засвоїти програму навчання.

Важливу функцію у процесі успішного подолання проблем відіграють куратори груп, які водночас є і викладачами іноземної мови в цих групах. Вони проявляють гнучкість у виборі методики викладання, не зважаючи на певні напрацювання. Відносяться до студентів з повагою, створюють атмосферу співробітництва, взаємодії, емоційної комфортності між студентами у групі,

між викладачами та студентами. Оскільки куратор для іноземних студентів – це і викладач, і вихователь, він протягом навчального року проводить велику індивідуальну роботу зі студентами, з метою підвищення мотивації та зацікавленості в навчальному процесі, організовує виїзні екскурсії культурними й історичними місцями Харкова, проводить наукові конференції, олімпіади з іноземної мови. Таке поєднання навчального і виховного процесів прискорює процес адаптації та сприяє стабільному психоемоційному і фізичному стану студентів-іноземців; покращує засвоєння нових знань; формує готовність до навчання в університеті й осмислення значущості майбутньої професії.

ВИКОРИСТАННЯ CASE-ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Авксентьєва Д.А. (Харків)

Кейсові технології навчання були започатковані у Гарвардській школі бізнесу наприкінці 19-го століття і широко використовуються донині під час бізнес-навчання [3, с. 127]. Case-технології – це технології активного проблемно-ситуативного аналізу, засновані на використанні конкретних практичних випадків (кейсів) для спільного обговорення, аналізу та розробки рішення. Кейси містять певні реальні ситуації, які використовуються в навчальному процесі і орієнтують студентів на формування комунікативних, практичних, аналітичних професійних навичок та вмінь і підвищують вмотивованість до навчання та самоаналізу [2, с. 17]. В українській освітній практиці case-технології почали активно використовуватися на початку 21-го століття при викладанні гуманітарних дисциплін, як інноваційні технології, в тому числі, у навчанні іноземним мовам [1, с. 96]. У використанні цієї технології є такі етапи: введення в проблему, постановка завдання, групова робота над завданням, дискусія та заключна бесіда для знаходження оптимального рішення [2, с. 21]. Ми розглянемо використання кейс-технології під час викладання курсу «Іноземна мова: розділ ділова кореспонденція» для студентів економічних спеціальностей, які навчаються в Харківському інституті бізнесу та менеджменту. Використання методу case-study на заняттях з іноземної мови сприяє мотивації до вивчення іноземної мови, а також формуванню професійних компетенцій: навичок ведення перемовин у листуванні, аргументації відповідей, розвитку творчих здібностей студентів та навичок професійного спілкування. Під час занять з курсу «Іноземна мова - розділ : ділова кореспонденція» нами були обрані два основних методи роботи із кейсами – «Basket»-метод та метод ситуаційного аналізу, для яких

викладачем заздалегідь були розроблені професійно орієнтовані завдання-ситуації.

1) «Basket»-метод заснований на відтворенні студентом реальної професійної діяльності. Під час введення в роботу із даним методом між студентами були розподілені посади – менеджера, економіста, бухгалтера, тощо. Потім студенти отримували на пошту листи-запити, рекламації, листи-нагадування, супровідні листи, гарантійні листи, спам і навіть листи особистого характеру, розгляд яких може входити в межі компетенції спеціаліста або ні. Завдання студентів полягало у тому, щоб обрати для перекладу ті листи, відповідь на які входить у межі посадових обов'язків спеціаліста. Головна мета використання цього методу – навчити студента справлятися з функціональними обов'язками спеціаліста, що займає певну посаду та, безумовно, практика з іноземної мови.

2) Метод ситуаційного аналізу. Під час виконання кейсів-завдань даного методу студентам були запропоновані певні ситуації, а саме листи різного типу, характеру та складності. Завдання студентів полягало у перекладі листів та відповіді на них, виходячи із проблеми, представленої у листі. Даний метод сприяє розвитку комунікативних навичок студентів, формуванню професійної поведінки в залежності від кожної конкретної ситуації та дає змогу поліпшити писемну практику з іноземної мови. Застосування даної інноваційної методики при вивченні розділу «Ділова кореспонденція» можна вважати ефективним, адже мовна підготовка студентів немовних спеціальностей полягає в розвитку саме професійно орієнтованих комунікативних компетенцій, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Література:

1. Загородна О. Використання технології case-study на заняттях з іноземної мови в економічних ВНЗ / О. Загородна // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 2009. – Вип. 83. – С.95-98. 2. Сурмін, Ю.П. Метод аналізу ситуацій (Casestudy) та його навчальні можливості / Ю. П. Сурмін // Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології. – К.: МАУП, 2005. – 123 с. 3. Pearce J. Cases in Strategic Management / Pearce J., Robinson R.B. Jr. – Burr Ridge, Illinois. – Boston, Massachusetts, Sydney, Australia, 1994. – 520 p.

ЗАСТОСУВАННЯ ІЛЮСТРАТИВНОЇ ТАБЛИЦІ ЯК ТИПУ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Андрущенко А.О. (Харків)

Ілюстративна таблиця визначається [1, с. 238] як вид зорової наочності, що відображає явища у графічній формі і носить узагальнюючий характер. Вона може виконувати як орієнтувальну, так і узагальнювальну функції, ілюструючи не тільки формальний, але й функціональний аспекти відповідних граматичних явищ.

Забезпечення процесу формування франкомовних граматичних навичок потребує широкого використання ілюстративних таблиць. У навчальному процесі застосовуються ілюстративні таблиці, які мають різноманітний вигляд. Наприклад, для ознайомлення студентів із структурою *passé simple*, з метою засвоєння знань про її утворення та створення передумов для формування навички її вживання, можна застосовувати подану далі таблицю відмінювання дієслів за групами (див. табл. 1).

Таблиця 1

Ілюстративна таблиця відмінювання дієслів за групами в *passé simple*

	ÊTRE	AVOIR	I	II	III	Займенникові дієслова
Je	<i>fu – s</i>	<i>eu – s</i>	<i>parl– ai</i>	<i>fin – is</i>	<i>rend – is</i>	Je <i>me lavai</i>
Tu	<i>fu – s</i>	<i>eu– s</i>	<i>parl– as</i>	<i>fin – is</i>	<i>rend – is</i>	Tu <i>te lavas</i>
il (elle)	<i>fu – t</i>	<i>eu– t</i>	<i>parl – a</i>	<i>fin – it</i>	<i>rend – it</i>	Il (elle) <i>se lava</i>
nous	<i>fû – mes</i>	<i>eû– mes</i>	<i>parl– âmes</i>	<i>fin –îmes</i>	<i>rend –îmes</i>	Nous <i>nous lavâmes</i>
vous	<i>fû – tes</i>	<i>eû– tes</i>	<i>parl– âtes</i>	<i>fin – îtes</i>	<i>rend – îtes</i>	Vous <i>vous lavâtes</i>
ils (elles)	<i>fu – rent</i>	<i>eu–rent</i>	<i>parl–èrent</i>	<i>fin –irent</i>	<i>rend–irent</i>	Ils (elles) <i>se lavèrent</i>

Спираючись на такий тип навчальної інформації, студенти усвідомлюють способи утворення дієслівних форм. Подібні таблиці мають містити усю інформацію, необхідну студентам під час виконання вправ, зокрема, у цьому випадку, крім інформації про відмінювання дієслів за групами, ми бачимо окремо подану інформацію стосовно відмінювання важливих дієслів *être* та *avoir*, а також займенникових дієслів, принципи відмінювання яких дещо

відрізняються від решти дієслів. Студенти можуть зберігати зорову опору на подібні таблиці протягом такого відрізка часу, який є їм необхідним для мимовільного запам'ятовування її змісту у процесі виконання вправ. Наявність згаданої опори дозволяє суттєво економити час, оскільки відпадає необхідність користуватися довідковими матеріалами.

Література

1. Бігич О.Б. Методика навчання іноземних мов та культур: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О.Б. Бігич, Н.Ф. Бориско, Г.Е. Борецька та ін./ за загальн. ред. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

ІГРИ ЯК ОДИН ІЗ ВАЖЛИВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Артеменко Я.В. (Харків)

Ігрові методи навчання іноземних мов у початковій школі є одним із найбільш актуальних напрямків у педагогіці. Гра дозволяє сформувати інтерес учнів до вивчення іноземних мов.

Ігрова діяльність впливає на розвиток уваги, мислення, розширює ерудицію, дає можливість тренувати пам'ять. Гра – це спосіб виконання багатьох завдань навчання, тому потрібно знати, які навички потрібні, що діти не вміли і чому навчилися в ході гри.

Що ж таке гра? Гра – це певна ситуація, яка кожен раз повторюється у новому варіанті. Під час гри виникає змагання. Бажання перемогти активізує думку гравців. Мовленнєве спілкування, яке включає власне мовлення, жести та міміку має вмотивований характер. Для гри характерна спонтанність та кмітливість, отже перемога залежить від швидкої реакції та правильних відповідей. Отже, гра є ефективним методом навчання іноземної мови, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, письмо, аудіювання). На початковому етапі навчання використовують ігри на просте сприйняття і відтворення матеріалу. Також ігри позитивно впливають на формування пізнавальних інтересів школярів.

Існує кілька різновидів ігрової діяльності, які можна застосовувати на уроках іноземної мови в початковій школі:

- ігри для засвоєння літер алфавіту;
- фонетичні ігри;
- граматичні ігри;
- лексичні ігри;
- рольові ігри;

- письмові ігри;
- рухливі ігри;
- ігри для розвитку навичок читання;
- ігри для розвитку навичок аудіювання;
- ігри для розвитку навичок письма;
- ігри для розвитку мовленнєвих навичок.

Проведення уроків іноземної мови в початковій школі з використанням ігрового матеріалу активізує школярів, сприяє досягненню високої результативності занять та виховує любов до мови. Школярі переконуються в тому, що іноземну мову можна використовувати як засіб спілкування. Отже, гра сприяє ефективному засвоєнню матеріалу, зміцнює мотивацію до вивчення іноземної мови і підвищує якість знань учнів.

Література

1. Мельчик В.О. Граючись, вчимося: Навчальний посібник ігрових вправ для вивчення англійської мови у молодшій школі / В.О. Мельчик. – Луцьк, 2010.
2. Павлюк А.В. 200 ігор на уроках англійської мови / А.В. Павлюк. – Тернопіль: Мандрівець, 2003.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЕСЕ ПРИ СКЛАДАННІ КЕМБРИДЖСЬКОГО ІСПИТУ FCE

Бабаєва А.Г. (Харків)

При підготовці до Кембриджського іспиту FCE часто найважчим письмовим завданням для студентів виявляється написання есе (essay) – частково через те, що в українській системі шкільної освіти ми більше звикли до написання творів чи рефератів, а в університеті – курсових та дипломних робіт, але зрідка – есе. Натомість, в західній системі освіти (наприклад, в США та Канаді) формат есе широко використовується як спосіб перевірки знань на випускних іспитах, як тестове завдання під час конкурсного відбору до вищого навчального закладу, при прийомі на роботу до державних структур, як загальна перевірка на логіку та креативність водночас. Тому не дивно, що в цих країнах вивчення написання структурованого есе входить до учбової програми середніх шкіл.

Процес підготовки до іспиту, по-перше, повинен включати ретельне вивчення структури типів есе. Найпопулярніші з них:

1. «За і проти» – тип есе, в якому в основній частині наводиться однакова кількість аргументів «за» і «проти», які підкріплюються доказами або

прикладми. Рівна кількість ідей важлива для створення збалансованої позиції, а власна думка висловлюється лише у підсумках.

2. «Власна думка» – тип есе, у якому висловлюється власна позиція з заданої теми, а в основна частина містить обґрунтування такої думки та приклади.

3. «Проблеми та вирішення» – у такому типі есе описується бачення певної проблеми, способи її вирішення та їх наслідки.

Після розгляду типів есе, доцільно переходити до написання самого есе. Найбільш ефективними стадіями написання есе ми вважаємо наступні:

1. Мозговий шторм – записується все, що приходить до голови за темою. На цій стадії важливо розвинути хід думки та згенерувати достатню кількість ідей.

2. Відбір – обирається з попередніх нотаток тільки такі ідеї, які безпосередньо стосуються теми. Ідеї для «за і проти», наприклад, зручно записувати у два стовпчики, одночасно занотовуючи докази (чи аргументи) і слідкуючи, щоб ідей «за» було стільки ж, скільки і «проти».

3. План – створюється план майбутнього есе: відбираються ідеї, які будуть використовуватися у вступі, основній частині та підсумках. В основній частині планується 4 параграфи, в яких кожна ідея виражатиметься у першому-другому реченні, а решту речень присвячується доказам чи аргументам.

4. Чернетка – написання есе згідно з планом, не забуваючи про витончені граматичні конструкції, складну лексику, формальний стиль та слова-зв'язки.

5. Вичитка і остаточний варіант – ретельно вичитка написаного есе на рахунок присутності помилок, виправлення, перевірка, чи усі думки логічно зв'язані між собою і формують потрібну читацьку реакцію.

Написання есе під час іспиту відбувається в стислі часові рамки, тому студенти часто обирають пропустити якусь із стадій задля того, щоб виграти час. Наприклад, одразу починають писати, сподіваючись, що доречні ідеї з'являться самі в процесі написання, або не перевіряють есе на помилки. Звісно, нелогічний та незв'язний текст із великою кількістю помилок елементарного рівня не може розраховувати на високу оцінку екзаменатора. Тим не менш, слідкувати за часом так само потрібно, щоб не залишити свою думку незавершеною. Отже, ключем до написання правильного есе є чітке розуміння вимог екзаменаційного завдання, дотримання структури есе та проходження усіх стадій його написання, чіткий тайм-менеджмент.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Байбекова Л.О. (Харків)

Заняття із застосуванням інтерактивних технологій, як показує практика, сприяють ефективному засвоєнню мовного і мовленнєвого матеріалу, розвитку і формуванню ключових компетенцій, роблять матеріал цікавим для сприйняття і разом з цим, готують студентів-філологів до використання інтерактивних технологій під час їх майбутньої професійної діяльності.

На нашу думку, інтерактивні технології – це організація засвоєння знань і формування певних вмінь та навичок через сукупність особливим способом організованих навчально-пізнавальних дій. Сутність інтерактивного навчання полягає в активному залученні майбутніх філологів до процесу навчання і в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх її учасників. Співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), коли всі стають рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Педагог виступає в ролі організатора процесу навчання, лідера групи. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем, ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу майбутньому філологу стати справжнім лідером студентського колективу, вчать спілкуванню з метою досягнення запланованого результату.

Погоджуючись із дослідниками Л.В. Пирожченко й О.І. Пометун [1], С.О. Сисоєвою [2] та ін. вважаємо, що інтерактивне навчання є одним із сучасних напрямів «активного навчання». Ми вважаємо, що сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної взаємодії всіх учасників, які включені в активну пізнавальну діяльність. Студентам пропонується вирішувати певні проблемні ситуації, що сприяє формуванню у них різноманітного досвіду, необхідного під час майбутньої професійної діяльності. Навчання у співробітництві, робота в команді, колективні способи навчальної роботи забезпечили вимушену навчально-пізнавальну активність і високий рівень навчальної комунікації студентів. Надзвичайно важливим і ефективним вважаємо застосування мультимедійних технологій у педагогічній практиці, оскільки саме це зумовлює появу принципово нового способу навчання, а також збагачує та доповнює традиційні методи. Раціональне поєднання традиційних освітніх засобів із сучасними інтерактивними технологіями забезпечує вирішення завдань

модернізації підготовки майбутніх філологів. Організація занять із застосуванням мультимедійних технологій дозволяє економити час, інтенсифікує подання навчального матеріалу. Водночас з'являються додаткові вимоги до підготовки мультимедійних матеріалів та організації навчального процесу. Основними видами інтерактивних технологій, на нашу думку, є «людина-людина», а саме форми: метод проектів, кейс метод тощо та «людина-техніка» – це використання Інтернету, ІКТ, телекомунікаційні проекти, мультимедійні технології.

Отже, можна стверджувати, що саме використання інтерактивних технологій на основі впровадження мультимедійних технологій сприяє формуванню у майбутніх філологів комунікативного, рефлексивного досвіду, досвіду співпраці, узгодження інтересів і позицій, спільного прийняття рішень тощо.

Література

1. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. Посібник / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с. 2. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С.О. Сисоєва; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ЕКМО, 2011. – 324 с.

НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ТА СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Беловолова Т.В. (Харків)

Основними принципами освіти, що сформувалися в нашому суспільстві, є її пріоритетність, демократизація, гуманітаризація, відкритість та варіативність. Наразі зросла роль іноземних мов, зокрема англійської. Іноземна мова є одним із компонентів професійної компетенції людини. Якщо раніше існував один підручник, одна програма з іноземної мови для всіх шкіл СРСР, то тепер таких підручників є багато. Завдяки цьому вчитель має широкий вибір додаткових аутентичних матеріалів для відпрацювання з учнями набутих навичок. Пріоритет гуманітарних дисциплін, покликаних сформувати культуру особистості, та прийняття міжнародних стандартів освіти дають можливість запозичити та впровадити досвід інших країн.

У нашому місті існує багато навчальних закладів, але особливо виділяються школи нового типу: спеціалізовані школи й профільні класи, гімназії та ліцеї, де триступенева система освіти зобов'язує вивчати іноземну мову на всіх ступенях. Можемо виокремити початкову школу (І ступінь) та основну школу (ІІ ступінь), які є стартовим майданчиком для накопичення лексики та граматики, освоєння базових навичок у вивченні саме іноземної мови.

Одним із найважливіших видів мовленнєвої діяльності, що дає можливість реалізувати не тільки практичну, але й виховну, освітню і розвиваючу цілі, є аудіювання. Воно повинно посідати значне місце вже на початковому етапі вивчення англійської мови. Аудіювання дає можливість опановувати звукову систему мови, що вивчається, її фонемний склад та інтонацію: ритм, наголос, мелодику. У той же час такий вид роботи полегшує оволодіння мовленням, читанням і письмом. Наприклад, на початковому етапі вчитель навчає дітей диференціювати звуки ізольовані та в поєднаннях, чути різницю між звуками, наприклад, [e] і [æ], [s] і [z]. Дитина засвоює мову, як відомо, не усвідомлено, а шляхом імітацій. Усе це необхідно враховувати при навчанні аудіювання іноземною мовою, оскільки тут можна знайти достатньо аналогій з аудіюванням рідною мовою. Через аудіювання йде засвоєння лексичного складу мови і його граматичної структури [1, с. 32-37].

Метою аудіювання є навчити учнів визначати значення невідомих слів за контекстом та звуковою формою цих слів, а також розуміти загальний зміст повідомлення, ігноруючи несуттєву інформацію. Вимоги початкової школи передбачають розуміння учнями мовлення вчителя, яке звучить у нормальному темпі, висловлювання учнів, а також тексти звукозапису тривалістю звучання до 2 хвилин. До системи вправ для навчання аудіювання можна віднести вправи, метою яких є формування фонетичних, лексичних та граматичних навичок [3, с. 26]. У підручниках це може бути представлено у вигляді нескладної історії, пісень чи так званих “chant”. Діти з задоволенням повторюють легкі структури та інтонацію.

Вимоги середньої школи вже дещо вищі та потребують достатнього словникового та граматичного запасу, адже включають вправи для розвитку вмінь аудіювання, тобто таких, що готують учнів до пролуховування текстів рівнів A2 та B1. Виконуючи такі вправи, учні оволодівають уміннями передбачати зміст, виділяти головне, знаходити другорядні деталі, встановлювати причиново-наслідкові зв'язки, зосереджувати увагу на діях і характеристиках персонажів, простежувати логічну послідовність подій і дотримуватися її при передачі змісту [2]. Важливу роль відіграє інструкція, що містить конкретне завдання для орієнтування учнів на цілеспрямоване й свідоме розуміння інформації, це організовує процес мислення учня, його увагу й стимулює запам'ятовування в процесі слухання.

Література

1. Басіна А. Методика викладання іноземної мови в початковій школі / А. Басіна. – К.: Шкільний світ, 2007. – С. 32 – 37.
2. Браун Дж. Восприятие английской речи на слух / Дж. Браун. – М., 1984. – 96 с.
3. Карп'юк О.Д.

ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗАКОНІВ ОСВІТИ

Беляєва Е.Ф. (Харків)

Головною метою пізнання і сприйняття світу людиною є придбання знань та їх реалізація в житті і діяльності. Це стає можливим тільки тоді, коли навчальний процес є достатньо організованим. Освіта – фундаментальна форма осягнення реальності. Вивчення системи освіти з точки зору загальної теорії систем академік Ю.А. Урманцев називає основною формою сприйняття об'єктивної реальності поряд із наукою, технікою, мистецтвом, філософією, політологією тощо [2]. Цей видатний системолог так само визначає освіту як засіб і умову існування і розвитку суспільства.

У наш час неможливо виховати цілісну особистість та громадянина без вивчення і сприйняття спеціальних законів освіти, оскільки деструктуризація особистості і втрата істинних ідеалів і норм, подвійна мораль, порушення коду біовиживання, деформація генетично детермінованого способу сприйняття інформації, переважання техногенних процесів та уявлень превалюють у нинішньому людському суспільстві. Сьогодні люди перестали розуміти навіть сам факт неприродності свого життя. Переважання штучного елемента над природним розхищує біосистему «людина», знижує її потенціал і робить її нежиттєздатною [1].

Закони, що лежать в основі освіти, було відкрито і систематизовано академіком Російської академії природничих наук, доктором психології Н.В. Масловою. Вона присвятила близько сорока років своєї педагогічної та наукової роботи спробам підійти до розуміння того, як насправді працюють ці закони. Було б неможливо створити періодичну систему законів освіти без відкриття періодичних систем загальних законів світу, загальних законів людського суспільства і загальних законів пізнання/осягнення, які стали його основою.

Метою періодичної системи законів освіти є забезпечення суспільства загальним науково-методичним апаратом вивчення та вдосконалення системи освіти і її підсистем.

Періодична система спеціальних законів освіти має триєдину природу. Одна з її сторін – гносеологічна. Це означає, що система відображає закони пізнавальної активності людини, які необхідно вивчати з метою підвищення ефективності пізнавальних здібностей або якості та обсягу знань. Інший зріз – виховний. Навчання і виховання утворюють тандем: одне без іншого не існує.

Третій зріз – праксеологічний, тобто орієнтований на пропозицію науково обґрунтованих заходів, технологій, проектів впровадження напрацювань теорії освіти у життя [1].

Освіта і суспільство є рівноправними «партнерами»: ні суспільство, ні освіта одне без одного існувати не можуть. Деградація одного автоматично веде до деградації іншого.

Багатозначні зв'язки, що існують між системами освіти та суспільством, відображено в періодичній системі законів освіти. Це дозволяє вдосконалювати суспільство, вивчаючи, осягаючи закони освіти, впроваджуючи освіту, виховання в сім'ї та соціумі. Рівень знання і розуміння законів освіти має величезне значення, оскільки моральний та інтелектуальний стан суспільства є своєрідним живим дзеркалом освіти.

Література

1. Маслова Н.В. Периодическая система законов образования / Н.В. Маслова. – М.: Институт холодинамики, 2009. – 179 с. 2. Урманцев Ю.А. Образование – фундаментальная форма постижения бытия / Ю.А. Юрмалов // Ноосферное образование – стратегический ресурс планеты / Сб. докладов XV и XVI Международных научно-практических конференций. – М.; Алматы: Институт холодинамики, 2004. – С. 62-69.

ФУНКЦІЇ ВЕРБАЛЬНИХ І НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ СПІЛКУВАННЯ В ПІСЕННО-ДРАМАТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Беляєва О.Ю. (Харків)

Пісенно-драматичний дискурс (далі – ПДД) відрізняється креолізованістю, сполучуваністю вербальних засобів спілкування (текстів драматичних пісень) і невербальних (музики). На сьогодні розмовна мова й музика прагнуть возз'єднатися, створюючи синтетичну інформаційну культуру [2, с. 46]. Саме ПДД як об'єкт дослідження є прикладом такого возз'єднання. Говорячи про єдність слів і музики, вводимо поняття *атрактивність*, що застосовується в музичному поетичному дискурсі. Під лінгвістичною атрактивністю розуміють властивість лінгвістичного об'єкта звертати на себе підвищену увагу аудиторії, викликати емоційне притягування. Музика – оптимальний інструмент донесення інформації до аудиторії [1, с. 38–39].

Функція є домінуючою при характеристиці пісенної творчості сучасної британської поп-групи *Hurts*, яка в культурі Великобританії набула особливої популярності. Серед функцій музики А.В. Чернишов виділяє функцію емоційного наповнення сюжету [2, с. 26–27]. Емотивна функція, яка

виділяється в поп-жанрі ПДД, відображає внутрішні переживання автора, виражені емоціями (смуток, радість), що супроводжується музикою.

Іншою функцією музики є здатність позначати простір і час [2, с. 27]. Музика може інформувати слухача про місцезнаходження героя через мелодії, котрі відповідають тій чи іншій місцевості. Наприклад, музичний вступ, який нагадує шум води, відповідає сцені біля річки: *On a bridge across the Severn* [Wonderful Life, HAPPINESS 2010 HURTS]. Позначення часу також може відбуватися через асоціативні музичні звучання. Музика найінформативніша у функції позначення епохи [2, с. 28]. Містячи в собі основну інформацію ПДД, вона занурює слухача в будь-яку епоху за допомогою етнічної мелодії та набору лексичних одиниць. Історична музика в єдності зі словом виявляє взаємозв'язок словесної інформеми та музичної.

У композиції *Rolling Stone* [SURRENDER 2015, HURTS] мелодії італійської музики з трагічним відтінком служать для інтерпретації слухачем низки трагічних подій п'єси *Romeo and Juliet*, що відбуваються в середньовічному місті Верона. Музика визначає епоху за допомогою власних назв: імені головної героїні п'єси (*Juliet*) і назви міста (*Verona*). Це також яскравий приклад синтезу вербальної та музичної інформеми.

Основною функцією музики в ПДД є створення драматургічної форми драматичної пісні. Музика слугує передтекстовою, притекстовою або післятекстовою інформацією. Це – лірична музика, яка налаштовує слухача на любовну лірику на початку драматичної пісні, розвиває тему любові в супроводі тексту й звучить у кінці після тексту. У композиції *Wish* із альбому *SURRENDER 2015* групи *HURTS* на початку перед текстом чуємо спокійну ліричну музику. Слухач уявляє, що ліричний герой чекає на свою кохану, і сам відчуває трепетне очікування зустрічі. Його серце починає битися все швидше, музика стає більш динамічною: *I felt my heart beat racing*. Ліричний герой згадує, як зустрів дівчину, закохавшись у неї: *And on that Camberwell Road I found a mirror for my soul*. Після тексту драматичної пісні знову звучить легка лірична мелодія, слухач співпереживає з ліричним героєм, осмислюючи почуте.

Дослідження мовних засобів у пісенно-драматичному дискурсі сучасної британської поп-групи *HURTS* у поєднанні з музичними засобами дозволяє зробити висновок про те, що нерозривний зв'язок вербальних і невербальних компонентів забезпечує його адекватне сприйняття. Взаємодія лінгвістичного та музичного компонентів дає можливість створювати особливу драматургію виконання драматичних пісень у сучасному поп-жанрі пісенно-драматичного дискурсу.

Література

1. Подрядова В.В. Музыкальный поэтический дискурс: особенности лингвистической аттрактивности / В.В. Подрядова // Вестник МГОУ. – Сер.: Лингвистика. – М.: Изд-во МГОУ, 2012. – № 2. – С. 38–43.
2. Чернышев А.В. Медиамузыка на ТВ / А.В. Чернышев // Журналист. – М.: Изд-во МГУ, 2009. – 112 с.

Джерела ілюстративного матеріалу

Тексти драматичних пісень поп-групи *Hurts*. – Режим доступу: <http://en.lyrsense.com/hurts>

АУДІОВІЗУАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЦІЛЬОВА В ПОДКАСТ-ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР

Бігич О. Б. (Київ)

З-поміж сучасних технологій навчання іноземних мов і культур виокремлюється подкаст-технологія (або подкастинг), яка уможливорює знаходження, прослуховування, перегляд подкастів, а також запис і розміщення на сервері особистого подкасту. Як навчальні, так й автентичні подкасти сприяють формуванню у школярів / студентів передусім іншомовної мовленнєвої компетентності в аудіюванні, супутнім якому є аудіовізуалізація.

Науковцями [1] визначено відмінні характеристики цих двох видів рецептивної мовленнєвої діяльності. Аудіовізуалізація вирізняється від аудіювання за каналом сприймання інформації: слуховим – у процесі аудіювання й зоровим і слуховим – у процесі аудіовізуалізації, а також за можливістю доповнення аудіоінформації іншими видами зорової інформації: образно-схематичною й візуально-текстовою. Прикладом останньої є субтитри.

Отже, аудіовізуалізація є злиттям двох видів інформації – слухової і зорової в процесі сприймання й розуміння аудіовізуальних матеріалів, які одночасно передають аудіо- й візуальну інформацію, а також містять образно-схематичні й візуально-текстові інформаційні доповнення [2, с. 5].

Кожен подкаст блогу *Virtual Spanish Classroom* [4], окрім прибавливого текстового анонсу його змісту, супроводжується різноманітними зоровими опорами залежно від теми. Так, подкаст “*Las Fiestas del Pilar*” ілюструється офіційним постером цього свята в Сарагосі в 2014 р. (*Cartel oficial de las Fiestas del Pilar 2014*), репродукцією всесвітньо відомої світлини “*Le Baiser del Hotel de Ville*”, зробленої в Парижі у 1950 р. фотографом Робером Дуано (“*El Beso*” del fotógrafo Robert Doisneau) і відеофрагментом відтворення цього поцілунку на площі Пілар у Сарагосі (*Una plaza del Pilar abarrotada se besa por Zaragoza*).

Безперечно, що навіть назви цих візуально-текстових опор уже формують у користувачів подкасту лінгвосоціокультурну компетентність.

Напередодні різдвяних свят блог ProfeDeELE.es [3] оприлюднив дидактичні матеріали, зокрема присвячені дню волхвів – el día de los Reyes Magos, який є аналогом дня Святого Миколая. Започатковано перший конкурс листів волхвам. Водночас цю традицію іспаномовних країн доповнено двома відеофрагментами: “пісенним листом волхвам” – семирічна Індара разом зі своєю улюбленою співачкою Марією Караско блискуче виконує її пісню “Amis queridos Reyes Magos” і “la otra carta de Ikea” – діти з 10-ти сімей пишуть листи волхвам з традиційним проханням подарунків, після чого аналогічний лист пишуть батькам, які приголомшені й розчулені очікуваними від них подарунками.

Ці відеофрагменти будуть корисними для молодших школярів, оскільки ілюструють захоплення, традиції, цінності їхніх іспаномовних ровесників.

Цікавим є той факт, що подкасти цих блогів виокремлюються як навчальна рубрика: в блозі Virtual Spanish Classroom поряд з рубрикою Audición, у блозі ProfeDeELE.es поряд з рубрикою Video.

Таким чином, цільовою при використанні подкаст-технології навчання іноземних мов і культур поряд з аудитивною формується й аудіовізуальна компетентність. Водночас матеріали подкасту сприяють формуванню й міжкультурної компетентності, що й складатиме перспективу подальших наукових розвідок.

Література

1. Гуд В.Г. Обучение восприятию иноязычной устной речи в условиях межкультурного языкового общения / В.Г. Гуд, Е.В. Вильковская: Электронный ресурс. – Режим доступа <http://tea4er.ru/home/volume7/3726-2015-04-07-16-48-18>.
2. Сафонова В.В. Развитие культуры восприятия устной речи при обучении иностранному языку: современные методические проблемы и пути их решения В.В. Сафонова // Иностранные языки в школе. – 2011. – № 5. – С. 2-7.
3. ProfeDeELE.es: Edición digital. – Modo de acceso <http://www.profedelee.es/>
4. Virtual Spanish Classroom: Edición digital. – Modo de acceso <https://virtualspanishclassroom.wordpress.com/>

ПРИНЦИП НАОЧНОСТІ ЯК ОСНОВА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛУ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (НА БАЗІ ІНТЕРНЕТ РЕСУРС PINTEREST)

Бірюкова К.В. (Харків)

Принцип наочності відіграє особливу роль у навчанні іноземної мови. При її засвоєнні виникає завдання – створити систему відображення об'єктивного світу в формах другої мови. У шкільних умовах навчання при

відсутності іншомовного середовища об'єктивний світ моделюється за допомогою наочності. Застосування наочних методів навчання обґрунтував у "Великій дидактиці" Я.А. Коменський. Він розглядав чуттєвий досвід дитини як основу навчання і вважав, що навчання слід починати "не зі словесного тлумачення про речі, але з реального спостереження над ними" [1].

Наочність – це основа, на якій нова мова засвоюється своєрідно, і формуються мовні процеси, що навчаються. Використання засобів наочності забезпечує легкість і швидкість відтворення у свідомості зв'язків від слова іноземної мови, що означає поняття, до образу предмета і явища, і зв'язків від образу предмета, сприйманого в момент говоріння, до іншомовного слова.

Проведені дослідження підтверджують той факт, що наочний матеріал, незалежно від вікових особливостей, запам'ятовується набагато краще. Використовуючи різні засоби наочності: предмети, макети, картини, жести, рухи, діафільми, кінофільми і т. п., вчитель у навчальних цілях моделює фрагменти об'єктивної дійсності, які асоціюються учнями з відповідними іншомовними формами в процесі здійснення навчальної комунікації. У результаті цього форми іноземної мови стають для учнів відображенням відповідних фрагментів об'єктивного світу і носіями певної інформації, обмін якою здійснюється при спілкуванні в тій чи іншій ситуації. При навчанні іноземної мови наочність є не тільки важливим засобом семантизації, а й засобом оволодіння ситуативної обумовленістю мови. За допомогою наочності створюються навчальні ситуації, в яких відпрацьовується усна комунікація і освоюється таким чином мовна реакція на об'єктивну дійсність. У навчанні мовам наочність може бути використана і при викладенні нового матеріалу, і при перевірці засвоєння навчального матеріалу.

З розвитком сучасних технологій комп'ютер стає засобом навчання, здатним наочно представляти різну інформацію. Ефективне подання уроків на екрані є одним з центральних питань комп'ютерного навчання. У цьому на допомогу вчителю приходять інтернет ресурси. У своїй практиці вчителя іноземної мови я широко використовую наочність як стимулювання процесу засвоєння матеріалу, як додатковий засіб запам'ятовування і збереження інформації, як яскравий опорний сигнал, що сприяє розвитку таких здібностей дитини, як уява, зорова та емоційна пам'ять. У цьому мені допомагає новий ресурс Pinterest.com – соціальна мережа, своєрідна дошка ідей у вигляді пінів (Pin – будь яке зображення або фото цього сайту). Тут ви знайдете безліч готового наочного матеріалу на будь-яку тематику. Це може бути як просто зображення лексичних одиниць, так і готові тексти із завданнями до них. Яскраве виконання матеріалу ефективно працює для забезпечення принципу наочності як у дітей молодшого віку, так й у старшокласників. Цей ресурс стане

у пригоді вчителеві на усіх етапах подання матеріалу, а піком майстерності та гарним творчим завданням для учнів може стати створення власного піну.

Таким чином, наочність у навчанні іноземної мови в практичних цілях допомагає розкрити зміст висловлювань і моделює життєві ситуації, в яких відбувається комунікація. Новий інтернет ресурс Pinterest.com допоможе яскраво застосувати принцип наочності у навчанні іноземним мовам та покращить сприйняття матеріалу.

Література

1. Коменский Я.А. Избранные педагогические сочинения [перевод с чеш.; под ред. вступ ст. и примеч. А.А. Красновой] / Ян Амос Коменский. – М: Просвещение, 1955. – С. 302-303.

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Бойко Г.А. (Київ)

Стрімкий розвиток науки та техніки і поглиблення міжнародної співпраці вимагає від майбутніх фахівців з харчових технологій та інженерії володіння іноземною мовою професійного спрямування для спілкування з іноземними колегами та участі у міжнародних виставках і конференціях.

Огляд наукових праць показав, що багато дослідників звертаються до проблеми формування компетентності в монологічному мовленні студентів нелінгвістичних спеціальностей (Л.В. Бондар, О.В. Вашило, Н.Л. Драб, С.Е. Кіржнер, Н.К. Лямзіна, Ю.М. Несин, Н.Р. Петранговська, І.А. Федорова) і організації самостійної роботи студентів під час вивчення іноземної мови (І.П. Задорожна, Н.В. Майер), але питання формування компетентності в монологічному мовленні в процесі самостійної роботи вивчено недостатньо.

Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (ЗЄР), випускник середньої загальноосвітньої школи повинен володіти ІМ, в тому числі і компетентністю в говорінні, на рівні В1. Протягом навчання у нелінгвістичному вищому навчальному закладі (ВНЗ) студент повинен досягти рівня В2.

Метою викладання навчальної дисципліни «Іноземна мова» є практичне оволодіння студентами І курсу спеціальності 181 «Харчові технології» іноземною мовою професійного спрямування, тобто формування і розвиток професійної іншомовної компетентності для використання іноземної мови в різних сферах професійної діяльності [3].

Відповідно до Програми з англійської мови для професійного спілкування до монологічного мовлення бакалаврів на рівні B2 висуваються наступні вимоги:

- здатність чітко виступати з підготовленими презентаціями на різні теми як академічного так і професійного спрямування;
- вміння створювати чіткий, детальний монолог навчальної та фахової тематики;
- вміння використовувати засоби понадфразового зв'язку для логічного поєднання висловлювань [2].

В монологічному мовленні на рівні B2 майбутні фахівці повинні вміти представити чіткі, детальні висловлювання про широке коло питань, що стосуються сфер їхніх інтересів, висловлювати свою точку зору на запропоновану тему, наводячи аргументи за і проти [1].

Відповідно до ЗЄР, для досягнення рівня B2 студентам, які вже володіють рівнем B1, потрібно близько 200 аудиторних годин. В той же час ми спостерігаємо скорочення аудиторних годин ІМПС в технічних ВНЗ. Наприклад, в Національному університеті харчових технологій (НУХТ) студенти вивчають дисципліну Іноземна мова (за професійним спрямуванням) лише на першому році навчання. На вивчення дисципліни відводиться 90 годин, з них 54 аудиторних годин і 36 години – самостійна робота.

Висновки. Таким чином, особливої актуальності набуває організація самостійної роботи студентів, зокрема з метою формування компетентності в професійно орієнтованому монологічному мовленні.

Література

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Колектив авторів: Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок та ін. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
3. Програма навчальної дисципліни «Іноземна мова» для студентів спеціальності 181 «Харчові технології та інженерія». – К.: НУХТ, 2016. – 25 с.

ОБ ИССЛЕДОВАНИИ ТЕКСТА НАУЧНОЙ СТАТЬИ КАК ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ЕДИНИЦЫ

Бондарь С.Н. (Харьков)

Исследование текста как базовой лингвистической единицы, обладающей специфическими чертами структурной и смысловой организации, является важным шагом в развитии языкознания.

В настоящее время одной из теоретических задач считается выявление соотношения тематической и внешней структуры текста, изучаемого в рамках теории коммуникации. Согласно этой теории, коммуникативный акт состоит из создания, передачи, восприятия и интерпретации информации. Возникает необходимость теоретического осмысления способов построения текстов в различных сферах коммуникации, в том числе в сфере науки. Всесторонний анализ научного текста как продукта целенаправленной коммуникативной деятельности возможен при условии, если он рассматривается как сложная иерархическая структура, различные элементы которой выполняют особую функцию при передаче информации. Постоянная ориентация читателя на главную задачу того или иного элемента этой структуры помогает раскрытию общей задачи текста.

Проблема специфической (лексической и синтаксической) организации жанров научной литературы заслуживает самого пристального внимания исследователей - лингвистов.

Вопросам об истоках возникновения научного стиля, и в частности становления жанра статьи с постепенным четким выделением композиционных компонентов, посвящены многие публикации специалистов.

Целью настоящих тезисов является описание композиционно-смысловой организации текста научной журнальной статьи в аспекте лингвистики текста. Знание закономерностей построения текста журнальной статьи, выделение его характерных признаков с точки зрения внешней структуры и языковой организации способствуют дальнейшему накоплению знаний.

Необходимо подчеркнуть, что характер информации, заложенной в научной статье, отличается научной новизной, сложностью и специфичностью. Такой своеобразный характер информации предполагает развитие темы научного исследования, исходя из тематической основы, представляющей собой концентрированную информацию общего содержания статьи.

Развертывание текста при передаче научной информации вызвало необходимость разработать структуру научной статьи, каждое композиционное звено которой имеет строго определенное назначение. Структура является универсальной и удовлетворяет требованиям избранных подстилей. Она обусловлена спецификой социальной функции жанра научной статьи и способствует однозначному пониманию читаемого, быстрому «вхождению в текст», снимая у читателя необходимость строить гипотезы с целью правильного охвата общего содержания, его синтетического обобщения.

В содержательном аспекте научная информация заключена в членении текста на абзацы и композиционные звенья в виде заголовка, введения, основной и заключительной частей статьи. Содержательные и формальные

элементы научной статьи включаются на основе тематической связности и прагматической установки автора на коллегу-читателя, при этом учитываются условия письменной научной коммуникации.

В результате анализа специальных статей учеными были выделены формальные композиционные составляющие, представляющие собой в совокупности инвариант английской журнальной статьи. Схематически подобная модель данного жанра может быть представлена в виде связывания формальных композиционных звеньев, поэтапно выражающих коммуникативное намерение автора.

Литература

1. Гальперин И.Р. Членимость текста / И.Р. Гальперин // Сб. науч. трудов МГПИИЯ им. М. Тореца. – М., 1978. – Вып. 125. – С. 27.

LANGUAGE TAUGHT THROUGH POPULAR READS (on the example of “The Hunger Games” by Suzanne Collins)

Varenko T.K., Dudoladova A.V., Dudoladova O.V. (Kharkiv)

What reading books does in terms of foreign language acquisition is inter alia enable the readers to get immersed in the cultural and social peculiarities of the language, teach proper and acceptable ways to behave in and respond to daily situations, help develop communicative abilities, enhance interpersonal skills, enrich vocabulary and grammar used in everyday life. Within this framework, reading contemporary literature, whatever the genre, affords you an opportunity to plunge into and “live” in the actual language environment without having to go on any trips abroad you might not be disposed to.

While getting today’s students to read classics in the original may be an undertaking, exploiting their current reading preferences may turn out to be the game-changer. Currently, one popular genre is dystopian young adult, which offers a vast choice of reads for teenagers and young adults, such as *The Hunger Games* by Suzanne Collins, *Divergent* by Veronica Roth, or *The Maze Runner* by James Dashner, to name a few. As a rule, these books have screen adaptations, which are popular with the young people, and are thus a good motivation for them to read the books behind the movies.

For the purpose of this paper let us have a brief look at the novel *The Hunger Games* by Suzanne Collins to explore its potential for English proficiency development.

The book abounds in varied grammar constructions, providing prolific examples of the use of tenses and voices, verbals, modals, articles, comparison, tag questions, punctuation, etc. Here are a few examples: “*I tried to drown him in a*

bucket when Prim brought him home. Scrawny kitten, belly swollen with worms, crawling with fleas. The last thing I needed was another mouth to feed. But Prim begged so hard, cried even, I had to let him stay.” [1, p. 5]. “My real name is Katniss, but when I first told him, I had barely whispered it. So he thought I’d said Catnip.” [1, p. 9]. “But today, despite the bright banners hanging on the buildings, there’s an air of grimness.” [1, p. 16]. “Don’t want her to steal all the glory, do we?” [1, p. 23]. “You will try, won’t you?” [1, p. 32]. “I’ve shoveled about halfway through the mound when I realize no one’s talking.” [1, p. 113]. “And as for the citizens of the Capitol, well, they can’t stop talking about you. No one can help but admire your spirit.” [1, p. 116]. “Of all the people I’ve met since I left home, Cinna is by far my favorite.” [1, p. 122]. “I’ll be sitting on the main platform with the other stylists. You’ll be able to look right at me. When you’re asked a question, find me, and answer it as honestly as possible...” [1, p. 122]. “When the elevator opens, the other tributes are being lined up to take the stage.” [1, p. 123].

Besides grammar, the book particularly teaches to:

- make adequate complements: *“You certainly know a lot...” [1, p. 93]. “‘Did I ever tell you about the time I was chased by a bear?’ I ask. ‘No, but it sounds fascinating,’ says Peeta” [1, p. 93]. “‘I thought Cinna was brilliant and it was the most gorgeous costume I’d ever seen and I couldn’t believe I was wearing it. I can’t believe I’m wearing this, either.’ I lift up my skirt to spread it out. ‘I mean, look at it!’” [1, p. 122-123].*
- express and respond to gratitude: *“‘Thanks for keeping hold of me. I was getting a little shaky there,’ says Peeta. ‘It didn’t show,’ I tell him. ‘I’m sure no one noticed anything but you...’” [1, p. 67]. “‘Thank you for your consideration,’ I say.” [1, p. 97].*
- reassure: *“You’ll be perfectly safe.” [1, p. 62]. “But don’t worry, I’ll get him to the table at gunpoint if necessary.” [1, p. 70]. “‘Even if what I think is horrible?’ I ask. Because it might be, really.’ — ‘Especially if what you think is horrible,’ says Cinna.” [1, p. 117].*

The above list is not exhaustive. It offers but a brief glimpse into the potential that reading contemporary novels has in the matter of enhancing the students’ command of the foreign language.

Thus, engaging students in reading their favorite contemporary novels is a powerful tool in improving their language proficiency and communication skills.

References

1. Collins, Suzanne. *The Hunger Games*. – Scholastic Inc., 2009. – 384 p.

ВПЛИВ ТИПУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА МОВНУ КОМПЕТЕНЦІЮ ДІТЕЙ 9-13 РОКІВ (НА МАТЕРІАЛІ ЕКСПЕРИМЕНТУ З ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТІВ «МИР» І «ВІЙНА»

Васянович Є.А. (Харків)

Проблема формування мовної особистості людини та її мовної компетенції в навчальних закладах різного типу є досить актуальною, але недостатньо вивченою. Вивчення цієї теми переважно націлене на дослідження впливу вищих навчальних закладів на мовну компетенцію [1; 2], а питання мовної компетенції дитини залежно від типу закладу середньої освіти, у якому вона навчається, є недостатньо розглянутим.

Матеріалом для нашої роботи стали результати проведеного ланцюжкового асоціативного експерименту з дітьми 9–13 років. Експеримент проводився у письмовій формі російською мовою. До списку слів-стимулів увійшло 12 одиниць: «мир», «война», «жизнь», «смерть», «победа», «перемирие», «поражение», «народ», «солдат», «оружие», «надежда», «спокойствие». У експерименті взяли участь школярі 5–7 класів, загалом сто респондентів.

Зіставний аналіз результатів ланцюжкового асоціативного експерименту показав певні відмінності між асоціативними полями, отриманими від учнів загальноосвітніх шкіл та від тих, хто навчається в ліцеях і гімназії. З точки зору семантичного наповнення реакцій були отримані такі результати. Учні ліцеїв та гімназій надали асоціації, що пов'язані саме з власним особистим досвідом (*спокойствие* – *электромиксер*; *перемирие* – *родители*; *поражение* – *непредсказуемая зависть*; тощо) або соціально-політичним життям країни (*народ* – *голод, грязь, нищета, олигархия*, *спокойствие патриотов, единство, повстання*; *оружие* – *террористы*, *война* – *разрушение страны, война с Россией*). Реакції, подані учнями загальноосвітніх шкіл, були більш передбачувані і штаповані, тобто такі, що віддзеркалюють радше усталені мовні зв'язки, (*поражение* – *грусть*; *перемирие* – *дружба, мир*; *война* – *победа*). Отримані реакції ліцеїстів та гімназистів є менш формальними і такими, що відбивають особистий досвід, тобто вони більшою мірою репрезентують мовну картину світу школяра, а не просто його внутрішній лексикон.

З точки зору графічного оформлення були отримані асоціації з різного типу помилками. Школярі з ліцеїв та гімназій загалом вдавалися до вживання українських літер і характерних символів у російських словах (*сем'я, люди, страдание, руки, стадион, опасние, мировое* тощо), а у своїх реакціях учні загальноосвітніх шкіл були більше схильні до звичайних орфографічних

помилки, які не демонструють впливу білінгвізму (*ваяка, жыть, помошники, воен, красата* тощо). Можемо висунути гіпотезу, що вживання українських літер у оформленні російських слів пов'язано з тим, що слова-стимули мають гостре суспільно-політичне наповнення і одразу викликають у реципієнтів зв'язок з усім українським.

Отже, аналіз семантичного наповнення та графічного оформлення поданих асоціацій продемонстрував розбіжності у мовній компетенції дітей середнього шкільного віку залежно від типу навчального закладу не лише на рівні лексичної та граматичної правильності, а й шляхом проявлення мовної свідомості дітей.

Література

1. Гаценко І.О. Особливості формування мовної особистості майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі / І.О. Гаценко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. – 2013. – Вип.111. – С.56-59. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_111_16. 2. Хом'якова О.В. Культурологічні аспекти формування мовно-культурних компетенцій студентів вищих навчальних технічних закладів України: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата культурології : спец. 26.00.04 «Українська культура» / Ольга Володимирівна Хом'якова. – Х., 2015. – 233 с.

РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Візірякіна Ю.В. (Харків)

В епоху стрімкого розвитку новітніх технологій та інтернету можливість легкого отримання будь якого виду інформації стає доступною все більшій кількості людей. А можливість спілкування з людьми з будь якого куточку світу (в тому числі з англomовних країн) сприяє бажанню розвитку вивчення іноземної мови, а в подальшому й отриманню омріяної професії не тільки в Україні, а й в країнах Євросоюзу та інших країнах світу.

Задача вчителя, по закінченні дітьми середнього навчального закладу, отримати самодостатню конкурентоспроможну особистість. Особистість, яка б могла не просто виконувати вивчені завчасно дії, а продовжувати самовдосконалюватись, самостійно навчатися та легко вирішувати складні задачі, що виникають перед кожною людиною щоденно. А для цього слід зрозуміти одну річ, ніхто не народжується зі сформованими навичками, знаннями та досвідом.

Що ж потрібно дитині, для того щоб легко вирішувати складні задачі? В цьому нам допоможе розвиток навичок критичного мислення. Виникає інше

питання, а чи можливо цьому навчитися? Можливо і потрібно це робити. Як тренуються спортсмени чи музиканти, наприклад, так і мислення можна і навіть необхідно тренувати та постійно вдосконалювати.

Критичне мислення відрізняється від простого запам'ятовування чи, наприклад, інтуїтивного мислення (коли мозок працює несвідомо). Навички критичного мислення – це набір прийомів та операцій, які дозволяють знайти шлях до поставленої мети. Критичне мислення та вміння вирішувати проблеми виконує такі задачі: з'ясування причиново-наслідкових зв'язків, ґрунтовне розуміння та доведення ідей; здійснення вибору та прийняття комплексних рішень; розуміння взаємозв'язків між системами; визначення та постановка суттєвих запитань для прояснення різноманітних позицій, що дозволяє приймати кращі рішення; оформлення, аналіз та синтезування інформації для вирішення проблем та відповідей на запитання; вміле, відповідальне мислення, що дозволяє людині формувати надійні вірогідні судження для окреслення, аналізу та вирішення проблем.

Ключові етапи базової техніки формування критичного мислення складаються з виклику, осмислення та рефлексії. Для кожного з цих етапів використовуються свої інструменти. Для виклику – брейнстормінг, кластери, концептуальне колесо, прогнозування за ключовими словами, таблиця тонких і товстих питань, кола по воді; для осмислення – стратегія «6 капелюхів», стратегія «Fishbone», INSERT, зигзаг; для рефлексії – сінквейн, акваріум, добудовування кластера з ключових слів, написання творчих робіт тощо.

Отже, використовуючи інтерактивні технології при формуванні в учнів навичок критичного мислення на уроках, ми робимо процес навчання цікавим, різноманітним, ефективним, демократичним. Більш того у процесі навчання іноземних мов стратегії критичного мислення сприяють усвідомленню учнями мовних явищ, розвитку їх лінгвістичних здібностей, автоматизації мовних і мовленнєвих дій, створенню ситуацій спілкування, формуванню навичок самооцінки та взаємооцінки.

Література

1. Вукіна Н.В. Критичне мислення / Н.В. Вукіна, Н.П. Дементієвська. Як цього навчати. – Харків: Основа, 2007. – С.7-9.
2. Лабенко О. Розвиток критичного мислення в середніх загальноосвітніх закладах/ О. Лабенко // Рідна школа. – 2001. – №4.
3. Тягло О.В. Критичне мислення: навч. посіб. [Текст] / О.В. Тягло. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. –189с.
4. Електронний ресурс. Режим доступу – http://www.ereading.link/bookreader.php/110655/Halpern_Psihologiya_kriticheskogo_myshleniya.html

РОЗВИТОК «НАВИЧОК ХХІ СТОЛІТТЯ» НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Вітренко І.О. (Харків)

Соціально-політичні зміни, які відбуваються в сучасному суспільстві, та стрімкий розвиток технологій формують появу нових потреб та висувають нові вимоги до розвитку особистості: бути креативними, гнучкими, здатними до саморозвитку та самовдосконалення тощо. Тобто, щоб бути успішними в майбутньому, учні мають оволодіти так званими «навичками ХХІ століття» вже зараз [1].

Відповідно до програми «Партнерство задля розвитку навичок ХХІ століття» виділяють наступні групи: навчальні та інноваційні; комунікативні та навички співробітництва; вміння працювати з інформацією, медіа та комп'ютерні навички; а також життєві та кар'єрні навички [2]. Оскільки кожна з цих груп охоплює різні аспекти, жодна не може бути виділена як найголовніша і розвиток навичок в цілому має відбуватися у тісному поєднанні одного з іншим.

За даних умов вчитель повинен володіти різноманітними методами, інноваційними технологіями навчання, тощо, щоб мати змогу обрати оптимальні прийоми та форми роботи для розвитку якомога більшої кількості навичок під час виконання певних завдань.

Навчання англійської мови в цілому допомагає формувати комунікативні навички. Окрім того, поступово формуються життєві та кар'єрні навички через розвиток гнучкості у спілкуванні іноземною мовою, через адаптацію до реалій та менталітету народу, мова якого вивчається.

Прикладом ефективної організації навчального процесу може бути застосування проектної методики, що не є новаторською, але яку легко адаптувати. Тож, виконуючи завдання по методу проектів можна розвивати креативність, оригінальність та інноваційність в учнів шляхом постановки проблемних запитань, для вирішення яких потрібно з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати та синтезувати інформацію, тобто мислити критично. Через необхідність пошуку інформації для виконання завдання певного проекту, можна розвивати медіа та ІКТ грамотність [3]; розуміння етичних та правових питань, пов'язаних з доступом до та з використанням інформації; ознайомлення зі способами інтерпретації інформації різними особами тощо. Для формування навичок співробітництва у локальному та глобальному сенсі завдання можна виконувати в рамках міжнародних проектів на навчальних інтернет платформах, підвищуючи таким чином і ІКТ

грамотність. Окрім цього, робота в міжнародних проектах дасть змогу розвивати соціальні навички та лідерські якості.

Отже, виховання особистості, готової до викликів сьогодення, спрямованої на творчість та самореалізацію, повинно бути завданням кожного уроку, окремого предмета і системи освіти в цілому.

Література

1. Trilling B. 21 Century Skills. Learning For Life in Our Times / B. Trilling, CH. Fadel. – San Francisco: Jossey-Bass. A Wiley Imprint, 2009. – 206 p.
2. Partnership For 21st century Learning [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.p21.org/about-us/p21-framework>.
3. Gordon D.T. The Digital Classroom. How Technology is Changing the Way We Teach and Learn / D.T. Gordon. – Harvard Education Press, 2003. – 192 p.

УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ З ТЕКСТОМ – ЗАПОРУКА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ

Волкова О.Є. (Харків)

Сучасне життя вимагає від людини постійного навчання, адже темпи створення нових засобів виробництва та обробки інформації постійно зростають, та й обсяги самої інформації збільшуються швидше, ніж навчальні програми встигають до цього пристосуватися. Тому важливо, щоб учень, випускник школи, студент, спеціаліст опанував навички самостійного здобуття знань. Для цього необхідно вміти ефективно працювати з текстами різного виду та мати навички запам'ятовування вивченого матеріалу.

Сучасні дослідження доводять, що найкраще запам'ятовується інформація, організована не лінійно. Тобто традиційне конспектування тексту слово за словом не сприяє збереженню інформації. Значно краще організовувати її у вигляді асоціативних схем. Такі схеми можуть мати вигляд дерева, на окремих гілках якого розташована споріднена інформація, при чому головна тема кожної гілки позначається одним словом, а різні теми можуть бути позначені різними кольорами. Подібне дерево може доповнюватися по мірі опрацювання інших джерел та вивчення матеріалу.

За допомогою асоціативних схем можна прочитати та занотувати й запам'ятати значні обсяги інформації досить швидко. Теорія «кмітливого читання», розроблена Т. Базаном та розвинена Н. Маргуліс базується на тому, що перш за все, слід навчитися чітко ставити задачу: що саме ми хочемо дізнатися, яка саме інформація потрібна. Тоді під час читання нехудожньої книги спершу треба ознайомитись із її структурою, щоб зрозуміти, де саме шукати відповіді на наші питання. Коли ж потрібно ретельно попрацювати з

текстом, у пригоді стає метод Ривіна, що передбачає вивчення тексту абзацами. У кожному абзаці знаходяться нові поняття, з'ясовується їх значення, виділяється ключове поняття, встановлюються зв'язки між ними, потім своїми словами виражається суть абзацу, після чого вона занотовується. Навчившись працювати з окремими абзацами та оглядово читати великі тексти, можна переходити до глибшого опрацювання великих матеріалів у цілому [3, С. 36-37].

На уроках, працюючи з підручником, поступово слід розвивати навички роботи зі значними текстами. На більш ранніх стадіях глибшому розумінню сприяє складання учнями питань до прочитаного, дискусія за прочитаним, рольова гра на базі прочитаного чи показ певних понять пантомімою, яку повинні розгадати інші учні, колективні перекази. Можна проводити змагання із запам'ятовування інформації, яку читають обмежений незначний проміжок часу. Асоціативне читання розвивається під час складання схеми або ілюстрації до тексту. Також психологи радять розкласти прочитаний матеріал на такі категорії: особливості, спільне, одиничне, зміст, форма, явище, сутність. Залежно від особливостей тексту, категорії можуть варіюватися. Розклавши матеріал за відповідними категоріями, учень отримує таблицю-конспект.

Важливо якомога раніше привчати школярів до роботи з текстами різних видів та організації вивченого матеріалу, адже це сприяє підвищенню самостійності учнів у навчанні, що допоможе їм надалі вчитися в дорослому житті.

Література

1. Драйден Г. Революція в навчанні / Г. Драйден. – Львів: Літопис, 2005. – 542 с. 2. Освітні технології: Навч.- метод. посіб. / За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с. 3. Садкіна В.І. 101 цікава педагогічна ідея. – Харків: Основа, 2011. – 88 с.

МОТИВАЦИЯ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМИ НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТОВ УНИВЕРСИТЕТА ПРИ СМЕШАННОМ ОБУЧЕНИИ

Воробьёва И.Н. (Харьков)

Стремление к практическому владению английским языком возрастает в наше время, поскольку увеличиваются масштабы профессиональной мобильности, развивается массовый туризм, усиливаются процессы образовательной миграции. На старших курсах университета студенты неязыковых факультетов начинают понимать, что наука и техника развиваются в глобальном масштабе, и английский язык становится средством освоения

опыта и передовых знаний, необходимым инструментом профессионального развития.

Как известно, мотивация изучения иностранного языка может быть внешней и внутренней. К внешней мотивации относится так называемая широкая социальная мотивация, связанная с перспективами развития личности. Широкую социальную мотивацию студенты объясняют разными причинами, такими как: (1) участие в конкурсах и программах международных обменов; (2) следование примеру успешных студентов-сокурсников с высоким уровнем владения языком; (3) изучение иностранного языка для того, чтобы поехать учиться за границу, т.д.

Внутренняя мотивация определяется коммуникативной мотивацией и мотивацией, порождаемой преимущественно самой учебной деятельностью (операционно-инструментальной мотивацией).

Многие студенты объясняют коммуникативную мотивацию тем, что им интересно общаться с сокурсниками на занятиях, участвовать в дебатах на иностранном языке. Многие студенты считают, что общаться с сокурсниками, используя современные информационные технологии, полезно и интересно, студенты изучают английский язык, чтобы читать оригинальные научные тексты и статьи по специальности, представленные в значительной степени на английском языке. Операционная инструментальная мотивация порождается самой учебной деятельностью, освоением английского языка как профессионального. Интерес студентов к обучению усиливается тем, что в ВУЗах активно внедряются информационно-коммуникативные технологии.

Из всего вышесказанного можно сделать вывод, что ведущей остается внешняя мотивация, которая поддерживается созданными условиями. В то же время внутреннюю мотивацию поддерживают и развивают такие меры, как использование современных методов обучения – коммуникативно-деятельностного, игрового и т.д., информационно-коммуникативных технологий, в том числе смешанного обучения (*blended learning*).

Смешанное обучение можно рассматривать как «систему обучения/преподавания, которая совмещает в себе наиболее эффективные аспекты и преимущества преподавания в аудитории и интерактивного или дистанционного обучения, представляет собой систему, состоящую из разных частей, которые функционируют в постоянной взаимосвязи друг с другом, образуя некое целое» [1, с. 142].

В смешанном обучении онлайн объединяется с традиционным преподаванием дисциплины, проходящим согласно расписанию. Обучение можно назвать смешанным при условии, что не менее 45 % учебного времени студенты изучают дисциплину онлайн.

В заключение заметим, что мотивирующим фактором изучения профессионального английского языка при смешанном обучении является способ организации учебного процесса, использование электронной среды Moodle, формы и взаимодействия преподавателя и студентов, формы и средства итогового контроля. Смешанная форма обучения способствует эффективности обучения и является перспективной формой изучения иностранного языка.

Литература

1. Костина Е.В. Модель смешанного обучения blendedlearning и ее использование в преподавании иностранных языков / Е.В. Костина // Известия высших учебных заведений. Сер.: Гуманитарные науки. – 2010. – Т. 1, № 2. – С. 141–144.

КЛЮЧЕВЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ДИНАМИЧНОГО ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ

Воронина Д.А. (Харьков)

Для более эффективного обучения иностранному языку необходимы элементы, которые способствовали бы созданию естественной языковой среды на практических занятиях, а именно: заинтересованность, погружение и возможность использования изученного материала. Исходя из этой предпосылки, задачей преподавателя является создание благоприятных условий и применение правильно выбранного метода для вовлечения, проработки материала и активизации полученных знаний как ключевых элементов обучения.

Вовлечение – это тот этап в последовательности обучения, когда преподаватель пытается пробудить интерес студентов, вызывая их эмоциональную реакцию. Большинство людей может припомнить школьные уроки, которые не увлекали, а «отключали» от того, что им преподавали. Часто это случалось потому, что учащимся было скучно и потому что они не были эмоционально включены в происходящее. Такие занятия могут быть противопоставлены занятиям, которые стимулируют, пробуждают соревновательный дух, забавляют, увлекают. Очевидно, что такие уроки способствуют лучшему изучению. Виды деятельности и материалы, которые часто увлекают студентов включают в себя: игры (подбираемые по возрасту и типу), музыку, дискуссии, стимулирующие картинки, драматические истории, развлекательные анекдоты и т.д.

Проработка материала включает виды деятельности, которые призваны сфокусировать студентов как на информации, так и на структуре языка. Они варьируются от изучения и практики отдельного звука до исследования того,

как писатель достигает определенного эффекта в тексте; от рассмотрения и употребления глагольного времени до изучения транскрипта неформальной речи, с целью обсуждения разговорного стиля.

Проработке языкового материала свойственно многообразие различных походов. Но какой бы подход ни был выбран, проработка используется на любом этапе освоения языка.

Некоторыми типичными сферами проработки могут быть практика гласных звуков в словах (*'ship, sheep, chip, cheap, etc.'*), изучение третьего лица единственного числа настоящего времени (*'He sleeps, She laughs, It works' etc.*), рассмотрение речевых моделей предлагающих/побуждающих что-либо сделать (*'Would you like to come to the cinema / to a concert?' etc*), использование местоимений, исследование дискурса отдельного писателя.

Активизация использует упражнения и виды деятельности, призывающие студентов свободно участвовать в процессе коммуникации. Для студентов целью здесь является не концентрация на языковой конструкции и/или практике специфических фрагментов языка (грамматических моделях, определенной лексике и т.д.), а применение всех полученных знаний уместных в прорабатываемой ситуации. Данный этап предоставляет студентам возможность опробовать реальное использование языка с минимумом или отсутствием ограничений. Типичными для активизации упражнениями являются ролевые игры (студентов просят разыграть, как можно реалистичнее, общение турагента с клиентом, к примеру), разработка рекламы (написать и записать радио рекламу, например), дебаты и дискуссии, «опишите и нарисуйте» (один студент просит другого нарисовать картинку с его слов, не видя ее оригинала), сочинение историй и стихов.

Эти элементы – вовлечение, проработка материала, активизация – должны быть представлены на протяжении всего обучающего курса, каков бы ни был основной фокус занятия: аналитическое, синтетическое чтение, грамматика, устная практика. Но это не означает, что эти элементы должны идти обязательно в такой последовательности. Постоянно предлагая одну и ту же предсказуемую модель, преподаватель рискует наскучить студентам. Наша обязанность – варьировать последовательность и содержание занятий и использовать различные модели вовлечения, проработки и активизации.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗМЕЖУВАННЯ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ ЯК ПРЯМИХ ТА НЕПРЯМИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ В КУРСІ ВИКЛАДАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ГРАМАТИКИ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Вороніна М.Ю. (Харків)

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної теорії комплексний підхід до вивчення складного речення набуває все більшого значення. Актуальність теми визначена зростанням інтересу лінгвістичної науки до вивчення одиниць синтаксису в мовній системі та їх мовленнєвих реалізацій, а також потребою аналізу складних речень в курсі викладання теоретичної граматики французької мови як мовленнєвих актів у прямому й непрямому вираженні їх іллокутивного значення. Згідно зі ступеню експліцитності / імпліцитності інформації, що передається, сучасна прагмалінгвістика виділила прямі й непрямі мовленнєві акти (далі МА). Прикладом першого є прохання *“Passez-moi le sel, s'il vous plaît”*, прикладом другого – питання *“Pouvez-vous atteindre le sel sans vous déranger?”*, що також зводиться до прохання. Розуміння непрямого МА досягається через включення його в контекст ситуації. Прямим МА називають здійснювання й проголошення такого висловлення, у якому однозначно виражається його іллокутивна сила. Непрямий МА передбачає імпліцитне вираження істинного комунікативного наміру мовця. Розуміння цього наміру, розпізнавання інтенціонального смислу висловлень у ситуації спілкування знаходиться в зоні комунікативної компетенції носіїв мови й загальної здатності до сприйняття інформації комунікантами. Наявність комунікативної компетенції в учасників спілкування визначає й уміння розпізнавати інтенціональний зміст.

Непрямий МА має місце в тому випадку, коли один іллокутивний акт здійснюється шляхом здійснення іншого. У цьому разі йдеться про своєрідну прагматичну транспозицію, тому що у своїй первинній функції, наприклад, питальні речення служать для запиту інформації. Використовуючи непрямий МА, мовець дає зрозуміти слухачеві, з якою метою він до нього звертається і спонукає його до впізнання його наміру, розраховує при цьому на комунікативну компетенцію слухача.

Використання питальної структури замість наказової може бути комунікативною стратегією адресанта. Імператив по природі своїй досить категоричний. Використання питальної структури замість наказової сприяє пом'якшенню різкості спонукання до дії:

C'est trop, c'est beaucoup trop, s'est écrié papa, mais quoi, mes enfants, êtes-vous devenus muets? (Vivier) = (dites quelque chose!)

Як синоніми наказових висловлень використовуються іноді розповідні речення з дієсловом у формі другої особи однини й множини дійсного способу, а також форми з безособовим займенником *on* у значенні “*nous*+дієслово”:

Ça va, maintenant on s'arrête et on lave le camion! (Carlotti)

Ці розповідні речення виражають значення побажання. Підставою такої синонімії служить очевидна семантична близькість форм вираження бажання й імперативу. Подібні відтінки значень реалізуються також через форми умовного способу 2 (*Subjonctif*):

File et que je ne te revoie plus! (Colette)

а також через дієслівні форми майбутнього часу дійсного способу (у наступному прикладі формою *Futur immédiat*):

Je fais un dernier effort: tu as ta licence, tu vas t'inscrire au Barreau et t'installer ici, et nous verrons si tu es capable de quelque chose (Lamoureux).

У французькій мові непрямим висловленням нерідко віддається перевага. Їх вживання дає можливість мовцю успішно варіювати реалізацію своїх намірів і досягати розуміння слухача. Це пояснюється підвищенням етикетності мовного спілкування, створенням такої атмосфери, що забезпечує адресатові більший ступінь свободи реагування, а іноді й здатністю створювати такими висловленнями іронічний ефект, обумовлений не тільки семантикою самого висловлення, але також фоновими знаннями й умовами спілкування.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТСО КАК ЭЛЕМЕНТ ПРОЕКТНОЙ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В ТЕХНИЧЕСКОМ ВУЗЕ

Воронова Е.М. (Харьков)

Практика преподавания иностранных языков в технических вузах требует определенных технологий. Проектную методику с использованием ТСО можно отнести к современным технологиям важной при организации самостоятельной работы студентов технических вузов.

На изучение делового английского языка в технических Вузах почти не выделяются часы, они входят в общее количество (приблизительно 240 часов на курс иностранного языка). Несомненно, что определенную часть учебного материала при таком мизерном количестве часов целесообразно отнести к самостоятельной работе. Обучение деловому английскому языку включает такие составляющие, как «Аудиторная работа», «Внеаудиторная самостоятельная работа».

С целью развития у будущих специалистов умений и навыков делового общения на английском языке большую роль играет организация

внеаудиторной самостоятельной работы студентов, что является очень сложной частью процесса обучения английскому языку в техническом Вузе.

Под внеаудиторной самостоятельной работой студентов мы понимаем такую форму организации и проведения учебно-когнитивной деятельности студента под руководством преподавателя во внеаудиторное время, которая предусмотрена учебной программой. Такая внеаудиторная работа студентов связана с широким использованием современных технических средств обучения, а именно компьютеров, видеомагнитофонов, телевизоров, Интернета, и является логическим продолжением аудиторной работы, направленной на расширение и углубление знаний и умений иноязычного общения в сфере делового общения.

Содержание внеаудиторной самостоятельной работы студентов несомненно определяется учебной программой, методическими материалами, заданиями и указаниями преподавателя, и что очень важно, техническим оснащением учебного процесса как аудиторного, так и внеаудиторного.

Использование технических средств обучения самостоятельной работы при обучении иностранным языкам способствует формированию познавательного интереса, который доминирует в иерархии мотивов обучения. Известно, что технические средства обучения ограничены, особенно в методических приемах проблемного характера. Однако достаточно актуальным приемом, широко используемым как в аудиторной, так и при внеаудиторной самостоятельной работе, особенно при обучении деловому общению, является использование видеофильмов и видеосюжетов. Огромная ценность при использовании видеоматериалов – это воспроизведение фрагментов иноязычного окружения, где ситуации связаны с профессиональными интересами студентов. В модели делового общения вставлен соответствующий лексический и грамматический материал, используются необходимые для данной ситуации клише, ключевые фразы и реплики, имеющие правильное интонационное оформление.

Особый интерес у студентов Харьковского национального автомобильно-дорожного университета, где проектная методика используется с первого курса, вызывают такие темы как «Структура автомобильной (транспортной) компании», «Рабочие вакансии», «Поиск работы и трудоустройство», «Безопасность дорожного движения», «Таможня и таможенный досмотр», «Транспортный контроль», «На границе» и т.д.

Например, при изучении таких тем, как «Таможня и таможенный досмотр», «Паспортный контроль», «На границе», «Гостиница», «Проблема с автомобилем» и т.д. используются видеоматериалы, соответствующие достаточно эффективно моделируемым ситуациям. Многие используемые

сюжеты очень важны благодаря своим страноведческим и межкультурным аспектам. Специфика использования видеосюжетов и видеоматериалов на занятиях по английскому языку, а особенно при внеаудиторной работе заключается также в том, что возникает возможность соединять зрительные и звуковые образы в типичных условиях или при наличии титров и все это способствует повышению мотивации студентов при изучении иностранного языка.

При подготовке к занятиям с использованием видео преподавателям следует тщательно просмотреть видеофрагмент и отобрать определенный лексико-грамматический материал, который необходимо усвоить студентам, а также разработать задания для языковой практики. Такая подготовительная работа направлена на более качественное усвоение материала. Студентам предлагается заполнять таблицы по просмотренным видеосюжетам, вставить пропущенное активное слово в предложении, расположить в хронологическом порядке ход событий сюжета, сделать ремарки к титрам. Все задания такого плана выполняются студентами с использованием компьютеров. Одно из важнейших заданий – это воспроизвести диалог, опираясь на зрительные образы или воспроизвести видеоряд, пользуясь слуховой опорой. Такие задания проводятся и проверяются в аудитории и являются контролем самостоятельной работы с видеоматериалами.

На заключительном этапе работы этот материал можно использовать в ситуативно-ролевой игре или проектных заданиях. При подготовке проектов, особенно долгосрочных, предлагаются темы для самостоятельной работы, которые выходят за рамки аудитории и здесь главная задача сбор информации по проекту. При подготовке и презентации таких заданий широко используются различные технологии и среди них лидирующее место занимает Internet, Light-Pro – и другие технические средства.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Гаврилова О.В. (Харків)

На сучасному етапі реформування та модернізації української освіти особливо актуальним є питання необхідності вдосконалення якості навчання іноземних мов. Інтеграція України у європейську спільноту потребує високого рівня викладання іноземних мов із застосуванням новітніх технологій. Тому

можна визначити їх використання як провідний напрямок у процесі реформування освіти.

Сучасному викладачеві доцільно мати в своєму арсеналі новітні методи викладання, спеціальні навчальні техніки та підходи, щоб раціонально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб та інтересів учнів. Методи навчання не є простими алгоритмізованими одиницями, їх оптимальне та вмотивоване використання на заняттях з іноземної мови вимагає креативного підходу з боку вчителя [1, с. 76].

Наразі неможливо уявити процес якісної мовної підготовки учнів без використання сучасних інноваційних освітніх технологій. Сучасні інноваційні технології в освіті – це використання інформаційних та комунікаційних технологій у навчанні, проектна робота в навчанні, робота з навчальними комп'ютерними й мультимедійними програмами, дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій у програмному середовищі, використання ресурсів всесвітньої мережі Інтернет.

Важливим засобом інноваційного навчання є також використання мультимедійного комплексу (МК) у складі інтерактивної дошки, персонального комп'ютера й мультимедійного проектора. Такий комплекс поєднує всі переваги сучасних комп'ютерних технологій і виводить процес навчання на якісно новий рівень. Завдяки наочності й інтерактивності МК дозволяє мені залучити весь клас до активної роботи [3, с. 81].

Для досягнення комунікативної компетенції – комунікативних вмінь, сформованих на основі мовних знань, навичок і вмінь – викладач іноземної мови використовує новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі. Інноваційні методи навчання іноземних мов, які базуються на гуманістичному підході, спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу.

На практиці досить ефективними виявилися такі форми роботи: індивідуальна, парна, групова й робота в команді. Найбільш ефективними є такі форми парної та групової роботи: внутрішні (зовнішні) кола (inside/outside circles); мозковий шторм (brain storm); читання зигзагом (jigsaw reading); обмін думками (think-pair-share); парні інтерв'ю (pair-interviews) та інші [2, с. 3].

Отже, навчання іноземних мов буде ефективним саме завдяки комплексному застосуванню засобів новітніх інноваційних технологій та залежить від здатності вчителя застосовувати гуманістичний підхід до навчання, від розуміння необхідності відмовитися від авторитарного методу викладання.

Література

1. Традиції та інновації в методиці навчання іноземних мов: навч. посіб. для студ. і вчит. за ред. М.К. Колкової. – СПб.: КАРО, 2007. – 267 с. 2. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти / О. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003. 3. Клевцова Н.И. Методико-дидактические принципы создания и использования мультимедийных учебных презентаций в обучении иностранному языку / Н.И. Клевцова. – Курск, 2003. – 178 с.

MEANS OF OPTIMIZATION OF EXTRAMURAL EDUCATIONAL PROCESS

Galstyan A.G. (Kharkiv)

In nowadays, “lifelong learning” is the slogan of many higher educational institutions in the world. In Ukraine lifelong learning is primarily provided by extramural form of education, which is the integral part of tertiary education in training specialists.

Despite the significance and advantages of extramural education [a) it helps to balance work, home, and study, b) provides students with great autonomy, c) gives vast possibility to people with medical constraints to obtain higher education etc.] Year by year the level of extramural education deteriorates: today the traditional extramural education is unable to ensure high effectiveness of specialists’ training. Accordingly, one of the most important issues of tertiary institutions is to reveal the perspectives of development of extramural learning *by implementing various elements of distance education*. Distance learning is the integral part of development of modern education. New technologies provide students with active involvement into the learning process. This fact is especially valuable for an extramural student, who is involved into the learning process and sets contact with his instructor only during winter-summer sessions. In intersessional period this contact can be reestablished thanks to modern technologies, which provide a student-instructor dialogue over a distance and stimulate a feedback.

Further we shall highlight some problems of traditional extramural education and will suggest a solution within the frames of “blended”, that is extramural-distance education.

➤ **development of self-learning skills:** The traditional system of extramural education is a combination of “lecture hall meetings with an instructor and, in intersessional period, the independent learning of a student”. For some students “self-learning” is the biggest disadvantage of extramural education, as they have the feeling of isolation not having any interaction with instructors and peers. Accordingly, the main role of an instructor is to form a positive attitude towards self-

education through developing skills and abilities of realizing independent work. This can be possible when learning environment is based on modern information technologies, which give access to certain educational resources, as well as provide students with the opportunity of creating different modes and forms of communication with instructors and students.

➤ **development of self-control skills:** One of the most important components of self-learning is self-control. As Khusainova Ye.N. mentions [4]: Self-control is the ability of a student to find and correct his/her mistakes independently, as well as to prevent the emergence of new ones. For this purpose she suggests to use not only “control keys” to create and develop certain skills, but also “teaching keys” which would contribute to creating correct standards in the system of self-regulation of the speech act itself. Yet, the development of self-control is not enough for a student to raise self-confidence and competence. In fact, a systematic, ongoing control of the process and results of students’ work should be displayed by an instructor, which can be realized via modern technologies.

➤ **the importance of feedback:** In order to inspire students to be self-motivated independent learners, instructors need to give frequent, positive feedback. Feedback is any response from an instructor in regard to a student’s performance. The purpose of feedback in the learning process is to improve a student’s performance [3]. Extramural students need support and direction in the process of adaptation to self-directed learning. Accordingly, timely feedback and evaluation are important in the study process which can be provided by an instructor via internet.

➤ **Development of Virtual Teamwork Skills:** Self-learning is not a passive activity, on the contrary, it is an active cognitive one and it is important for students to learn through social interaction. For this purpose, teamwork, joint projects are particularly effective, as students learn in groups and with each other more effectively than alone. The main task of an instructor is to create necessary conditions for developing virtual teamwork among extramural students. The latter should organize group projects, monitor students’ activities, provide them with recommendations of self-study, etc. All these can be realized via chat, forum and e-mail.

➤ **Lack of technological literacy:** In high technological era the implementation of distance technologies is crucial. But lots of instructors report that they do not feel confident in utilizing the advanced technologies [2]. Adoption of new technologies is perceived by many instructors as a risky, if not an intimidating change [1]. Accordingly, it is evident, that in modern life instructors need to go training and upgrade their qualification in the sphere of innovative technologies. Indeed, the success of implementing modern technologies into the learning process of extramural students depends largely on the ability of instructors to execute those changes.

In conclusion it must be mentioned that it is high time to make radical changes in the entire educational system, particularly in extramural learning. The use of technologies in extramural system is convenient, fruitful and promising: the learning process becomes more attractive, accordingly students become more motivated. Achieving this goal promises to be a slow and challenging journey, but that will be the one that is unquestionably worth embarking on [5].

Referances

1. Boezerooy, P., Collis, B. and Van Der Wende (2002). Models of Technology and Change in Higher Education: An International Comparative Survey on the Current and Future Uses of ICT in Higher Education, Paper presented at 24th Annual EAIR Forum, Prague, September.

2. Guri-Rosenblit, Sarah. Digital technologies in higher education: sweeping expectations and actual effects. / Sarah Guri-Rosenblit, Nova Science Publishers, Inc. New York.

Web Resources

3. Laura Reynolds. Giving Student Feedback: 20 Tips To Do It Right. <http://www.opencolleges.edu.au/informed/features/giving-student-feedback/>

4. Хусаинова Е.Н. Методика обучения и организация самообучения английскому языку на заочном отделении неязыковых вузов <http://vestnik.stavsu.ru/54-2008/09.pdf> 5. Young, A. Thomas, Jonathan R. Cole, and Denice Denton. "Improving Technological Literacy." *Issues in Science and Technology* 18, no. 4 (Summer 2002). <http://issues.org/18-4/young/>

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК НОВІТНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Глущенко Т.О. (Ізюм, Харківська область)

У сучасних умовах розвитку суспільства змінюються вимоги до рівня володіння іноземною мовою. Відповідно, виникає потреба розробки нових методів викладання іноземної мови, більш дієвих та ефективних. Пріоритетної значимості набуває навчання іноземної мови в школі як засобу спілкування та ознайомлення з духовною спадщиною іншої країни і народу. З огляду на це, важливим є інтерактивний підхід, особливо в сфері розвитку культури мовлення.

Зміст навчального предмета повинен містити механізми, що розкривають можливість практичного використання іноземної мови як важливого засобу розвитку і задоволення особистісних інтересів учнів. Дію цих механізмів буде

забезпечено, якщо навчальний матеріал допомагатиме вчителю і учню знайти відповідь на наступні питання:

- Де і як можна використати іноземну мову в майбутній професії учня?
- Яку користь вона зможе принести в сфері задоволення особистісних інтересів?
- Яким чином іноземна мова поповнить знання в галузі точних або гуманітарних наук?

На сьогоднішній день існує широке коло інноваційних технологій та методів, які застосовуються на уроках відповідно до тематики, мети та вимог, зазначених в освітньому стандарті основної загальної освіти з іноземної мови. Зокрема, важливим є використання мультимедійних засобів та технологій навчання іноземної мови. Дані технології дозволяють розробити яскраві та цікаві вправи на мовлення. Важливим є те, що засвоєння нової інформації здійснюється в ігровій формі. Це дозволяє учням самостійно готувати міні-проекти за тематикою спілкування та презентувати їх. Інтерактивні технології створюють умови відчуття й усвідомлення учнями власної успішності та інтелектуальної спроможності.

Для поліпшення сприйняття іноземної мови на слух мультимедійні технології дозволяють організувати перегляди різних відеоматеріалів (фільмів, мультфільмів). Проте необхідно перевіряти засвоєння учнями переглянутого матеріалу. Для цього необхідно влаштовувати обговорення, дискусії, обмін думками з приводу побаченого. Слід зауважити, що існує точка зору, що при використанні цього методу викладання недостатньо приділяється уваги вивченню граматики. Насправді, цей процес відбувається досить інтенсивно, але в іншому вигляді, дещо відмінному від традиційного процесу вивчення граматики на уроці.

Крім того, використання мультимедійних технологій при вивченні іноземної мови підвищує мотивацію до отримання інформації іноземною мовою, покращує ефективність самостійної роботи, відкриває нові можливості для творчості. Також до переваг цього методу можна віднести особливу користь використання інтерактивних відео- та аудіороликів при навчанні усному мовленню. Більш того, у демонстрації схем, фото та малюнків за тематикою мовного спілкування, реалізується принцип наочності.

Таким чином, у навчанні іноземних мов можна й навіть необхідно використовувати новітні технології, зокрема мультимедійні, оскільки це відповідає вимогам сьогодення. Разом з тим, варто застосовувати творчий підхід, який допомагає розкрити потенціал учнів і сприяє розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу. Зрештою, ефективність та продуктивність будь-яких інноваційних методів викладання

іноземної мови у школі, залежить від бажання і здатності вчителів творчо і сучасно підходити до навчання.

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

Гридасова О. І. (Харків)

У сучасному світі зберігається попит на якісні послуги з навчання англійської мови як засобу міжнародного спілкування, що є передумовою розвитку та вдосконалення методики викладання англійської мови.

Підґрунтям кращого засвоєння англійської як другої іноземної є професійна мобільність педагога як організатора і керівника навчального процесу, який застосовує традиційні та інноваційні методи, враховує мотиваційно-емоційну сторону особистості, підтримує психологічний клімат групи, здійснює навчально-методичне керівництво самостійною роботою, контролює рівень знань.

Взаємодія педагога та студента під час навчання спрямована на досягнення мети оволодіння комунікативними компетенціями (знання лексики, граматики, фонетики, орфографії) з формуванням відповідних навичок, урахування національно-культурної специфіки країни вивчаємої мови [1, с. 23].

Для викладача іноземної мови не зникає потреба у застосуванні методів, які б дозволяли виявляти оригінальні ідеї, проявляти творчі здібності, полегшити та урізноманітнити вивчення. Так, більшої динамічності комунікативній методиці додає когнітивно-комунікативний метод, а реальні ситуації конструктивістського методу сприяють підготовці майбутніх фахівців до реального життя.

Спілкування на рівні взаємодії культур стає реалією нашого життя, а вивчення декількох іноземних мов набуває пріоритетне значення. При організації навчання другої іноземної мови раціонально спиратися на досвід вивчення першої іноземної мови і знання рідної мови як структуроутворюючих ланок мовної освіти індивіда.

Розглядаючи методичні особливості організації навчання іноземних мов, дидактичні та методичні принципи у якості головних категорій опанування іноземною мовою, висвітлення методів навчання підтверджується, що методика викладання англійської мови, безперечно, є наукою, яка постійно розвивається і продовжує перебувати в пошуку найефективнішого способу формування іншомовної компетенції.

Прискорює формування означеного професійна майстерність викладача, врахування їм загальнолінгвістичної підготовки, мовних універсалій, здобутих при вивченні рідної і першої іноземної мови.

Практично доведено, що використання на заняттях автентичних (створених носіями для носіїв мов) аудіо- і відео курсів, навчальних посібників, комп'ютерних програм, науково-популярних, документальних фільмів, відеосюжетів дозволяє залучати до роботи праву півкулю головного мозку, що збільшує ефективність освоєння другої іноземної мови [2, с. 1455].

Для організації сприятливого клімату, орієнтуючого студентів на комунікацію і мовну активність, доцільно використати інтерактивні технології при навчанні англійській мові.

Наголос при підготовці до занять доцільно ставити на підборі навчально-методичного забезпечення, використанні сучасних освітніх технологій, розробці структурованого мовного матеріалу з предметно-зображальним унаочненням аналогій між засвоєною інформацією щодо першої іноземної мови при опануванні другою і здійсненні контролю мовних досягнень як етапу навчального мовного процесу, і як інструменту вимірювання якості освітніх процесів під час вивчення другої іноземної мови.

Література

1. Сошенко С.М. Еволюція методів викладання іноземної мови / С.М. Сошенко, Б.С. Коломієць // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр. – 2014. – Вип. 1. – С. 22-27.
2. Pawan F. Content-area teachers and scaffolded instruction for English language learning / F. Pawan // Teaching and Teacher Education. – 2008. – Vol. 24. – P. 1450-1462.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ХАРАКТЕР ТРУДНОЩІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ У СТАРШИХ КЛАСАХ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Грібкова І.Ф. (Харків)

Сучасна тенденція освіти орієнтована на вільний розвиток людини, творчу ініціативу, самостійність, конкурентоздатність та мобільність майбутніх фахівців і бізнесменів. В освітньому, психологічному та культурному просторі виникла практична необхідність якісного вивчення іноземних мов. Вчителі, педагоги, методисти, психологи прагнуть і створюють такі умови і системи навчання, які розвивають активне мислення, логічну пам'ять, цілісне і змістовне сприйняття, комунікативні навички учнів.

Проте самостійність, яку проявляють учні під час навчання іноземної мови, не завжди впливає з особистої зацікавленості та особистісної мотивації.

Не всі їх самостійні дії можуть вважатися ініціативними, так як вони передбачають наявність власного бажання, прагнення до його здійснення. Існує чимало прикладів коли учні продукують самостійні мовні висловлювання, граматично і стилістично коректні, але насправді вони не мають нічого спільного з висловлюваннями як одиницями мовного спілкування. Часто механічно відтворюючи завчені тексти або їх фрагменти, учні не замислюються над тим, для кого призначене конкретне висловлювання.

Вільне володіння іноземною мовою пов'язане більшою мірою зі здатністю і готовністю до самовираження в різних жанрах і з різною метою впливу на співрозмовника. Спостереження, а також анонімне анкетування учнів старших класів на предмет виявлення чинників, що заважають їм висловлювати свої думки і емоції в усній та письмовій формах іноземною мовою, показали, що основні труднощі учнів, що виникають при здійсненні ними мовного усного або письмового висловлювань, мають психологічний характер і пов'язані з відсутністю особистісної потреби, невпевненістю в своїх мовних можливостях, з острахом зробити помилки, виявитися нецікавими співрозмовниками. Складнощі викликає також планування і мовне оформлення висловлювання особливо в процесі усного мовлення, в якому мовець не має часу для ретельного відбору слів. Складності обумовлені недостатнім обсягом у учнів мовних іншомовних засобів, відсутністю того мовного досвіду, який є основою для формування умінь зв'язного мовлення на рідній мові. Невміння презентувати себе, невпевненість у собі, сором'язливість також ускладнюють комунікацію.

Позитивна динаміка при вивченні іноземної мови може проявлятися в учнів в зростаючій мірі, якщо в навчальному процесі будуть створені спеціальні психолого-педагогічні умови, що сприяють залученню учнів в активний розумовий процес, досягнення психологічної свободи в спілкуванні, підвищення мотивації учнів до використання іноземної мови для самовираження, за рахунок реалізації принципів, покладених в основу організації навчання:

- а) створення позитивної психологічної атмосфери, заснованої на суб'єктно-суб'єктних відносинах викладача і учнів, що знімає психологічні бар'єри, концентруючи природні емоції учнів і потребу в спілкуванні;
- б) повної орієнтації у навчальній діяльності, що дозволяє сконцентруватися більшою мірою на змістовний бік спілкування, і забезпечує мовну і психологічну підтримку;
- в) співтворчості учнів один з одним і вчителем проявляється в самостійному формулюванні думок, пошуку ідей і обміну цими ідеями;

- г) одночасного розвитку навичок і умінь, тренування лексичного і граматичного матеріалу;
- д) інтерактивності, як активної продуктивної взаємодії учнів один з одним та з учителем в ситуаціях спілкування.

Підсумком багаторічного та плідного навчання учнів є підготовка і здача ЗНО, формулювання завдань якого говорять про те, що вони ставлять собі за мету не тільки перевірку знань, а й умінь, пов'язаних з активним володінням сучасною іноземною мовою в різноманітних ситуаціях.

Таким чином, успіх при вивченні та практичному застосуванні іноземної мови на пряму залежить від складної і такої необхідної взаємодії всіх зацікавлених сторін у нашому полікультурному сучасному світі.

Література

1. Баранова Н.П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 159с.
2. Скалкин В.П. Обучение монологическому высказыванию Текст. / В.Л. Скалкин. Киев, 1983. – 176с.
3. Складенко Н.К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів / Н.К. Складенко // Іноземні мови, 2011.– №1. – С.15-25.
4. Степанов О.М. Основи психології і педагогіки: посібник / О.М. Степанов, М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2003. – 504с.

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Гулая Є.В. (Красноград)

Як організувати навчальний процес так, щоб учні були здатні використати іноземну мову як під час спілкування в реальних життєвих ситуаціях, так і для набуття знань?

Важливим моментом навчання є мотивація – система спонукань, які зумовлюють активність організму і визначають її спрямованість. Мотивація навчання складається з ряду постійно змінюваних спонук (мотив) [2, с. 33]. Мотив (франц. *motif*, лат. *motus-рух*) – спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням потреб людини. Практика довела, що цьому значною мірою сприяє атмосфера колективного спілкування, організована на основі комунікативних ситуацій.

Поряд із словом «комунікативний», практично, завжди трапляється «інтерактивний» (анг. *inter* – взаємний і *act* – діяти) [4, с. 7]. Не може бути комунікації без взаємозв'язку та активності.

Успіх у вивченні іноземної мови багато в чому залежить від першого уроку з предмету в житті дитини і початкового етапу навчання взагалі. Для

дітей молодшого віку характерною є постійна жага до нового, цікавого, загадкового. Вони швидко втомлюються, якщо їм не цікаво, якщо урок ведеться неемоційно.

Перевагу на уроках слід віддавати сучасним інтерактивним технологіям: проблемним завданням, мовним іграм, рольовим іграм, урокам-вікторинам, груповій та парній роботі.

Сучасний урок – це правильно спланований урок, який завжди передбачає різноманітні форми роботи на кожному з етапів. На організаційному етапі уроку увага приділяється монологічному та діалогічному мовленню. Від того наскільки яскраво, нешаблонно розпочнеться урок, наскільки невимушено учні увійдуть в атмосферу іншомовного спілкування, залежить успіх комунікативної діяльності учнів на уроці.

Мовленнєва зарядка пов'язана з темою уроку. Для фонетичної зарядки слід підбирати коротку нескладну пісню чи вірш з чітким ритмом. Дітям пропонується багаторазове прослуховування, що сприяє засвоєнню, як лексичного запасу, так і мелодії. Такі аспекти використовуються для зняття втоми всередині та наприкінці уроку, для кращого закріплення граматичного матеріалу та розширення лексичного запасу учнів.

Введення нових слів, як свідчить практика, найкраще робити у зв'язній розповіді з використанням наочності, розв'язуванням кросвордів, комунікативних вправ з цікавою мотивацією. Наприклад, при вивченні нових слів разом з учнями придумати фантастичні історії з даними словами, при цьому стимулювати власну творчість дітей, вказуючи на будь-який можливий зв'язок між поняттями, які позначають англійські слова. Для розвитку діалогічного мовлення пропонується пограти в рольову гру або скласти діалог з теми з опорою наприклад.

На етапі закріплення раніше поданого і нового мовного матеріалу для формування навичок, можна використовувати вікторини, проблемні завдання та гру. Під час їх проведення дитина позасвідомо, без напружень засвоює й закріплює надзвичайно багато інформації.

Отже, розглядаючи мотивацію як один із важливих факторів процесу оволодіння іноземною мовою, важливо пам'ятати, що мотивація у світі дитини носить суб'єктивний характер, визначаючи її власні потреби. Лише вчитель може вплинути на це, створюючи та формуючи основи, на базі яких виникає особиста зацікавленість. Адже «невмотивований» учень просто не хоче навчатись, як говорить англійська ідіома “You can lead the horse to water, but you can't make it drink” («Привівши коня до водопою, ти не примусиш його пити»).

Література

1. Боровская О.Р. Использование интерактивных форм обучения в украинской школе /О.Р.Боровская// Преподавание истории в школе. – 2001. – №4. – С.70-71.
2. Вартанова І.І. До проблеми мотивації навчальної діяльності / І.І. Вартанова // Вісник МГУ. Психологія. – 2000. – №4. – С. 33-41.
3. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи/ Упорядн. О.В. Стребна, А.О. Соценко. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 147 с.
4. Крамаренко С.Г. Інтерактивні техніки навчання, як засіб розвитку творчого потенціалу учнів / Крамаренко С.Г. // Відкритий урок. – 2002. – № 5-6. – С.7-10.
5. Куріш С. Сучасний урок іноземної мови. Методичні рекомендації керівникам шкіл / Куріш С., Бачинська Н. // English. Methodology. – 2003. – №6. – С. 11.

ACADEMIC CALLS FOR COMPUTER ASSISTED LANGUAGE LEARNING

Guseva G.G., Voronina K.V. (Kharkiv)

Computer Assisted Language Learning (CALL) is often perceived, somewhat narrowly, as an approach to language teaching and learning in which the computer is used as an aid to the presentation, reinforcement and assessment of material to be learned, usually including a substantial interactive element. Levy [1997:1] defines CALL more broadly as "the search for and study of applications of the computer in language teaching and learning". Thus, CALL has developed gradually over the last 30 years, into three somewhat distinct approaches which can be referred to as *behavioristic CALL*, *communicative CALL*, and *integrative CALL* [cf. Barson & Debski 1996].

The first phase of CALL, conceived in the 1950s and implemented in the 1960s and '70s, was based on the then-dominant behaviorist theories of learning. Programs of this phase entailed repetitive language drills and can be referred to as "drill and practice" (or, more pejoratively, as "drill and kill"). Drill and practice courseware is based on the model of *computer as tutor* [Taylor 1980]. In other words the computer serves as a vehicle for delivering instructional materials to the student. The rationale behind drill and practice was not totally spurious, which explains in part the fact that CALL drills are still used today.

The second phase of CALL was based on the communicative approach to teaching which became prominent in the 1970s and 80s. Proponents of this approach felt that the drill and practice programs of the previous decade did not allow enough authentic communication to be of much value. Several types of CALL programs were developed and used during this the phase of communicative CALL. First, there was a variety of programs to provide skill practice, but in a non-drill format. Examples of these types of programs include courseware for paced reading, text reconstruction,

and language games [Healey & Johnson 1995b]. In these programs, like the drill and practice programs mentioned above, the computer remains the "knower-of-the-right-answer" [Taylor & Perez 1989:3]; thus this represents an extension of the *computer as tutor* model. But – in contrast to the drill and practice programs – the process of finding the right answer involves a fair amount of student choice, control, and interaction. Another model of computers in communicative CALL involves the *computer as tool* [Brierley & Kemble 1991; Taylor 1980] or, as sometimes called, the *computer as workhorse* [Taylor & Perez 1989]. In this role, the programs do not necessarily provide any language material at all, but rather empower the learner to use or understand language. Examples of computer as tool include word processors, spelling and grammar checkers, desk – top publishing programs, and concordancers.

Yet, the challenge for advocates of CALL was to develop models which could help integrate the various aspects of the language learning process. As a result, integrative approaches to CALL are based on two important technological developments of the last decade – multimedia computers and the Internet. Multimedia technology – exemplified today by the CD-ROM – allows a variety of media (text, graphics, sound, animation, and video) to be accessed on a single machine. What makes multimedia even more powerful is that it also entails hypermedia. That means that the multimedia resources are all linked together and that learners can navigate their own path simply by pointing and clicking a mouse.

Hypermedia provides a number of advantages for language learning. First of all, a more authentic learning environment is created, since listening is combined with seeing, just like in the real world. Secondly, skills are easily integrated, since the variety of media make it natural to combine reading, writing, speaking and listening in a single activity. Third, students have great control over their learning, since they can not only go at their own pace but even on their own individual path, going forward and backwards to different parts of the program, honing in on particular aspects and skipping other aspects altogether. Finally, a major advantage of hypermedia is that it facilitates a principle focus on the content, without sacrificing a secondary focus on language form or learning strategies. For example, while the main lesson is in the foreground, students can have access to a variety of background links which will allow them rapid access to grammatical explanations or exercises, vocabulary glosses, pronunciation information, or questions or prompts which encourage them to adopt an appropriate learning strategy.

Thus, as we will see, the introduction of a new phase does not necessarily entail rejecting the programs and methods of a previous phase; rather the old is subsumed within the new.

References

1. Barson J. & Debski R. (1996) "Calling back CALL: technology in the service of foreign language learning based on creativity, contingency, and goal-oriented activity". In Warschauer M. (ed.) Telecollaboration in foreign language learning, Honolulu: University of Hawaii, Second Language Teaching and Curriculum Center: 49-68.
2. Brierley B. & Kemble I. (1991) Computers as a tool in language teaching, New York: Ellis Horwood.
3. Healey D. & Johnson N. (1995b) "A brief introduction to CALL". In Healey D. & Johnson N. (eds.) 1995 TESOL CALL Interest Section software list Alexandria, VA: TESOL Publications: iii-vii.
4. Levy, M. (1997). CALL: Context and Conceptualisation. Oxford: Oxford University Press.
5. Taylor M.B. & Perez L.M. (1989) Something to do on a Monday, La Jolla, CA: Athelstan.
6. Taylor R. (1980) The computer in the school: tutor, tool, tutee, New York: Teachers College Press.

PRAGMATICS AND FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Depner G. (Bochum, Germany)

Communicating in foreign language provides various challenges to foreign language learners and teachers. This is because successful and adequate foreign language communication relies on a well-developed language command in terms of, grammar (words and rules), morphology, syntax (cohesion and coherence), wording diction and phonology (appropriacy) as well as the use of communication strategies. Therefore producing utterances in a language different to one learner's native language highly displays the multifaceted interdependence of a learner's foreign language proficiency and his/her ability of making stable use of very complex decisions concerning word choice, intonation, word order and processes of word formation. As this seems to be very challenging already learners naturally find themselves in communicative situations, wherein they verbally have to act and react spontaneously, adequately to societal contexts and relations being hierarchically arranged between interlocutors in terms of speaker (sender) and listener (receiver). This context-dependent approach to communication leads to an additional, but not a less crucial aspect of communicative competence referred to as functional language proficiency or linguistically known as pragmatic competence.

Pragmatics as the field of speech acts, language performance and one domain of cross-cultural communication contributes a crucial part of communicative competence. It is concerned with the use of language in social contexts and the ways in which people produce and comprehend meaning through language. However, pragmatics is considered as one of the hardest domains of foreign language proficiency to be taught institutionally. This branch of linguistics is guided by the question when to express intentions (*when to say*) and how to express intentions (*how*

to say) in order to convey particular communicative functions and for achieving speaker-oriented communicative goals. Communicative and functional units of speech are also referred to as speech acts. Examples of speech acts are compliments, requests, expressions of gratitude, complaints etc. Accordingly, speech acts are utterances defined in terms of a speaker's intention and the effect it has on a listener. The striking question for the context of foreign language teaching and learning is how linguistic means and context-analytic skills have to be taught and learned for performing speech acts and avoiding pragmatically induced failures. Hence, it is the ability to use language effectively in a contextually appropriate fashion also decreasing the permanent risk of being unwittingly misunderstood by members of the foreign language community. This is why pragmatics is to be regarded as a fundamental aspect of a more general communicative competence. Pragmatic skills in a foreign language need to be taught carefully and on the contrary should not be ignored for the sake of communicative- and competence-based foreign language instruction.

Teaching pragmatics means teaching the subject from different perspectives. Aspects to be differentiated are pragmalinguistics and sociopragmatics. The aim of dealing with pragmatics as a functional competence should be learners developing pragmatic awareness and sensitiveness by approaching communicative functions in a metapragmatic and explicit way. In this respect, an accurate pragmatic command depends on decent language awareness and sensitiveness whose development denotes the challenge for foreign language teaching, also against the background of cross cultural communication.

This workshop especially deals with the question of how to include and modify teaching methods in order to enable students to develop pragmatic proficiency and thus enriching a learner's communicative competence with valuable pragmatic input. Furthermore it will be differentiated between single components and functional characteristic of pragmatics in order to show how pragmatic language proficiency is likely be developed step by step, thus avoiding a cognitive overload on both sides, for teachers and learners. The role of speech acts will be discussed as well as focussing on how to promote a decent degree of ideal convergence in comparison to target language like productions of speech acts. Teachers who are interested in the field of pragmatics and have always felt uncertain to address themselves to this field of teaching will surely benefit from participating in this workshop.

ПРЕЦЕДЕНТНЫЕ ФЕНОМЕНЫ: ТРУДНОСТИ ВОСПРИЯТИЯ

Дмитренко Ю.А. (Франция), Самохина В.А. (Харьков)

Филологическое образование предполагает наличие у студентов знаний и эрудиции во многих аспектах лингвистики, литературы, фольклора. Работая с текстами, студенты-филологи сталкиваются с явлением прецедентности, что нередко затрудняет их понимание прочитанного. Прецедентные феномены являются культурными компонентами нации, при этом фоновые знания обеспечивают адекватную интерпретацию прецедентных знаков. В этом плане очень важно расширять кругозор будущих филологов-специалистов на практических занятиях по устной практике, аналитическому чтению, в рамках специальных теоретических курсов по зарубежной литературе, лингвострановедению, риторике, стилистике, культуре речи. Способствуют усвоению проблем прецедентности и отдельные спецкурсы, такие как «Язык и культура», «Лингвистика текста», «Лингвокультурология», а также аспекты теории интертекстуальности, социо- и этнолингвистики, анализ обстоятельных работ видных ученых, касающихся вопросов понимания литературно-художественного фольклора, масс-медиа и других текстов (работы И.В. Гюббенет, Ж. Женетт, Натали Пьеге-Гро, Н.А. Фатеевой и мн. др.). Культурологические концепции, разрабатываемые лингвистами и филологами, связаны с языком и предоставляют возможность студентам изучать языковые процессы в контексте общекультурных.

Преподаватели высшей школы должны уделять пристальное внимание культурологическим фактам и знакомить студентов с ними в широком экстралингвистическом контексте, в реальном функционировании в разных сферах человеческой деятельности. Изучение культурных компонентов общества как составляющих любой нации является важным условием использования языка как средства коммуникации и успешного овладения иностранным языком. Таким образом, внимание к историко-филологическому контексту, или вертикальному контексту (по И.В. Гюббенет), расширяет горизонты филологической культуры языковедов, способствует более глубокому проникновению в контекст, его адекватной интерпретации, пониманию смысла, заложенного в нем автором, сведению процесса чтения, особенно произведений классиков, к адекватному восприятию. Именно теория интертекстуальности, разработанная на сегодняшний день достаточно глубоко, и рассматривает связь между текстами, представляя собой своего рода диалогические отношения.

Прецедентные тексты, обнаруживаемые в анализируемых текстах, обогащают, таким образом, «культурную память» студента-филолога, а также ставят его в позицию исследователя-эрудита. В этой связи следует выделить прагматический аспект, связанный с использованием прецедентных текстов как средства оценки мотиваций и поступков, а также средства воздействия и самооценки. Кроме того, лингвокультурологический аспект направлен на изучение прецедентных текстов как «культурнознаковых» высказываний, опирающихся на общность универсальных – социальных, культурных или языковых – фоновых знаний автора и читателя (О.В. Лисоченко). Когнитивный аспект направлен на поиск ответов на вопросы о механизмах их хранения в вербальной памяти индивида и актуализации в том или ином дискурсе (Е.О. Наумова).

Прецедентный текст, как известно, носит известный и временной характер, должен быть узнаваемым адресатом и служить целям языковой игры, поэтому он часто встречается в комических текстах особенно в виде трансформаций. Одним из успешных заданий для студентов является распознать двуплановость или многоплановость прецедентных текстов и вывести свои пресуппозиции. Такие задания привлекают внимание филологов, ставят перед ними ряд вопросов: кто автор, как прецедентный феномен связан с содержанием текста, как он характеризует менталитет автора, коммуникативную компетенцию студента-филолога.

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ РОБІТ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ)

Дмитрикова О.В., Шестопалова К.В. (Харків)

Проектна робота вчить учнів працювати індивідуально, в парах та групах. Діти розподіляють ролі, працюючи над проектом, та розвивають лідерські якості.

Тема проекту повинна бути цікавою та відповідати віковим особливостям учнів.

Великою перевагою проектної діяльності є вміння, які набувають учні:

- вчаться планувати свою роботу, попередньо прораховуючи можливі результати;
- використовувати різні джерела інформації;
- збирати і систематизувати матеріал;
- аналізувати факти, аргументувати свою думку;
- створювати "кінцевий продукт";
- представляти роботу;

- оцінювати свою роботу та роботу інших.

Працюючи над проектом, складається план, який має з цілі, завдання, опис проекту та його терміни реалізації.

Plan of Educational Project

Name of the project	Logos of T-shirts	
Aim of the project	Motivate students to expand their knowledge about the history of T-shirts, meanings of logos and develop critical thinking and creativity	
Tasks of the project	1. To introduce the history of T-shirts and design logos on them 2. To hold a survey about the popularity of logos 3. To create your own T-shirt logos 4. To vote the best design 5. To host a fashion show	
Brief description of the project The project is devoted to the history of clothing and popular trends for young people		
Educational subjects of the project with The project is connected with world history, the English language and art		
Forms	7-8	
State standards and educational programs: ІНОЗЕМНА мова ПРОГРАМА ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ 5-9 клас.		
Educational goals and expected results of studying: Design of T-shirts, their advertisement and demonstration		
Necessary knowledge and skills Language knowledge and team work		
Planning of project realization School fair		
What is necessary to do before the beginning of the project?	1. Forming groups 2. Brainstorming ideas 3. Division of roles in a group	
What is necessary to do during the project?	1. Search of information 2. Practical work	

What is necessary to do after finishing the project?	Representation of the result
Approximate amount of time necessary for educational project realization	
2 months	
Printed materials	Fashion magazines and posters
Additional equipment and materials	T-shirts, paints, brushes, patterns and photos
Other	Computers

Література

1. Tom Hutchinson. Project English / Oxford University Press 1985. 2. Журнал на англійській мові <<TeenLife>> 3. Електронний ресурс. – режим доступу: <http://www.narod.ru/prastic/idioms.htm>

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ. ВИКОРИСТАННЯ ВІРШІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

Дорошенко М.В. (Харків)

Виховне значення при вивченні іноземної мови, не менш за загальноосвітнє, має унікальний потенціал духовно-морального, трудового, естетичного виховання підростаючого покоління. Одне з важливих завдань розвивати почуття прекрасного, формувати високі естетичні смаки, що сприяють формуванню гармонійно розвиненої, суспільно активної особистості, яка поєднувала б у собі духовне багатство, моральну чистоту, досконалість та високий рівень знань, умінь, навичок різних навчальних галузей.

Естетичне виховання є обов'язковою та важливою складовою виховання всебічно й гармонійно розвиненої особистості, яке реалізовується із залученням матеріалів з культури та мистецтва держави, мова якої вивчається. У педагогіці розроблені різні шляхи та засоби реалізації естетичного виховання на уроці та в позаурочний час. Особливе місце у вихованні естетичної особистості займає мистецтво, яке втілює в собі естетичну категорію прекрасного. При вивченні іноземної мови розглядають найчастіше твори мистецтв та залучення учнів до творчості під час роботи над мовним, лінгвістичним і культурним матеріалом.

Для цього використовуються для роботи над мовним матеріалом уривки з творів художньої літератури (наприклад вірші) та інші твори мистецтв (картини, кіно та інші). Головне завдання сформувати смак до прекрасного, вміння читати вголос та уважно слухати вірші німецьких поетів та висловити своє враження та поділитися думками, повторити чи вивчити лексичний та граматичний матеріал. Також важливою складовою естетичного смаку особистості, що формується, є ознайомлення з музичним мистецтвом. Важливу роль відіграють нестандартні уроки й позакласні заходи, які не лише ознайомлюють учнів із проявами іноземної культури, а й залучають дітей до активної творчості.

Кожному вчителю добре відомо вплив поезії в естетичному вихованні. Вірші іноземними мовами виконують ту ж функцію. Крім того, при вивченні віршів переслідуються практичні цілі вивчення: відпрацьовується вимова, розвивається мова, прищеплюються навички виразного читання, засвоюються різні мовні явища (цьому сприяє багаточисельні повторення їх в віршах, його ритмічний малюнок, мелодика). Аналіз вірша, де ідея виражена в поетичній формі, загострює думку вивчаючих, вчить їх спостережливості, міркуванню, спонукає до вираження своїх думок. Відомо також, що заучування віршів розвиває пам'ять. Але головну увагу вивчаючих при вивченні віршів треба звертати на сприйняття його як поетичний твір.

Методичні рекомендації роботи над віршами:

- 1) коротке ознайомлення з автором вірша, а іноді і з обставинами його написання;
- 2) пояснення мовних труднощів;
- 3) виразне читання віршів вчителем;
- 4) переказ змісту вірша і переклад його учнями;
- 5) списування з дошки віршованого тексту;
- 6) аналіз вірша: композиція, образи, ідеї, стиль, роз'яснення виникаючих труднощів;
- 7) повторне читання вірша вчителем, розставлення учнями пауз, наголосів в тексті;
- 8) хорове читання вірша вслід за вчителем;
- 9) читання вірша окремими учнями;
- 10) обговорення і оцінка вірша (сподобалось чи ні, чому, які виникали думки, образи, почуття);
- 11) зіставлення маючих літературних перекладів з перекладами, виконаними учнями, їх обговорення.

Звичайно, рекомендована методика роботи не може бути обов'язковою для кожного вільша. Вона залежить від завдання, яке ставить вчитель, беручи для вивчення той або інший вільш.

Література

1. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1243 від 31.10.2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/lo3ww-Ak2XYItBha7ASqhXq1juGyut8K7ZKLKwvbkIQs/edit?pli=1&_escaped_fragment_ 2. Тригуб Т.О. Естетичне виховання учнів на уроках німецької мови засобами використання живопису Т.Г. Шевченка / Т.О. Тригуб // Таврійський вісник освіти. – 2014 – № 3 – С. 175-180. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2014_3_31. 3. Як підвищити якість навчання школярів з іноземних мов: методичний посібник для вчителів іноземних мов / Укл.: Булгакова В.Г., Казачінер О.С., Моліна О.О.; [за заг. редакцією канд. пед. наук В.Г. Булгакової]. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2015. – С. 70-77.

ТРУДНОЩІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Зеніч О.В., Зоріна Т.М., Халіна Т.В. (Харків)

На даний час у викладанні іноземної мови відбувається етап якісних змін і оновлення. Іноземна мова як навчальний предмет активно впроваджується в практику роботи навчальних закладів. Але при цьому неминує з'являється низка проблем. Таким чином, на уроці іноземної мови доволі часто виникає досить складна психологічна ситуація. Кожен вчитель повинен знайти оптимальні шляхи подолання труднощів, що виникають у цій новій ситуації, і для цього необхідно враховувати вікову й педагогічну психологію. Протягом навчання формуються уміння навчальної діяльності. У шкільному віці дитина опановує систему операцій, необхідних для успішної навчальної діяльності на наступних етапах. Отже, необхідно зробити оволодіння навчальним матеріалом і формування уміння вільного переходу від навчальної до комунікативної діяльності як найбільш адаптованим для дитини.

Саме це необхідно для того, щоб у подальшому учні набули уміння переходити від рішення системи навчальних завдань до орієнтування в проблемних ситуаціях реальної дійсності. Але при цьому необхідно, щоб спрацювала особистісна функція навчання. Психологічно дуже важко вивчати іноземну мову, бо кожна людина має свої форми й методи сприйняття іншомовного навчального матеріалу. Деяким легше оволодіти візуально лексичним матеріалом. Хтось краще сприймає аудіо матеріал. А дехто засвоює

той же матеріал завдяки кінестетичним особливостям [2, с. 201]. І це не завжди залежить від вікових особливостей. З педагогічного досвіду переконуємося, психологічною основою для оволодіння мовою в шкільному віці є не пам'ять, тим більше механічна, а мовленнєва вроджена функція. І саме ця функція й дозволяє вирішити первісну й найбільш головну проблему в оволодінні людиною мовою. Вона синтезує в собі всі необхідні психічні властивості для обробки мовного потоку. Викладачеві важливо виробити такі підходи, які є результативними для учнів.

Вчені, що досліджували цю проблему, розробили так звану «піраміду пізнання», згідно якої, що чим більше ступінь участі учнів в процесі пізнання, тим більше інформації засвоюється ними.

На піраміді представлені різні способи презентації матеріалу [1]. Різноманітність методів за пірамідою дозволяє ефективно працювати у різних режимах: «вчитель – учень», «вчитель – група», «учень – учень», «учень – група». Завдяки цьому ми можемо дійти до таких висновків:

- лекція (5% засвоєння): один із способів подачі необхідної інформації; найчастіше учні знаходяться в положенні пасивних слухачів;

- читання (10% засвоєння): найбільш корисне для учнів у поєднанні з іншими способами навчання;

- аудіовізуальні засоби (20% засвоєння): повинні поєднуватися з подальшим обговоренням;

- використання наочних посібників (30% засвоєння): за допомогою наочності;

- обговорювання в групах (50% засвоєння): дає можливість учням висловлювати свої думки, робити висновки;

- навчання практикою дії (70% засвоєння): учням пропонується уявити себе у певній ролі при вирішенні життєвих ситуацій.

- виступ у ролі того, хто навчає і дослідника (90% засвоєння): консультування однокласників, навчання своїх однолітків, дослідження проблеми – один з найефективніших методів навчання.

Отже, одним зі способів вирішення подібних труднощів, є вивчення параметрів, характеризуючи учнів, найголовнішим з яких – знаходження домінуючого каналу сприйняття навчального матеріалу.

Література

1. Сізанов О.М. Концептуально-методологічні підходи до створення модульного курсу / О.М. Сізанов, М.М. Поплавський // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – №12. – С. 45–47. 2. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навчальний посібник. – К. : Академвидав, 2005 – 360с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Зубкова Л. М. (Харків)

Визначення особливостей професійної підготовки майбутніх вчителів у освітньому просторі класичного університету потребує розгляду особливостей класичного університету та визначення специфіки університетської педагогічної освіти.

Однією з найважливіших відмінних рис учителя-випускника класичного університету, на думку науковців, є сформована установка на постійне освоєння нового знання, розуміння того, що ніяке засвоєне один раз знання, не гарантує стабільності [1]. Класичний університет повинен виробити у майбутніх вчителів уміння і бажання передбачати зміни, готуватися до них, розуміти їхню логіку. На нашу думку, саме ці якості гарантують успішну трудову діяльність випускника, корисний для суспільства результат навчання.

Вивчення основних відмінних рис університетської педагогічної підготовки виявляє головні вимоги, що висуваються до студентів-майбутніх вчителів: «розвиток творчого мислення, навичок дослідницької роботи, самостійного, нешаблонного підходу до вирішення практичних завдань, потреба в постійному поповненні знань, подальшій самоосвіті» [4].

Особливістю системи підготовки педагогічних кадрів в класичному університеті, на думку Н. Беспалової, є те, що університет функціонує як єдність інваріантної складової, що забезпечує внутрішню цілісність педагогічної системи, пов'язаної з безпосередньою передачею традиційних педагогічних і гуманістичних цінностей, забезпечуючи при цьому процес необхідного відтворення суспільства і варіативної складової, пов'язаної з адаптацією цієї системи до мінливих факторів конкретної історичної реальності [2].

Сама природа педагогічної діяльності передбачає, що майбутній вчитель з самого початку повинен формуватися як автор, творчий суб'єкт, а не як виконавець інструкцій. Педагогічна компетентність як екзистенціальна властивість є продуктом саморозвитку майбутнього фахівця в професійному середовищі, що супроводжується майстрами. Серед ознак педагогічної компетентності найважливіший – прийняття педагогічної діяльності як сфери самореалізації, як області, в якій майбутній фахівець усвідомлює свої можливості і впевнений в своїх силах [3]. Науково-дослідна спрямованість професійної підготовки майбутніх вчителів у класичному університеті продукує навчальний процес особливого роду, в якому має місце не трансляція матеріалу, а спільне зі студентом дослідження педагогічних систем; не тільки

вирішення поставлених завдань, але і самостійна їх постановка; акцент не стільки на знанні, скільки на способі його одержання; не виклад поглядів інших, а вміння займати власну позицію; не сліпе виконання навчальних вказівок, а визначення власної освітньої траєкторії; розуміння знання не як вічної істини, а як моделі, яка має обмежене застосування; самопідготовка ні до стабільного професійного життя, а до непередбачуваних ситуацій, до зміни ролей, до розвитку власної індивідуальності.

Ключовою відзнакою професійної підготовки вчителя у навчально-виховному просторі класичного університету є, на наш погляд, спрямованість змісту освіти на формування і розвиток професійно важливих для майбутнього педагога якостей, що є необхідними для успішної соціалізації, розвитку комунікативної культури, ораторських здібностей, вмінь працювати у команді, створювати її і керувати нею з метою досягнення загальної мети, формування культури здорового образу життя та інших важливих якостей сучасної особистості, що забезпечують можливість практичного вирішення на науковій основі усього спектру задач сучасної педагогічної діяльності.

Література

1. Базилевич В.Д. Класичні університети України: світовий досвід, українські реалії / В.Д. Базилевич // Вища школа. – 2007. – № 6. – С. 9-18.
2. Беспалова Н.В. Особенности подготовки педагогических кадров в университете: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Беспалова Надежда Владимировна. – Саранск, 2003. – 212 с.
3. Сергеев Н.К. Природа педагогической деятельности и субъектный мир учителя / Н.К.Сергеев, В.В.Серигов // Человек и образование. – 2012. – № 1. – С. 4-8.
4. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т.І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.

BLENDED LEARNING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING:

PROS AND CONS

Ilyenko O. (Kharkiv)

We currently find ourselves in an exciting time for blended learning. Technology is rapidly changing and an increasing number of organizations and private learning institutions are beginning to see the benefits of a blended learning approach. From interactive scenarios in the classroom to webinars and online tutorials, learners now have a wide range of tech tools and applications at their disposal. In online learning students can participate in online communities and interactive eLearning courses from anywhere in the world. Gradually, the union between face-to-face instruction and technology-based learning is producing new and creative ways to enrich the educational experience and make learning fun, exciting,

and even more beneficial. For example, a trainer might give learners a list of online resources they can use to broaden their understanding of the topic, or ask them to complete an online group project that centers on a subject they are currently discussing. In the case of blended learning, online materials do not take the place of face-to-face instruction; instead, the two modalities complement one another. They truly “blend” in order to create an enriched online training environment for the learner.

Blended classrooms are designed to meet personal learning needs of every college student by allowing tutors to formulate personalized educational strategies and instructions. Blended learning is implemented not only at colleges and universities, but also on any grade level. It combines both face to face and online communication between learners and educators. Generally, this approach leaves more space for students’ creativity and allows to dive deeper into subjects. However, this method also has some limitations. The successful realization of blended learning at college depends on a number of factors. As a matter of actual practice, blended learning requires a different percentage of online and in-class settings. It turns out that not all learners engaged in blended learning have a sufficient level of motivation to study. For this segment of students blended learning is a weak method since motivation is a critical factor here. Managing motivation and creating a personal curriculum for every student sometimes becomes a real problem. Thus, blended learning might comprise a number of positive and negative aspects.

The pros of using blended learning at college: 1. Individualized Support For Students; 2. Students Have Access To Helpful Online Materials Anywhere And At Any Time; 3. Learners Can Benefit From All The Comforts Of Digital Materials; 4. Blended Learning Provides More Interactive Educational Experience; 5. Parents Have Access To what Their Children Are Doing; 6. It Gives Students Significantly More Time For Learning.

The cons of using blended learning at college: 1. The Technology Can Be Challenging Rather Than Useful; 2. Blended Learning Makes Teachers Overwork; 3. Students Can Experience Cognitive Load; 4. Credibility Of Sources And Plagiarism Become Even A Bigger Issue.

As any other method, blended learning has its bright and dark sides. The combination of self-paced education and face-to-face training can be beneficial, but only when wisely applied. Sometimes there are risks to overbalance the rewards, because not all students are ready to stand on their own feet when it comes to learning. For some of them, this modern educational environment can be motivational, while the others feel confused about it. However, we believe that the disadvantages of this strategy are more than overcomable. If teachers can truly

moderate their students and provide strong support to them, more quality courses will be delivered.

References

1. Blended Learning. A Synthesis of Research Findings in Victorian Education 2006-2011 (2012). Retrieved from: <http://www.education.vic.gov.au/Documents/about/research/blendedlearning.pdf>. 2. Hunt V (2016) Pros and Cons of Blended Learning at College. Retrieved from: <https://elearningindustry.com/pros-cons-blended-learning-at-college>. 3. Maxwell C. What Blended Learning Is and Isn't (2016). Retrieved from: <http://www.blendedlearning.org/what-blended-learning-is-and-isnt>.

TEACHING YOUNG LEARNERS WITH SONGS

Kachanova O.V. (Kharkiv)

Why is music so great for learning? Here are just a few of the reasons why teaching young learners with music is effective:

- Songs are memorable. Kids remember them long after they leave the classroom.
- Songs are a great equalizer. Everyone can participate in one way or another. This makes them great for mixed-level classes.
- Songs improve pronunciation and intonation.
- Songs introduce vocabulary and grammar without learners even realizing it.
- Songs are engaging. They grab kids' attention.
- Songs can be used many times. They provide valuable repeated exposure to the language.
- Songs let all learners participate in a way that is comfortable for them. Some kids will just listen, others will listen and gesture, and some will sing along. All of the children will benefit.
- Songs are flexible. They can be used as a primary or supplementary activity, or they can just be played in the background.
- Songs allow children to get involved. They can use their bodies to learn through gesture and dance.
- Songs are easy to combine with other activities.
- Songs are fun and positive. They create a great atmosphere for learning.
- Kids love to sing!

With music as the foundation of our lessons, we can create a structure and pattern that helps students know what to expect. Songs can help children learn the rhythm, vocabulary, grammar, pronunciation, and intonation of a language without even realizing that they're learning. Creating a sense of mystery will help keep kids interested and engaged. Most active songs don't need much pre-teaching. Just jump

right in and start moving! Some songs require a little more pre-teaching: new vocabulary can be introduced with drawings, flashcards, real objects, or even storybooks. Reinforce new language from a song through games, storybooks, worksheets, and other activities.

Talking, singing, watching videos, and reading together can greatly improve your child's vocabulary. The way your students feel can vary from day to day, making each lesson unique. Starting a lesson with an active song can help to get all of your students on the same energy level. A calming song can help prepare students for a quiet activity. It's important to mix things up from time to time, so that songs and activities stay fresh and exciting. Add variety to your songs by playing musical instruments, having singing contests, playing musical chairs, or other activities. Keep familiar songs interesting by mixing up the gestures or using props such as ribbons and parachutes. Using everyday objects from around the home can help keep songs interesting for children.

Keeping the developmental differences between young learners of different ages in mind will help you plan appropriate lessons for your teaching situation. Three-year-olds love to sing and dance but are still developing basic language and motor skills. Most children this age are speaking, but should still not be expected to produce language. Four and five year olds love to sing and dance and are better able to remember lyrics and movements to songs, as well as cooperate and do activities as a group. First and second graders are able to quickly learn new songs and are eager for more variety. Older elementary students may be self-conscious about singing and dancing in front of their peers, but with some adjustments, songs can still be a great teaching tool for this age group!

Teaching with songs makes learning FUN!

References

1. Калініна Л. Your English-speaking world: soundland / Л. Калініна, І. Самойлюкевич, Л.Березенська // Іноземні мови – № 4, 2005. – 28 с.
2. Ситдикова І. Знання, втілене у пісні / Іноземні мови – № 3, 2005. – 54 с.
3. Littlewood W. Communicative Language Teaching – Cambridge: CUP, 1991.
4. The Communicative Approach to Language Teaching / Ed. By Ch. Brumfit and K. Johnson. – Oxford: OUP, 1991.
5. Електронний режим. Режим доступу: <http://supersimplelearning.com>
6. Електронний режим. Режим доступу: <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en>
7. Електронний режим. Режим доступу: <http://www.macmillanenglish.com>
8. Електронний режим. Режим доступу: <http://www.lakeshorelearning.com>

КОМП'ЮТЕРНЕ ТЕСТУВАННЯ ЯК МЕТОД КОНТРОЛЮ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Ковальова А.В. (Харків)

Світовий процес переходу до інформаційного суспільства та соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, вимагають суттєвого реформування у змісті освіти. До напрямків поширеного використання інформаційних технологій у викладанні іноземної мови для формування іншомовної професійної компетенції можна віднести застосування комп'ютерних програм та електронних засобів навчання (комп'ютерних, мультимедійних, мережі Internet з інтерактивними ресурсами).

Комп'ютерні програми, залежно від методичних цілей, підрозділяють на контролюючі, навчальні, тренувальні, демонстраційні, довідково-інформаційні, тощо.

Комп'ютерне тестування набуває все більшої актуальності у контролі знань з іноземної мови. В широкому значенні тестування означає сукупність процедурних етапів планування, складання і випробування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тестового контролю. Тест розглядається як система завдань специфічної форми та змісту, розташованих за зростанням складності. Перші спроби тестування за допомогою комп'ютера з'явилися ще на початку минулого сторіччя, але офіційно рекомендуватися до включення у програми вивчення іноземних мов та упроваджуватися у масову практику викладання почали лише в останні роки. Складні комп'ютерні програми почали активно застосовуватися у лінгвістичній галузі відносно недавно, головним чином під час тестування.

Комп'ютерне тестування дозволяє використовувати унікальні можливості комп'ютерів, а саме: здатність зберігати, миттєво групувати та відбирати великий обсяг інформації, складати індивідуальні завдання за градацією рівня складності, надаючи рекомендації кожному студенту. Перевагами комп'ютерного тестування над іншими формами контролю знань є об'єктивність результатів оцінювання, диференційований підхід під час автоматизованої перевірки.

Функціями тестового контролю є управляюча, мотиваційно-орієнтуюча, оціночна, навчальна, освітньо-виховна, розвиваюча, коригуюча і прогнозуюча.

Типи комп'ютерного тестування визначаються в залежності від певного аспекту прогресу студентів, що потребує контролю. Класифікація загальних тестів здійснюється за різними чинниками: метою використання (вхідні, поточні, підсумкові), процедурою створення (стандартизовані, нестандартні), засобом створення, різновидом завдань тощо. Серед

поширених типів комп'ютерного тестування рівня знань студентів з іноземної мови виділяють наступні: установочні, діагностичні, адаптовані, професійні.

Комп'ютерні контролюючі програми з іноземної мови можуть застосовуватися на немовних факультетах для поточного і підсумкового контролю іншомовної професійної компетенції студентів, бо вони дозволяють встановлювати рівень володіння студентів знаннями та корегувати процес викладання мовного матеріалу за фахом, перевіряючи якість засвоєння розділів навчальної програми іноземної мови професійного спрямування.

Ефективність і необхідність використання комп'ютера при тестуванні залежить від ряду чинників: бюджетні обмеження, кількість студентів, частота проведення тестів, наявність необхідного устаткування. Комп'ютерні тести являють собою не лише інструмент оцінки якості академічних успіхів студентів, але й засіб впливу на зміст навчання. Слід вважати, що під час комп'ютерного тестування необережність може привести до помилкових результатів та методичних висновків.

Отже, невід'ємним компонентом контролю іншомовної професійної компетенції студентів, поряд з традиційними методами оцінювання, має бути застосування методу комп'ютерного тестування, який дає змогу не тільки здійснити оптимальний кількісно-якісний вимір процесу навчання іноземної мови спеціального вжитку, полегшити процес оцінювання знань та вмінь, а й визначити індивідуальний прогрес студента у формуванні його компетентності як фахівця.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДИСТАНЦІЙНО

Кондрацька М.І. (Харків)

В сучасному світі впровадження і використання системи дистанційного навчання набуває актуального значення, оскільки освіта повинна відповідати вимогам суспільства. Розвиток дистанційного навчання здатний послужити рушійною силою реформи в галузі освіти, переходу від репродуктивного до активного засвоєння знань, до освіти, що заснована на спільній діяльності учителя і учня. Більш того, формування національної системи дистанційної освіти сприяє її інтеграції у світову освітню систему.

Специфіка викладання дисципліни "Іноземна мова" дистанційно полягає у тому, що домінуючим компонентом змісту навчання іноземної мови є не теоретичний матеріал, а навчання різним видам мовної та мовленнєвої діяльності. Навчання будь-якого виду діяльності здійснюється у процесі її реалізації, тобто в процесі виконання різноманітних вправ.

Пріоритет у навчанні іноземних мов має належати виконанню вправ на розвиток читання, письма, аудіювання та говоріння. У цьому полягає як особливість дисципліни, так і основна складність викладання іноземних мов дистанційно, особливо, при формуванні навичок говоріння. Для вирішення таких завдань слід орієнтуватися на вибір оптимальних засобів навчання.

Природно, що для навчання таким видам мовленнєвої діяльності, як читання і письмо, можна в значній мірі обмежитися виконанням вправ тестового характеру. Насамперед при розробці таких завдань, слід надавати перевагу вправам тестового характеру (з вибором однієї правильної відповіді, з вибором кількох правильних відповідей, на встановлення відповідності, з короткою відповіддю тощо). Проте, при навчанні говорінню й аудіюванню обмежитися тільки текстовими файлами не вдається, необхідна опора на звуковий матеріал, а також створення різних ситуацій, що стимулюють усні висловлювання учнів.

Окрім цього перед нами постає ще ряд проблем: на сьогодні саме дистанційне навчання в Україні є абсолютно законним, але процедуру оцінювання в режимі on-line до кінця не відпрацьовано і не легітимізовано. Більш того, варто визнати, що рівень інформатизації навчальної діяльності залишається ще досить низьким.

Основні характеристики системи дистанційного навчання, що декларуються (відкритість, можливість поєднання роботи з навчанням, гнучкість) реалізовані поки далеко не повністю через відсутність високоякісного інформаційно-освітнього середовища.

Перспективою подальших досліджень може бути поглиблене вивчення особливостей викладання іноземних мов дистанційно; проблем, які постають перед фахівцями та визначення пріоритетних форм і методів навчання іноземним мовам в умовах дистанційної освіти.

Література

1. Дистанційна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/>
2. Карамышева Т.В. Изучение иностранных языков с помощью компьютера. В вопросах и ответах / Т.В. Карамышева. – СПб.: Союз, 2001. – 192 с.

MONOLOGUE PRESENTATION AS A KEY TYPE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING MONOLOGUE UTTERANCE OF THE FUTURE DESIGNERS

Korneeva I.O. (Kiev)

In the context of globalization political, trade-economic, educational and cultural ties between countries are strengthened and developed. Today's professional level of Ukrainian designers meets international standards. Therefore, future Ukrainian designers see their implementation not only professionally, but also on communicative level. Professionally-oriented foreign language teaching in non-language universities of Ukraine takes into account the needs, motives, interests, personal characteristics of the future designers with a focus on the characteristics of their future profession, specialty.

According to the experts' research, the employers' requirements on functional knowledge meet only 28 % of the average university graduates. 41 % of respondents noted the lack of practical skills of effective monologue presentation. Monologue presentation as a kind of verbal activity is considered to be a powerful tool to overcome the language barrier, the development of accuracy and fluidity of speech, as well as skills on formation of connected text.

The term "presentation" comes from English and is defined as a process of familiarization of the students with any theme. Usually this is a demonstration, lecture or speech to inform or persuade someone. The presentation may contain three components: 1) speech of the speaker (what the speaker says); 2) slides (what the audience sees on the screen); 3) handouts (what is dealt to each audience separately and contains the details of the information that is presented).

Future designers of non-language universities in vocational oriented education of foreign language (FL) should design the situations of their future professional activity, and therefore a teaching complex, and the organization of educational process have to be adapted to modern conditions of development, manufacturing, promoting of the design-product and conditions of the experts competition on the global market.

Thus, the formation of professional competence in English oriented monologue speech (monologue presentation) of the future designers is a complex process that includes communicative, structural, lexical and grammatical, stylistic and intercultural aspects of the presentation.

Formation of business English discourse in FL learning we define as a combination of speech and language tools that are used for the purpose of the communication between the future experts of a professional activity that perform

communication functions (informative, influential, expressive, entertaining, ritual) and based on specific teaching and learning principles of FL training.

Analysis of the current condition of formation of professionally oriented English language competence (POEC) in monologue utterance of the future designers showed the existence of problems with reasoned, coherent, logical thoughts of teaching the students in professional oriented monologue statements. Also, the lack of exercises in domestic textbooks on the POEC formation in creating monologue presentations is the main drawback of modern FL education. We conducted the study of the latest scientific works and prove that the monologue presentation learning is not elaborated, but is considered a key type of monologue utterance of the design students. Therefore, we believe the solution to this problem is very promising and further investigations are very important in FL teaching methodic.

Література

1. Бігич О.Б. Теорія і практика формування іншомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні у студентів нелінгвістичних спеціальностей: колективна монографія / Заг. і наук. ред. Бігич О.Б. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2013. – 383 с. 2. Тарнопольский О.Б. Successful Presentation. Посібник для навчання ділових презентацій англійською мовою студентів економічних спеціальностей / О.Б. Тарнопольский, Ю.С. Авсюкевич. – К.: Ленвіт, 2007. – 135 с.

СПАДКОЄМНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ІКТ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Костікова І.І. (Харків)

Сьогодні в Україні триває процес швидкого наповнення середньої освіти інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ), що викликає необхідність перегляду методики викладання іноземної мови. Мета нашого дослідження – показати спадкоємність реалізації засобів ІКТ на уроках англійської мови в школі.

Конвергенція апаратних і програмних засобів, безмежний потенціал комп'ютера й телекомунікацій, у свою чергу, поступово ведуть до розширення значення терміна «інформаційно-комунікаційні технології». Пропонуємо популярну класифікацію засобів ІКТ (за І. Роберт) за способом використання в діяльності вчителя: як засіб навчання; як засіб розвитку особистості; як засіб інформаційно-методичного забезпечення і керування навчально-виховним процесом; як засіб комунікацій; як засіб контролю, корекції, результатів навчальної діяльності, тестування; як засіб організації інтелектуального дозвілля.

На наше глибоке переконання, засоби ІКТ здатні забезпечити вчителю потужну фахову, інформаційну та технічну підтримку у викладанні англійської мови. Фахова підтримка – учитель може використовувати комп'ютерні навчальні програми, створювати власні комп'ютерні презентації, мультимедійні проекти, структурувати будь-який навчальний матеріал з іноземної мови за заданим шаблоном, створювати власні електронні словники для школярів тощо. Така діяльність може бути як індивідуальною, так і груповою разом із дітьми (у локальній мережі та в мережі Інтернет).

Неабиякі можливості ІКТ і у галузі інформаційної підтримки вчителя іноземних мов: доступ до невичерпних і різноманітних електронних ресурсів дозволяє школярам, як правило старших класів, під час підготовки до занять з іноземної мови виконувати великий загальний обсяг роботи за короткий час (швидко накопичувати, створювати навчальний матеріал, власні бази даних – тексти, вправи, тести, ігри, відеофрагменти).

Не менш значущі можливості ІКТ і як засобу технічної підтримки навчальної діяльності вчителя: при підготовці до занять, під час організації, проведення, презентації власних навчальних проектів, наукових робіт. Вчителі мають можливість швидко, якісно й естетично створювати тексти, вправи, таблиці, схеми, графіки, малюнки тощо. Це надає можливість докласти більше зусиль для створення власного творчого матеріалу.

На наше глибоке переконання, вчителю необхідно застосовувати засоби ІКТ у спадкоємності: від початкової школи до основної, це сприяє найкращому результату, ефективності роботи вчителя. Основні засоби впровадження ІКТ у викладанні іноземної мови: анімація, мультимедіа, інтерактивні дошки, інші (комп'ютерні навчальні програми, Інтернет тощо).

Як відомо, анімація – це мистецтво створення рухомих зображень за допомогою комп'ютера; синтез відеокліпу, педагогічної майстерності, методичного досвіду. Мультимедіа – це комбінування різних форм презентації інформації, наприклад, тексту, звуку, зображення, сукупність анімації і відео.

Основні переваги мультимедійних презентацій: наочність аудіовізуальної інформації і зручність сприйняття; зручна інтерактивна форма представлення; місткість великих обсягів інформації порівняно з друкарською продукцією; мобільність та компактність; можливість оперативного внесення змін.

Отже, сучасні засоби ІКТ допомагають реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують індивідуалізацію і диференціацію навчання з урахуванням здібностей школярів, їхнього рівня навченості, схильностей тощо. На заняттях англійської мови за допомогою ІКТ можна вирішувати цілий ряд дидактичних завдань: формувати вміння і навички всіх видів мовленнєвої діяльності – аудіювання, читання, письма, усного мовлення,

розвивати фонетичні, лексичні, граматичні уміння і навички; формувати у школярів стійку мотивацію до вивчення англійської мови тощо.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ

Котова А.В. (Харьков), Капнист Н.Н. (Саратов, Россия)

В связи с интеграцией и глобализацией современного общества иностранные языки приобретают огромное значение в системе образования. Теперь основное задание, которое стоит перед преподавателями всех учебных заведений, заключается в том, чтобы научить учащихся общаться на иностранном языке на различные темы, свободно высказывать свои мысли.

Решению данной проблемы, в значительной мере, способствует внедрение интерактивных методов обучения, которые основаны на взаимодействии учащихся между собой под руководством, но без непосредственного участия преподавателя [1, с. 1].

Опыт работы как с аудиторией школьного возраста, так и со студентами показал, что внедрение интерактивных методов обучения способствует улучшению коммуникативных навыков учащихся, создает условия для общения на иностранном языке, повышает мотивацию к изучению дисциплины.

На наш взгляд, интерактивные виды работы целесообразно проводить во второй половине занятия, после проработки грамматического материала и работы с текстом, т.к. они способствуют повышению работоспособности учащихся и восприятию информации.

Так, например, изучая тему «About Myself» и «My Family» преподаватель просит предоставить не общую информацию о себе (т.к. находясь в одной академической группе, все знают имя, возраст, место обучения и т.д.), а какой-нибудь интересный случай из детства или путешествия, увлечения. Если академическая группа больше семи-восьми человек, целесообразно разбить студентов на подгруппы, в которых они обсуждают заданную тему. Потом участники подгрупп рассказывают не о себе, а о своем соседе.

Еще одной из разновидностей проработки темы «About Myself» и «My Family» является задание «Finish the sentence instead of me». Для этого вида деятельности один человек из группы выходит к доске. Его задание – рассказать какую-то реальную историю из своей жизни. При этом существует одно условие: каждое свое предложение рассказчик не заканчивает. Вместо него это делает группа студентов. Интрига состоит в том, что в конце рассказа рассказчик выбирает из трех того, кто, на его взгляд, был ближе всего к тому, что хотел сказать он сам.

Подводя итог, можно сказать, что использование интерактивных форм и методов обучения в процессе преподавания английского языка позволяет не только повысить интерес и желание изучать английский язык, но и также способствует разнообразию форм занятий, вовлечению всех студентов в процесс обучения, сплочению студенческого коллектива. Вместе с тем, очень частое использование интерактивных методов обучения, на наш взгляд, приводит к снижению интереса со стороны студентов.

Литература

1. Гуцин Ю.В. Интерактивные методы обучения в высшей школе / Ю.В. Гуцин // Психологический журнал Международного университета природы, общества и человека «Дубны». – 2012. – № 2. – С. 1-18.

ОСНОВНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Котова А.В. (Харків), Туренко Р.Л. (Харків)

У сучасних реаліях навчання у вищих навчальних закладах перед викладачами стоїть нелегке завдання ознайомити студентів з досить великим обсягом матеріалу, сформулювати відповідні уміння та навички за порівняно невелику кількість аудиторних годин. Деякою мірою вирішенню цієї проблеми сприяє самостійна робота студентів, яка дозволяє більш детально опрацювати матеріал, що вивчався протягом аудиторних занять.

Аналіз наукових доробок засвідчив, що ефективність самостійної роботи студентів з будь-якої дисципліни, у тому числі й англійської мови, залежить від оптимально планування та керування цим видом роботи, систематичного контролю самостійної діяльності студентів та наявності мотиваційного фактору у молодих людей під час вивчення навчальної дисципліни.

Плануючи самостійну роботу студентів, необхідно врахувати усі її види, які студенти мають виконати та рівномірно розподілити навантаження у семестрі. Як правило, самостійна робота з англійської мови передбачає виконання лексичних, фонетичних та граматичних вправ і тестів, переклад текстів з однієї мови на іншу, складання словника незнайомих слів, підготовку рефератів та доповідей англійською мовою, пошук інформації на відповідну тематику, написання творчих робіт, творів, підготовку презентацій англійською мовою тощо.

Іншою необхідною умовою організації самостійної роботи студентів є керівництво з боку викладача. Зазначимо, що під керівництвом самостійною роботою студентів розуміємо визначення обсягу, форм та місця роботи,

надання своєчасної методичної допомоги та оцінювання результатів роботи студентів [1, с. 48].

Здійснення контролю за навчальною діяльністю студентів є третьою необхідною умовою організації самостійної роботи студентів з англійської мови. Забезпечення контролю є важливою ланкою у процесі організації самостійної роботи студентів, тому що він передбачає перевірку та оцінювання результатів навчання студентів, дозволяючи отримати інформацію про навчальні досягнення кожного студента.

Організовуючи контроль за самостійною роботою з англійської мови, необхідно враховувати:

- правильність відповідей студентів;
- самостійність виконання завдань;
- володіння студентами граматичними конструкціями та лексичними оборотами, що вивчаються.

Контроль самостійної роботи доцільно організовувати як письмово, так і проводити усні опитування. Письмові контрольні роботи дозволяють викладачеві виявити граматичні та орфографічні помилки, тоді як усні опитування сприяють вдосконаленню навичок говоріння та вимови.

Підсумовуючи, зазначимо, що дотримання зазначених умов організації самостійної роботи з англійської мови сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку творчих здібностей молодих людей, привчає студентів до самостійності мислення, тобто формує риси, необхідні для сучасних фахівців.

Література

1. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационное обеспечение / В.А. Козаков – К.: Вища шк., 1990. – 248 с. – (Учебное пособие).

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ З РОЗГОРНУТОЮ ВІДПОВІДДЮ ПРИ СКЛАДАННІ ЗНО

Кравченко Н.М. (Харків)

Завдання з розгорнутою відповіддю передбачає створення власного висловлювання у письмовій формі відповідно до запропонованої комунікативної ситуації. Для виконання завдання учасник тестування отримує бланк. Учасник повинен оформити своє письмове висловлювання таким чином, щоб на бланку вистачило відведеного для цього місця.

Виконуючи це завдання, слід звернути увагу на змістове наповнення, логічний зв'язок між частинами, лексичну наповнюваність та граматичну правильність висловлювання [3].

Перш ніж почати писати твір, необхідно уважно прочитати завдання, щоб вирішити, який саме вид твору треба писати. Твір слід писати в тому стилі, який відповідає вимогам завдання. Завдання іноді описує вигадану ситуацію, про яку учні будуть писати. Важливо навчити учнів звертати увагу на ключові слова завдання, які допоможуть зрозуміти, якого стилю дотримуватись, про що конкретно слід писати і хто це буде читати. Часто учні неуважно читають умову завдання і починають писати зовсім не про те, що їх запитували, чи, ще гірше, пишуть завчасно підготовлені тексти, які розповідають про певну тему загалом. Так учасник зовсім не розкриває поставлену комунікативну мету, і, відповідно, може втратити бали.

Випускник школи має володіти функціональними стилями писемного мовлення в межах, визначених Програмою загальноосвітніх навчальних закладів з іноземних мов, що також відповідає Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти (рівень B1). Випускник має писати особисті і ділові листи, використовуючи формули мовленнєвого етикету, прийняті в країнах, мова яких вивчається, розповідаючи про окремі факти та події свого життя, висловлюючи власні міркування і почуття, описуючи плани на майбутнє та запитуючи аналогічну інформацію, а також передавати повідомлення у вигляді записки довільної форми. Випускник уміє повідомити про перебіг подій, описати людину або предмет; написати повідомлення про побачене, прочитане, почуте; уміє обґрунтувати власну точку зору [3].

При написанні особистого листа випускники повинні враховувати наступні моменти:

- особистий лист має розпочинатися зі звернення: “Dear” у поєднанні з іменем адресата;
- у першому абзаці використовують такі вступні розмовні формули: “How are you?”, “Thanks for your letter. It was really nice to hear from you.”, “I’m sorry I haven’t written for such a long time but...”. Далі треба вказати, з якою метою пишеться лист: “The reason I’m writing is...”, “You asked me to recommend...”, “I’ve managed to find some information about...for you”;
- слід ретельно опрацювати всі три пункти комунікативного завдання, за кожним пунктом треба написати окремий абзац;
- для належного зв’язку між абзацами доцільно вживати з’єднувальні елементи: при послідовному введенні ідей (firstly, secondly, to begin with, in addition, furthermore, besides), на позначення контрасту (on the other hand, however, in spite of / despite), для підбиття підсумків (all in all, to sum up, in conclusion).

До офіційних листів належать ділові листи, рекомендації, запити, скарги, тощо, які мають такі особливості:

- офіційний лист має розпочинатися зі слів “Dear Mr/Mrs/Miss/Ms” та прізвища людини, до якої звертаються. Якщо адресат невідомий, лист має розпочинатися зі слів “Dear Sir/Madam”;
- у першому абзаці слід чітко вказати, чому пишеться лист: “I am writing to complain/enquire about/tell you about...”;
- офіційні листи мають бути стислими, не включати зайвої інформації, не вживати розмовні формули, скорочення і жаргонізми;
- підписується лист такими фразами: “Yours faithfully” (якщо ім’я адресата невідоме) і “Yours sincerely” (якщо відоме ім’я адресата).

Література

1. Yurchenko A. Examine Mind: Посібник з підготовки до Державної підсумкової атестації та Зовнішнього незалежного оцінювання / А. Yurchenko, О. Kovalenko. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 44 с. 2. Мартинюк А.П. Exam Trainer: Посібник із підготовки до ЗНО з англійської мови / А.П. Мартинюк, І.Ю. Набокова, І.О. Свердлова, А.А. Юрченко. – Pearson Dinternal-Books, 2014. – 72 с. 3. Програма ЗНО з англійської мови 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/doc/files/news/10/1005/Inozem_2016-2.pdf

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІА

Красюкова М.М. (Харків)

Інтерес до вивчення іноземних мов є невід’ємною частиною здобуття знань студентами у процесі навчання. У сучасному світі володіння іноземними мовами є провідним на шляху до отримання молоддю успішної роботи та реалізації себе як професійних фахівців. Знання будь-якої іноземної мови дає студентові не аби які переваги у переході на вищий соціальний ступінь, це робить його конкурентоспроможним претендентом на високооплачувану посаду.

Заохочення і зацікавлення студентів вивченням іноземної мови за допомогою використання на заняттях засобів мультимедіа – є основною метою викладача. За допомогою використання мультимедійних засобів інформатизації на заняттях з іноземної мови створюється інформаційно-освітній простір. Таким чином, у роботі розглянуто аналіз проблем на психолого-педагогічному, дидактичному та методичному рівнях, які зможуть вирішувати проблеми, пов’язані з використанням інформаційних технологій на базі комп’ютерної техніки для вирішення різноманітних педагогічних завдань.

Пріоритетним напрямом процесу інформатизації сучасного суспільства є комплекс цілеспрямованих заходів, які пов’язані із забезпеченням збору,

обробки, систематизації, накопичення, зберігання, передачі інформації та оперативного обміну нею учасниками системи освіти за допомогою сучасних інформаційних технологій та телекомунікаційних засобів. Інформатизація системи освіти відіграє важливу роль та є найважливішим етапом інформатизації України в цілому. Це допоможе вирішувати проблеми якісної зміни інформаційного середовища системи освіти; стандартизує навчальний процес; зробить процес навчання максимально індивідуальним і диференційованим. У студентів активізується системне мислення, розвивається уява та інтуїція, почуття нового та комунікативна компетентність. Мета інформатизації системи освіти полягає в посиленні емоційно-інтелектуальної взаємодії викладача зі студентами за рахунок цілеспрямованого застосування засобів інформатизації; створення сприятливих умов для вільного доступу до культурної, навчальної, довідкової та наукової інформації. Інструментом інформатизації освіти є засоби інформатизації, які включають в себе інформаційні технології, комунікаційні засоби, технічне, програмне, психологічно і педагогічно корисне методико-дидактичне забезпечення.

Нині вітчизняні дослідники не мають однозначної думки щодо застосування інформаційних технологій. Так, академік В.Г. Кремень вважає, що потрібно переорієнтувати навчальний процес на те, щоб стимулювати в учня потребу, формувати вміння самостійно опановувати знання та використовувати інформацію, а також навчити критично мислити. Натомість академік І.А. Зязюн зазначає, що цілісну інформаційну концепцію освіти можна реалізувати лише за допомогою синтезу, де вміння молодшої людини критично мислити діалектично б поєднувалося з розвитком емоційно-почуттєвої сфери [1, с. 106].

«Інформатизацію освіти» можна визначити як процес забезпечення сфери освіти теорією і практикою розробки із використанням інформаційних технологій, орієнтуючись на реалізацію психолого-педагогічних напрямів освіти та виховання, що зараховується до числа важливіших аспектів процесу інформатизації сучасного суспільства [2].

Література

1. Касянович Г.П. Інформаційні технології для якісної та доступної освіти / Г.П. Касянович // Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. праць до 15-річчя АПН України : [у 5 т.] – К. : «Педагогічна думка», 2007 – Т. 5: Неперервна освіта: історія і практика. – 2007. – С. 231–240.
2. Шолохович В.Ф. Информационные технологии обучения / В.Ф. Шолохович // Информатика и образование. – 1998. – № 2. – С. 5–14.

АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПРОГРАМИ З ПОРІВНЯЛЬНОЇ ГРАМАТИКИ НІМЕЦЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Кривенко В.П. (Харків)

Підготовка майбутніх перекладачів вимагає їх ґрунтовну підготовку з багатьох теоретичних дисциплін, серед яких чинне місце займає порівняльна граматики німецької та української мов. На жаль, інколи цей курс замінюється дещо іншим курсом, а саме він розуміється як складнощі перекладу граматичних явищ. Проте, на нашу думку, удосконалення контенту програми з порівняльної граматики зможе допомогти поліпшити якість підготовки перекладачів на факультетах іноземних мов. Основним принципом при укладанні даної програми може бути принцип зіставлення схожих чи подібних граматичних явищ та визначення основних відмінностей граматичного устрою німецької та української мов.

Досить складною темою є порівняння систем часових форм в обох мовах. У даному випадку складність полягає в тому, що при перекладі синтетичних та аналітичних форм часу з німецької мови на українську та з української на німецьку мову маємо враховувати категорію виду в українській мові. Слід зауважити, що при викладанні цієї теми необхідно звернути увагу на наявність у німецькій мові лексико-граматичної категорії способу дії (*Aktionsart*), яка за певних умов корелює з граматичною категорією виду в українській мові. При цьому звертається увага на неможливість ототожнювання цих двох категорій. Необхідно також дати визначення описовому та розповідному контекстам (*Beschreibung und Erzählung*) у німецькій мові, які впливають на переклад перфективних та імперфективних дієслів українською мовою. Скажімо, у розповідному контексті відбувається перфективація імперфективних дієслів, які перекладаються доконаним видом минулого часу (*Er stand auf und sprach.* – Він встав та заговорив), а в описовому контексті відбувається імперфективація перфективних дієслів, які перекладаються недоконаним видом минулого часу (*Der Lektor las den Text vor, einige Studenten standen auf, andere schliefen beinahe ein...* – Лектор читав у голос текст, деякі студенти вставали, інші майже засинали...).

При укладанні програми з порівняльної граматики, на нашу думку, обов'язково треба висвітлити проблему значень та функціонування синтетичних та аналітичних форм часу в німецькій та українських мовах. Аналіз цієї проблеми надає викладачу широку можливість для зіставлення та порівняння цих форм в обох мовах. Наприклад, аналізуючи функціонування німецького презенса та українського теперішнього часу, доходимо висновку,

що парадигматичні та синтагматичні значення цих форм в обох мовах повністю співпадають. Дуже цікавим є порівняння аналітичної форми німецького плюсквамперфекта та давноминулого часу, де є частковий збіг значень, а саме для вираження давно минулих подій.

Крім зіставлення форм часу, є ще декілька тем з розділу «Морфологія», які мають бути врахованими при укладанні програми з порівняльної граматики. Наприклад, категорія означеності/неозначеності, яка не має морфологічного вираження в українській мові, значення та функціонування відмінків в обох мовах, категорія граматичного роду та числа, взаємний перехід частин мови тощо. Особливу увагу в курсі порівняльної граматики німецької та української мов слід приділяти синтаксичним категоріям, їх співпадінням та відмінностям. Зіставлення синтаксичних категорій у німецькій та українській мовах вимагає окремого більш детального дослідження.

ЖАНР ЕЛЕКТРОННОГО ЛИСТА

Криворучко С.К. (Харків)

Завдяки розвитку науково-технічних досягнень значно полегшилось, з одного боку, та ще більше прискорилося (невідомо, чи це на краще), з іншого, життя сучасної людини. Однією із найважливіших технічних реалій є електронна пошта, недооцінити функціональність якої неможливо, особливо у діловій та науковій галузі. Сьогодні електронна пошта набула демократичного розповсюдження завдяки своїй зручності, у системі освіти нею користуються і професори, і студенти, і вчителі загальноосвітніх шкіл, і учні цих же закладів. Практична мета користувачів електронної пошти – переслати одне одному ділові папери, які прикріплюються в електронних файлах (інформаційні листи конференцій, запрошення, дипломи, дисертації, автореферати, бакалаврські та магістерські роботи, наукові статті). Парадокс простежується в тому, що, з одного боку, нібито курсові роботи відсилають інтелігентні студенти своїм науковим керівникам, або освічені колеги одне одному, з іншого, незрозуміло, чому (мабуть, через велику швидкість сьогодення) вони втрачають елементарні культурні навички поведінки, коли разом із прикріпленим документом не обтяжують себе написанням супроводжувального листа. Саме тут народжується новий жанр межі ХХ-ХХІ ст. – жанр електронного листа. Правила етикету – «вежество» – для комфортного спілкування людей у європейській культурі почали зароджуватися ще у I ст. до н. е. у Римській Імперії за часів Гая Валерія Катулла. Настала потреба сформулювати етикет ділового електронного листа.

По-перше, разом із прикріпленими документами, обов'язково має бути супроводжувальний електронний лист. Якщо студент відправляє дипломну роботу науковому керівнику без електронного листа, можна робити висновок про його низьку культуру та неосвіченість, не говорячи про учителів, доцентів та професорів. Виключенням можуть бути випадки, коли в одному кабінеті одночасно знаходяться адресант і адресат, які спілкуються в реальності та у процесі спілкування відправляють одне одному ділові папери.

По-друге, за розміром електронний лист значно відрізняється від свого попередника – звичайного листа. Якщо паперовий лист міг займати навіть до десяти та більше сторінок, то електронний лист скорочується до декількох речень, набуваючи ознак жанру записки.

По-третє, формули ввічливості, обов'язково мусять зберігатися. До формул ввічливості відносяться привітання, звернення, ввічливі слова, прощання. Дата адресантом не прописується, оскільки вона ставиться автоматично – так працює програма.

По-четверте, обов'язково слід дотримуватися правил орфографії та синтаксису.

Привітання. Оскільки жанру електронного листа властиві риси записки, він починається зі звернення: «Вельмишановний (шановний) пане Ігоре Олександровичу», після якого йде текст листа. Між зверненням і текстом робиться пробіл, який вказує на повагу адресанта по відношенню до адресата. Немає помилки в тому, коли на початку листа адресант вітається: «Доброго дня, вельмишановний (шановний) пане Ігоре Олександровичу», однак цей варіант мені подобається менше, оскільки більш характерний для приватного листування. Текст листа є інформативним, де вносяться пропозиції та пояснюються нюанси прикріпленого документа. Після тексту листа йдуть завершувальні формули, між якими робиться пробіл. Із ділового етикету зовсім зник слов'янський варіант «Шле Вам привіт (уклін) Світлана Криворучко», який замінив англійський варіант «Із повагою (прихильністю, симпатією, вдячністю) Світлана Криворучко». Зберігся, однак вживається значно рідше, французький варіант «Прийміть, вельмишановний Ігоре Олександровичу, запевнення у моїй глибокій повазі (прихильності, симпатії)».

Найпоширеніша синтаксична помилка, яку сьогодні роблять майже усі: у прощальній ввічливій англійській версії після «Із повагою» ставити кому перед іменем. У листах А. П. Чехова, А. С. Пушкіна, М. Горького у цих випадках кома не стоїть. Щоб довести правомірність цього ствердження, пропоную зробити синтаксичний розбір речення – «Із повагою Світлана Криворучко». Підмет – Світлана Криворучко, присудок – пропущений (ставлюся), додаток – пропущений, відноситься до присудка (до Вас), обставина – із повагою

(відноситься до пропущеного присудка і додатка). На початку речення обставина, що виражена іменником із сполучником, не відособлюється, оскільки для відособлення у цьому випадку немає смислового навантаження. Якщо дуже хочеться поставити якийсь знак, то тут доречніше тире, оскільки пропущений присудок, однак і тире тут не потрібно. Можна написати в одному рядку «Із повагою», а в наступному рядку без коми «Світлана Криворучко». Таким чином, коли ставлять кому після «Із повагою» перед іменем, роблять кальку з англійської мови та синтаксичну помилку в українській і російській мові.

ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Кубрак С.В. (Житомир)

Інформаційні та телекомунікаційні технології суттєво розширюють межі таких фундаментальних понять, як знання та мова. Грамотно та вміло скористатися цими можливостями зможуть лише ті члени суспільства, які володітимуть необхідними знаннями, що дозволяє орієнтуватися в новому інформаційному просторі. Самостійна робота, самокероване навчання, автономне навчання та неперервний саморозвиток і самовдосконалення, допоможуть йти вперед в новій ері інформатизації.

Мета статті – виявлення дидактичних можливостей Інтернет-ресурсів під час навчання іноземних мов та їх вплив на освітній процес в цілому.

Реалізації шляхів і засобів розв’язання проблеми використання інформаційних технологій у професійному саморозвитку майбутнього вчителя філологічного профілю також присвячено чимало робіт, зокрема таких учених як: О. Гудирева, Р. Гуревич, М. Жалдак, В. Олексенко, О. Співаковський та ін. [1, с. 222-227; 2, с. 25-36; 3, с. 3–16].

Ми поділяємо думку М. Жалдака, який вважає, що використання сучасних інформаційних технологій дає можливість значно підвищити ефективність засвоєння повідомлень і даних, що циркулюють у навчально-виховному процесі, за рахунок їх своєчасності, корисності, доцільного дозування, доступності (зрозумілості), мінімізації шуму, оперативного взаємозв’язку джерела навчальної інформації та студента, адаптації темпу подання навчального матеріалу до швидкості його засвоєння, врахування індивідуальних особливостей студентів, ефективне поєднання індивідуальної та колективної діяльності, методів і засобів навчання, організаційних форм навчального процесу, що значною мірою сприяє вирішенню проблем його гуманізації [3, с. 9]. Виділяють такі види спілкування за допомогою інформаційних технологій, як синхронність та асинхронність.

До синхронних видів електронної комунікації ми відносимо: конференції в режимі on-line (інтернет-конференції, on-line conferences) та бесіди (chats). До асинхронних видів електронної комунікації ми відносимо: електронну пошту (e-mail), форуми (forums), письмові обговорення (threaded discussions).

Під час синхронних дискусій студенти мають можливість спілкуватися через Інтернет майже так само, як вони це роблять по телефону. В асинхронних дискусіях спілкування представлене у вигляді обміну листами, що відбувається значно швидше, ніж за допомогою послуг звичайної пошти.

Електронну пошту вважають асинхронним видом зв'язку на відміну від синхронних – чату та інтернет-конференцій. На нашу думку, головним призначенням електронної пошти є швидке і дешеве спілкування з усім світом. Вона сприяє автономному навчанню, розвиваючи здебільшого навички письма. Використовуючи e-mail, викладач може реалізувати диференційований та індивідуальний підходи у навчанні, розсилаючи на електронну адресу кожного студента його персональне домашнє завдання.

Отже, можливості електронної пошти мають ряд переваг в її застосуванні у процесі навчання іноземних мов.

Література

1. Гудирева О.М. Вплив нових інформаційних технологій навчання на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів / О.М. Гудирева // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – Зб. наук. пр. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2003. – Вип. 6. – С. 25–36.
2. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях / Р.С. Гуревич – Навч. посіб. – Київ-Вінниця: ТОВ Планер, 2005. – 366 с.
3. Жалдак М.І. Педагогічний потенціал комп'ютерно-орієнтованих систем навчання математики / М.І. Жалдак // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання – Зб. наук. пр. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2003. – Вип. 7. – С. 3–16.

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Кузнєцова О.В., Тарасова С.О. (Харків)

Академічне письмо є складним і багатоаспектним комплексом умінь, що включає не лише лінгвістичні (мовні, синтаксичні і стилістичні), але й передусім металінгвістичні компетенції, такі як логіка, аналіз, критичне мислення, об'єктивність і повага до інших ідей та текстів. Оволодіння навичкам академічного письма є одним з пріоритетних для сучасного студента.

Західні фахівці виділяють три підгрупи вмінь, необхідних для успішного оволодіння навичками академічного письма: *академічна грамотність* (читання,

усна і письмова мова з урахуванням мети висловлювання; вираження думок за допомогою інструментарію дискусій і досліджень); *інформаційна грамотність* (визначення інформаційних потреб і пошук джерел інформації; їх оцінка і переробка), *міжкультурна грамотність* (знання про різні культури, зокрема про традиції і цінності) [Милованова, с. 27].

Очевидно, що при написанні робіт з академічного письма студенти стикаються з безліччю проблем, пов'язаних з формулюванням ідей, підбором аргументів тощо. На основі даних дослідження щодо рівня якості академічного письма (написання есе за визначеною темою), до якого були залучені студенти 2-3 курсів філологічного відділення факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, було виявлено такі проблеми: 1) **невідповідність структури**, що складається зі вступу (*Introduction*), тези (*thesis statement*), основної частини (*Body*) і висновку (*Conclusion*) – найбільш розповсюдженою помилкою стала втрата тези або її нечітке формулювання (46,5 % – студенти 2 курсу; 38% – 3 курс), коли в ній викладається головна ідея роботи; 2) **ненауковий стиль викладу інформації** – студенти використовували скорочення граматичних форм (84% – 2 курс; 88% – 3 курс), сленгові висловлення (36 % – 2 курс; 40, 8 % – 3 курс); 3) **унікальність роботи** – у сучасних умовах розширення інформаційного простору особливої актуальності набуває питання плагіату як практики інтелектуальних правопорушень шляхом привласнення чужих ідей, що пов'язано з легким доступом до продукції інтелектуальної власності (Самохіна В.О., Дмитренко Ю.О. Тези доповідей XVI наукової конференції з міжнародною участю «Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація.»); 4) **незрозумілість та важкість сприйняття написаного** – студенти формують окремі абзаци, які потім важко поєднати в один зв'язний текст, а також оминають використання так званих «коннекторів», вступних слів і конструкцій (*however, as a result, hence, in this way, primarily, additionally i t.n.*) (29 % – 2 курс; 31, 3 % – 3 курс); 5) **некоректне форматування**, що спричинюється незнанням відповідних стандартів, які в США отримали назву стилів (75 % – 2 курс; 66 % – 3 курс). До найпоширеніших належать стилі APA (American Psychological Association), MLA (Modern Language Association), Chicago та Harvard. Вибір їх залежить від предмета, навчального закладу, і звичайно ж, від викладача. Найчастіше роботи пишуться стандартним 12-м шрифтом Times New Roman з подвійним міжрядковим інтервалом і полями по одному дюйму.

Ефективним способом покращення рівня якості академічного письма вважаємо підхід **DIRT (directed improvement and reflection time)** – вміння редагувати власний текст, зберігаючи при цьому авторську індивідуальність. Викладач дає студенту час та можливість самому виправити зроблені помилки,

попередньо підкресливши їх у роботі. В такий спосіб студент швидше збагне свої помилки та не допустить їх у майбутньому. Також, після досягнення певного рівня майстерності, студенти з легкістю зможуть перевіряти роботи один одного, набуваючи нового досвіду.

Отже, академічне письмо потребує багато зусиль та часу не лише від студента, а й від викладача. Подолання труднощів, пов'язаних з рівнем загальномовних компетенцій та небажанням студентів прилаштовуватись до іншомовних правил написання, є одними з пріоритетних для сучасного викладача.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТУ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Кузьміна В.С., Іваніга О.В. (Харків)

Розвиток освіти в наші дні пов'язаний з підвищенням рівня її інформаційного потенціалу. Ця характерна риса багато в чому визначає як напрям еволюції самої освіти, так і майбутнє всього суспільства. Для найбільш успішного орієнтування у світовому інформаційному просторі необхідне оволодіння учнями інформаційною культурою, а також комп'ютерно-екранною культурою, оскільки пріоритет у пошуку інформації все більше і більше віддається Інтернету.

Нові комп'ютерні технології можна використовувати в умовах звичайного класу як міської, так і сільської загальноосвітньої школи. Вони дають можливість реалізувати сучасні тенденції в освітніх системах багатьох країн світу. Тому роль Інтернету в сучасній системі освіти набуває все більшого значення. Це пов'язано, в першу чергу, з дистанційною освітою, значимість якої для системи безперервної освіти, підвищення кваліфікації стала очевидною не лише на прикладі зарубіжного досвіду, але вже й власного. Розвиненим в технологічному відношенні країнам необхідні освічені висококваліфіковані фахівці, які володіють іноземними мовами, особливо англійською. Знання і кваліфікація стають пріоритетними цінностями для людини. Звісно, що роль інформаційного забезпечення освітнього процесу, в тому числі і засобами Інтернету, стає більш очевидною [1: 154,156].

Основні функції Інтернету пов'язані з його мовними, інтерактивними і пошуковими послугами, а також з інформаційними ресурсами мережі, які можуть бути корисні при вивченні іноземних мов.

Інтернет створює унікальну можливість для вивчаючих іноземну мову користуватися автентичними текстами, слухати носіїв мови та спілкуватися з ними, оскільки він створює природне мовне середовище для спілкування.

Сучасні засоби зв'язку з партнерами, доступ до інформаційних ресурсів мережі Інтернет припускають досить вільне володіння не тільки комп'ютерними технологіями, а й іноземними мовами [1: 166]. Глобальна мережа Інтернет відкриває доступ до інформації в наукових центрах світу, бібліотеках, що створює реальні умови для самоосвіти, розширення кругозору, підвищення кваліфікації.

З'являється можливість організації спільних проектів учнів різних країн світу, обміну досвідом вчителями, студентами, вченими. Будь-яка система освіти – це відкрита і досить стійка система. Тому такі її компоненти, як цілі і зміст навчання, повинні залишатися незмінними при будь-якій формі освіти в межах однієї держави відповідно до прийнятих в цій державі програм і стандартів освіти. Що ж стосується методів, організаційних форм і засобів навчання, то вони можуть змінюватись в залежності від застосованої концепції навчання, форм навчання. Саме тому вважається за необхідне звернутися до засобів, які можуть забезпечити найбільш повну реалізацію цих можливостей, розсунути стіни класних приміщень, відкрити вихід в широкий світ пізнання, включаючи діалог культур.

Ще однією важливою властивістю мережі Інтернет є дистанційне навчання, тобто навчання на відстані, коли учень і викладач можуть перебувати в різних місцях, але при цьому спілкуватися за допомогою комп'ютера. Дистанційне навчання допомагає не тільки дітям, а й дорослим здобути освіту будь-якого рівня на місці свого проживання або професійної діяльності.

Виходячи з усього вищевикладеного, можна зробити висновок, що сьогоdnішній учитель повинен обов'язково володіти комп'ютерними технологіями та вміло використовувати Інтернет у навчальній діяльності. Використання деяких комп'ютерних програм дозволяє полегшити працю педагога: підбір завдань, тестів, перевірку та оцінку якості знань, тим самим на уроці звільняється час для додаткових завдань. В цілому, використання Інтернету та його ресурсів дозволить зробити уроки більш цікавими, наповнить їх новим, більш сучасним та актуальним змістом і, зрештою, підвищить навчальну та пізнавальну мотивацію учнів та розширить їх кругозор.

Література:

1. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти: Навчальний посібник для студентів педагогічних вузів та системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів / Полат Є.С., Бухаркін М.Ю., Моїсеєва М.В. та ін.: Під редакцією Полат Є.С. – М.: Видавничий центр «Академія», 2003. – 272 с.

ПРИМЕНЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В СТАРШИХ КЛАССАХ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ

Левдик С.В. (Харьков)

Система работы педагога по обеспечению результатов обучения иностранному языку обязательно должна включать реализацию следующих технологий: технологию коммуникативного общения, технологию понимания коммуникативного смысла текста, игровые технологии, проектные технологии и т.д.

Одна из перспективных технологий обучения иностранному языку в средней школе – языковой портфель, который трактуется как инструмент повышения уровня субъектности учителя и учащегося в образовательной деятельности, самооценки достижений ученика в процессе обучения и уровня владения изучаемым языком, а также как инструмент демонстрации учебного продукта.

На наш взгляд, в качестве средства внедрения и расширения личностно-ориентированного индивидуализированного обучения в средней школе является использование Portfolio - учебного «Портфеля» школьника. Это – комплект документов, самостоятельных работ школьника, который отражает его прогресс.

Деятельность по изучению иностранного языка может осуществляться также и в форме «кейсового» метода. Профессионалы кейсового метода утверждают, что каждый кейс-материал должен иметь индивидуальную, свойственную только ему структуру. Он является сложной системой, в которую интегрированы другие методы познания. В него может входить моделирование, игровые методы, «мозговая атака», дискуссии, т.д. Большая роль принадлежит учителю в формировании кейса, который определяет материалы; разрабатывает сценарий занятия. Преподаватель также организует предварительное обсуждение кейса и делит группу на подгруппы; руководит обсуждением кейса. На последней фазе учитель оценивает ученика; оценивает принятые решения. Следует отметить, что кейсовый метод представляет большие возможности по формированию у учащегося навыков владения иностранным языком.

В настоящее время задача преподавателя заключается не только в том, чтобы вооружить учащихся современными знаниями, но и научить студентов добывать самостоятельно эти знания, уметь усваивать их, опираясь на уже изученное. Для достижения этих целей служит технология Веб-квест (WebQuest), которая применяется в школьной практике обучения. Данная технология изучается в разных ракурсах. Можно применять образовательные веб-квесты на занятиях по иностранному языку в школе в качестве

проблемного задания с элементами ролевой игры, для выполнения которого используются информационные ресурсы Интернета: для организации самостоятельной работы учащихся; как способ повышения мотивационной деятельности школьников, как средство развития иноязычной социокультурной компетенции учащихся и т.д.

Веб-квест – это дидактическая структура, в рамках которой планируется увлекательная поисковая деятельность школьников. Веб-квест – это определенная форма подачи материала, посредством постановки задач, причем решение поставленных задач или ответы на вопросы учащихся получают с разных сайтов Интернета. Вэб-квесты могут включать задания на пересказ, на компилирование, на поиск разгадки, журналистское расследование, ситуативное задание с заданными условиями, творческое задание и т.д. Среди преимуществ использования веб-квестов можно выделить следующие: аутентичность языкового материала; повышение мотивации, развитие умения мыслить, атмосфера взаимосотрудничества и т.д.

В заключении хотелось отметить, что все перечисленные факторы, имеющие реальную ценность и применение в дальнейшей учебной деятельности школьников, служат одной из основных причин высокой эффективности работы по технологии веб-квестов. Высокоэффективными можно считать использование учебного «Портфеля», а также кейс-метода, т.к. они способствуют развитию умения учащихся анализировать ситуацию, выбирать оптимальный вариант решения и составлять план его осуществления.

NUEVAS TÉCNICAS DE ENSEÑANZA

Legutska O.I. (Járviv)

Durante el proceso de aprendizaje se usan diversas técnicas y métodos de enseñanza. Profesores estudian, analizan y ponen en práctica diferentes conceptos, teorías al respecto y metodologías desarrolladas para lograr el objetivo último: un alto nivel educativo en los procesos de formación del niño, el joven bachiller y el profesional universitario.

Dentro de estas directivas didácticas están: tener en cuenta las ideas de los alumnos, incentivar la expresión libre y los debates al interior del grupo, cultivar la confianza con los alumnos dentro y fuera de la clase, manejo de los ritmos de clase y estar atento a la fatiga de los alumnos, crear ambiente agradable en clase, ser puntuales con la clase, atender con eficiencia las inquietudes estudiantiles, buscar la comunicación adecuada con los alumnos.

En los últimos años han aparecido diferentes técnicas de enseñanza más orientadas al alumnado. *Gamificación*. Consiste en utilizar el juego como medio de

aprendizaje. A través de diferentes actividades lúdicas el alumno aprende sin apenas darse cuenta. Es un método que crece día a día y que aporta excelentes resultados mejorando la motivación de los estudiantes. *Aula Invertida*. Su finalidad consiste en que los alumnos preparen la materia en casa y dediquen el tiempo de clase a discutir sobre el tema. Esta técnica sirve para que los alumnos realicen prácticas de debate, ejerciten su vocalización y expresión, valoren el respeto a las opiniones de los demás. *Método del caso*. Técnica se basa en usar casos reales y resolverlos en grupo a través del análisis, innovación e ideas creativas. Esta técnica favorece la preparación de los alumnos para el mundo real y despierta la curiosidad, la capacidad de análisis y la creatividad. *La técnica del diálogo*. El gran objetivo del diálogo es el de orientar al alumno para que reflexione, piense y se convenza que puede investigar valiéndose del razonamiento.

El ejercicio práctico de estas técnicas, conduce necesariamente a la formación de un estilo propio de enseñanza para cada docente. Sin embargo tienen la misma finalidad que consiste en incrementar el interés de los estudiantes hacia las distintas materias.

THE IMPORTANCE OF PROJECT-BASED LEARNING IN TEACHING ENGLISH

Lenkova L. (Grodno, Belarus)

Project-based learning is increasingly becoming part of higher education. The university shifts towards providing students with relevant, 21st century skills and real world knowledge in their fields. Introducing PBL into the curriculum has gained widespread momentum in classrooms throughout the world. It is characterized as one of the most effective methods of teaching and learning a foreign language through research and communication. The main idea of project work is considered to be based on teaching students through research activities and stimulating their personal interest. Project work provides an opportunity to develop students' creativity, imagination, enquiry and their self-expression.

One of the great benefits of project work is its adaptability. We can do projects on almost any topic. They can be factual or fantastic and they help to develop the full range of the learners' capabilities. The projects are very creative in terms of both content and language. This element of creativity makes project work a very personal experience. Project work captures the three principal elements of a communicative approach. These are:

- a) a concern for motivation, that is, how the learners relate to the task;
- b) a concern for relevance, that is, how the learners relate to the language;

c) a concern for educational values, that is, how the language curriculum relates to the general educational development of the learner [1, p. 40].

Positive motivation is the key to successful language learning, and project work is particularly useful as a means of generating it. Project work gives a clear sense of achievement. It enables all students to produce a worthwhile product. The brighter students can show what they know, unconstrained by the syllabus, while at the same time the slower learners can achieve something that they can take pride in [2, p. 320].

Project work is a highly adaptable methodology. It can be used at every level from absolute beginner to advanced.

Using project-based learning in teaching English to Law students, I came to the conclusion that this method is very effective at generalization, consolidation and revision of educational material, especially in the organization of its practical application. For me there is a particularly appealing fact that project-based learning actively influences the motivation of student. Project-based forms both improve the overall culture of communication and social behavior in general and give students the practical language skills. Project work is effective, interesting, entertaining and should be used at the lesson.

Project-based learning offers a wide range of benefits to both students and teachers, such as increased attendance, improved attitudes toward learning, opportunities to develop complex 21st century skills, such as critical thinking, problem solving, collaboration and communication. With students involved in PBL projects, their ability to take greater responsibility for their own learning during more traditional classroom activities is evident.

References

1. Phillips D., Burwood S., Dunford H. Projects with Young Learners. Resource Books for Teachers / D. Phillips, S. Burwood, H. Dunford. – Oxford: Oxford University Press, 1999. – 153p. 2. Ribe R., Vidal N. Project Work. Step by Step / R. Ribe, N. Vidal. – Oxford: Heinmann, 1993. – 94 p.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВНЗ

Ленська О.О. (Харків)

Сьогодні не виникає сумнівів в необхідності формування єдиного наукового, культурного і освітнього простору, яке благотворно впливало б на виховання конкурентоспроможних і всебічно розвинених фахівців. Тому в Україні велика увага приділяється вищій освіті, університетам, їх інтелектуальному потенціалу, встановлення більш тісних і продуктивних

зв'язків між ними. Наша країна має потребу в висококваліфікованих фахівцях, а знання іноземних мов є невід'ємною частиною їх навчання, тим більше, що білінгвізм, розглядається в Рекомендаціях Ради Європи як «необхідність» в сфері освіти [1].

Традиційно навчання іноземної мови на немовних факультетах було орієнтоване на читання, розуміння і переклад спеціальних текстів, а також вивчення проблем синтаксису наукового стилю. Сьогодні стоїть питання про переміщення акценту в навчанні на розвиток навичок мовного спілкування на професійні теми, ведення наукових дискусій, ділового листування, переговорів і т.д. Необхідно приділяти особливу увагу самостійній роботі студентів, розвивати творчий підхід у вивченні матеріалу, мотивувати до використання існуючих інформаційних технологій. Всі інновації, розроблені в сфері освіти за останні роки, дозволять досягти ефективних результатів у вивченні іноземних мов. Серед напрямків, які можуть допомогти реалізувати вищезазначені цілі і завдання, можна зазначити такі як: Європейський мовний портфель (the Language Passport, the Language Learning Biography, the Dossier), який, як відомо, є невід'ємною частиною вивчення іноземних мов в більш ніж 30 країнах Європи. У практиці роботи немовного вищого навчального закладу введення мовного портфеля в обов'язкову частину навчальної програми дозволяє сприяти співробітництву з Європою, сприяти вивченню іноземних мов, розвивати рефлексію у студентів в питаннях самоосвіти. Для викладачів «Мовний портфель» незамінний, тому допомагає визначати пріоритети, сферу інтересів студентів, побачити рівень раніше отриманих умінь і навичок, сертифікатів, часток в конференціях і олімпіадах і т.д.

Також у вивченні іноземних мов найбільш ефективним видом роботи, обумовленим комунікативним методом, без сумніву, є робота в парах, командах. Численні види завдань з'являються прямо в процесі роботи студентів над будь-якою лексичною темою. Створення графічних символів до основної активної лексики теми є одним з креативних і ефективних видів колективної роботи. Подібні графічні завдання, які можна віднести до проблемного методу, це активне спілкування між студентами в процесі «декодування» слів і словосполучень, постановка питань, формування рад, з використанням певних мовних кліше «*Which do you prefer for...? This symbol or that one...?*», диференціація, перевірка значень необхідних слів з використанням словника, активізація візуальної і моторної пам'яті, формування умінь ведення спору, відстоюючи своє бачення розшифровки символу. Викладачі також можуть використовувати блоги для того, щоб забезпечити студентів додатковими матеріалами для домашнього читання, завданнями для тих, хто був відсутній на заняттях, надавати новини і найцікавіші статті. Перед тим, як вибрати той чи

інший сайт (блог), необхідно сформулювати мету, визначити учасників (аудиторію) і зміст спілкування в онлайн режимі [3; 4].

Таким чином, запам'ятовування нового мовного лексичного матеріалу, насиченого професійною термінологією, відбувається ефективніше і продуктивніше завдяки використанню мнемоніки, тобто сукупності прийомів і способів, що полегшують запам'ятовування.

Використання мультимедіа, ІКТ (інформаційно-комунікативних технологій) в навчальному процесі і безпосередньо в навчанні іноземних мов є потужним мотивуючим чинником, що сприяє підвищенню активності викладачів, зацікавленості студентів в досліджуваному предметі, збільшення якісних показників успішності і рівню знань студентів.

У зв'язку з посиленням інтеграційних процесів у світовому співтоваристві і розвитком ділових міжнародних контактів в умовах діалогу культур і міжкультурної комунікації проблема викладання іноземних мов на немовних факультетах ВНЗ стає однією з найактуальніших. Підготовка фахівців в світлі нового підходу до питання про їх професійну підготовку проводиться на основі комунікативної спрямованості навчання, яка пов'язана з формуванням інтерактивної компетенції з метою розвитку пізнавальних процесів, творчого мислення, мовної активності.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. українського видання докт. пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с. 2. Режим доступу: www.youtube.com
3. Режим доступу: <http://mrcraig.edublogs.org/>
4. Режим доступу: <http://fwe2.motime.com/>

HOMEWORK ASSIGNMENTS AS AN EFFECTIVE TOOL IN EDUCATING STUDENTS

Lieshnova N.A. (Kharkiv), Strikauskas I.V. (Lima, Peru)

Individual work is a student's activity organized by a teacher. It is aimed at teaching students without any direct participation of a teacher. We believe that students should be prepared to plan their work, use their notes, textbooks, Internet as well as their mental abilities to analyze, synthesize, compare, generate and classify the whole bulk of the information obtained.

Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English defines homework as "work which a pupil is required to do (a) at home in the evening and take to his teacher(s) at school; (b) preparatory work, e.g. a report or discussion". [3, p. 409] No doubt, to be a success, students must be motivated to do the tasks. Students are to

understand the material and this deep understanding is the main element of the individual work. The teacher's task is to determine the requirements to the subject acquisition, orient students what books to use, consult students individually and in groups. Homework assignments are supposed to be both educational and problematic to make students deal with a huge array of information and information sources. The level of difficulty is to increase gradually if we take into account the developing character of education.

Professional education requires students to learn special terms, know how to use them, express their own ideas, analyze facts, and participate in discussions. Students are supposed to work with dictionaries, encyclopedias, etc. Therefore certain skills must be developed to enable them to do it properly.

According to the program, Radiophysics School students at Karazin Kharkiv National University have 128 hours of English in class within the period of two years. Their individual work is limited to 104 hours. Students of non-linguistic specialties in Peru are also supposed to learn English at their Universities for two years. In contrast to the Ukrainian program of education, they have 47,5 hours of classroom work a month. Besides they are to cope with a large amount of homework tasks based on various courses of such well-known publishing houses as McMillan and Pearson. They do numerous exercises using the software provided by these publishing houses. At the end of the course the students take English international exams to state the level of knowledge they achieve.

Homework is viewed by various authors in different ways. There are a lot of controversies over the amount and quality of homework assignments. [1] In general, it is considered beneficial if teachers manage to provide assignments possessing such characteristics as purpose, efficiency, ownership, competence, aesthetic appeal. [4] With university students it is also possible to let them choose homework tasks themselves (make a mind map, write questions, write a project, etc.). Learners' wishes are also worth listening to. [2] We suppose that students must be confident enough with the material to work on their own. They must be given the pages of the textbook they can refer to for information. If students complain of too challenging problems they face, a tutorial should be arranged to let them sort out the problems and be a success. Giving grades for homework fulfillment can encourage students to do the task. Sometimes we return to the exercises done at home before and ask students to do them again. It can be helpful to give low-level students another chance to improve their results. Writing exercises must be checked by the teacher to help students avoid the same mistakes in future.

Taking into consideration the time limit allocated by the program for English at our Universities, we believe that any frustration in homework assignments should be

avoided. Teachers must explain the requirements in detail. The tasks must be reduced to the minimum and they must be engaging and interesting.

Література

1. Büchel L.L. English Homework : What Makes Sense? [Електронний ресурс] / Laura Loder Büchel //americanenglish.state gov/ English-teaching-forum. – 2016. – Режим доступу до ресурсу : americanenglish.state gov
2. Cushman K. Show Us What Homework's For / K.Cushman // Educational Leadership. – 2010. – № 68. – С. 74-78.
3. Hornby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary Of Current English / A.S. Hornby. – Moscow: Russian Language Publishers, 1982. – 509 с.
4. Vatterott C. Five Hallmarks Of Good Homework / C.Vatterott // Educational Leadership. – 2010. – № 68. – С. 10-15.

ВПЛИВ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ НА РОЗВИТОК ІДЕЙ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВІТЧИЗНЯНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Литвиненко С.В. (Харків)

На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається тенденція переходу до гуманістичної освіти, основою якої є збереження, трансляція й набуття духовних особистісних цінностей. Метою навчання в такому контексті має бути послідовна реалізація гуманістичного принципу – дбайливе ставлення до внутрішнього світу, інтересів і потреб людини, збагачення її духовного потенціалу. Всебічний гармонійний розвиток особистості не можна уявити без її моральної та естетичної вихованості, що передбачає формування в неї почуття прекрасного та вміння жити за законами духовної краси.

Важливо відзначити, що проблемі розвитку морально-естетичних цінностей особистості традиційно приділяється багато уваги з боку суспільних діячів та науковців у різні часи. На необхідності здійснення розвитку морального та естетичного виховання молоді наголошували такі відомі педагоги, як А. Макаренко, В. Сухомлинський, Г.С. Сковорода та ін.

Вагомий внесок у розвиток ідей морально-естетичного виховання вніс філософ доби українського Відродження, видатний український просвітитель-гуманіст, педагог та філософ Григорій Савич Сковорода (1722-1794). Ідея розумного життя та моральної чистоти визначає мотиви багатьох творів Сковороди. Уявлення про «істинне життя» пов'язується поетом з «чистою совістю». «Чиста совість», «чисте серце» – ідеал для людини типу Сковороди: людина з чистою совістю не знає страху смерті [2, с.15;16].

Найбільший морально-естетичний інтерес для дослідження представляють байки у яких викриваються соціальне зло й моральні вади сучасників. Сковорода викриває тлінність, яка ховається у честолюбстві і прагненні багатства, розкриває безглуздість і ненадійність розкошів, нагадує, що «найбідніші раби народжуються від прашурів, живучих у калюжі великих прибутків» і що «сила силенна багатіїв повсякчас перетворюється на бідних», особлива цікава з цієї точки зору байка «Жаби». Вона показує, що прагнення до багатства пов'язано з небезпекою та тягарем, які не приносять щастя, які призводять до втрати людиною внутрішньої свободи. Серед байок Сковороди є декілька яскраво сатиричних, направлених проти ненаситності ненажерливого панства, його гонитви за славою та чинами. Найбільш виразно ця критика звучить у байці «Олениця й Кабан». Тут, продовжуючи думку про те, що гідність людини визначається не зовнішніми, а внутрішніми якостями, філософ висловлює своє негативне ставлення до прагнень козацько-старшинської верхівки. Він стверджує, що не родом, не титулами, не чинами й не помістями визначається людська гідність, і її справами. Морально-естетичний зміст «Байок харківських» Григорія Савича Сковороди має значну роль у контексті дослідження. Ідейний зміст цих байок дозволяє охарактеризувати не тільки естетичну, але й філософсько-етичну позицію філософа, його гуманістичну концепцію [2, с.18; 88; 101].

Значущими у контексті дослідження є погляди на моральне та естетичне виховання видатного українського мислителя та громадського діяча Миколи Костомарова (1817-1885). У «Книзі буття українського народу», унікальному творі, де мислитель викладає програмні положення Українсько-Слов'янського товариства святих Кирила й Мефодія, він визначає й певні морально-релігійні положення суспільства, а саме, що «релігія Христова дала світу новий моральний дух, яким він не був пронизаний до того часу. Спаситель відкрив людству любов, мир та свободу, рівність для всіх та братство народів та нові цілі» [1, с. 35; 36].

Основна мета естетичного виховання студентів гуманітарних спеціальностей полягає у вихованні високоосвіченої, гармонійної, культурної, гуманної та високоморальної особистості та забезпечує комплексний підхід до розвитку особистості, її естетичних, креативних та моральних якостей, які виявляються у її ставленні до інших людей, навчання, праці, самореалізації, мистецтва та побутового життя. Ефективно організоване естетичне виховання особистості розкриває її творчий та духовний потенціал, дозволяє більш глибокого пізнати українську культуру та дає можливість досягти гармонії в особистому освітньому розвитку.

Література

1. Костомаров М.І. Закон Божий (Книга буття українського народу) / М.І. Костомаров. – К.: Либідь, 1991.– 40 с. 2. Сковорода Г. Сочинения в двух томах. Том 1/ Г. Сковорода. – М. : Мысль, 1973. – 511 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Лихачова Г.О. (Харків)

Гра – давнє досягнення культури. Вона існує стільки, скільки існує суспільство. Ігрова форма навчання має глибокі історичні корені. Ян Амос Коменський у 17 столітті закликав всі «школи-каторги» перетворити в місця ігор. Особливу роль у сучасному становленні ігрового навчання зіграло поширення методики використання ігор, що отримала назву методу активного навчання.

У педагогічній практиці гра виконує такі функції: навчальна функція (полягає в розвитку пам'яті, уваги, сприйняття інформації, розвитку загально-навчальних умінь і навичок); виховна функція (полягає у вихованні почуття взаємодопомоги, взаємопідтримці); розважальна функція (полягає в тому, що під час гри ми створюємо сприятливу атмосферу, перетворюючи урок в незвичайну пригоду); розвиваюча функція (спрямована на гармонійний розвиток особистісних якостей учнів).

Велике значення в психологічному механізмі гри відводиться мотивації. Ігрові методи навчання використовують різні способи мотивації: 1. Спільне рішення ігрових завдань стимулює міжособистісне спілкування (мотиви спілкування). 2. У грі учні можуть постояти за себе, свої знання, своє ставлення до діяльності (моральні мотиви). 3. Кожна гра має близький результат (закінчення гри) і стимулює учня до досягнення мети (перемоги). Ситуація успіху створює сприятливий емоційний фон для розвитку пізнавального інтересу.

Методична типологія ігор дуже різноманітна. Методика викладання іноземної мови розрізняє фонетичні, лексичні, орфографічні, граматичні та мовні ігри.

Лексичні ігри переслідують такі цілі: активізувати мовленнєву діяльність учнів; тренувати учнів у використанні лексики у життєвих ситуаціях; розвивати пам'ять, увагу, фонематичних слух учнів.

Варіанти лексичних ігор на уроках англійської мови:

“Snowball” – одна з найпоширеніших видів лексичної гри, її перевага в тому, що ця гра може використовуватися під час вивчення будь-якої теми.

“Up and Down” – різновид лексичної гри, яка забезпечує концентрацію уваги на вивчених словах і дозволяє дітям трохи порухатись. Учитель роздає по 3-4 картки зі словами. Учитель показує малюнок, а учень, у якого є відповідне слово, повинен встати, назвати і показати слово. Бажано малюнки показувати швидко, щоб підвищити активність і уважність учнів.

“Missing Vowels” – цікава гра на відпрацювання вивчених лексичних одиниць. Завдання учнів вставити у слова пропущені голосні літери.

“Memory Game” – гра призначена розвивати пам’ять у дітей. Учитель розвішує на дошці картки за вивченою темою, учитель просить усіх заплющити очі, прибирає одну з карток. Учні мають здогадатися, яка картка пропущена і назвати весь ряд слів.

Використання гри на уроках англійської мови у початковій школі сприяє мимовільному запам’ятовуванню мовного матеріалу й формуванню міцних навичок усного мовлення. Гра може бути гарним матеріалом для введення, закріплення та подальшої активізації роботи учнів з навчальним матеріалом, але обов’язково повинна бути невід’ємною частиною методичної організації навчального процесу саме у початковій школі.

Література

1. Василенко М. Граючись-виграємо / М. Василенко, В. Щеголь // Іноземні мови. – 2003. – №3. – С.104-106. 2. Концепція навчання іноземних мов у середній загальноосвітній 12-ти річній школі. // English. – 2004. – №6 (198). – С. 3-63. Роман С.В. Психологічні особливості навчання іноземної у початковій школі / С.В. Роман // Іноземні мови. – 2002. – №1. – С.35-38. 4. Фічора Т. Навчаємось із задоволенням – вивчаємо з успіхом / Т.Фічора // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2003. – №3. – С. 80-83. 5. Эльконин Д.Б. Психология детской игры / Д.Б. Эльконин. – М., 1978. – 244 с.

НАВЧАННЯ ТВОРЧОГО ПИСЬМА НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Лопатіна М.М. (Харків)

В сучасній методичній літературі розрізняють письмо та писемне мовлення. Поділ цей пов’язаний з особливостями механізму письма, що складається з двох етапів:

- складання слів за допомогою літер;
- формування письмових повідомлень, до складу яких входять слова, словосполучення тощо.

Навчання письму (тобто навчання письму та письмовому мовленню) включає роботу над технікою письма (графіка, орфографія, пунктуація) та над письмовим вираження думок на мові, що вивчається (продукт письмового

мовлення).

В навчальному процесі роль та місце письма визначається цільовою направленістю навчання іноземній мові. Навчання творчого письма і формування вмінь написання твору зокрема доцільно проводити в три етапи.

Метою першого етапу – є підготовка учнів до самостійного творчого письма (підготовка до викладу власних думок за запропонованою темою та підготовка до формування та мовного оформлення цих думок іноземною мовою).

Навчання учнів висловлювати думки доцільно почати з поставленої проблеми, для чого слід використовувати різні режими роботи (учитель-клас, робота в парах, трійках та більших групах), які дають змогу висловлювати свою точку зору, почути міркування партнерів, обговорити почуте, розпитати або уточнити цікаві деталі. Якщо учні пишуть твір уперше, потрібно ознайомити їх із його структурою, яка у своїй найпростішій формі містить вступ, основну частину і кінцівку. Потрібно навести приклади кількох вступів і кінцівок до різних творів, акцентуючи увагу на тому, що обидва структурні компоненти містять особисті роздуми, спостереження, умовиводи з певної проблеми.

Після такої підготовки, яка займає один-два уроки, переходимо до другого етапу, метою якого є формування вмінь оформлювати зміст письмового висловлювання. Серед різних технологій навчання творчому письму є доцільним використовувати «петлювання», яке передбачає багаторазове повернення учнів до написаного з метою розширення або звуження викладу, додавання логічно пов'язаних речень.

Мета третього етапу – формування вмінь самостійного письмового висловлювання. Виконуючи такі завдання на уроках, учні досягають елементарної комунікативної компетенції.

Письмове мовлення виконує ще одну важливу роль – воно є допоміжним засобом у самостійній роботі учнів над мовою, зокрема у вигляді складання повідомлень до запропонованих ситуацій та планів до прочитаних текстів.

Чинна шкільна програма підкреслює, що письмо є важливим засобом навчання іноземної мови. Володіння письмом передбачає досягнення елементарної комунікативної компетенції, яка забезпечує учневі вміння в найбільш типових ситуаціях повсякденного спілкування за допомогою письма. Щоб досягти такого рівня володіння писемним мовленням, учні на уроках німецької мови систематично виконують конкретні комунікативні завдання:

- завдання для заповнення анкети чи формуляра (написати свою адресу, дату народження);

- завдання для написання привітальної листівки зарубіжному ровеснику (написати адресу закордонного адресата, написати дату, оформити привітання, викласти свої думки, завершити привітання);
- завдання для написання листа (написати свою адресу, написати дату, сформулювати звертання, повідомити фактичну інформацію, висловлюючи свою думку, описати дії, що відбулися, охарактеризувати їх, запросити необхідну інформацію, завершити листа);
- завдання для написання нотаток, коротких повідомлень і записок (точно записати необхідну інформацію, оформити коротке повідомлення, точно і стисло викласти думку).

Отже, досвід показує, що систематичне використання на уроці письмових вправ комунікативного характеру сприяє успішному оволодінню лексичним та граматичним матеріалом, а ситуативні письмові вправи стимулюють учнів до реалізації комунікативних завдань, створюють важливі передумови успіху як у навчальній, так і у виховній роботі.

РОЛЬОВІ ІГРИ. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ

Луганцова Є.А. (Харків)

Психологічні особливості особистості, яка навчається, її вікові особливості, знання психологічних закономірностей процесу засвоєння матеріалу в конкретному віковому періоді визначаються організацією навчання та методами і прийомами, які підходять для певної навчальної діяльності.

Згідно програми процес навчання іноземним мовам у середній загальноосвітній школі має три етапи: початковий, середній та завершувальний. Кожен етап навчання має чіткі задачі, певну автономність та є черговою сходинкою в просуванні учня до результату, який визначається вимогами до рівня володіння іноземною мовою випускниками середньої школи [3].

Початковий етап в середній школі потребує закладення основ комунікативної компетенції, які будуть необхідними та достатніми для їх подальшого розвитку та удосконалення при вивченні іноземної мови [2]. В цьому віці у молодшого школяра формуються основні елементи учбової діяльності, необхідні учбові навички та вміння. Важливо зауважити, що основні психічні новоутворення цього віку є довільність, внутрішній план дій та рефлексія, які з'являються при оволодінні іноземною мовою.

Переважає увага молодшого школяра на початку навчання є мимовільне. Об'єм уваги менше, ніж у дорослого, її розподіл слабкіший. Дитина не керує своєю увагою, на неї впливають зовнішні враження. Молодші

школярі не сприймають тривалих монологічних пояснень, тому корисніше будь-яке пояснення будувати в формі бесіди чи гри [4]. В цьому віці школярам важко стримувати себе, вони не вміють керувати своєю поведінкою, швидко втомлюються, тому використання ігор на уроках іноземної мови дозволить створити умови для мимовільного засвоєння учбового матеріалу.

Однак поступово у молодших школярів починає формуватися довільна увага. Великі зміни відбуваються в процесах пам'яті молодшого школяра. Діти без особливих зусиль запам'ятовують матеріал, з яким вони грають. Головною підмогою на цьому етапі є рольові ігри, бо в процесі гри діти виконують як ігрові, так і рольові дії з реквізитом.

В процесі вивчення способів, які полегшують запам'ятовування та подальше відтворення, отримуємо наступні данні: якщо діти дошкільного віку до малюнків як засобу запам'ятовування не звертаються, то молодші школярі використовують малюнки, як засіб, який полегшує запам'ятовування. Отримані данні саме підходять для рольової гри. Робота з предметами дає найкращий результат дошкільнят, ніж опора ситуації на малюнок. Надалі молодші школярі змінюють своє ставлення до малюнків, і саме це дозволяє вчителю ставити різноманітні задачі, спираючись на малюнок під час організації рольових ігор.

На жаль, прихильність вітчизняних дослідників до традиційної точки зору на провідний тип діяльності дітей різного віку призвела до того, що така діяльність, як гра була випущена з уваги. Треба відмітити, що періоди розвитку дитини неможливо характеризувати окремо один від одного. Та якщо для дошкільнят гра є провідним видом діяльності, то не можна припускати, що в молодшому шкільному віці, дитина перестає грати. Діти продовжують грати до 10-12 років [5].

Саме ця можливість опори на ігрову діяльність дозволяє забезпечити природну мотивацію мовлення на іноземній мові на даному етапі, зробити цікавими та осмисленими найелементарніші вислови.

А.С. Макаренко писав: «Гра має важливе значення в житті дитини, має таке ж значення, яке в дорослого мають діяльність, робота, служба. Яка дитина в грі, така багато в чому вона буде в роботі, коли виросте» [1]. Отже, виховна та освітня цінність ігор залежить від відповідності обраного ігрового матеріалу, правильного співвідношення ігрового та дидактичного матеріалу на уроці, взаємовідносин педагога та учня у грі, ігрових позицій педагога та учня.

Література

1. Афоризми, цитати, висказування Великих людей – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ariosto.ru/tag/a-s-makarenko/page/2>
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання // Наук. редак. українського видання докт. пед. наук, проф.

С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 261 с. 3. Іноземні мови. Навчальна програма для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/16/inozemna-mova-poyasnyvalna-znz-sznz-1-4-klas-belyaeva-xarchenko-finalna-zv> 4. Педагогика и психология // Школа 2100. Пути модернизации начального и среднего образования / под. ред. А.А. Леонтьева. – Вып. 6. – М. : Баласс, 2002. – С. 258-265. 5. Роман С.В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: Підручник для вищих навчальних закладів / С. В. Роман – К. : Ленвіт, 2002.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ МОДУЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Лутай К.С. (Харків)

Ідея модульно-розвивального навчання виникла у 1992 році під час експериментального впровадження системної диференціації навчання. Теоретичні засади модульного навчання, розроблені ученим А.В. Фурманом, з успіхом застосовуються у середній школі і вже не є експериментом. Технологія модульно-розвивальної системи навчання була впроваджена у деяких школах України, серед яких Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів №164 Харківської міської ради Харківської області.

За модульно-розвивальної системи навчання причетність підростаючого покоління до соціально-культурного досвіду є принципово іншою: вчитель працює з трьома різновидами освітнього змісту – психолого-педагогічним, що нормативно визначається станом модульно-розвивального процесу, навчально-предметним, що включає традиційні плани, програми, підручники та допоміжну літературу, і методично-засобовим, що створюється в ході експерименту. Істотна відмінність наукового проектування змісту освіти у традиційній та експериментальній системі навчання виявляється при зіставленні принципів проектування, де за теоретичну основу класно-урочної системи покладено вимоги модульно-розвивальної системи навчання за А.В. Фурманом. Для вивчення англійської мови, як будь-якого іншого навчального предмету, можна використовувати два способи – науковий (закони і правила мови, зокрема слова, речення тощо) і досвідний (грамотність, мовлення, зокрема діалогічне спілкування, висловлювання).

У першому випадку особистість у школі засвоює теоретичні надбання засади філології, у другому вона самостійно вчиться культури мови. За модульно-розвивальної системи дисбаланс між науково-шкільними і буттєво-

особистісними інтересами школярів усувається, оскільки взаємодоповнюються три стратегії управління освітнім процесом: наукова, досвідна і соціально-культурна. Граф-схеми та наукові проекти навчальних модулів відіграють основоположну роль у визначенні вчителями-предметниками соціально-структурної стратегії управління освітнім процесом і є своєрідними прототипами календарно-тематичного планування за нової освітньої системи.

Проектування граф-схем чи інших складників програмово-методичного забезпечення модульно-розвивального навчання можливе за створення сприятливих умов для науково-дослідницької роботи вчителів, які стають не користувачами готових календарно-тематичних планів, а проектувальниками-конструкторами освітнього процесу навчальних закладів. Звідси – неперехідна актуальність проблематики дослідження. Теоретичні засади та методика створення програмово-методичного забезпечення за системою модульно-розвивального навчання сприяють якісній організації модульно-розвивального процесу та висвітлюють соціально-культурний, психолого-дидактичний зміст взаємодії і спілкування вчителя та учня у освітньому просторі, а також уможливають реалізацію принципів гнучкості та динамічності при відборі та структуруванні навчального матеріалу. Діяльність учителів-проектувальників здійснюється на кількох рівнях: допроектний – підготовка вчителів до науково-проектної діяльності; перший – подання навчального курсу у вигляді граф-схем, як сукупності навчальних модулів; другий (проектування) – створення інших складників програмово-методичного забезпечення модульно-розвивального процесу. Новостворені граф-схеми та наукові проекти навчальних курсів можуть бути корисними у теоретичному й практичному плані як вчителям, так і учням різних типів навчальних закладів. У вчителя і учня, котрі постійно звертаються до граф-схем як інструментарію під час навчання, виробляється здатність планувати і координувати свою пошукову діяльність, своє самопочуття, саморозвиток. Отже, граф-схема – це не тільки засіб запрограмованої дії, а й важливий зовнішній чинник культурного розвитку особистості.

Аналізуючи соціально-культурний простір викладання англійської мови за системою модульно-розвивального навчання, доходимо висновку, що за наукової стратегії оволодівають теорією мови, законами і правилами, тобто пізнають типові і всезагальні ознаки мови, коли детально вивчаються слово, речення, склад, звук як одиниці мови. Досвідна стратегія передбачає розвиток в учнів мовлення, набуття навичок активного слововживання, що формує культуру і грамотність, розвиває комунікативні здібності (висловлювання, спілкування тощо). Тому мовлення як важливий засіб взаємодії членів

суспільства, природно, знаходиться в центрі життєвих потреб та інтересів підростаючої особистості.

Література

1. Фурман А.В. Модульне-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення: Монографія / А.В. Фурман. – К.: Правда Ярославичів, 1997. – 340 с.
2. Фурман А.В. Методологічна модель Школи розвитку / А.В. Фурман // Рідна школа. – 1994. – №6. – С.19-25.
3. Фурман А.В. Модульно-розвивальне навчання: два підходи до експериментування / А.В. Фурман // Освіта й управління. – 1995. – Т.1. – №1.
4. Фурман А.В. Принцип модульності в освітній практиці: два рівні втілення / А.В. Фурман // Рідна школа. – 1995. – №7-8. – С. 22-25.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВИДЕОМАТЕРИАЛОВ TED TALKS В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ НЕЛИНГВИСТИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Лю Юйинь (Китай), Черныш Т.В. (Харьков)

Необходимость использования аутентичных видеоматериалов на занятиях по иностранному языку бесспорна, поскольку они являются эффективным средством развития коммуникативной компетенции студентов нелингвистических специальностей. Наряду с образовательной, профессиональной, воспитательной и практической ценностью, они способствуют формированию механизма языковой догадки, укреплению мотивации к дальнейшему овладению профессионально-коммуникативной компетенцией и расширению кругозора студентов.

Интернет предоставляет огромное количество аутентичных видеоматериалов для обучения английскому языку. В ресурсе TED Talks, предоставляющем обширную коллекцию актуальных, разных по тематике, продолжительности и сложности видеолекций, большая часть которых рассчитана на средний уровень знания английского языка и выше, можно найти простые, не предполагающие использование большого объема незнакомых слов и выражений, качественные аутентичные видео со специализированной профессиональной лексикой. Они подходят для формирования и развития лексических навыков, навыков аудирования, а также умений, связанных с работой над презентациями и публичными выступлениями. Содержащаяся в них информация отличается от энциклопедической тем, что она создает потребность вступить в разговор, высказать свое мнение, дискутировать, а

субтитры на разных языках дают возможность работать с ними после просмотра.

Опыт работы показал, что видеоматериалы TED Talks уместны на вводных занятиях, вызывая интерес к новой теме, желание глубже разобраться в ней и на этапе практического применения изученной лексики в качестве основы для дискуссии и обмена мнениями, создавая ситуации реального общения на английском языке. Самыми подходящими являются видеолекции продолжительностью 5-10 минут, т.к. они экономят время и дают возможность студентам сосредоточиться на незнакомых словах и выражениях, не теряя нити повествования. Они активизируют и мотивируют работу студентов, побуждая их искать дополнительную информацию для подкрепления и аргументации своей точки зрения и дальнейшего представления ее на занятиях и конференциях. Лексическое многообразие, богатство акцентов и особенностей произношения выступающих разных возрастных групп, среди которых ученые, политики, представители культуры, бизнеса и даже дети, выносящие свои идеи на обсуждение аудитории, способствует подготовке студентов к общению с представителями разных культур, расширяет их кругозор и стимулирует общее развитие. Видеоматериалы TED Talks предпочтительнее отдельного текста и аудио тем, что видео вызывает устойчивые образы и ассоциации, которые способствуют лучшему восприятию и запоминанию информации.

Малое количество аудиторных занятий у студентов нелингвистических специальностей и небольшое число мультимедийных классов с выходом в Интернет приводит к тому, что на практических занятиях по иностранному языку видеоматериалы используются недостаточно, но опыт работы показывает, что открытость доступа в Интернет дает возможность использовать видеоматериалы TED Talks не только в аудитории, но и в качестве домашних заданий и самостоятельной работы студентов, создавая на их основе индивидуальные разноуровневые задания, подбирая варианты, соответствующие языковому уровню и интересам конкретного студента на определенном этапе работы.

ПРОБЛЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНКИ

Малихіна О.П. (Харків)

Контроль і оцінка – важлива проблема теорії і практики навчання. Без перевірки або самоперевірки отриманих знань, умінь і навичок неможливе якісне здійснення цієї проблеми. Тому контроль знань учнів є важливою складовою навчально-виховного процесу, хоч і ставлення до нього зазнавало певних змін. Змінюються форми і способи контролю знань. Його головна суть –

знати, наскільки вдало відбувся процес засвоєння вивченого матеріалу. У 1924-1925 роках відділи народної освіти почали запроваджувати в школах тести, вважаючи їх найдосконалішою формою перевірки знань і здібностей учнів. Перші спроби застосування тестів на Україні зробили Центральна комісія НОП при методичному комітеті Головнопросвіти України, дослідна станція Головносоцвиху України, комісія НОП методичного комітету політосвіти України та деякі вузи м. Харкова. Центральна комісія НОП створила й перевірила в 1924/1925 і 1925/1926 навчальних роках тести з арифметики, граматики, швидкості читання тощо. Проте тестування не вийшло за межі окремих шкіл, оскільки було визнано шкідливим педагогічним методом [4].

Останнім часом, у педагогічній літературі з'явилося багато статей із питань контролю та оцінки знань учнів [1, 2, 3]. Так, популярності набула рейтингова система оцінювання знань учнів. В основу цього показника закладена оцінка в балах на екзаменах і на заліках. При цьому забезпечується більша гнучкість оцінки знань, умінь та навичок. Педагогам відомо, що одна й та ж оцінка має різне значення навіть у двох учнів. В одного, наприклад, “четвірка” – ближче до “п’ятірки”, а в іншого – це майже “трійка”. Усі отримані бали, за певний період навчання, сумуються і ця сума порівнюється з максимальним рейтинговим показником. На основі цього робиться висновок про рівень знань. Така система оцінки знань і рівня підготовки несе в собі й частку демократизму. Крім того, рейтинговий узагальнений показник активізує навчально-пізнавальну діяльність учнів, підвищує відповідальність учителів за оцінку знань [5]. Нові оцінні шкали, збільшуючись в інтервалі, підвищують поріг “чутливості”, дають змогу викладачеві поділити навчальний матеріал з метою контролю [1].

Потрібно зазначити, що бальна система оцінювання має багату історію. Уже в Києво-Могилянській академії була певним чином відпрацьована система оцінки навчальної діяльності та здібностей учнів. Вони тоді були такими: “весьма прилежен”, “хорош”, “зело доброго учения”... [4].

Таким чином, можемо стверджувати, що існує багато підходів та пропозицій щодо пошуків найбільш ефективних шляхів вдосконалення системи перевірки та обліку успішності учнів. Кожен з них має свої як позитивні, так і негативні сторони. Тож існує потреба у цілісній розробці цієї проблеми і обґрунтування системи контролю та оцінки знань, умінь та навичок учнів, яка б відповідала сучасним вимогам щодо організації навчально-виховного процесу.

Література

1. Андросук А.О. Рейтингова технологія оцінки знань в навчально-виховному закладі / А.О. Андросук // Педагогіка і психологія – 1996. – №3. – С.86-96.
2. Богданова Г.А. Тематический зачёт как одна из форм ориентации учебного

процесса на конечный результат / Г.А. Богданова // Русский язык в школе. – 1994. – №6. – С.35-38. 3. Глуханюк Д. Як об'єктивно оцінити знання учнів (з досвіду впровадження залікової системи) / Д. Глуханюк // Педагогіка толерантності. – 1997. – №1-2. – С.86-90. 4. Микитась В. Давні українські студенти і професори / В. Микитась. – К.: Абрис, 1994.– С.212. 5. Мороз В. Рейтингова система оцінювання знань учнів / В. Мороз // Освітнянин. – 1996. – №4. – С.20.

ОСОБЕННОСТИ ПОДГОТОВКИ АУДИРОВАНИЯ К СДАЧЕ ЭКЗАМЕНА BEC VANTAGE

Матвийчук О.Н. (Харьков)

BEC (Business English Certificate) – экзамены Кембриджского университета, разработанные для сертификации навыков владения деловым английским языком. К экзаменам допускаются кандидаты от 16 лет и старше, которые готовятся к будущей карьере, либо уже работают.

Особенности экзамена BEC:

- экзамен тестирует способность кандидата эффективно общаться в деловой среде, но никаких специализированных знаний не требует;
- BEC предназначен для студентов, которым необходимо специальное знание английского языка, чтобы заниматься деловой карьерой на международном уровне;
- экзамен тестирует 4 аспекта языковых знаний (чтение, письмо, аудирование и говорение);
- в данном тесте используются задания, которые берут за основу ежедневную деловую жизнь, чтобы проверить способность кандидата использовать различные лингвистические функции и структуры в деловом контексте.

BEC Vantage является одним из 3 вариантов экзамена BEC и рассчитан на учащихся, знающих бизнес-английский на уровне Upper-Intermediate или B2 по CEFR (Common European Framework of Reference for Languages).

Следует заметить, что компонент «аудирование» является одним из наиболее сложных для кандидатов при подготовке к экзамену, включая в себя монологи и диалоги, интервью, беседы, телефонные разговоры и выступления с заполнением пробелов и завершением текста, соотнесением с возможными вариантами и вопросами с вариантами ответов. Выполнение компонента оценивается как 25% общей оценки и проходит приблизительно 40 минут.

Данная часть экзамена имеет 3 части, состоящие из 30 вопросов. За каждый правильный ответ кандидат получает по одному баллу и в конце

аудирования ему предоставляется 10 минут, чтобы перенести ответы на ответник (answer sheet). Каждое задание кандидат прослушивает дважды.

Следовательно, для эффективного выполнения компонента нужно разобраться в структуре и особенностях всех 3 частей.

Часть 1 (Sentence completion): способность слышать фактическую и конкретную информацию. Кандидат прослушивает монолог или речь и должен закончить предложение с помощью 1 или 3 слов. В этой части теста будут даны 12 предложений. Необходимо правильное написание слов(а).

Часть 2 (Multiple matching): кандидат прослушивает 5 небольших монологов на общую тему. К каждому монологу прилагаются два задания, в каждом из которых нужно выбрать правильный ответ из восьми вариантов.

Часть 3 (Multiple Choice): кандидат прослушивает интервью и отвечает на 8 вопросов с 3 ответами на выбор.

Подготовка к BEC Vantage играет роль и тренинга для устройства на работу – после сдачи этого экзамена легче проходить собеседования, рассказывать о профессиональном опыте, так как необходима та же лексика и те же выражения, которые были освоены в процессе подготовки к экзамену.

При выборе международного экзамена многие пытаются подобрать наиболее оптимальный вариант, при котором затраченные усилия будут окупаться блестящим результатом. В настоящее время результаты BEC признаются более чем в 60 странах мира. Поэтому, для экономистов, финансистов, менеджеров и специалистов по управлению экзамен BEC Vantage является оптимальным выбором для новой ступеньки в карьере.

УРАХУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПРИЙНЯТТЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Матвієнко В.В. (Харків)

У своїй роботі кожен учитель, бодай один раз, ставить собі питання: «Чому, щоб запам'ятати нове слово, мовний зразок, граматичну структуру і т.п., одному учневі достатньо лише один раз почути, у той час як іншому не вистачає і серії уроків, відведених на їх опрацювання?».

Розпочати пошук відповіді на це питання слід зі спостереження за дітьми на перерві. У кожному класі можна помітити певних учнів з характерною саме для них поведінкою: одні завжди щось читають, інші малюють на дошці чи будь-де, інші бігають по класу, або, навпаки, просто сидять замислені, не звертаючи ні на кого уваги, думаючи про щось своє і т. д.

Уся ця картина є проявом психічних особливостей цих дітей, оскільки кожен з них від народження має свій, найбільше виражений у ньому, спосіб

(або ж здібність) сприймати і розуміти навколишній світ.

Як стверджує професор Гарвардського університету Говард Гарднер, існує вісім способів сприйняття та розуміння світу: лінгвістичний (мовний) – через слова; математичний – через цифри, формули, логіку; просторово-візуальний – через зір та простір; кінестетично-тактильний – через рухи та дотики; музичний – через слух; екстравертний – направлений на оточуючих або через оточуючих; інтравертний – направлений крізь себе або через себе; натуралістичний – через природу.

Це, звичайно, не може не знайти своє відображення у роботі вчителя, який має добре вивчити своїх вихованців, їх психічні особливості, тому що його завдання – якомога краще розвинути кожен з вищезгаданих здібностей і таким чином дати дітям можливість стати всебічно розвинутими.

Вчителю варто проаналізувати з цього приводу і себе, оскільки кожен з нас так само має сильніше чи слабше виражені ті чи інші здібності сприйняття світу, а це, у свою чергу, визначає наші методи і прийоми роботи.

Щоб допомогти дитині легше засвоїти навчальний матеріал і полегшити свою роботу, я спираюся на таблицю, яка розкриває суть кожної дитини, її вподобання та потреби, а також визначає мої методи і прийоми роботи в класі.

Вивчаючи та аналізуючи індивідуальні особливості учнів, я підбираю для використання на уроках такі види роботи, які б дозволили не тільки якнайкраще використати явно виражені здібності сприйняття навколишнього світу, притаманні дитині, але й водночас задіяти та розвинути менш виражені.

Так, для розвитку мовних здібностей учні усіх класів працюють з різними видами словників (двомовними, тлумачними, фразеологічними і т.д.), досліджують значення слів, їх походження, вивчають ідіоми; вголос читають прозу та поезію один одному та на клас; читають одне й те саме речення (фразу, абзац з різними емоційними тонами (веселим, сумним, щасливим, сердитим і т.п.); використовують аудіотексти не тільки для прослуховування, а й для записування їх на папері, пишуть твори, статті, листи.

Для математичних здібностей використовую ті види роботи, які сприяють розвитку логіки: організація речень, абзаців у правильному порядку (тут слід звернути увагу на порядок слів у англійських реченнях: поговорити та продемонструвати, що відбувається, якщо поміняти місцями слово); віднесення слів чи звуків до певних категорій, класифікація. Доцільно також використовувати вправи, які потребують критичного мислення (наприклад, вибрати з ряду слів те, яке не підходить, і пояснити чому). Читаючи оповідання, зупинятися час від часу та спробувати передбачити наступну подію, давати заголовки оповіданням, статтям, писати інструкції і т. п.

Враховуючи візуальний та просторовий спосіб сприйняття, прошу дітей

малювати ілюстрації до прочитаного чи прослуханого і, навпаки, використовую малюнки для стимулювання читання, говоріння, письма. Створення схем, графіків, карт, діаграм, заповнення таблиць інформацією (наприклад, анкетування), написання слів вертикально чи діагонально, використання різних кольорів для виділення тих чи інших мовних явищ допомагають урізноманітнити роботу.

Написання літер/слів легкими доторками на долоні/спині однокласника чи в повітрі, гра «Карусель» (багаторазове промовляння, рухаючись по колу зі зміною партнера), виготовлення літер з пластиліну, використання магнітних літер для складання слів на дошці, гра «Рухливий диктант», пантоміма та будь-які інші види роботи із залученням рухів допомагають розвивати кінестетичні здібності сприйняття.

Використання музики на уроці не лише підвищує інтерес дітей до навчання та урізноманітнює урок, а й допомагає задіяти музичні здібності, що полегшує сприйняття та засвоєння навчального матеріалу. Учні люблять використовувати різні знайомі мелодії для заучування нових лексичних одиниць, джазові зв'язки, прихлопування чи притупування на наголошених складах чи словах, різні римівки, хорове читання для опрацювання інтонації, читання віршів під музичний супровід, прослуховування коротких музичних уривків, які виражають настрій або тему текстів перед їх аудіюванням, що однозначно налаштовує дітей на цей вид роботи і полегшує сприйняття аудіотексту та розвиває соціокультурну компетенцію.

Участь у групових дискусіях, обговорення теми один на один із сусідом по парті, драматизація діалогів, командні ігри, робота над спільним проектом, інтерв'ю – усе це види роботи для розвитку екстравертних здібностей сприйняття. А для розвитку інтравертних доцільно використовувати мозковий штурм, уявні подорожі, заохочувати до написання власних оповідань, віршів, підготовку власних проектів, виготовлення власних постерів, листівок, брошурок. І, нарешті, щоб сповна задіяти натуралістичні здібності дитини, слід більше використовувати роботу за зразком чи аналогією.

Література

1. Введение в психологию Р.Л. Аткинсон, Р.С. Аткинсон, Э.Е. Смит, Д.Дж. Бем, С. Нолен-Хозксема. Под общей редакцией В.П. Зинченко. 15-е международное издание, – С-Пб: Прайм-Еврознак, 2007.– 816 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ГРУПОВОЇ ФОРМИ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Матюхіна Ю.В. (Харків)

Однією з найважливіших задач, що стоять перед викладачем під час занять з іноземної мови у будь-якому навчальному закладі, є забезпечення активізації комунікативної діяльності, максимальне збільшення часу говоріння кожного студента. Однак, здійснити подібного роду дії не завжди представляється можливим, оскільки кількість студентів в групах, як правило, перевищує число 20. Так, при традиційній формі навчання потрібно 3-4 години на те, щоб опитати кожного з 20 студентів. Реалізувати завдання з залучення всіх студентів до говоріння допомагає групова форма роботи, що усвідомлюється як один із шляхів підвищення ефективності засвоювання нового матеріалу з метою досягнення найбільшої мовленнєвої активності студентів під час занять з усної практики та аналітичного читання.

Традиційне врахування активності студентів на парах по піднятим рукам, виступам окремих студентів перед всією аудиторією стає все менш і менш актуальним. Деякі студенти в силу своїх психологічних особливостей та інших причин не можуть публічно виступати і висловлювати свої думки вголос перед усією групою та викладачем. До того ж, не всі студенти, які беруть активну участь у традиційній формі спілкування “викладач – аудиторія”, мають міцні знання з даного матеріалу. Саме в таких випадках групова робота і є найбільш результативною. Студенти, які раніше відчували боязкість, невпевненість в собі, сором'язливість, страх зробити помилку, починають обговорювати нарівні зі своїми колегами запропоновані питання і завдання та займають в групі активну позицію, поступово виходячи за межі свого егоцентризму та долаючи бар'єр мовчання; завдяки співпраці з іншими студентами вони відчують єднання, психологічний комфорт і безпеку.

Практика показує, що під час групової форми роботи у групі має бути не більше 4 осіб. Такий поділ дозволяє організувати найбільш ефективну роботу в парах всередині однієї групи: кожен з учасників групи може послідовно працювати в трьох різних парах (принцип соціальної взаємодії). На етапі підготовки до групових завдань студенти аналізують літературу, створюючи опорні конспекти, тези, замітки, добірки цитат, коротко записують структуру мови, що розвиває читання і письмо як комунікативні навички. Викладачу, в свою чергу, можна підійти до кожної групи, слухаючи те, що обговорюють учасники груп, але не слід зупинятися надовго, оскільки постійна присутність викладача заважає роботі. Бажано, щоб викладач не втручався в роботу групи, а

також не переривав студентів в процесі спілкування і звертав увагу тільки на ті помилки, які заважають процесу спілкування. Решту помилок слід відзначати для себе, щоб згодом попрацювати над ними додатково. Під час оцінювання роботи студентів необхідно зробити акцент на найбільш вдалі моменти в спілкуванні (правильно підібраний мовний матеріал, лексичне наповнення, різноманітність граматичних форм), використання жестів, інтонації, емоційного фону, не оминаючи увагою і типові помилки.

Самі студенти в більшості випадків також вважають групову форму діяльності ефективною, оскільки вони відчують особисту відповідальність за результати роботи всієї групи, не просто отримують інформацію від викладача, але самі стають дослідниками, проводять взаємні експрес-опитування та аналізують самотійно відібраний матеріал, приймають групові рішення, координують спільні дії та роблять відповідні висновки. Всі ці дії сприяють розширенню словникового запасу, вдосконаленню вміння аудіювання та говоріння, формуванню навичок і зусиль самотійної роботи, дозволяють навчити студентів більш вільно розмовляти іноземною мовою.

Групова робота допомагає викладачу іноземних мов створити на занятті “мовне середовище” – тобто умови, що наближаються до тих, в яких люди розмовляють на іноземній мові у природному середовищі. Значно підвищується якість подачі матеріалу і ефективність його засвоєння, а, отже, і мотивація до вивчення іноземної мови з боку студентів.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР І ПРОФЕСІЙНЕ ВИХОВАННЯ

Мащенко С.Г., Брославська Л.Я. (Харків)

Запорукою успіху фахівця у професійній діяльності є його продуктивна робота, яка базується на відповідних уміннях, навичках, особистісних якостях, суперництві, що обумовлено історичним розвитком суспільства й особливим способом людського буття [1, с. 113].

Навчання у ВНЗ можна розглядати як найбільш вдалий період для керованого формування професійних і особистісних якостей, необхідних для успішної практичної діяльності.

Хоча у частини підлітків і студентів активна життєва позиція та дух суперництва є невід’ємними рисами характеру, успадкованими з народженням, значну кількість молодих людей відрізняє недостатність або й відсутність таких якостей [2]. Тож, для таких студентів мають створюватися додаткові умови у навчально-виховному процесі, які б сприяли розвитку необхідних якостей та подоланню рис характеру, які заважають їм зростати професійно.

Під час практичних занять на факультеті іноземних мов університету існує багато можливостей для створення таких умов. Одна з них – це твори з домашнього читання, спеціально відібрані з урахуванням цієї мети. Під час обговорення подій твору, образів персонажів та їх вчинків педагог має спрямувати дискусію так, щоб, по-перше, увага зосереджувалась саме на необхідних характеристиках, а, по-друге, щоб саме менш сміливі студенти навчалися працювати в колективі. При виконанні завдань, які передбачають колективну роботу (наприклад, у рольовій грі) є можливість невпевненому студенту доручити роль, яка передбачає впевненість у собі та активну позицію.

Одним із таких творів є повість «Старий і море» Е. Хемінгуея [3]. Обговорюючи твір, слід звернути увагу на ті ситуації, що відображають відносини старого рибалки та учня:

- співчуття, підтримку, яка потрібна у командній роботі: *It made the boy sad to see the old man come in each day with his skiff empty and he always went down to help him carry either the coiled lines...*;

- встановлення правильних орієнтирів: *Only I have no luck any more. <...> Every day is a new day. <...> Then when luck comes you are ready.*

Аналіз цих ситуацій формує у студентів розуміння, що лише через спільну працю та витримку можна отримати результат, а, відповідно, і необхідні навички, які сприятимуть цьому.

Далі обговорюється боротьба Сантьяго з рибою та такі якості, як:

- терпіння у ситуаціях, які цього потребують: *The fish moved steadily and they travelled slowly on the calm water;*

- повага до суперника: *...he knows that this is how he should make his fight;*

- сила волі: *"Fish" he said softly, aloud, "I'll stay with you until I am dead";*

- витримка: *Then he took up the oar with the knife lashed to it. He lifted it aslightly as he could because his hands rebelled at the pain;*

- вміння не втрачати самоконтроль: *"Be calm and strong, old man," he said.*

Весь сюжет повісті, її події та художні засоби, які використовує автор, здатні попереджати проблемні ситуації та формувати у студентів якості, необхідні для виконання професійних обов'язків у колективі. А головним здається те, що такий вид навчальної діяльності є додатковим засобом, який допоможе менш впевненим студентам ствердитися у житті.

Література

1. Бычко И.В. Философия: учебник / И.В. Бычко, И.В. Бойченко, В.Г.Табачковский. – К: Лыбедь, 2001. – 408 с.
2. Панок В.Г., Острова В.Д. Психологічна служба вищого навчального закладу (організаційно-методичні аспекти) / В.Г. Панок, В.Д. Острова – К : «Освіта України», 2010. – 230 с.
3. Hemingway E. The Old Man and the Sea [Електронний ресурс] /

ВИКОРИСТАННЯ ФЛЕШ-КАРТ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИКИ ТА ГРАМАТИКИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СЕРЕДНІХ КЛАСАХ

Мірошниченко Ю.Д. (Харків)

Кожний із вчителів англійської мови під час використання того чи іншого підручника не одноразово зустрічався з проблемою недостатності вправ на засвоєння лексики та використання правил граматики, оскільки будь-який підручник у більшості випадках зорієнтований на учня, який добре засвоює навчальний матеріал. Проте не завжди усім учням це є під силу, іноді слід підібрати вправи, які би не тільки допомогли провести корекційну роботу, але й підвищити інтерес до вивчення тієї чи іншої теми. Виникає питання: як створити такий навчальний матеріал, який можна використовувати для учнів різного рівня підготовки та який можна змінювати відповідно до завдань того чи іншого уроку.

Одним з таких видів навчального матеріалу є використання флеш-карт. Існує багато наборів флеш-карт, які дають гарний результат і допомагають формувати словниковий запас та розвивають пам'ять.

Основними помилками учнів середньої школи є невірний порядок слів у реченні, не завжди правильне розуміння вживання дієслів «to be» та «to have». Пропоную приклад використання флеш-карт під час вивчення теми «Я, моя сім'я та друзі» для 5-го класу. Учні пропонуються два набори карток:

1) Перший набір включає слова, які як правило виконують роль підмета у реченні. Наприклад: I, You, We, He, She, Bill, Ann and Kate, His sister, My friends.

2) Другий набір містить слова за темою і виступають у ролі другорядних членів речення, які допоможуть скласти зв'язну розповідь про себе, свій вік, сім'ю, зовнішність, характер, захоплення тощо. Наприклад: ten and a half, clever, a pet, from Ukraine, a sister, tall, blue eyes, straight hair, crazy about Art, good at Maths.

Флеш-картки можуть містити як напис, так і зображення предмету чи явища, що вивчається, для кращого запам'ятання та відповідно до виду пам'яті, яка домінує в учнів. В свою чергу припускаю можливість виготовлення карт на різнокольоровому папері, що допоможе звернути увагу учнів на певні винятки (наприклад, множина іменників).

Перед учнем постає завдання утворити речення, вживаючи правильно дієслова «to be» та «to have».

Наприклад: «I» + «tall» = «I am tall»

«Bill» + «blue eyes» = «Bill has got blue eyes»

«She» + «crazy about Art» = «She is crazy about Art»

Для ускладнення завдання можна запропонувати ще один набір карт із зображенням «+», «-» та «?» для створення речень різних типів.

Наприклад: «?» «You» + «from Ukraine» = «Are you from Ukraine? »

«-» «Ann and Kate» + «good at Maths» = «Ann and Kate aren't good at Maths.»

Використання флеш-карт не обмежується лише вищезгаданою темою, їх можна використовувати також для вивчення: ступенів порівняння прикметників, граматичних часів та утворення спеціальних запитань, структури «There is/are» та множини іменників; модальних дієслів «can/should/must».

Даний прийом – використання флеш-карт – допоможе вчителю дібрати лише той лексичний матеріал, який пропонується вивчити за темою або ту лексику, яку учні недостатньо засвоїли, але мають засвоїти, відповідно до рівня підготовленості кожного учня; збільшити кількість завдань, оскільки якщо картки перемішувати, то імовірність повтору зменшується і можна використовувати їх до отримання бажаного результату; використання карток різних кольорів допоможе зосередити увагу на окремі винятки вживання певних слів та граматичних явищ; застосування флеш-карт можливо практично на всіх етапах уроку, оптимізує діяльність учнів на уроці та підвищить активність.

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВО В ЕКОЛОГІЧНІЙ ПАРАДИГМІ

Морозова І.І. (Харків)

Навчальна дисципліна «лінгвокраїнознавство» має на меті забезпечення комунікативної компетенції в актах міжкультурної комунікації, передусім через адекватне сприйняття мови співрозмовника і розуміння оригінальних текстів [1]. Цей предмет передбачає, з одного боку, викладання мови, а з іншого – надання певних відомостей про країну, мова якої вивчається. Із переходом викладання у еколінгвістичну парадигму стає можливим якісно новий перехід від традиційної презентації (англомовної) країни до виділення та вивчення студентами «екологічних змінних», які зумовлюють поведінку, у т.ч. мовленнєву, представників соціальних груп.

Еколінгвістична парадигма вимагає аналізу набору змінних, що характеризують представників лінгвокультурної спільноти у середовищі їхнього існування: демографічних (диференціація етнічних груп), соціальних (конкретне оточення конкретних соціальних груп), політичних (політичні

структури держав), культурних (специфічні традиції та звичаї), лінгвістичних (взаємодія між представниками однієї соціальної групи, декількох груп чи представників різних націй), тощо [2]. Ці змінні тісно взаємопов'язані, існування однієї неможливо без існування всіх інших; таким чином утворюється т.зв. «екологічна система».

Курс лекцій щодо Великої Британії у 2015/16 та 2016/17 н.р. для студентів третього курсу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна втілює ідею перенесення принципів та методів екології на країнознавчі студії. У широкому розумінні екологічної концепції лінгвокраїнознавства студентам щотижня пропонується до розгляду одна із змінних, починаючи з географічного/демографічного стану сучасного британського суспільства, політичного устрою, цінностей та переконань британської лінгвокультурної спільноти, соціо-економічний розвиток Сполученого королівства, дошкільна, середня та вища освіта, засоби масової інформації, спорт. З урахуванням того, що предмет викладається майбутнім лінгвістам, мовознавчий компонент включено до предмету розгляду кожної лекції, як, наприклад, специфіка спілкування парламентарів (*“the honourable member of Winchester”*; *“my right honourable friend”*) або вокабуляр, притаманний учням лише певних приватних шкіл (*Abracadabra – Eton’s basic academic timetable*; *Beak – amaster, i.e. teacher, whether male or female*; *Sixpenny – a cricket field*; *Specialists – sixth-formers*).

У вузькому розумінні концепції екології лінгвокраїнознавчих студій матеріал кожної лекції являє собою окрему «екологічну систему», у межах якої функціонують її власні змінні. Наприклад, політичний устрій Сполученого Королівства – це системне утворення, а його змінними є конституційні гілки влади зі своїми представниками та структурою (законодавча, виконавча, судова гілки влади та інститут монархії), історично утвореними традиціями та звичаями (вибори спікера Палати представників; Офіційне відкриття сесії парламенту монархом), стилем спілкування (*This morning I had meetings with ministerial colleagues and others. In addition to my duties in the House, I shall have further such meetings later today*).

Таким чином, практика демонструє, що залучення методики еколінгвістичних студій у викладання країнознавства уможливорює більш якісно донести до цільової аудиторії лекційний матеріал і дозволяє підвищити інтерес та мотивацію студентів до вивчення предмета.

Література

1. Томахин Г.Д. Лингвострановедение: что это такое? / Г.Д.Томахин // Иностранные языки в школе, 1996. – №6. – С. 22-27.
2. Naarman H.

ДИСКУССИЯ КАК ИНТЕРАКТИВНЫЙ МЕТОД ОБУЧЕНИЯ

Мох Ю.А., Радченко Е.И. (Харьков)

Дискуссия занимает значительное место в современном процессе обучения, поскольку создаёт оптимальные условия для:

- обогащения студентов информацией;
- самостоятельного мышления;
- развития аналитических навыков;
- развития коммуникативных навыков;
- развития способности отстаивать собственное мнение;
- уважительного отношения к мнению, позиции оппонентов;
- развитие умения работать в группе единомышленников.

Цель дискуссии не столько в том, чтобы разрешить проблему, а скорее в том, чтобы углубить её, стимулировать творчество и выработать решение проблемы посредством активной совместной деятельности [1, с. 73].

Можно выделить такие виды дискуссий как:

- дискуссия, которая возникает во время обсуждения определённой проблемы группой студентов;
- дискуссия, направленная на формирование моральных убеждений;
- дискуссия, целью которой является обоснование научных положений.

Дискуссии могут быть в форме:

- “круглый стол” – беседа, во время которой обмениваются мыслями;
- заседание экспертной группы – группа обговаривает определённую проблему, потом представляет совместную позицию в форме сообщения всем участникам;
- форум – обсуждение, во время которого экспертная группа обменивается своими взглядами с аудиторией;
- симпозиум – обсуждение, во время которого участники выступают с сообщениями, представляя свой собственный взгляд на проблему, и отвечают на вопросы аудитории;
- дебаты – обсуждение, построенное на основе заранее запланированных выступлений участников, которые представляют две команды-соперницы.

Дискуссии можно проводить в большой группе. Однако если группа достаточно большая, а время ограничено, то они намного эффективнее, когда их проводят в подгруппах по 5-7 человек. Групповое обсуждение максимально повышает активность и вклад каждого участника. Дискуссия помогает уточнить

свои представления, понять чувства и отношения. Обсуждение в малых группах дает возможность больше узнать друг о друге, стимулирует свободный обмен мнениями, повышает вероятность того, что студенты лучше поймут чувства и позиции других, больше будут считаться с ними. Ведущий (преподаватель) должен внимательно и безоценочно выслушивать позиции участников, задавать направляющие вопросы, чтобы дискуссия шла в нужном русле и не отклонялась от темы, обсуждать сходства и различия позиций участников.

Итак, дискуссия – это метод активного обучения, основанный на публичном обсуждении проблемы, цель которого выяснение и сопоставление различных точек зрения, нахождение правильного решения спорного вопроса.

Литература

1. Соосаар Н. Интерактивные методы преподавания. Настольная книга преподавателя / Н. Соосаар, Н. Замковая. – Ч. 1. – СПб: Златоуст, 2004. – 188 с.

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АРБІТРАЖНИХ ЮРИСТІВ- МІЖНАРОДНИКІВ

Нагорна О.О. (Хмельницький)

Результати дослідження, проведеного Сіракузьким університетом, «Міжнародні юридичні професії: шляхи та напрями», виявили, що глобалізація веде до зростання попиту на юристів-арбітражників із чітко сформованими мовленнєвою та соціокультурною компетенціями [1], які сприяють реалізації успішної кар'єри у сфері міжнародного арбітражу.

Незважаючи на те, що основною вимогою для вступу в магістратуру за спеціальністю «Міжнародний арбітраж» та «Альтернативне вирішення спорів» є успішно складений міжнародний екзамen з англійської мови як іноземної (TOEFL, IELTS, Cambridge: CAE, CPE), у навчальні плани магістерських програм більшості провідних університетів світу обов'язково включено дисципліну «Правове письмо» (Legal Writing) чи/та «Академічне письмо» (Academic Writing).

Деякі магістерські програми (Стокгольмський університет, Цюрихський університет та ін.) вводятьангломовне правове письмо, спрямоване на поліпшення мовленнєвих та соціокультурних навичок, необхідних для врегулювання міжнародних суперечок, у базовий курс навчання [3], інші ж вивчають цю дисципліну в розрізі вибіркокових курсів (Женевський університет, Швейцарська міжнародна юридична школа тощо).

Правове письмо ставить на меті вивчення особливостей укладення правової документації для забезпечення діяльності міжнародного арбітражу

(стилістичні, граматичні, лексичні, орфографічні, пунктуаційні нюанси); специфіки роботи з довідковими матеріалами; вимог та правил цитування нормативно-правових документів, застосовних до суті спору тощо. Так, відмітною рисою арбітражних рішень є безособові звороти та пасивні конструкції, які є безперечною особливістю інших юридичних документів, що свідчить про незначну роль особистості в творенні таких текстів. Крім теоретичних основ, передбачено виконання практичних вправ та індивідуальних завдань для закріплення здобутих знань майбутніх арбітражних юристів [2; 3].

Навчальний курс «Академічне письмо», як правило, містить чіткі практичні рекомендації, необхідні для проведення наукових досліджень (зокрема написання магістерської роботи) у галузі міжнародного арбітражу, висвітлюючи особливості роботи з бібліографічною інформацією, пропонуючи опис та характеристику методів дослідження та інше.

Відтак, необхідно пам'ятати, що керівництво вищих навчальних закладів, які пропонують магістерські програми за спеціальністю «Міжнародний арбітраж» та «Альтернативне вирішення спорів», дбає про конкурентоспроможність своїх випускників на ринку праці, забезпечуючи їх не лише теоретичними знаннями предметної сфери, але й необхідними соціокультурними знаннями та комунікативно-мовленнєвими вміннями на заняттях з правового/академічного письма, що вважаються невід'ємними складовими професійної підготовки майбутніх арбітражних юристів.

Література

1. International Legal Careers: Paths and Directions [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1232747
2. LL.M. International Litigation and Arbitration [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lawstudies.com/LL.M.-International-Litigation-andArbitration/Switzerland/UZH-Faculty-of-Law/>
3. The Geneva LL.M. in International Dispute Settlement (MIDS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mids.ch
4. The Master of International Commercial Arbitration Law (ICAL) program [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.jurinst.su.se/english/education/courses-and-programmes/master-programmes/2.33319>

ІНКОРПОРУВАННЯ TED TALKS В ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Найдіна Є.С. (Харків)

Завдяки всесвітньому поширенню мережі Інтернет викладач має доступ до великої кількості онлайн ресурсів, які слугують додатковими матеріалами

для викладання іноземної мови. З одного боку, таке різноманіття є позитивним, та з іншого, кожного разу стає все складніше обрати, що запропонувати студентам. Нова епоха вимагає від викладачів не тільки взаємодіяти зі студентами в аудиторії, поступово викладаючи новий матеріал, а й заохочувати їх позакласне навчання шляхом використання онлайн ресурсів. Це є одним із компонентів *blended learning* (змішане навчання), де цифрові технології та засоби масової інформації є ключовими компонентами. Одним з таких інструментом є TED Talks.

Technology, Entertainment, Design (TED) – це серія інформаційних, навчальних та надихаючих лекцій (виступів) від відомих та не дуже відомих людей [1]. Спочатку TED Talks були конференціями, де близько 50 спікерів поширювали свої ідеї на міжнародному рівні. Сьогодні можна знайти виступ TED на будь-яку тему у вільному доступі. Темі цих виступів охоплюють різні галузі: від сучасних технологій до викладання іноземних мов. Крім того, привабливість TED Talks полягає в тому, що вони пропонують аутентичний матеріал англійською мовою. Оскільки спікери не завжди є носіями англійської мови, студенти можуть ознайомитися з різними акцентами та вимовами, що дозволять їм розвинути свої навички сприйняття мови на слух.

Оскільки TED Talks пропонує виступи на будь-яку тему, їх можна використовувати на всіх аспектах викладання англійської мови на різних факультетах. Такі відео можуть використовуватися у якості складової аудиторного заняття і як домашнє завдання. Виступи TED мають актуальний характер, що може спровокувати дискусію, та дозволять студентам розвивати навички критичного мислення та дискусії. Більш того, ці виступи допоможуть студентам розвинути не тільки навичку аудіювання, а й покращать вимову, словниковий запас, граматику і письмо. Пропонуємо наступні приклади використання відео TED для розвитку перцептивних та мовленнєвих навичок:

1. Аудіювання

Під час перегляду відео студенти мають практикувати «активне» та «мікро» слухання. Під «активним» слуханням мається на увазі детальне розуміння сенсу того, про що йдеться у відео. «Мікро» слухання, в свою чергу, заохочує прослуховування деяких фрагментів декілька разів та їх нотування з метою розуміння особливостей вимови.

2. Вимова

Виокремлення фрагментів, важких для сприйняття на слух, з подальшим розбором важких фонем, слабких звуків та способів вимови цілих речень. Після занять студенти можуть практикувати відтворення такої вимови.

3. Словниковий запас

Виділення незнайомих слів та спроби вгадати їх значення з контексту. Після цього потрібні лексичні одиниці виписуються в словник разом з колокаціями та синонімами для запам'ятовування.

4. Граматика

Виокремлення у відео-фрагментах граматичних конструкцій, які вивчаються на занятті. Така діяльність наглядно демонструє студентам, як та як часто використовуються ті чи інші конструкції в реальному мовленні.

5. Письмо та говоріння

Після перегляду відео TED викладач може запропонувати розвинути тему у вигляді дискусії або виконати письмове завдання. Іншим видом завдання може бути підготування презентації чи виступу, подібного до промови TED.

TED Talks може стати незамінним ресурсом для будь-якого викладача, який бажає привнести передові ідеї та технології в навчальний процес. Викладач може використовувати виступи TED на початку заняття, щоб представити нову тему, а також після аудиторної роботи, щоб заохотити студентів до міркувань на задану тему з подальшим презентуванням своїх ідей у вигляді есе або усних доповідей.

Література

1. TED Talks [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ted.com/>

CREATING A COMMUNICATIVE CLASSROOM

Nemchyonok S.L. (San Jose, CA, USA)

We often ask: "What is the Communicative Style and How to Make it Work for You?" It is quite clear that the Communicative Method is all about communication. Communicative language teaching makes use of real-life situations that necessitate communication. The teacher sets up situations that the students are likely to encounter in real life. Unlike other methods of language teaching, which rely on repetition and drills, the Communicative Approach focuses more on spontaneous activities and practice, which provide varied outcomes depending on student reactions and responses. The real-life situations differ from day to day so that students' motivation to learn comes from their desire to communicate in meaningful ways about significant topics. This method is focused upon students being able to communicate in a conscious way, taking into account real experiences. But the question is how to make the Communicative Style work for us. Utilizing the Communicative Method comes more naturally than that of any other system which has to keep students following the book at all times and memorizing all the material they can. This method is a way for both teacher and students to get the most out of

the classroom experience. Thus every teacher is encouraged utilize his or her creativity to create activities and exercises that will make his or her students active and happy while visiting their English studies. Do try to put into life your lessons by remembering that each explanation or language point needs to be followed by some kind of hands-on practice. Doing it this way pushes students to display comprehension of the point by participating. This method also gives them the opportunity to work out natural ways for speaking. It should also facilitate a safe learning environment where students are comfortable, aspire to speak and want to participate in activities that strengthen their abilities.

In addition to it, any teacher can still incorporate a small amount of drilling and testing while using this method of teaching. It is also good to integrate into the process of teaching quizzes and tests, but even those can be created communicatively. The teacher should base those tests on real-life situations and practical combinations of fill in the blank, multiple choice, true and false and essay activities. There are some topics, like irregular past tense verbs, that absolutely have to be drilled. You can certainly create drills that look like games, use videos instead of memorizing activities, but they also must be practiced using them in spoken and written English. Do find ways to make drills funny and creative. So students will respond with increased as well as with more highly developed skills.

One more important problem is to be mentioned. In the process of using the Communicative Method a teacher's role is also changing when the teacher gets out of the forefront and has the students doing exciting, creative, funny work in pairs, groups and teams. And the teacher only explains grammar, guides the students in understanding language phenomena and finally comes up with the ideas of how they have fun practicing the most of those activities. A teacher becomes a moderator. It is advisable for students to have lots of floor time and speak most of the time. The internet gives an ample opportunity of teaching and a bank of language websites gives a smart teacher some bright ideas about games, plays, activities to be incorporated and various ways to turn lessons into real language and student oriented activities. One of the main tasks of a 21-st century teacher is to simulate real life at English lessons nowadays. Do ask the students play role games that are guided, do give them puzzles that take language and communication to work out, do incorporate competition and team oriented games. Do combine students in different ways and provide variety through activities. Do try new things and don't be afraid to take some risks in generating original and entertaining ways to bring language to life.

So, in conclusion, I want to stress that the Communicative Method is one of the best ways to teach a language and my experience of teaching English in the USA proves it because I found that this method had opened up a whole new world in which you have a lot more freedom and creativity. It benefited my students by giving

them a safe venue in which to experiment and learn more in a shorter period of time. Unfortunately, I haven't been taught with this method but I have studied it recently and it provided me with abundant results and connections in the classrooms which I have been teaching that I just could not achieve in any other way.

ЗНАЧЕНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Никитина Л.Д. (Харьков)

Проблема межкультурной коммуникации и межкультурной компетенции является предметом многочисленных исследований как украинских, так и зарубежных ученых. Согласно словарю Ожегова компетенция – это круг вопросов, в которых кто-нибудь хорошо осведомлен. Википедия предлагает следующее определение компетенции – способность применять знания, умения, успешно действовать на основе практического опыта при решении задач общего рода в определенной широкой области. Совокупность компетенций – это компетентность, т.е. наличие знаний и опыта, необходимых для эффективной деятельности.

Иноязычная коммуникативная компетенция является совокупностью знаний, умений, навыков, владение которыми позволяет обучающимся практически пользоваться иностранным языком в разнообразных социально детерминированных ситуациях с учетом лингвистических и социальных правил, которых придерживаются носители изучаемого иностранного языка. Важнейшую роль в этом играет язык, который выступает единственно возможным мостом взаимопонимания и взаимодействия между представителями разных лингвоэтносообществ.

Однако, высокий уровень иноязычной коммуникативной компетенции не всегда гарантирует успешное взаимодействие коммуникантов на межкультурном уровне без сформированного толерантного межкультурного видения мира. Довольно долго формирование иноязычной коммуникативной компетенции происходило в условиях, когда идеалом, к которому стремились учащиеся, был носитель языка. В изменившихся условиях социальный заказ общества по отношению к уровню владения иностранным языком выражается не просто в знании языка, а в умении использовать иностранный язык в реальной коммуникации.

Успешно использовать язык в реальной коммуникации это уметь посредством создания общего для коммуникантов значения происходящего достигать в итоге позитивного для обеих сторон результата общения. Из вышесказанного следует, что межкультурная коммуникация весьма сложная по

своей сути и трудоемкая для овладения. Она не имеет аналогии с коммуникативной компетенцией носителя языка и может быть присуща только медиатору культур – языковой личности, изучающей иностранный язык. Она представляет совокупность специфических процессов взаимодействия людей, которые не только принадлежат к разным культурам, но при этом и осознают тот факт, что каждый из них является “другим” и каждый толерантно воспринимает чужеродность “партнера”. Целью формирования межкультурной компетенции является достижение такого качества языковой личности, которое позволит ей выйти за пределы собственной культуры, не утрачивая при этом собственной культурной идентичности.

Таким образом, обучение общению на иностранном языке в подлинном смысле этого слова подразумевает овладение социокультурными знаниями и умениями. Без этого нет и не может быть практического овладения языком. Культуроведческая направленность обучения иностранному языку обеспечивает реализацию не только общеобразовательных и воспитательных целей, но также вполне конкретных практических. Одна из важнейших задач преподавателя – необходимость учитывать социокультурный компонент при обучении иностранному языку. При этом не следует привлекать элементы родной культуры обучающихся для сравнения, что даст возможность обучающимся осознать особенности восприятия мира представителями другой культуры.

Литература

1. Халеева И.И. О гендерных подходах к теории обучения языкам и культурам / И.И. Халеева // Известия Российской академии образования. – 2000. №1.
2. Пассов Е.И. Концепция коммуникативного иноязычного образования (теория и ее реализация) / Е.И. Пассов, Л.В. Кибирева, Э. Колларова. – СПб. – 2007.
3. Языковая личность. Психология общения. Энциклопедический словарь. [Текст] / Под общ. ред. А.А. Бодалева. – М. Изд-во «Когито-Центр», 2011 г. – 600с.

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FOREIGN LANGUAGES TEACHING

Owoeye Samuel Oluwatimileyin (Kharkiv)

The methodology of foreign language teaching is formally instructive with the aim of producing result in those interested in learning it. The principles involved are the principle of conscious approach (purposeful perception and comprehension of the material), communicative approach (activity which is constant accumulation of knowledge and active participation of learners in the process of instruction),

systematic approach (individualization) and heuristics (process of learning or gaining knowledge by self-discovery).

There are lots of languages in the world, and some of them fall into the category of international languages or languages of wider communication groups, that we call lingua franca such as English, French and others. Any of these languages is important depending on which side of the world you are in. However, English has taken dominance in virtually every sphere of life. More and more people need English to attend universities and colleges, because now we have an opportunity to get higher education abroad. Ukraine is establishing closer economic, political, scientific, and cultural relations with various peoples of the world. International relations are extended and strengthened through the exchange of scientific, technical, and cultural information. In this situation foreign language teaching is a matter of state significance.

In modern society, language is communicated in two basic ways: directly (orally), and indirectly (in a written form). Direct communication requires a speaker and a hearer, indirect communication requires a writer and a reader. Hence the practical aims in teaching a foreign language are in 4 aspects: hearing, speaking, reading and writing.

Usually, there are three aims, at least, which should be achieved in foreign language teaching: practical, educational, and cultural. Learning a foreign language is of great educational value. Through a new language we can gain an insight into the way in which words express thoughts, and so achieve greater clarity and precision in our own communications. Even at the most elementary level learning a foreign language teaches the cognizance of meaning, furnishes a term of comparison that gives us an insight into the quality of language. Learning foreign language allows individuals to know the customs, traditions and way of life of the indigenous speakers of the language.

The principle of individual approach is very important. **The Principle of Individualization** takes into account individual peculiarities of the learner, his background knowledge, what he knows, his spheres of interest, etc. Different types of learners are characterised by the following learning styles [1]:

1. **Concrete learning style:** Learners with this style use active and direct means of taking in and processing information. They are interested in information that has immediate value. They are curious, spontaneous, and willing to take risks. They like variety and the constant change of pace. They dislike routine learning and written work, and prefer verbal and visual experiences. They like to be entertained and like to be physically involved in learning.

2. **Analytical learning style:** Learners with this style are independent, like solving problems, and enjoy tracking down ideas and developing principle on their

own. Such learners prefer logical, systematic presentation of new didactic material with opportunities for learners to follow up on their own. Analytical learners are serious, push themselves hard, and are vulnerable to failure.

3. **Communicative learning style:** Learners with a communicative learning style prefer a social approach to learning. They need personal feedback and interaction and learn well from discussion and group activities. They thrive in a democratically run class.

4. **Authority-oriented learning style:** Learners with an authority-oriented style are said to be responsible and dependable. They like a need structure and sequential progression. They relate well to a traditional classroom. They prefer the teacher as an authority figure. They like to have clear instructions and to know exactly what they are doing; they are not comfortable with consensus-building discussion.

References

1. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10._ENXXIV_2007/Philologia/21702.doc.htm

TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSE. MUSIC IN ENGLISH

Ovsiannikova L.Ye. (Kharkiv)

Music is very popular nowadays. Many students attend music classes and learn how to play different instruments and sing, they also visit concert halls, opera and ballet houses. Being good at music has always been a sign of good taste. Unfortunately, at school we use music and songs more as one of the ways of learning new vocabulary through chants and educational songs or creating special atmosphere and do not pay much attention to teaching musical terminology. There is a topic “Music” in educational programmes for schools (grade 8) [1], but it covers only general discussion about music tastes and styles.

All publishing houses, which work in Ukraine, provide specialized course books for plumbers, taxi drivers, pilots and doctors, but not a single course book for musicians. According to “Dovidnyk VNZ” on Osvita.ua there are 30 music colleges and 49 universities, academies in Ukraine and they combine teaching general English with the English for specific purpose [2]. That is why it is necessary to develop a course for music educational establishments and professional musicians.

The topics of the course should be useful for musicians and closely connected with such subjects as Music Theory and History of Music, for example “the Recording Studio”, “Musical Notation”, “At the Rehearsal”, “Singing”, “Conducting”, “Musical Instruments” and so on.

Forms and methods of teaching can be traditional for studying any foreign language such as translating, learning by heart, acting or unusual for ordinary people, but familiar for musicians, for example musical dictations, use of audio and video materials, such as recorded music lessons.

There is also a number of online resources for musicians, such as

- Music Theory for Musicians and Normal People <http://tobyrrush.com/theorypages/index.html> is a good resource with the printable handouts;
- EMusic Theory <https://www.emusictheory.com/learning.html> is a page with exercises and plenty of useful links;
- How to read sheet music is a good basic tutorial at NotationMachine.com
- Music theory guide supports both UK and US names for note types
- Intro to reading music <http://datadragon.com/education/reading/> also see other resources at datadragon.com
- Standard music notation reading music, especially for guitarists at Wolfmans.com
- BeginBand.com for students starting out in band and orchestra
- Music Theory Online in-depth theory reference
- MusicTheory.net – interactive lessons and trainers
- Teoría – interactive exercises, references
- Musical Mind – Interactive ear training exercises
- Music Awareness – interactive training to recognizing harmonies in real-world music by ear
- BigEars – interactive ear trainer
- Fundamentals of Piano Practice, 2nd Edition – piano lessons and teaching material
- Basic Music Theory textbook – free downloadable book
- Method Behind the Music – good music reference (including basic theory) with some interactive explanations; ad-supported.
- Jazz Guitar Online – music theory lessons and other resources especially for jazz guitarists

Literature

1. НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи • Англійська мова • Німецька мова • Французька мова • Іспанська мова <http://mon.gov.ua/content/%D0%94%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C/%D%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8/1>

АНГЛОМОВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МОРЯКІВ У СВІТЛІ РОЗВИВАЛЬНО-РЕФЛЕКСИВНОЇ ПАРАДИГМИ МОРСЬКОЇ ОСВІТИ

Огородник Н.Є. (Херсон)

Серед пріоритетів національної вищої морської освіти в умовах глобальних трансформацій є переосмислення концептуальних підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців флоту. Переорієнтація традиційного навчання на особистісно зорієнтовані моделі, спрямовані, насамперед, на максимальне розкриття потенціалу майбутнього моряка, підготовку його до саморозвитку, самовизначення та самореалізації, сприяє становленню нового типу професіонала, конкурентоспроможного та завжди затребуваного на світовому ринку морської робочої сили завдяки власній здатності до постійного самовдосконалення та професійного зростання. В основі професійного розвитку фахівців флоту нового типу, на думку дослідників проблеми, має бути формування рефлексії, вірніше, професійної рефлексії як здатності до усвідомлення своїх дій та прогнозування їх наслідків, осмислення тих чи інших професійних ситуацій та моделювання варіантів їх розвитку тощо.

Сучасна розвивально-рефлексивна парадигма морської освіти зумовлена, головним чином, існуючим протиріччям між професійною освітою та безпосередньо специфікою самої професійної діяльності моряка. З одного боку, експерти наголошують на постійному перебуванні моряків у стані готовності до змін обставин праці протягом рейсу, що можуть статися за різних причин: починаючи з погодно-кліматичних умов і завершуючи впливом експлуатаційно-технічного або людського факторів. А з іншого боку, необхідність оперативного розв'язання комплексу одночасних та швидкозмінних завдань, різних за складністю та терміновістю, на жаль, на сьогодні не підкріплюється відповідними компетентностями через роз'єднаність отриманих упродовж навчання професійних знань, засвоєних, здебільшого, у вигляді відокремлених навчальних дисциплін із слабо налагодженими або лише формально налагодженими міжпредметними зв'язками [1]. Крім того, більшість знань, у зв'язку із стрімким розвитком новітніх технологій і певними змінами у контексті професійної діяльності, швидко втрачають свою актуальність, застаріваючи та перетворюючи, словами експертів, попередню компетентність у «кваліфіковану некомпетентність» (skilled incompetence) [2, с. 17]. Втім, надання необхідних знань є лише формальним завданням сучасної професійної освіти. Головне призначення її на сьогодні вбачається у вихованні спеціаліста як суб'єкта власної життєдіяльності, котрий на основі рефлексії, тобто самоусвідомлення та переосмислення змісту

власної компетентності, здатен до неперервних саморозвитку та самовдосконалення, а отже до навчання упродовж життя.

Як невід’ємна складова морської освіти англомовна підготовка майбутніх моряків також активно спирається на рефлексивний складник іншомовної професійно орієнтованої комунікативної діяльності. Серед передумов формування англомовної рефлексивної компетентності під час спілкування, перш за все, – специфіка професійного комунікативного середовища майбутнього моряка, що полягає у необхідності працювати та взаємодіяти у надто багатогранному колективі. Успішність спілкування у сучасному міжнародному екіпажі, характеризованому як багатонаціональний, багатомовний і багатокультурний, великою мірою залежить від рівня рефлексивної компетентності його учасника. Рефлексивні уміння виявляються у здатності до самоспостереження та самооцінки, а також усвідомленні характеру сприймання власного мовлення іншими учасниками спілкування, і на цій основі прагненні до постійного самовдосконалення та самоосвіти задля підвищення рівня ефективності комунікативної взаємодії.

Література

1. Emad G., Oxford I. Rethinking Maritime Education and Training. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web.deu.edu.tr/maritime/imla2008/Papers/12.pdf>
2. Ljung M., Widell G. Seafarers' Working Career in a Life Cycle Perspective - Driving Forces and Turning Points. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/profile/Margareta_Ljung/publication//.pdf

ДІАТОПІЧНА ПЛЮРИЦЕНТРИЧНІСТЬ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В СИСТЕМІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Онiщенко Н.А. (Харків)

Будь-яка мова не є гомогенним явищем. Німецькою мовою говорять понад 100 мільйонів людей у світі, тому чинник регіональної (діатопічної) варіативності є таким, який треба враховувати при дослідженні або вивченні німецької мови як іноземної.

Діатопічні форми існування мови діють для задоволення комунікативних потреб мовців різних німецькомовних регіонів і є одним із джерел поповнення словникового складу мовного стандарту, який утворює інший полюс відносно регіональних мовних форм. Іншим полюсом є діалекти та говірки (останні, на відміну від діалектів, не є орфографічно та граматично унормованими) [2]. Німецька традиція вивчення діалектів, яких на німецькомовних теренах налічується понад 50, почалася більш ніж півтора століття тому у формі

діалектних словників та мовних атласів, у яких кордони розповсюдження регіонально забарвлених явищ марковано ізоглосами.

Дослідники діатопічності [1; 2 та ін.] відзначають так звану плюрицентричність німецької мови. Це особливість пов'язана з тим, що німецька мова є мовою офіційного спілкування у декількох державах (ФРН, Австрія, Швейцарія, Люксембург, Ліхтенштейн).

І хоча в основі діючого мовного стандарту лежить так званий внутрішньонімецький варіант («Binnendeutsch», див. також [1, с. 12]), рішенням конвенції Міжнародної спілки вчителів німецької мови в Цюриху в 2008 році (уточнений варіант з'явився в 2013 році), прийнято вважати рівноправними форми існування німецької мови національних рівнів (принцип D-A-CH) [3, с. 41]. Таким чином, термінологічно вірно називати німецьку мову напр. Австрії або Швейцарії не діалектом, а «національним варіантом» (див. [2]).

Такий погляд на рівноправ'я національних варіантів не міг не вплинути на європейській підхід до вивчення німецької мови як іноземної. Міжнародні тести на знання німецької мови (Test DaF, Goethe-Zertifikat, ÖSD, DSH та ін.) враховують її плюрицентричність у декількох аспектах. Як показав аналіз завдань цих комплексних іспитів, регіонально забарвлені одиниці представлені в таких типах завдань:

1) читання – невеликі статті та рекламні повідомлення з австрійських та швейцарських друкованих та /або інтернет-видань. Національно специфічною в цих завданнях є наявність у текстах австріцизмів та гельвецизмів, напр. *австр.* Pensionist (*вннім.* Rentner), *австр.* Spital (*вннім.* Krankenhaus); *шв.* Velo (*вннім.* Fahrrad), *шв.* Billet (*вннім.* Fahrkarte), *шв.* Konfiserie (*вннім.* Konditorei), *шв.* Salär (*вннім.* Gehalt).

2) аудіювання (включаючи формулювання диктором завдань). Національно специфічною є насамперед артикулювання окремих звуків та звукосполучень: передньоязикове [r], суфікс -ig як [ik] (південнобаварський), звукосполучення *st* як [ʃt] в інтерпозиції (алеманський).

3) говоріння – використання графіків/статистик для опису з австрійських, швейцарських та ін. джерел.

Урахування плюрицентричності німецької мови має бути необхідною складовою мовної підготовки учнів та студентів з метою їх успішної комунікації у регіонально варіативному та багатонаціональному німецькомовному середовищі, а також складання міжнародно валідних іспитів на знання німецької мови.

Література

1. Домашнев А.И. Очерк современного немецкого языка в Австрии / А.И. Домашнев. – М. : Высш. шк., 1967. – 180 с.
2. Ammon U. Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz /Ulrich Ammon. – Berlin, New York : de Gruyter, 1995. – 575 S.
3. Bettermann R. D-A-CH-Konzept, das / R. Bettermann // Fachlexikon Deutsch als Fremd- und Zweitsprache / Hans Barkowski, Hans- Jürgen Krumm (Hg.). – Stuttgart: UTB; Francke, 2010. – S. 41.

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТА ДО УСПІШНОГО ВИСТУПУ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ НА МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Павлова Л.В. (Харків)

На сучасному етапі викладання іноземних мов у ВНЗ основною метою викладача є підготовка компетентних, добре освідчених фахівців, здатних використовувати знання іноземної мови у своїй майбутній кар'єрі не тільки для читання літератури за фахом, але й для безпосередніх контактів з іноземними колегами, для виступів на міжнародних конференціях, участі у семінарах та інших ділових зустрічах.

Виступ студента з презентацією на щорічній міжнародній науковій студентській конференції «Academic and Scientific Challenges of Diverse Fields of Knowledge in the 21-st Century», що організує кафедра англійської мови ХНУ ім. В.Н. Каразіна безумовно сприяє досягненню вищезазначених цілей.

Умовно процес підготовки студента до виступу на міжнародній конференції можна поділити на два етапи. Перший передбачає довготривалу і кропітку роботу викладача над набуттям студентами певних навичок реферування іншомовного тексту та публічного говоріння. Другий етап безпосередньо стосується роботи над доповіддю з урахуванням певних вимог.

Перш за все слід зазначити, що для більшості студентів виступ на конференції є першим досвідом у презентації наукової доповіді та спонтанному обміну думками на міжнародному рівні. Це гарна можливість продемонструвати свій рівень володіння іноземною мовою в контексті наукової конференції. Але отримання нового досвіду завжди передбачає вихід із зони комфорту, а виступ перед аудиторією стає для багатьох викликом, який потребує подолання.

Хвилювання з приводу виступів перед аудиторією можуть відчувати люди з різним досвідом і кваліфікацією. У студентів, як показують опитування, таке хвилювання пов'язано із страхом зробити помилку і стати об'єктом кепкування.

Страх говоріння називають ще страхом сцени, або побоюванням спілкування в контексті публічних виступів [2].

Тому для подолання страху говоріння у студентів викладачеві необхідно вже з перших занять спрямувати свою роботу на пошук і залучення ефективних методів навчання, спрямованих на формування у студентів навичок публічних виступів.

Як показує досвід, регулярне застосування викладачем таких інтерактивних видів діяльності, як групова робота, дискусії, виступи з доповідями і презентаціями, ролеві ігри безумовно сприяють подоланню страху говоріння і розвитку комунікативних навичок студентів.

Заключна і не менш кропітка робота викладача повинна бути спрямована безпосередньо на допомогу студенту у підготовці доповіді відповідно критеріям оцінювання, які базуються на сучасній методичній літературі [1; 3; 4] та нашому власному досвіді проведення міжнародних конференцій.

- належний вибір теми;
- обґрунтування вибору;
- вміння розкривати тему і реалізовувати мету повідомлення;
- логічність і послідовність виступу;
- мовна коректність (граматика, вимова, стиль і т.п.);
- вміння взаємодіяти з аудиторією (візуальний контакт, жести і т.п.);
- вміння швидко і правильно реагувати на поставлені запитання;
- якість мовлення (яскравість, виразність, інтонація і т.п.);
- загальне оформлення (доречне і належне використання слайдів, постерів, моделей і т.п.);
- вміння дотримуватися регламенту.

Література

1. Alley M. *The Craft of Scientific Presentations: Critical Steps to Succeed and Critical Errors to Avoid* /M.Alley. –NewYork: Springer-Verlag BerlinHeidelberg,2003. – 241p. 2. Breakey L. K. Fear of public speaking – the role of the SLP / L. K. Breakey. // *Seminars in speech and language*. – 2005. – P. 107–117.3.Giba J. *Preparing and Delivering Scientific Presentations* / J. Giba, R. Ribes. – Berlin: Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2011. – 162 p. 4.Wallwork A. *English for Presentations a tInternational Conferences* / Adrian Wallwork. – NewYork,: Springer Science+Business Media, LLC, 2010. – 179 p.

ОВОЛОДІЙ КУЛЬТУРОЮ МОВЛЕННЯ

Пасинок В.Г. (Харків)

*“Это должен быть творчески мыслящий человек,
коммуникативный лидер, умеющий эффективно
воздействовать на аудиторию”
(Л.П. Лунева)*

Проблема формування і розвитку професійної мовленнєвої компетенції викладача вищого навчального закладу повинна розглядатися як **задача** системи підвищення кваліфікації. Розвиток теорії культури мовлення останнім часом пов'язується з посиленням інтересу до комунікативного компоненту, укріпленням антропоцентризму, культурологічної орієнтованості. У наш час нормативність розуміється не тільки як властивість одиниць мовної системи, але і як параметр дискурсу і тексту. Наш досвід показує, що викладачі і студенти часто не дотримуються норм спілкування, що провокує помилки в усному й письмовому мовленні. **Культура мовлення викладача і студента** – майбутнього фахівця – є ступенем досконалості, досягнутої в оволодінні усною і письмовою мовою, вищим рівнем мовної майстерності, який передбачає оволодіння та вміння використовувати виразні засоби в різних умовах спілкування відповідно до цілей. Неодмінною умовою успіху є дотримання загальних вимог, які визначають рівень культури усного мовлення: якісність, неоднозначність у формулюванні думки; логічність, смислова точність, небагатослівність мовлення; відповідність між мовними засобами та обставинами мовлення; співмірність мовних засобів та стилю викладу; різноманітність мовних засобів (багатство лексики в активному словниковому запасі мовця; самобутність, нешаблонність в оцінках, порівняннях, зіставленнях у побудові висловлювань; виразність дикції, відповідність інтонації мовленнєвій ситуації. Гарний викладач, безумовно, орієнтується на ці вимоги. У якості прикладів наведемо мовленнєві помилки, пов'язані з порушенням лексичної та синтаксичної норм. Досить поширеним у своєму використанні в академічному середовищі є слово «окей»: «Окей, тоді до завтра. Зустрінемося на роботі»; «Окей, вашим домашнім завданням буде...». Не менш уживані слова на зразок: «кульний»: «Який кульний матеріал я сьогодні підготувала на пару»; «Все пройшло досить кульно, комісія була в захваті»; «сенкс»: «Сенкс за додаткові матеріали»; «сенкс за допомогу, зустрінемося після занять»; «брейк»: «Так, хлопці, брейк, а то ви зараз повбиваєте один одного»; «Так, ну все, брейк, нічого вам більше сперечатися із цього питання»; «гайз»: «Ей, гайз, так на останніх партах, я до вас

звертаюся...»; «а зараз, гайз, слухайте мене уважно»; «мітинг»: «Я не встигаю вас сьогодні вислухати, у мене через 15 хвилин мітинг у декана»; «Перенесімо наш з вами мітинг на середу»; «тайм-аут»: «Мені потрібен тайм-аут, бо я вже взагалі нічого не сприймаю»; «Попрацюймо ще півгодини й зробімо тайм-аут»; «треш»: «Боже, вони такі всі розумні. Це була не пара, а повний треш»; «Коли вони почали відповідати, почався повний треш...»; «фід бек»: «Сьогодні я задоволена заняттям. У мене на парі був повний фід бек»; «Ви, як педагог, першою чергою повинні працювати так, щоб на заняттях був фід бек...». Зазначені американізовані слова не вичерпують усіх помилок, що трапляються в усному мовленні працівників закладів освіти. Утім, вони є найтиповішими й уможлиблюють виявлення ефективних шляхів їхнього запобігання. Аналіз природи й механізму виникнення помилок у мовленні працівників освіти вищих навчальних закладів дає підстави виокремити низку об'єктивних і суб'єктивних чинників, що зумовили ці порушення: 1) недостатня внутрішня мотивація; 2) політичне становище в державі; 3) поширення сучасного американського риторичного ідеалу; 4) наявність помилок у ЗМІ, інформаційних джерел в Інтернеті тощо; 5) відсутність культурно-мовного середовища в умовах позааудиторного режиму; 6) брак мовленнєвих авторитетів у неформальній сфері спілкування.

Говорити правильно, володіти культурою професійного мовлення є надзвичайно важливим моментом, адже викладач має бути, взірцем для студентів.

НАВЧАННЯ ГОВОРІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЗАСОБАМИ ДРАМАТИЗАЦІЇ

Патій П.Ю. (Харків)

Необхідною умовою успішності освіченої людини в сучасному суспільстві є володіння іноземними мовами. Тому постає питання підготовки висококваліфікованого вчителя іноземної мови у ВНЗ. Згідно з вимогами Програм з практики усного та писемного мовлення ціллю навчання іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах є оволодіння студентами іноземною мовою як засобом спілкування, що залишається на даний час актуальним та потребує удосконалення методики формування й розвитку говоріння.

На вирішення проблеми навчання говоріння були спрямовані методичні дослідження таких науковців: Н.П. Андронік, яка створила методику навчання майбутніх вчителів англomовної дискусії на основі автентичних поетичних творів [1]; Л.В. Гайдукова – методика формування професійно-орієнтованої

компетентності в діалогічному мовленні у майбутніх вчителів англійської мови (АМ) [2]; М.В. Паустовська – можливості використання засобів театральної педагогіки для навчання монологу-розповіді [5].

Одним із варіантів рішення проблеми навчання іншомовного говоріння є застосування прийомів драматизації у початковому процесі з іноземної мови, яким присвячені дисертаційні дослідження Н.В. Іванової (2007), О.В. М'яникової (2009), З.А. Побежимової (2007), В.В. Самарич (2000).

Формування вмінь говоріння засобами драматизації вбачає сукупність прийомів взаємодії викладача і студента у рольових та драматичних іграх, імпровізаціях, симуляціях, театральних проектах [3, с. 22].

Особливої уваги заслуговує система вправ для формування вмінь говоріння засобами драматизації, яку розробив О.П. Дацків. Вона враховує дидактичні і методичні принципи організації процесу навчання говоріння, етапи формування й розвитку вмінь діалогічного мовлення (ДМ) і монологічного мовлення (ММ), а також особливості застосування драматизації як засобу навчання говоріння [3, с. 22]. Дидактичні й методичні принципи навчання говоріння засобами драматизації створили основу для розробки системи вправ для формування мовленнєвої компетенції у говорінні у майбутніх вчителів АМ, яка передбачає поетапність вправлення з метою формування вмінь говоріння [3, с. 23].

Ю.І. Пасов розрізняє три стадії у розвитку мовленнєвого вміння говоріння: початкову, основну і завершальну [4, с. 206]. У відповідності з цими стадіями розвитку вміння говоріння О.П. Дацків визначив зміст етапів навчання говоріння засобами драматизації, вирішення завдань яких забезпечується виконанням різних типів вправ. Підготовчий етап: вдосконалення фонетичних, граматичних, лексичних навичок висловлюватись на рівні монологічної єдності (МЄ) або діалогічної єдності (ДЄ), ознайомлення з типовими комунікативними функціями спілкування; формування понять про невербальні засоби спілкування. Основний етап спрямований на формування вмінь говоріння засобами драматизації і включає рецептивно-продуктивний і продуктивний підетапи відповідно до послідовності формування вмінь говоріння майбутніх учителів АМ. На кожному етапі навчання передбачене виконання вправ різного характеру [3, с. 24]. На підготовчому етапі формування вмінь говоріння виконуються вправи: драматична гра, інсценізація, частково керовані вправи на приєднання, об'єднання, розширення, складання речень, імітацію, підстановку, запитання-відповіді, читання/аудіювання мікродіалогу, обмін репліками. На рецептивно-продуктивному підетапі основного етапу виконуються вправи і завдання для оволодіння мікродіалогами і мікромонологіями у формі рольових ігор, інсценізацій, драматичних ігор,

керованих індивідуальних, парних і групових імпровізацій. Зміст продуктивного підетапу основного етапу складають вправи і завдання для оволодіння різними функціональними типами діалогів і монологів, а саме: рольові ігри, частково керовані та вільні імпровізації, симуляції і підготовка театрального проекту на основі створеного студентами тексту [3, с. 25].

Отже, виконання запропонованої О.П. Дацків системи вправ для формування вмінь говоріння у майбутніх учителів АМ сприятиме ефективному оволодінню студентами вміннями говоріння.

Література

1. Андронік Н.П. Ефективність методики навчання майбутніх учителів англomовної дискусії на основі автентичних поетичних творів / Н.П. Андронік // Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія. – К.: КДЛУ, 2009. – Вип. 16. – С. 86-95.
2. Гайдукова Л.В. Формування професійно орієнтованої компетенції в діалогічному мовленні у майбутніх учителів англійської мови: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02 / Гайдукова Лілія Василівна. – К., 2008. – 342 с.
3. Дацків О.П. Система вправ для формування вмінь говоріння у майбутніх учителів англійської мови засобами драматизації / О.П. Дацків // Іноземні мови. – 2011. – № 2. – С. 22-28.
4. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Ефим Израилевич Пассов. – [2-е изд.]. – М.: Просвещение, 1991. – 222 с.
5. Паустовська М.В. Підсистема вправ для навчання майбутніх учителів німецької мови творчого монологу-розповіді засобами театральної педагогіки / М.В. Паустовська // Іноземні мови. – 2009. – № 3. – С. 27-31.

POPULAR SONGS AS A MEANS OF TEACHING GRAMMAR

Peshkova O.G. (Kharkiv), Zharinova Ye.G. (Moscow, Russia)

Songs assist in understanding and perceiving the target culture. They are the means through which cultural themes are presented effectively. Since they provide authentic texts, they are motivating. Prosodic features of the language such as stress, rhythm, intonation are presented through songs, thus through using them the language which is cut up into a series of structural points becomes a whole again.

There are various ways of using songs in the classroom. The level of the students, the interests and the age of the learners, the grammar point to be studied, and the song itself have determinant roles on the procedure. Apart from them, it mainly depends on the creativity of the teacher.

For teenagers or adults in the intermediate or advanced level, it is better to use more meaningful or popular songs, which not only review or introduce grammar points but also reflect cultural aspects. At the primary level of singing the song, the prosodic features of the language is emphasized. At the higher levels, where the practice of grammar points is at the foreground, songs can be used with several techniques. Some examples of these techniques are:

- Gap fills or close texts
- Focus questions
- True-false statements
- Put these lines into the correct sequence
- Dictation
- Add a final verse
- Circle the antonyms/synonyms of the given words
- Discuss

A teacher's selection of a technique or a set of techniques should be based on his or her objectives for the classroom. After deciding the grammar point to be studied, and the song and the techniques to be used, the teacher should prepare an effective lesson plan. Since songs are listening activities, it is advisable to present them as a listening lesson, but of course it is necessary to integrate all the skills in the process in order to achieve successful teaching.

When regarding a lesson plan, as a pre-listening activity, the theme, the title, or the history of the song can be discussed. By directing the students toward specific areas, problem vocabulary items can be picked up in advance. Before listening to the song, it is also beneficial to let the students know which grammar points should be studied. At this stage, pictures may also be used to introduce the theme of the song. In the listening stage, some of the techniques listed above can be used, but among them gap filling is the most widely used technique. Through such gaps, the vocabulary, grammar, or pronunciation are highlighted. This stage can be developed by the teacher according to the needs of the students and the grammar point to be studied.

In the follow-up, integrated skills can be used to complete the overall course structure. Since many songs are on themes for which it is easy to find related reading texts, it may lead the learner to read a text about the singer or the theme. Besides, many songs give a chance for a written reaction of some kind. Opinion questions may lead the learner to write about his own thoughts or reflections. Some songs deal with a theme that can be re-exploited through role plays. Acting may add enthusiasm to the learning process. Finally, some songs deal with themes, which can lead to guided discussion. By leading the students into a discussion, the grammar point could be practiced orally and, in a way, naturally.

As a consequence, the use of songs in language classrooms provides many advantages. They entertain and relax the learners while they are learning or practicing a structure, and they often eliminate the students negative attitude towards learning. Through providing authenticity and context they make the grammar points more understandable and easy. As language teachers, we can benefit from using songs, since our concern is to motivate the students and draw their utmost attention on the subject during teaching.

References:

1. Murphey T. Music and song / T. Murphey. – Oxford: Oxford University Press, 1992. – 126 p.

АКАДЕМІЧНА ТА НАУКОВА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА КУРСІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Полоцька О.О. (Харків)

Навчальна дисципліна «Основи наукових досліджень» (або аналогічні дисципліни під іншою назвою) вже багато років є невід'ємним компонентом у професійній підготовці студентів класичних університетів. Цей курс спрямовано на набуття студентами теоретичних знань і формування системи практичних умінь з написання, оформлення, та захисту студентських науково-дослідних робіт. Такі завдання є беззаперечно важливими, але слідуючи вимогам часу, курс потребує на коригування, а точніше на введення до нього тематичного модуля з академічної та наукової доброчесності.

Актуальність включення згаданого інформаційного блоку до програми університету обумовлюється світовою та національною орієнтацією освіти на дотримання норм академічної та наукової етики, що підтверджується тією увагою, яку сучасні освітні організації приділяють боротьбі з порушеннями цих норм (у статутах, кодексах честі, правилах поведінки і т. ін.). Окрім цього, сам статус класичного університету як вища, який готує покоління викладачів та науковців, накладає більш принципові та суворі вимоги до професійної підготовки випускників, що у найближчому минулому будуть формувати освітню, наукову та загальносоціальну політику країни.

З огляду на вище сказане, стає очевидним, що ігнорувати питання академічної та наукової доброчесності у сучасному університеті категорично неможливо. Окрім цього, світовий досвід провідних вищих навчальних закладів доводить, що системне забезпечення доброчесності будується не один рік, тому чим раніше ми розпочнемо процес, тим скоріше ми можемо очікувати на результати. Перші кроки у цьому напрямку Харківським національним

університетом імені В.Н. Каразіна вже зроблено: університет з 2014 року бере участь у міжнародних проектах з питань академічної культури та доброчесності, серед яких Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project, SAIUP), що адмініструється Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння МОН України та підтримки Посольства США в Україні. Результатом роботи цілої команди освітян та науковців стала публікація колективної монографії [1] та орієнтовної програми з основ академічного письма [2]. Обидві публікації містять важливу інформацію щодо шляхів побудування академічної доброчесності на усіх рівнях освіти. Практичну значущість програми важко переоцінити: вона містить детальний план лекційних та семінарських занять, а також питання для самостійного опрацювання та вичерпний список бібліографічних джерел з тематики. При цьому програма не носить догматичний характер, але спонукає викладачів та лекторів до креативної переробки з метою інкорпорування та адаптування певних блоків програми у реальний навчальний процес.

Таким чином, навіть в умовах дефіциту аудиторних годин з різних дисциплін в університетах основи етичної наукової та академічної поведінки можуть бути закладені в професійну підготовку студентів шляхом введення до дисциплін, що набули вже статус класичних, модулів, які містять найбільш актуальну інформацію про академічну культуру. Іншими словами, процес піддається інтенсифікації за умови перепланування та творчого переосмислення викладачами та лекторами курсів наявних дисциплін.

Література

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. – К.: Таксон, 2016. – 234 с. 2. Шліхта Н. Основи академічного письма: Методичні рекомендації та програма курсу // Наталя Шліхта, Ірина Шліхта. – [Електронний ресурс]. – К., 2016. – 61 с. – Режим доступу: <http://www.saiup.org.ua/resursy/osnovy-akademichnogo-pysma-metodychni-rekomendatsiyi-ta-programa-kursu/>

ЛЕКСИКОГРАФИЯ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВОГО ВУЗА

Попова Н.В. (Санкт-Петербург, Россия)

Лексика – основное средство реализации языкового общения, которое совместно с фонетикой и грамматикой иностранного языка (ИЯ) способствует корректности иноязычной коммуникации обучающихся. Студентам вуза нужно

прививать представление об изменчивости значений слов, о способах создания новых лексических единиц, заимствованиях. Они должны иметь такие рецептивные лексические навыки как соотнесение звукового и зрительного образов слова с семантикой; узнавание и понимание изученных словосочетаний в речевом потоке; раскрытие значений слов с помощью контекста [1, с. 53].

К лексическим навыкам относится правильный выбор слова или словосочетания в соответствии с коммуникативным намерением; умение сочетать новые слова с ранее усвоенными; выбор слова из синонимических и антонимических оппозиций; выполнение эквивалентных замен; владение механизмом распространения и сокращения предложений; владение лексико-смысловыми и лексико-тематическими ассоциациями; умение приспосабливаться к особенностям говорящего, обладание быстрой реакцией [2, с. 131].

Кроме того, студентов неязыковых вузов нужно знакомить с основными современными словарями, особенностями их структуры. При этом особое значение приобретает использование как толковых, так и двуязычных электронных словарей. Введение элементов лексикографии на занятиях по ИЯ в вузе способствует формированию лексикографической компетенции как составляющей общекультурной иноязычной компетенции студентов.

Процесс овладения лексикой выступает как «когнитивная система, представляющая компонент сознания человека», элементы лексикографии являются дополнительными по отношению к процессу овладения лексикой [3, с. 6]. Введение лексикографии не противоречит когнитивно-коммуникативному подходу в обучении иноязычной речи [4, с. 23]. Данный подход акцентирует внимание не только на необходимость общения, но и на познавательную деятельность студентов.

Лексикографические аспекты преподавания иностранных языков относятся к когнитивной стороне учебного процесса. Приведем пример лексикографических заданий: (1) сравнительный анализ словарных статей двуязычных онлайн-словарей *Мультитран* и *АббиЛингво*; (2) сравнительный анализ частотности слов по толковому словарю Коллинз Коубилд; и (3) составление терминологического глоссария с использованием толковых и двуязычных словарей [5, с. 164]. Выбор нами компьютерных словарей обусловлен тем, что представление лексической информации в них следует принципам простоты и эстетики; обеспечения эффективного взаимодействия с пользователями.

Использование современных лексикографических компьютерных ресурсов имеет огромное значение для организации самостоятельной работы студентов, обогащая учебный процесс творческими заданиями. Сформированная в вузе

лексикографічна компетенція є основою для повноцінного участя студентів неязыкових вузів в їх далішній науковій діяльності.

Література

1. Гальскова Н.Д. Теорія обучення іноземним язикам. Лінгводидактика і методика. Учеб. посібник для студ. лінгв, ун-тів і фак. ін. яз. высш. пед. учеб. заведень / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. – М.: Академія, 2006. – 336 с.
2. Колесникова І.Л. Англо-руський термінологічний справочник по методикі преподаванія ін.язиків / І.Л. Колесникова, О.А.Долгіна. – СПб.: БЛИЦ, 2001. – 224 с.
3. Шамо́в А.Н. Моделюваннє учебно́го процесу по овладі́нню лексиче́скої сторо́ною іно́язычно́ї ре́чі / А.Н. Шамо́в // Ін. языкі в шк. – № 2, 2014. – С. 2-9.
4. Шамо́в А.Н. Когні́тивно-комму́кативний підхо́д в обученні лексиче́скої сторо́ні ре́чі на уроках не́мецко́го языка /А.Н.Шамо́в // Ін. языкі в шк. – №4, 2008. – С. 21-27.
5. Кузьміна А.В. Освоє́ннє терміноло́гіче́ского глосса́рія як комму́кативне за́даннє для ст. техн. вузо́в / А.В. Кузьміна // Во́просы мето́дики преп. в вузе. – № 5 (19-2), 2016. – С. 158-166.

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ УЧНІВ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Прищенко Н.В. (Дергачі, Харківська область)

Перед сучасним учителем передусім стоїть завдання задіяння в навчанні таких ресурсів, які пробуджуватимуть і підтримуватимуть в учнів інтерес до пізнання нового. У цих умовах важливого значення набуває мотивація як важливий компонент освіти. Однією із компетентностей Державного стандарту є вміння вчитися. Від мотивації школяра залежить його успішність, глибина й міцність знань, бажання і здатність навчатися протягом усього життя.

Існує кілька теорій мотивації діяльності людини, але для вчителя важливо одне: опанування способами створення на уроці такого навчального середовища, у якому б учні відчували внутрішню потребу вчитися. Це може бути за умови, коли учень самостійно ставить перед собою цілі й докладає зусилля для їхнього досягнення. У постанові кабінету міністрів про затвердження Держстандарту базової і повної середньої освіти зазначено, що завданнями освітньої галузі в школі є: подальший розвиток мотивації до вивчення мови і літератури, засвоєння через мову і літературу історії, культури народу, моральних та естетичних цінностей, формування духовного світу учнів, їх світоглядних переконань, громадянських якостей, утвердження за допомогою засобів мови і літератури національних і загальнолюдських цінностей. Інтеграція

знань, отриманих учнями під час уроків з різних дисциплін, має двозначну мету: допомогти учням глибоко та цілісно пізнати життя і полегшити їм використання іноземної мови в міжкультурному спілкуванні.

Сьогодні інформаційні технології стали невід'ємною частиною сучасного світу, вони значною мірою визначають подальший економічний та суспільний розвиток людства. У цих умовах революційних змін вимагає й система навчання. Звідси можна сказати, що актуальність даного питання має місце у сучасному освітньому середовищі, адже нині якісне викладання дисциплін не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерні технології та Інтернет. Вони дають змогу вчителю краще подати матеріал, зробити його більш цікавим, швидко перевірити знання учнів та підвищити їхній інтерес до навчання. Найбільшою проблемою традиційного навчання є низька динаміка, та часткова відсутність елементів інтерактивності та наочності. Сучасні інформаційні технології дозволяють нейтралізувати усі ці недоліки. Крім того, дидактичні можливості комп'ютера сприяють зацікавленості учнів до навчання.

На мою думку інформаційні технології доцільно використовувати на кожному з етапів уроку.

Інтеграція знань, отриманих учнями під час уроків з різних дисциплін, має двозначну мету: допомогти учням глибоко та цілісно пізнати життя і полегшити їм використання іноземної мови в міжкультурному спілкуванні.

Література

1. Бекренєва І.І. Використовуємо сучасні підходи у викладанні англійської мови / І.І. Бекренєва. – Х, Видавнича група «Основа», 2007. – 96 с.
2. Ворожейкіна О.М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. – Х. : Вид. група "Основа", 2011. – 287с.
3. Гуревич Р. С. Використання інформаційних технологій у навчальному процесі (з досвіду роботи експериментального майданчика у ВПУ – 4 м. Вінниці) Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Бадюк Ю.В., Шевченко Л.С. – Вінниця: ТОВ «Діло», 2006. – 300 с.
4. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н.П. Наволокова. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 176с.
5. A. S. Hornby Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. – Oxford: OUP, 2005. – 1900с.
6. Michelle Coleman Game bank / Coleman M. // English №33 (177) – September 2003.

ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Прокопенко А.А. (Харьков), Шикалова О.В. (Амстердам, Голландия)

Базовым принципом обучения иностранным языкам является личностно-ориентированная направленность обучения – направленность на языковую личность обучаемого.

Реализация данного положения возможна, если система обучения предмету будет максимально ориентирована на личность обучаемого, его реальные потребности и мотивы, социокультурные и индивидуальные программы развития. Построение учебного процесса должно осуществляться с точки зрения: логики развития личности обучаемого, его субъективного внутреннего состояния, его индивидуальной программы усвоения изучаемого языка. Реализация этого положения предполагает внедрение в практику дидактико-методических технологий, цель которых есть постоянное обогащение опытом творчества, формирование механизма самоорганизации личности каждого обучаемого.

Так как лингвистика, и психолингвистика рассматривают язык, как один из аспектов человеческой деятельности – социальный (речевая деятельность – умственная и творческая деятельность), то обучение иностранному языку, нацеленное на формирование у обучаемых языковой личности, представляет собой сознательный, то есть когнитивный и творческий процесс, а не «запрограммированное поведение» [1].

Комплексное обучение языку на современном этапе – значит обучать культуре, имея ввиду взаимосвязанное коммуникативное и социально-культурное развитие обучаемого. Поскольку речевая деятельность является речевым мышлением и язык обучаемого – средство выражения собственных намерений, то такое использование языка является творческим и обучение языку должно быть связано с развитием творческого мышления [1].

Тем самым личностно-ориентированное обучение английскому языку предполагает использование учебного общения, сотрудничества и активной творческой деятельности в аудитории. Вместе с этим преподавателю необходимо найти способ «включить» студента в реальную языковую коммуникацию, в информационный обмен, в пределах аудитории смоделировать реальный процесс вхождения в культуру [1].

Активное использование современных информационных технологий дает возможность изучать реальную жизнь носителей языка в реальном информационном пространстве. Объективно существующая информационная

среда включает в себя следующие области: книги (художественные, учебные, справочники и научно-популярная литература); периодическая печать; радио, телевидение, интернет-ресурсы; мультимедийные аппаратные и программные средства. Участие в различных телекоммуникационных проектах, конференциях – все это расширяет возможности студента, дает возможность получить достаточное количество необходимой информации на английском языке.

Литература

1. Учительские университеты. Современные подходы в обучении иностранному языку. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://collegiy.ucoz.ru/publ/32-1-0-1674>

АУДИРОВАНИЕ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Птушка А.С. (Харьков)

Английский язык – один из самых популярных и востребованных языков во всем мире. Этот язык необходим для любого человека, который понимает, что без знания английского языка в современном мире ничего нельзя достичь. В последние годы психологи, психолингвисты и методисты уделяют проблеме аудирования все больше внимания [1; 2]. Аудирование является мощным средством обучения английскому языку. Этот вид речевой деятельности позволяет овладеть звуковой стороной изучаемого языка, его фонемной составляющей и интонацией. Через аудирование происходит активное усвоение лексического состава и его грамматической структуры.

Аудирование составляет основу общения, с него начинается овладение устной коммуникацией. Оно складывается из умения дифференцировать воспринимаемые звуки, интегрировать их в смысловые комплексы, удерживать их в памяти во время слушания, осуществлять вероятностное прогнозирование и, в зависимости от ситуации общения, понимать воспринимаемую звуковую цель [2].

Аудирование, рассматриваем, относительно применения к учебной работе на уроках английского языка, как понимание иноязычной речи на слух во время ее прохождения [1]. Это подразумевает понимание акцента говорящего, грамматических структур и словарного запаса, которым владеет говорящий. Проблема обучения восприятию аутентичной речи на слух представляет собой один из самых главных аспектов обучения иноязычному общению.

Аудирование как действие, входящее в состав устной коммуникативной деятельности, используется в любом устном общении, подчиненном

производственным, общественным или личным потребностям. Оно служит мощным средством обучения иностранному языку. Аудирование даёт возможность овладевать звуковой стороной изучаемого языка, его фонемным составом и интонацией, оно облегчает овладение говорением, чтением и письмом. Если учащийся понимает звучащую речь, ему легче понять и графическую речь, т.е. изменить то, что он видит, на то, как это должно звучать.

Итак, владение таким видом речевой деятельности, как аудирование, позволяет человеку понять то, что ему сообщают и адекватно реагировать на сказанное, помогает правильно изложить свой ответ оппоненту, что и является основой диалогической речи. В этом случае аудирование учит культуре речи: слушать собеседника внимательно и всегда дослушивать до конца, и именно это является важным не только при разговоре на иностранном языке, но и при разговоре на родном. Также аудирование имеет первостепенное значение при изучении звуков, важно, чтобы учащиеся четко уловили звук, и при поддержке педагога, смогли воспроизвести его. Здесь они должны уловить разницу между тем, как произносит педагог, и как произносят они сами, педагог должен требовать от них более верного произношения звука, как можно ближе к своему произношению, корректировать сразу после воспроизведения звука. Неправильное произношение ведет к непониманию смысла сказанного. Нельзя недооценивать роль аудирования при обучении иностранному языку. Впрочем, как и роль других видов речевой деятельности, нельзя отделить аудирование от говорения, письма, или чтения. Коммуникативная особенность аудирования как вида речевой деятельности имеет главенствующую роль на всех этапах обучения иностранному языку и постоянно растущие требования к уровню владения иностранным языком требуют от современного педагога обязательного включения в учебный процесс заданий на аудирование.

Литература

1. Брейгена М.Е. Контроль в обучении иностранным языкам учащихся средних профтехучилищ. Метод. пособие / М.Е. Брейгена. – М. : Высш.шк., 1979. – 63 с.
2. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник / С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2008. – 285 с.

РОЗКРИТТЯ КОНЦЕПТУ СЛЕНГ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-ЖУРНАЛІСТАМ

Рапава Р. Б. (Харків), Алавердові Е. В. (Тбілісі, Грузія)

Сьогодні все більше уваги приділяється сленгу в іноземних мовах. Це пов'язано з інтенсивним проникненням сленгу в загальнонаціональну мову і

його адаптацією. Незважаючи на існування великої кількості робіт, присвячених цій темі, ця проблема все одно залишається актуальною і до кінця не вивченою.

Напевно, не існує такої сфери в житті людини, в її хобі або професії, якої би не торкнувся сленг. І, звичайно ж, журналістику він також не обійшов стороною. Ця сфера діяльності настільки цікава, наскільки й специфічна, що не може не відображатися в мові. Більшості з нас так чи інакше доводиться стикатися з плодами праць журналістів – переглядаючи новини, слухаючи радіо або перечитуючи блоги та газети. Це стосується тих людей, які люблять робити все перераховане залучаючи свої знання англійської, дивитися та читати на улюблений іноземний мові. Для цих людей було б вкрай корисним познайомитися з деякими особливостями журналістського сленгу [1].

Актуальність теми полягає в тому, що в даний час сленг є, в деякій мірі, необхідною частиною мови. Існують різні думки про роль сленгу в лінгвістиці і різні підходи до вивчення цього мовного пласту [2]. Тому студентам, які в майбутньому стануть журналістами, необхідно вивчати особливості сленгу не лише українською, а й англійською мовою, тим самим покращуючи свої знання як у медіа-галузі, так і в галузі філології.

Навіть саме слово «журналіст» має свій сленговий синонім – «pen-pusher». Дослівно його можна перекласти як «писака». Сленг, на якому говорять журналісти, називають «journalese», що можна перекласти як «журналістський жаргон». Навіть слово є таке – «журналізму». Воно позначає використання сленгових виразів журналістами. Сам цей жаргон має на увазі включення в нього всіх особливостей як усної, так і писемної мови, що використовується журналістами для висвітлення новин і подій в газетах, журналах і по телебаченню. Професійні журналісти вважають використання журналізму поганим тоном, але молодими цей сленг підхоплюється на ура. Не гидують ним і автори деяких репортажів з CNN, Bloomberg і так далі [3].

У 1898 році з'явився термін «yellow journalism» (жовтий журналізм). Він виник в процесі так званих «тиражних боїв» між газетами New York World і New York Journal. Жовтий журналізм був спробою роздути новини для створення сенсацій та залучення більшої кількості читачів. Свою назву він отримав від новинної замітки «Yellow Kid», яка друкувалась жовтою фарбою в New York World. Наведемо декілька прикладів: pen pusher – писака, bulldog – раннє видання, зазвичай перший випуск газети, stop – вирізати непотрібну частину картинки, cutline – підпис з ілюстрацій, morgue – газетна бібліотека та ін. [4].

Вивчення англійської мови за допомогою англійських сленгів періодичних видань сприяє поглибленню знань як в іноземній мові (оскільки не

лише збільшується словниковий запас, а й досліджується семантика слів), так і у сфері мас-медіа, що є особливо корисним для студентів спеціальності «Журналістика» [5].

Тому здобуті знання згодяться не лише в професійній діяльності, а й у всьому, що потребуватиме обізнаності в англійській мові.

Література

1. Лапова Е.В. О молодежном жаргоне / Е.В. Лапова // Русский язык. – Минск: МГПИИЯ им. М.Тореза, 1990. – №10. – С. 54-59. Зененко Н.В. Лексико-грамматическая специфика газетно-публицистического стиля речи: Автореф. дис. канд. фил. наук. – М., 2004. – 16 с. 3. Longman Exams Dictionary, Pearson Education, 2006. 4. Drake G.F. The Social Hole of Slang // Language: Social Psychological Perspectives / Ed. by H. Goles. – Oxford: Pergamon Press, 1980. – P. 63-70. 5. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.philology.ru>

КОМУНІКАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Репецька Г.В. (Люботин, Харківська обл.)

Комунікативно-діяльнісний підхід до навчання іноземних мов передбачає формування уміння використовувати мову в реальній ситуації спілкування для досягнення взаєморозуміння між людьми. Цей підхід передбачає активну участь учнів у навчальному процесі з мови, де особливого значення набувають саме мовленнєві вміння, що належать до різних видів мовленнєвої діяльності – слухання, говоріння, читання й письма.

Дана технологія передбачає адекватне використання всіх засобів спілкування відповідно з цілями, умовами, адресатом спілкування.

Комунікативна компетенція складається з

- ✓ мовленнєвої компетенції (уміння застосовувати знання мови на практиці, користуватися мовними одиницями),
- ✓ мовної компетенції (знання одиниць мови та правил їх поєднання),
- ✓ предметної компетенції (уміння на основі активного володіння загальною лексикою відтворювати в свідомості картину світу),
- ✓ прагматичної компетенції (здатність до здійснення мовленнєвої діяльності, зумовленої комунікативною метою, до вибору необхідних форм, типів мовлення, урахування функціонально-стильових різновидів мовлення).

Оволодіння іншомовним спілкуванням в умовах сучасної середньої школи має певні проблеми. Педагогічний процес, зорієнтований на спілкування як мету, може бути ефективним лише за умови, що засобом навчання також буде саме спілкування. Навчання спілкування передбачає усвідомлене

засвоєння не тільки лексичних одиниць і граматичних явищ, але й тих психологічних процесів, які породжують мовлення.

Одним із засобів, який забезпечує досягнення цілей комунікативно-діяльнісного підходу, є навчально-мовленнєві ситуації. Пріоритетність їх використання зумовлюється сутністю даної технології до навчання іноземних мов і, насамперед, його діяльнісним характером. В сучасній методиці ситуативний підхід розглядається як засіб реалізації комунікативного методу навчання. Навчально-мовленнєві ситуації дозволяють моделювати акти спілкування в навчальному процесі під час формування навичок і вмінь у чотирьох видах мовленнєвої діяльності.

Комплекс особливостей навчально-мовленнєвих ситуацій формує в учнів у навчальних умовах уроку уміння і навички виконувати не тільки певні мовленнєві дії, зумовлені темою спілкування, але й використовувати для цього відповідні мовні та мовленнєві засоби, здійснювати поведінкові дії, характерні носіям мови у реальних життєвих ситуаціях.

Під ситуативним навчанням ми розуміємо не одноразове використання ситуацій у навчальній діяльності, а такий процес навчання іншомовного спілкування, в якому системно, методично і дидактично доцільно використовуються ці засоби як його постійний компонент. Зазвичай, процес навчання іноземної мови зорієнтований на виконання двох методичних функцій: навчальної та комунікативної, а тому діяльність на уроці, в якій застосовуються мовленнєві ситуації, можна розглядати як модель реального спілкування. Основне завдання використання навчально-мовленнєвих ситуацій у процесі навчання можна вбачати в тому, щоб готувати учнів до реальної мовленнєвої комунікації, забезпечити перенос мовленнєвих дій з мовленнєвих вправ у мовленнєву практику.

Однією з найважливіших вимог, які пред'являються до навчально-мовленнєвих ситуацій – це їх типовість і нормативність. Ситуації мають наближатися до реальних умов, якомога більше їх інтерпретуючи.

Література

1. Новий державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти.
2. Малієнко В. Навчальна діяльність – як діяльність спілкування // Іноземні мови в навчальних закладах. 2007. – №1.
3. Шевцова О.І. Реалізація комунікативного підходу в процесі викладання англійської мови // Англійська мова і література. – Вид. група: Основа. – 2008. – №11. – С. 2-6.

**ЛІТНІ МОВНІ ТАБОРИ: КЛУБ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК
НЕСТАНДАРТНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ УЧНІВ**
Решетняк Т.Н. (с. Іванчуківка Ізюмського району Харківської області)

Літні пришкільні мовні табори покликані створити для учнів сприятливе середовище для своєрідного занурення у іноземну мову, при якому діти мимоволі повинні використовувати набуті під час навчального процесу мовні знання, навички та вміння. Головним є те, що іноземна мова у цьому середовищі є не метою, а лише засобом здійснення різних видів діяльності: пізнавальної, творчої, ігрової тощо. Завдяки цьому відбувається поглиблення, перш за все, комунікативної компетенції учасників, підвищення мотивації вивчення мов.

При загальноосвітніх навчальних закладах існують різні типи літніх мовних таборів: з повною зайнятістю учнів, з частковою зайнятістю та створення на базі пришкільного оздоровчого табору однієї або декількох груп бажаючих підвищити рівень володіння іноземною мовою. У нашому навчальному закладі такі групи були об'єднані у клуб німецької мови. Клуб – це добровільне товариство дітей на основі інтересу до вивчення німецької мови, це місце їх спілкування, обміну думками, розширення кругозору, розвитку творчого потенціалу [1]. У основі мовного клубу – здійснення комунікації засобами іноземної мови. Клуб має свою структуру: керівник, актив, учасники. Керівником є досвідчений учитель німецької мови, він організує діяльність клубу, всіляко сприяє заохоченню мовленнєвої діяльності школярів. До активу клубу входять учні з високим рівнем володіння німецькою мовою. Вони беруть участь у розробці і здійсненні заходів, подають приклад і надають підтримку іншим у спілкуванні на німецькій мові. Учасниками є учні школи. В залежності від вікової категорії, вони об'єднуються в групи: молодша, старша. Їх запити лежать в основі діяльності клубу. Клуб німецької мови нашої школи має свою назву, символіку та атрибутику, наявність яких сприяє згуртуванню його учасників, усвідомленню себе членами цього товариства любителів німецької мови. Наш клуб носить назву «Schwarm». Вибір цього слова був визначений його багатозначністю: «рій бджіл»; «ватага дітей»; «захоплення чимось, мрія, ідеал». Емблемою клубу є бджілка, клубною піснею стала німецька народна пісенька «Summ, Bienchen». Символіка клубу відображена у оформленні кабінету німецької мови, на базі якого наш клуб працює у літній період. Діяльність клубу має різне тематичне спрямування, але кожен період роботи оформлений у «сезони»: літо 2015 – Party-Saison, літо 2016 – Workshop-Saison. Party-Saison 2015 передбачав, наприклад, проведення таких заходів, як

Sommerparty, Malparty, Tierparty, Märchenparty (для малюків), Touristenparty, Literaturparty, Jeansparty, Krawattenparty (для старших). У Workshop-Saison були проведені, зокрема, майстер-класи для учасників з кулінарії, оригамі, зі створення презентацій, майстер-клас екскурсоводів, графіті-майстер-клас. Проведення занять клубу у вигляді Party чи Workshop не означає, однак, одноманітності форм. Кожен захід є оригінальним як за змістовим наповненням, так і за структурою. Крім того, вони чергуються з днями мовних, рухливих і настільних ігор, днями зустрічі гостей. Важливою складовою є також проектна робота в рамках проведених заходів. Як і кожному клубу, нашому товариству притаманні і традиційні моменти: прислів'я дня, вірш дня, пісня дня, ознайомлення з якими розширює лінгвістичні знання дітей та стимулює їх до розвитку своїх творчих здібностей. Кожен сезон закінчується традиційною Teeparty.

Діяльність клубу – інтерактивна. Програма спрямована на те, аби створити цікаве та ефективне спілкування, при якому будуть задіяні всі канали сприйняття. Це дозволяє учням засвоювати і відтворювати мовні навички і вміння на рівні підсвідомості через образи, емоції та переживання і завдяки цьому сприяє подоланню ними мовного бар'єру. Клуб як форма позаурочної роботи з іноземної мови може застосовуватися не тільки в школах, а і в інших закладах освіти.

Література

1. Клубоведение: Учебное пособие / Под ред. Ковшарова В.А. – М.: Просвещение, 2000. 2. Воловик А.Ф. Педагогіка дозвілля: Підручник / А.Ф. Воловик, В.А. Воловик. – Х., 1999. – 332 с.

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Рибакова О.В. (Харків)

На сучасному етапі комунікація посідає важливе місце у розвитку суспільства, вона забезпечує існування та розвиток людських взаємовідносин. Оскільки індивідуальна дія здійснюється в умовах прямих або непрямих відносин з іншими людьми, вона включає – поряд з фізичним – комунікативний аспект. Вивчення іноземної мови стає фундаментальною частиною розвитку комунікативної та міжкультурної компетенції індивіда, що передбачає свідоме використання іноземної мови задля досягнення позитивного результату міжкультурної взаємодії [3, с. 171; 4, с. 36].

В рамках комунікативного підходу до вивчення іноземної мови спілкування розглядається як канал пізнання та розвитку індивіда,

інструментом виховання необхідних рис особистості, спосіб передачі досвіду та розвитку вміння спілкуватись [2, с. 38]. Комунікативний підхід дозволяє штучно виробити іншомовну середу та зменшити комунікативні перешкоди до спілкування іноземною мовою у різноманітних комунікативних ситуаціях. Поєднання комунікативної складової у рамках вивчення іноземної мови з когнітивною забезпечує формування та розвинення таких навичок як сприйняття інформації, її розуміння та структурування, а, насамперед, формування бази знань, не тільки лексико-граматичних, а і соціолінгвістичних, які зберігаються у формі фонових знань та активуються під час певних комунікативних ситуацій. Когнітивно-комунікативний підхід до вивчення іноземної мови сприяє «формуванню у студентів лінгвістичного концепту, знання, що розуміють як тип ментальної репрезентації сприйнятої та обробленої вербальної та невербальної інформації» [1, с. 11].

Вважаємо доцільним використання засобів масової інформації (ЗМІ) у рамках когнітивно-комунікативного підходу, з урахуванням функцій, які вони відображають (інформаційна, пізнавальна, ідеологічна, розважальна, когнітивна тощо) та різноманітності доступних ресурсів (візуальні, аудіальні, аудіо-візуальні). Інформація отримана студентами є ситуативною, емоційно-зарядженою та викликає інтерес, що стимулює їх до репродуктивного вживання лексико-граматичних одиниць у певних комунікативних ситуаціях. Характерним є впровадження нової та актуальної інформації щодо соціального аспекту життя носіїв іноземної мови та надання базових фонових знань, які формують когнітивну та комунікативну компетенцію студентів.

Кожен з елементів роботи у рамках когнітивно-комунікативного підходу передбачає комплексне оволодіння іноземною мовою, а отже вміння вживати певні лексико-граматичні одиниці у потрібний час, визначеному місці та за певних комунікативних умов, що визначається сформованим інтуїтивно-когнітивним рівнем знань та навичок студентів.

Література:

1. Артюхова О.В. Когнітивні передумови психологічної готовності студентів до оволодіння іноземними мовами / О.В. Артюхова // Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців у дослідженнях молодих учених: матеріали науково-практичної конференції. – Миколаїв: МНАУ, 2014. – С. 10-15.
2. Степанова Т.Ю. Специфика применения коммуникативного подхода в обучении иностранным языкам / Т.Ю. Степанова // Интеграция образования. – 2012. – №2. – С. 37-41.
3. Ушакова Н.Л. Когнитивно-коммуникативный подход к формированию межкультурной компетенции / Н.Л. Ушакова // Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки. – 2009. – №6. – С. 171-174.
4. Юсупова Т.Г. Содержание

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ШКОЛІ

Рибіна І.М. (Харків)

Найпростіше використання Інтернету – це використання його як джерела додаткових матеріалів для вчителя та учня. Це величезна довідково-інформаційна система, яка може бути використана для вивчення мови. Матеріали можуть бути роздруковані і використані під час традиційного заняття. У цьому випадку використовується лише незначна частина можливостей мережі. Але навіть за такого використання вивчення іноземної мови змінюється: користувач Інтернету отримує актуальну і автентичну інформацію.

Найбільш повно можливості Інтернету розкриваються під час використання його безпосередньо на уроці. Ідеальними умовами для цього є наявність комп'ютерного класу з підключенням до мережі Інтернет [2, с. 3]. Учителю необхідно зорієнтуватися у величезному об'ємі інформації. Сайти, які є корисними для вчителя іноземної мови і які можуть бути використані на уроці, можна розділити на власне навчальні та інформаційні. У роботі з навчальними сайтами обирається той рівень складності, який відповідає рівню підготовки учнів. Навчальні сайти, зазвичай, мають кілька рівнів складності; щодо інформаційних сайтів, то учитель має сам визначитися з добором матеріалу відповідної складності.

Інформаційні сайти використовують для добору цікавих текстових документів, творчих завдань. Спеціальні навчальні сайти містять різні види робіт, вони розроблені з урахуванням рівня знань учнів. Робота, саме з такими сайтами, є цікавою і корисною у вивченні мови. Крім того, є група вузькоспеціальних навчальних сайтів, призначених для навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності (читання, письма, говоріння та аудіювання), вивчення фонетики, граматики, лексики тощо.

З метою вивчення іноземних мов може використовуватись як вільне спілкування в Інтернеті, так і спеціально організоване спілкування в режимі електронної пошти. Це створює унікальну автентичну ситуацію діалогічного мовлення [1, с. 15]. Найбільш широко використовується організоване спілкування за допомогою телекомунікаційних мереж: листування між окремими учнями і між цілими класами та школами, обмін інформацією між

навчальними закладами різних міст, країн. У цьому випадку вчитель грає роль організатора роботи, який допомагає спланувати листування, написати лист чи скласти колективну відповідь [3, с. 17]. Використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, інтегруючи їх у навчальний процес, можна більш ефективно вирішувати цілий ряд дидактичних завдань на уроках іноземної мови.

Література

1. Глазов Б.І. Комп'ютеризований підручник – основа нової інформаційно-педагогічної технології / Б.І. Глазов, Д.А. Ловців // Педагогіка. – 2015. – № 6.
2. Гончаров М. Інтернет у питаннях і відповідях / М. Гончаров, А. Панков // Бібліотека. 2008. – № 1, 3.
3. Ільїн Е.Л. Спрямованість на оцінку / Е.Л. Ільїн., Н.А. Курдюкова // Іноземні мови в школі. – 2006. – №7.

НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЮ У ФОРМАТІ FCE

Рубцов І.В. (Харків)

Кембриджський іспит англійської мови (First Certificate in English) – іспит для тих, хто володіє рівнем Upper-intermediate. Сертифікат FCE відповідає рівню B2 загальноєвропейської системи рівнів для іноземних мов. Фактично, FCE – це ідеальний варіант для тих, кому англійська мова потрібна для освітніх або професійних цілей.

Як показує практика, значні труднощі виникають при проходженні четвертої частини іспиту у форматі FCE – Listening (аудіювання). Щоб успішно здати цю частину іспиту слухачі повинні володіти навичками сприйняття мови на слух. Претендент повинен продемонструвати наступні вміння: загальне розуміння усного мовлення, здатність виокремлювати потрібну інформацію та деталі, адекватно сприймати думку мовця. Підготовка передбачає дотримання викладачем наступних методичних рекомендацій:

1. навчити здобувачів визначати слова з логічним наголосом у тексті, оскільки саме вони несуть основну інформацію; перед прослуховуванням необхідно прочитати короткий виклад тексту аудіоматеріалу;
2. перед прослуховуванням необхідно обговорити інформацію, яка їм зустрінеться, наприклад, імена, цифри, дати і т.п.;
3. слухач повинен спочатку прочитати і зрозуміти питання завдання, для того, щоб визначити, з якою метою він буде слухати уривок;
4. пояснити, що текст запитання також є джерелом необхідної інформації;
5. слухачам необхідно дати відповідь на ВСІ питання, навіть якщо йому здається, що відповідь невірна.

На нашу думку, одним з найкращих шляхів розвитку навичок аудіювання – це користування сховищами подкастів, які містять велику

кількість аудіозаписів різних жанрів і стилів іноземною мовою. Такі звукові файли поширюються в мережі Інтернет і можуть бути завантажені абсолютно безкоштовно. Важливо, що такі записи надаються різними голосами та з різним акцентом; поділені вони за рівнем складності, що надає можливість підбирати зміст роботи, що виконується. Крім того, для багатьох з них надаються транскрипти, які є значною допомогою під час прослуховування.

Різновидом подкастів є аудіо- та відеоблоги. В мережі Інтернет існує багато матеріалу у такому форматі – виступи різних людей. В якості навчального завдання можна запропонувати прослухати виступ відомої людини – носія мови та виконати певні додаткові завдань: відповісти на питання, висловити основну ідею прослуханого, записати почуте, скласти у відповідь звернення і т.п.

Останнім часом популярності набувають скрінкасти – ще один різновид подкастів. Суть його створення полягає в тому, що за допомогою спеціальної програми користувач може записати на відео свої дії, додати свої аудіо-коментарі і розмістити їх в Інтернеті. Скрінкасти можна залучати як навчальні завдання зі створенню різних ситуацій іноземною мовою самими учнями, що, на наш погляд, значно підвищить відповідальність і мотивацію до виконання самостійної роботи.

Згадані вище види завдання для розвитку навичок аудіювання дозволяють виконувати їх у будь-якому місці та у будь-який час; підкасти можна прослуховувати необмежену кількість разів, частинами або повністю, при цьому темп роботи визначається самостійно. Безперечно, що організація роботи з таким матеріалом позитивно позначиться на результаті іспиту у форматі FCE.

Література

1. Сайт екзаменаційного агентства Cambridge English Language Assessment [Електронний ресурс]. <http://www.cambridgeenglish.org/>. 2. Alderson J. Language Test Construction and Evaluation / J.C. Alderson, C. Clapham, D. Wall. – New York: Cambridge University Press, 1999. 3. Hughes A. Testing for Language Teachers / A. Hughes. – Cambridge: Cambridge University Press, 2000.

ТАНДЕМ-МЕТОД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ

Рубцова М.А. (Харків)

У сучасній методиці викладання іноземних мов існує безліч способів, форм і шляхів навчання. Для інтеграції у європейську систему та для більш ефективного вивчення мови все більш популярним стає застосування тандем-методу. Суть його полягає у спільному вивченні однієї іноземної мови двома партнерами – носіями різних мов. Тандем-партнери можуть вивчати

мову зустрічаючись особисто або спілкуватися за допомогою різних медіа-засобів. Навчання тандем-методом може відбуватися без участі викладача, що важливо, оскільки самостійність грає величезну роль при вивченні іноземної мови.

Мета тандема – оволодіння рідною мовою свого партнера в ситуації реального або віртуального спілкування, знайомство з культурою країни мови, що вивчається, а також отримання певної інформації. Цей метод виник в Німеччині в кінці 1960-х рр., а пізніше сформувалися дві основні форми роботи в рамках методу – індивідуальна і колективна, які можуть інтегруватися одна в одну [1].

Під час залучення цього методу спілкування може відбуватись під час особистої зустрічі (face-to-face tandem) або дистанційно (e-tandem). E-tandem може здійснюватися за допомогою використання програм для відео- та аудіо-спілкування або передачі текстових повідомлень. При цьому заняття будується таким чином, щоб кожна зустріч ділилась на два рівнозначних відрізка часу, протягом яких учасники спілкуються, виконують запропоновані завдання спочатку однією, а потім іншою мовою. Таке навчання дозволяє учасникам підвищити рівень володіння мовою, покращити комунікативні і соціальні навички, підвищити соціокультурну компетенцію, обмінятися отриманими раніше досвідом і знаннями і навчитися вільно спілкуватися рідною мовою свого тандем-партнера [2].

Використання тандем-методу на заняттях з професійної підготовки студентів дуже ефективно, оскільки відбувається навчання вільному спілкуванню, коли студенти не відчують так званий мовний бар'єр та страх помилок. Комунікативний контекст підвищує мотивацію – вступаючи у взаємодію з носієм мови, учасники тандему набувають впевненість в своїх силах і прагнуть просунутися у вивченні іноземної мови.

Вивчення мов у тандемі відбувається на основі двох принципів. По-перше, це принцип взаємодії: кожен учасник тандему ділиться з партнером знаннями, допомагає виконувати різні завдання та проекти. По-друге, це принцип автономії: тандем-курс не має суворого навчального плану і форми звітності по закінченню курсу, оскільки головне завдання – це повноцінний розвиток студентів, орієнтований на їх прагненні до самовдосконалення, отримання нових знань і розвитку вміння вільно спілкуватися. Тому кожен з двох партнерів несе відповідальність за своє навчання і сам визначає, чому, як і коли він хоче навчитися, і яку допомогу він прагне отримати від партнера. Викладач виконує лише роль посередника, помічника.

Застосування тандем-методу як складової навчання на мовних факультетах дозволяє налагодити міжкультурну взаємодію між його

учасниками, що є важливим компонентом освітньої практики, сприяє особистісному розвитку студентів. Крім того, використання цього методу сприяє: формуванню соціальних навичок в результаті отримання зворотного зв'язку від представника мови, що вивчається; участі в автентичній ситуації спілкування, в якій немає чітко заданої теми і форми, оскільки студенти повністю вільні у своєму виборі; розвитку мовної компетенції і розширенню кругозору.

Література

1. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: Учебное пособие для преподавателей и студентов. 2-е изд., испр. и доп. / А.Н. Щукин – М.: Филоматис, 2006 – С. 56. 2. Тамбовкина Т.Ю. Тандем-метод – один из путей реализации личностно ориентированного подхода в языковом образовании / Т.Ю. Тамбовкина // Иностранные языки в школе. 2003. – №5. – С. 13–17.

РОЛЬ ЛИНГВОСТРАНОВЕДЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА В ПРЕПОДАВАНИИ ВОСТОЧНЫХ ЯЗЫКОВ

Рудая Н.В., Селяхаттин Читчи

Как известно, восточные языки в практике их преподавания в средней и высшей школах крайне редко изучаются как лингвистический феномен. В большинстве случаев, школьники и студенты изучают восточные языки с коммуникативной целью, чтобы иметь возможность общаться с иностранцами на их родном языке.

Известно, что, согласно теории коммуникации, акт общения возможен только в том случае, когда его участники имеют в своем распоряжении некоторые общие (фоновые) знания, а эти фоновые знания возникают тогда, когда участники акта коммуникации длительное время находятся в одной и той же социальной или языковой группе. Поэтому легко понять всю важность фоновых знаний при рассмотрении процесса коммуникации и заметить, что представители разных восточных стран обладают различными фоновыми знаниями. Учащиеся имеют, в большинстве случаев, одинаковые общие знания, но различные сведения относительно страны, язык которой изучают. Это осложняет процесс коммуникации, и барьер оказывается не только языковой, но и страноведческий.

Знания о культуре и истории любой восточной страны, язык которой изучается, помогает не только общению с носителями языка, но и непосредственному изучению языка, поскольку в каждом языке существуют исторически сформированные явления и языковой этикет, особенно

соблюдаемый в большинстве восточных стран, что обусловлено особенностями культуры этих стран. Например, в турецком или китайском языках действует особая категория вежливости, которая отличается от русского или украинского этикета большим ситуативным разнообразием. Для свободного владения языковыми оборотами и фразами необходимо знать сферу их употребления.

Современная методика требует объединить преподавание восточных языков с изучением культурных особенностей народов – носителей этих языков. Культурно-исторический аспект в преподавании восточных языков – это преподавание условий функционирования языка, осмысление языковых явлений в связи с жизнью и историей народа. Безусловно, можно всего лишь раскрыть значение слова или словосочетания, сделав, тем самым понятным изучаемый текст, и этим ограничиться. Однако можно подойти к каждому слову, как к сокровищнице истории. Современный мир вещей и идей требует названий и, чтобы осмыслить причины языковых трансформаций, приходится выходить за пределы самого языка и погружаться в историю общества, историю культуры, науки, искусства.

Активное внедрение лингвострановедческих обучающих текстов в процесс обучения восточным языкам, без сомнения, дает возможность повысить эффективность учебного процесса в целом, значительно увеличить лингвострановедческую ценность учебных материалов, открывает широкие возможности для ознакомления студентов с современной действительностью страны изучаемого восточного языка, пополнения их знаний страноведческими знаниями народа изучаемого языка.

ПЕРЕХРЕСНЕ НАВЧАННЯ ГРАМАТИЧНИХ ЯВИЩ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Рябих М.В. (Харків)

Протягом тривалого часу ведуться дискусії щодо підходів, а інколи і загальних стратегій навчання граматиці іноземної мови. Можна почути думки від повного заперечення навчання граматики через використання систем вправ (існують такі погляди, що граматичні механізми мають формуватися у свідомості тих, хто навчається, виключно у процесі комунікації цією мовою) до пошуку найбільш ефективних підходів до формування граматичних навичків через використання різноманітних вправ та систем вправ.

На думку автора цієї роботи, засвоєння іншомовного матеріалу дорослими учнями відбувається шляхами, які досить суттєво відрізняються від засвоєння іноземної мови як рідної у дитячому віці. Засвоєння у широкому

значенні цього терміну відбувається на двох рівнях. По-перше, підсвідоме засвоєння (засвоєння у більш вузькому сенсі) продовжується і у дорослих учнів. Однак питома вага такого засвоєння значно зменшується при вивченні іноземної мови у дорослому віці, причому механізм цього процесу суттєво відрізняється як за кількісними ознаками так і за якісними.

Таким чином, розробка ефективних підходів до формального навчання іншомовних граматичних явищ зберігає свої пріоритети, і потребує подальшого аналізу і розвитку підходів до такої діяльності.

Практична робота з навчання студентів університетів різноманітним граматичним явищам призвела до думки, що навчання одному граматичному явищу має проходити декілька етапів; тобто існує необхідність зберегти старий, але останнім часом широко визнаний у світовій практиці підхід, а саме «repetition». Відомо, що ця практика поширена у роботі факультетів іноземних мов і не є чимось новим. З'явилась думка про те, що, якщо вивчення та удосконалення того ж самого граматичного явища на різних етапах навчання може відбуватися по-різному, то це може сприяти підвищенню ефективності кінцевого засвоєння цього явища.

Візьмемо приклад навчання вживання англійського модального дієслова, яке упродовж усього терміну навчання студента відбувається двічі (англійська як друга іноземна, факультет іноземних мов, ХНУ імені В.Н. Каразіна), на другому та п'ятому курсах.

На другому курсі студенти навчаються за підручником, який пропонує наступний підхід: вводиться одне модальне дієслово і надаються усі його значення; таким чином навчання відбувається «від форми (слова) до змісту». Далі йде наступне дієслово, і так далі з подальшими тренувальними вправами.

На п'ятому курсі студенти працюють за підручником, який пропонує певне модальне значення (наприклад, «вірогідність») і надається перелік модальних дієслів, які можуть передавати це значення. Таким чином навчання відбувається «від змісту до форми (слова)».

Такий підхід ми назвали «перехресним навчанням», що, на нашу думку, може підвищити ефективність навчання певним граматичним явищам.

Беручи до уваги особливості різних граматичних явищ англійської мови, можна припустити, що згаданий вище підхід не можливо запровадити для навчання будь-яких з них. Такий підхід, вірогідно, також можна задіяти при навчанні форм способу та часу англійського дієслова, де три поняття часу (минулий, теперішній та майбутній) можуть передаватися численними формами способу та часу (tenses). Наприклад, форма «The Present Perfect» може в українській мові передавати минулий, теперішній та майбутній час. Відповідно минулий час у англійській мові може передаватися такими формами

у англійській мові як the Past Simple, the Past Continuous, the Past Perfect, the Past Perfect Continuous, the Present Perfect, та ін.

Механізм проведення перехресного навчання буде описаний у наступних роботах.

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ У СТУДЕНТОВ-ЖУРНАЛИСТОВ С ПОМОЩЬЮ ИНТЕРНЕТ РЕСУРСОВ

Савченко Н.Н. (Харьков)

Профессия журналиста требует постоянной работы с разнообразными источниками оперативной информации, значительная часть которых ныне подается на английском языке.

Журналисты должны уметь работать с англоязычными источниками информации самостоятельно, опираясь на собственные лингвистические умения и навыки.

Важнейшей целью обучения английскому является формирование у студентов отделений журналистики высокой коммуникативной компетенции, позволяющей получать наиболее четкую и полную информацию при чтении иноязычных источников, умения правильно и абсолютно адекватно понимать англоязычного собеседника, а также четко излагать свое мнение устно и текстуально.

Такие реалии требуют выработки у студентов – будущих журналистов стойкой иноязычно-речевой коммуникативной компетенции, которая объединяет навыки наиболее рациональных способов осуществления коммуникативной деятельности; знание основных правил работы с текстами различных жанровых стилей, использования компьютерных технологий и Интернет-ресурсов в процессе повышения уровня владения изучаемым языком и подготовке к будущей профессиональной деятельности.

Изучение английского языка студентами-журналистами должно быть ориентировано на формирование такого уровня владения языком, который позволит использовать его для надлежащего и креативного выполнения профессиональных должностных обязанностей.

В практическом аспекте данного процесса особую роль играют англоязычные электронные средства массовой информации. Они позволяют студентам-журналистам получить самую свежую информацию о событиях в мире, знакомиться с разными взглядами на происходящее из уст носителей языка.

Британские, в частности, электронные издания зачастую практикуют более «натурально-естественный» язык, чем, скажем, несколько консервативная художественная литература.

Это свойственно не только так называемой «желтой» прессе, свободной от комплексов чопорности, но и относящейся к числу так называемых официальных СМИ. Даже в таких изданиях сугубо индивидуальный авторский стиль не меняют редакторской правкой, «нивелируя» и «рафинируя» особо «сочные» новорожденные неологизмы, фразеологизмы и обороты.

Британские электронные СМИ демонстрируют современное состояние живого языка.

Разработанность этой проблемы на сегодняшний день проявляется в становлении теоретических основ формирования медиаграмотности будущих журналистов; в определении видов компетенций, составляющих компетентность будущих журналистов; в уточнении сущности жанров журналистской речи и включении в квалификационные требования к специальности умений изложения информации в соответствии с каждым из них; в доказательстве целесообразности развития иноязычных умений журналистской речи на основе аутентичных медиатекстов; в определении направлений обучения иноязычной профессиональной речи будущих журналистов и соответствующих им речевых умений; в доказательстве возможности, правомерности и эффективности приобретать профессиональные знания и умения в области журналистики средствами иностранного языка.

TEACHING CONTEXTS AND ROLES OF TEACHERS AND LEARNERS

Sverdlova I.O. (Kharkiv), Sverdlova I.S. (Winchester)

There are certain subdivisions within English language teaching which come about when the context of the teaching process must meet the needs of the learners. In the report we'll dwell on the following teaching contexts: ESOL, ELT, ESL, EAL. The terminology used can be confusing and requires clarification [1].

ESOL (English for Speakers of Other Languages) teaching always takes place in an English-speaking environment, and the learners are non-native speakers.

EFL (English as a foreign language) is the term which is usually used for the learners who choose to study English, either in an English speaking country (migrants), or in their native country. It is also used to refer to studying English as a school subject where the rest of the curriculum is delivered in a different language.

ESL (English as a second language) – the term usually used to refer to people who learn English in their own country, where English is not the mother tongue, but where it is widely used in some aspect of life (business, commerce, etc).

EAL (English as an additional language) is used when the learners are under sixteen.

It is obvious that teaching strategies in different teaching contexts vary, and teachers have to set about helping people to learn their own pace and in their own ways. All classes contain learners of different English language ability, besides a teacher must keep sight of a learner's age, motivation, personality, learning styles, first language background. The role of a teacher is clearly more than just planning and executing lesson plans. In class a teacher performs many actions, and the approximate list of teachers' roles is as follows: 1) organizer (helps others get organized, gives instructions), 2) prompter (assists students by encouraging them to participate), 3) listener (hears students' speech with thoughtful attention), 4) reflector (analyses success and failures), 5) assessor (sets a test at the end of a course), 6) provider of input (finds the materials for classes), 7) observer (watches students working in pairs or groups), 8) controller (makes students speak a target language in class), 9) expert resource (answers students' questions), 10) language guide (helps students to work out language patterns for themselves), 11) administrator (checks students' presence and ticks a register), 12) performer (mimes a series of actions).

On the other hand a learner's task is to construct the system of the target language. As it turns out the system emerges gradually, and learners also fulfill different roles trying to master it. In class a student performs the following roles:

1) participant (gains practice taking part in all activities), 2) discoverer (works out patterns and rules for him/herself), 3) questioner (by asking questions takes responsibility for his/her success), 4) recorder of information (makes records to remember information to be able to work with it independently outside the classroom).

The responsibility of fulfilling these roles is shared between a teacher and a student. Of course there are more things that could be added to these lists. However they give the idea of what teaching involves and which roles teachers adopt trying to facilitate students' learning in different teaching contexts.

Literature

1. Watkins P. Learning to Teach English, A Practical Introduction for New Teachers / P. Watkins. – Q.C: Delta publishing, 2005. – 144 p.

РОЛЬ ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Семенюк М.О. (Харків)

Розробка ігрових методів навчання іноземних мов у початковій школі є одним із пріоритетних і найбільш актуальних напрямків у сучасній педагогіці.

Це питання опрацьовано і обґрунтовано в працях багатьох педагогів, психологів і методистів (Д.Б. Ельконіна, А.С. Макаренка, Л.С. Виготського, Т.І. Олійник). На думку цих авторів гра – це унікальна діяльність, яка не лише здійснює великий вплив на психічний розвиток дитини, перетворює навчання в радісний процес, а й непомітно для школярів сприяє засвоєнню ними певного мовного матеріалу, формуванню умінь і навичок іншомовного спілкування. Ігрові завдання дозволяють сформувати інтерес учнів до вивчення іноземної мови, розвивати мислення, уяву, пам'ять та інші психологічні функції учнів, залучені в процес розвитку мови.

Гра, як усім відомо, є провідною формою діяльності дитини в молодшому шкільному віці, тому, на нашу думку, використання ігрових форм на уроках англійської мови є надзвичайно важливим явищем і є найбільш ефективним в початкових класах. Перевагою молодших школярів є потенційно великі можливості довготривалої пам'яті. Отже за умови стимулювання властивої для цього віку ігрової або пізнавальної мотивації діти досить легко і міцно запам'ятовують не тільки окремі слова або словосполучення, але й мовні кліше, фрази, мікродіалоги, малюнки, віршики, пісеньки.

Задовольняючи потребу дитини гратися, перевтілюватись, рухатись, учитель забезпечує умови для вивчення іноземної мови. Така форма навчання не виснажує нервову систему та організм дитини, а реалізується головним чином за рахунок мимовільних процесів сприйняття і пам'яті [2, с. 22].

Ігри можна використовувати на всіх етапах навчання іноземної мови у школі. На початковому етапі навчання особливої уваги заслуговують ігри на просте сприймання і відтворення матеріалу, а на наступному – на розвиток в учнів умінь виявляти, зіставляти і порівнювати явища та факти, аналізувати і узагальнювати їх, робити правильні висновки тощо. Гру підбирає вчитель, бо лише він може вирішити, що краще запропонувати учням.

Гра є ефективним засобом навчання, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), вона допомагає в оволодінні іноземною мовою, а крім того, учні відчують емоційне задоволення як у процесі гри, так і при досягненні результатів.

Цінність гри полягає ще й у тому що вона доступна навіть слабким учням. Більше того, слабкий з мовної підготовки учень може стати першим у грі: винахідливість і кмітливість тут інколи виявляються більш важливими, ніж знання предмета. Почуття рівності, атмосфера захопленості й радості – все це дає можливість дітям побороти сором'язливість, яка заважає вжити в розмові іноземну мову, і благотворно позначається на результатах навчання. Навчальні завдання маскуються, і мовний матеріал засвоюється непомітно, а в результаті

виникає почуття задоволення. Коли діти грають, вони не ставлять перед собою навчальних завдань, але в грі вони чогось навчаються [1, с. 68].

Також великий плюс використання ігор на уроках англійської мови в тому, що під час їх проведення можна використовувати різні форми роботи, наприклад, учасники гри можуть працювати індивідуально, в парах, малих групах, командах, тощо.

Ігри підвищують ефективність і якість освітнього процесу, покращують характер взаємодії вчителя і учня, роблять урок емоційним і незабутнім.

Потрібно пам'ятати, що гра для дитини – це невіддільна частина її життя, шлях, за допомогою якого вона пізнає світ і готується до дорослого життя, і не скористатися цим означає втратити дійовий засіб досягти успіху.

Література

1. Зайчикова Л. Значення гри у навчанні іноземних мов / Л. Зайчикова // Рідна школа. – 2009. – №2. – С.68. 2. Чернякова О. Вивчення англійської мови через гру / О. Чернякова // Початкова школа. – 2002. – №4. – С. 22.

A FEW WORDS FOR THE BENEFIT OF TEACHING EFFECTIVE WRITING IN THE UNIVERSITY COURSE OF ENGLISH

Sergeyeva O.A. (Kharkiv)

The ability to communicate effectively, whether through speaking or in writing, is essential for university graduates as they all wish to succeed in their future professions. To be truly competent, they must be able to use words and their communicative skills effectively either orally or in writing. University graduates need to be able to transfer and receive information with ease, to present and defend their views through formal, informal, written, and oral presentation. University graduates must be able to do it at adequate and peer level while communicating with their colleagues and partners, supervisors and subordinates. Moreover, they also need to be able to listen effectively to gain information and understand opposing points of view. They will also need the ability to classify, obtain, and organize information from both human and electronic sources. As nowadays we face the globalization of our society and the English language is much more important as the main language of international communication than ever before our mission is to train students to be real professionals who can communicate effectively at either of the above mentioned levels at their international and English-speaking surroundings.

No matter what kind of responsibilities the future university graduates will have at their workplace, nowadays writing is becoming an essential part of plenty of jobs. Having become either university or school staffs, scientists or office workers, they will have to write every day.

What is good and effective writing? Effective writing is writing which has a logical flow of ideas and is cohesive. This means it holds together well because there are links between sentences and paragraphs. Writing which is cohesive works as a unified whole and is easy to follow because it uses language effectively to maintain a focus and to keep the reader 'on track'. The most important principles of effective writing are considered to be coherence, conciseness and clarity. The following principles should be taught and clarified during the course of effective writing:

1. The content of what you have written should be correct, complete and you should be sure that you have addressed all relevant issues.

2. Your writing should be with a particular reader in mind. That means that issues should be discussed on the level the reader can understand. For most documents, it is better to focus on practical, explicit information and advice related to the case you are discussing.

3. Write as concisely as possible, given the reader's needs and the issues to be addressed.

4. Develop a style that is clear and readable. Choose words that convey your meaning with precision and clarity.

5. Structure the document so that it is coherent. The organization should be logical and easy to follow. Summarize main ideas near the beginning of the document, and begin each paragraph with a topic sentence.

6. Revise the document so that it is polished and professional. It should be free of all spelling errors and typos; grammatical errors should not detract from the message [1; 2].

Problems with writing are often the result of two factors, both of which can be corrected: lack of adequate training in writing skills and lack of self-confidence.

Effective writing can be achieved or improved through the use of a number of devices. It obviously should include the following stages: planning, including analysis of audience and purpose; generating and organizing ideas; writing the draft; revising for readable style and correct grammar; and designing the document for effective presentation.

Writing pays off in professional advancement. A professional who can write best is likely to progress fastest and will usually be rewarded with professional success.

References

1. Odell L. The Process of Writing and the Process of Learning / L. Odell // College Composition and Communication. – Vol. 31. – № 1. – P. 41 – 50. 2. Robins Z. How to Develop Basic Writing Skills / Z. Robins // The Arthur Andersen Chronicle. – 1981. – Vol. 40. – №1. – P. 9.

КОММУНИКАТИВНЫЙ ПОДХОД В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Сердюк В.Н. (Харьков)

В настоящее время коммуникативный подход является одним из самых популярных подходов в обучении иностранным языкам в отечественной системе образования и за рубежом [1; 2; 4]. Причем, он «удачно сочетается как с современными, так и с традиционными подходами преподавания иностранных языков» [3, с. 74]. Данный подход, учитывая все аспекты языка, уделяет особенное внимание говорению и аудированию, так как коммуникативная методика направлена именно на возможность общения.

Коммуникативная методика призвана, в первую очередь, убрать барьер общения на иностранном языке. Основная цель этой методики – научить студентов неязыковых специальностей вузов свободно говорить и думать на иностранном языке, используя как монологическую, так и диалогическую речь. Она предполагает максимальное погружение студента в языковой процесс, что достигается с помощью сведения употребления родного языка до минимума.

Механические воспроизводящие упражнения при этом отсутствуют: их место занимают игровые ситуации, работа с партнером, задания на сравнение и сопоставление, подключающие не только память, но и логику, умение мыслить аналитически и образно. Весь этот комплекс приемов помогает создать иноязычную среду, в которой студенты читают, общаются, участвуют в ролевых играх, излагают свои мысли, делают выводы на иностранном языке.

Язык очень тесно переплетен с культурными особенностями страны, поэтому многочисленные зарубежные и отечественные учебно-методические пособия по развитию навыков устной речи на иностранном языке включают страноведческий аспект. Они ориентированы не только на развитие коммуникативного владения языком, но и способствуют расширению общего кругозора студентов неязыковых специальностей вузов.

Коммуникативный подход дает возможность развития личности студента, что «позитивно влияет на его мировоззрение, систему ценностей, самоопределение, умение мыслить самостоятельно и креативно» [4, с. 81]. Данные языковые технологии способствуют формированию навыков студентов неязыковых специальностей ориентироваться в современной деловой жизни: умение делать научный доклад на иностранном языке, проводить различные презентации, вести деловую переписку и свободно общаться с носителями языка. Кроме того, неоспоримое преимущество использования

комунікативного метода – обучение іноземному мові на базі аутентичного матеріала, ухитуваю фактор ситуативності і спонтанності іноземної мови.

Обучение іноземною комунікативною компетенцією студентів неязыковых спеціальностей вузів з обов'язальним використанням елементів страноведення в поєднанні з іншими сучасними і традиційними методами сприяє формуванню стійких мовних навиків, дуже необхідних їм в процесі спілкування на іноземній мові – як передачі інформації, так і її сприйняттю – і, в кінцевому рахунку, умінню працювати в умовах жорсткої конкуренції в сучасному полікультурному суспільстві.

Література

1. Евтюкова О.П. Коммуникативный подход в преподавании английского языка как иностранного / О.П. Евтюкова, Н.Д. Бачурина // Успехи современного естествознания. – № 5, 2005. – С. 68-69.
2. Локша О.М. Коммуникативный подход к развитию сферы саморегуляции студентов в процессе обучения: дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Оксана Михайловна Локша. – Калининград, 2002. – 206 с.
3. Рахманина М. Б. Типология методов обучения иностранным языкам / М. Б. Рахманина. – М.: Высш. шк., 1998. – 225 с.
4. Sheils J. Learning and Teaching Modern Languages for Communication / Joe Sheils. – Strasbourg: Council of Europe Press, 2003. – 157 p.

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ У ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОМУ НАВЧАННІ ПРОФЕСІЙНООРІЄНТОВАНОГО АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ

Синекоп О.С. (Київ)

Сучасні вимоги до майбутніх фахівців галузі інформаційних технологій (ІТ) охоплюють як опанування фаху, так і оволодіння іноземною мовою з метою вирішення професійних задач. Відомо, що зв'язок іноземної мови з фаховими дисциплінами сприяє експоненціальному зростанню студентської мотивації до навчання, а відтак, і їх фаховому зростанню. Таким чином, завданням викладачів з іноземної мови є ретельний відбір технологій, методів і прийомів, використання яких сприяло б ефективному професійно орієнтованому англomовному спілкуванню.

Серед педагогічних технологій, які використовуються для організації диференційованого навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх ІТ-фахівців, чільне місце займає технологія розвитку

творчої особистості. Теорія розв'язання винахідницьких завдань була запропонована Г. Альтшуллером з метою розвитку технічної творчості. Зазначена технологія впроваджується дослідниками у навчальний процес викладачами фахових дисциплін галузі ІТ (М.С. Рубін, В.І. Кіяєв, Д.І. Буслов, І.М. Холкін), а також викладачами іноземних мов (Н. Волинкіна). Метою цієї технології є як розвиток творчої особистості студента, який вміє аналізувати і систематизувати, узагальнювати інформацію фахового профілю, генерувати нові ідеї, так і розвиток умінь спілкуватися іноземною мовою в усній і письмовій формах. Серед прийомів зазначеної технології, які можуть бути використані у диференційованому навчанні професійно орієнтованого спілкування майбутніх ІТ-фахівців, є мозковий штурм, морфологічний аналіз, інверсійний аналіз, метод прогнозування.

У диференційованому навчанні ця технологія реалізується у групах з різним рівнем володіння іноземною мовою чи з різними стильовими перевагами.

Мозковий штурм, відомий ще як метод Осборна, полягає у генерації нових ідей у процесі вирішення певної технічної проблеми. Для цього необхідно сформулювати проблему; окреслити певну ситуацію; згенерувати як найбільше пропозицій, уникаючи їх критики; проаналізувати і вибрати необхідне рішення. Морфологічний аналіз представляє різноплановий системний аналіз певного об'єкту, залучаючи різні параметри його оцінювання.

Даний метод дозволяє розкласти ціле на його складові елементи, визначаючи оптимальні характеристики цих елементів. Як правило, створюється таблиця, в якій окреслюються параметри та їх характеристики. Результатом морфологічного аналізу є вирішення проблеми. Інверсійний аналіз спрямований на виявлення та уникнення шкідливих явищ у площині інформаційних технологій. Для цього студентам пропонується завдання діяти як «диверсант» з метою створити «шкоду». У такий спосіб студенти краще знаходять слабкі місця системи та намагаються запобігти їм у подальшому. Метод прогнозування також допомагає студентам передбачити динаміку розвитку ситуації чи слабкі місця системи, змодельовати ідеальний об'єкт.

Технологія розвитку творчої особистості сприятиме оптимізації навчального процесу професійно орієнтованого англомовного спілкування в умовах диференціації майбутніх ІТ-фахівців.

Література

1. Буслов Д.И. Как, используя диверсионный анализ триз, найти критическую уязвимость, грозящую безопасности SAP HANA / Д.И. Буслов, И.Н. Холкин// Математика и информационные технологии в нефтегазовом комплексе. – 2015. – №2. – С. 45-51.
2. Волинкина Н. ТРИЗ и преподавание иностранного языка /

Н. Волынкина // Высшее образование в России. – 2005. – №6. – С. 160–161. 3.
Рубин М.С. Основы ТРИЗ и инновации. Применение ТРИЗ в программных и информационных системах: Учеб.пособие. / М.С. Рубин, В.И. Кияев. – СПб, Изд-во С-Петербур. ун-та, 2011. – 278 с.

COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING FIRST- AND SECOND-YEAR NON-PHILOLOGY STUDENTS

Timo Sippala (Helsinki, Finland); Yevhen Chervinko (Kharkiv)

Proceeding from the needs of the communication-based “*Get Talking!*” course, implemented at the English Language Department and aimed at developing communication skills (cultural and speech personality), thus unfolding students’ speech potential, the following is of the essence: drawing on the principle of communication interaction (real-life situations, their problematic nature); encouraging students’ speech behaviour by means of (least rigidly-controlled) communicative tasks. In order to activate personal life experience and eliminate psychological barriers, which is also essential, teachers are encouraged to employ visual or/and language/speech as well as functional cues alongside various quiz-tests with the partner’s response recorded in key words with further reproduction. Students are encouraged to prepare their own cues in home tasks, which is conducive to the realisation of their potential and individuality/speech personality within the framework of learner-oriented/individualisation principle.

A functional unit in the course is an *Activity*, which is seen as the communicative task itself and/or the aim to be achieved while solving a problem-based situation. Within every activity there are *Steps* perceived as smaller-scale objectives towards the aim/solving a problem-based real-life situation. They include dealing with language material or/and various cues as a support either independently or in pairs/groups.

Every unit progresses according to the following principles: topic-related nature, progression according to real-life stages, consistency and logical progression of Activities and Steps within them.

To the methods of instruction within this course belong: verbal (narratives, discussion, role-plays); visual (demonstration, illustration via a picture/photo of shields, announcements, tables, associograms); practical (production practicing).

Students’ progress is assessed continually and summatively. Continuous assessment is conducted at the language level (word dictations, dictation-translation, dictation-paraphrasing, dictation-completion) as well as at the speech level (individual, front-class testing monologue production skills and in pairs/groups to test dia/polylogue production skills). The dialogue is part and parcel of summative

assessment as well, in conjunction with reading comprehension (multiple choice) and choosing the appropriate sentence or its part (at the level of speech skills). Vocabulary accuracy sub-skills are checked and assessed in the form of a multiple choice test with the gaps representing the learned vocabulary items.

Thus, the communicative approach is realized in the “*Get Talking!*” course that serves to develop communication skills necessary in real-life day-to-day communication (including problem-based) and embraces underlying communicative approach principles.

LANGUAGE TEACHER IMMUNITY

Skryl O.I. (Kharkiv)

New concept “teacher immunity” was introduced by Phil Hiver and Zoltan Dornyei emerging from the accrued experiences of coping with disturbances and problems in stressful teaching environments, and that it functions as an indispensable protective armor allowing language teachers to survive the unavoidable hassles of classroom practice. They compare it with biological immunity and establish constructs in psychology, while describing the development of this emergent immunity through the framework of self-organization. It was stated that similar to biological immunity, teacher immunity can have potential negative consequences if it develops into a maladaptive form that is associated with a rigid and conservative practice as well as a general resistance to methodological change or innovation [1].

Thus, our aim is to research the ways in which teachers in Ukraine are experiencing recent changes in the policy environment which have affected their sense of professionalism and their professional identity in language teaching. It should be noted first that there are a number of strengths in teachers’ views on their professionalism, namely the importance of vocationalism, continuing learning and collaborative cultures. However, a number of limitations also emerged, such as feelings of ambivalence and conflict, associated with increased bureaucracy, qualities of university and school leadership, cultures of loneliness and the lack of understanding and ownership of the process of change.

One more issue to be considered is teacher research engagement while practicing. The development of national policies for promoting teacher research engagement don’t take into account a lack of time, access to material emerging as key factors which lead to teachers felt limited to be research-engaged and creative. Institutional barriers prevent creative research in the field of study. Another limitation which should be noted is freedom of choice of scientific conferences and journals. Nowadays in the era of globalization researches are inclined to participate in International conferences and Symposiums abroad. However, national policy in the

sphere of education is not adapted to such changes and therefore it's the teacher who suffers most of all and should have real "immunity". Thus, awareness raising, familiarizing teachers with productive coping strategies and encouraging the formation of appropriate narratives that stabilize the situation can help to cope with the problem.

References

1. Hiver Phil Language Teacher Immunity: A Double-Edged Sword/ Phil Hiver, Zoltán Dörnyei // Applied Linguistics, Oxford University Press, 2015. – <https://academic.oup.com/applij/article-abstract/doi/10.1093/applin/amv034/2952120/Language-Teacher-Immunity-A-Double-Edged-Sword>.

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ДИСКУРС: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Солощук Л.В. (Харків)

На початку ХХІ століття прийшло усвідомлення необхідності систематизації знань про налагодження та оптимізацію стосунків між етнічними групами для забезпечення успішної професіональної комунікації в епоху глобалізаційних процесів в інституціональних сферах діяльності. Етнічне та культурне розмаїття людських спільнот відображається у мовних та немовних аспектах їхньої діяльності. **Актуальною** стає акцентуація уваги на невербальних аспектах комунікативної діяльності. **Об'єктом** цього дослідження є невербальні компоненти комунікації, які використовуються у міжкультурному інституціональному дискурсі, а **предметом** – особливості їх взаємодії з вербальними компонентами. Провідною рисою невербальної мови, яку можна визначити як соціально зумовлений засіб організації засвоєних індивідом невербальних компонентів комунікації універсального, етноспецифічного та індивідуально означеного типів, є те, що вона дає змогу спілкуватися людям, які не володіють спільною вербальною мовою на достатньому рівні. Деякі невербальні засоби спілкування мають спільне генетичне коріння та універсальний характер у різних лінгвокультурах, внаслідок чого є тотожними за жестово-руховою та голосовою формою виконання та значенням. Таке спілкування є обмеженим за багатьма параметрами, але в разі необхідності стає незамінним для розв'язання першочергових завдань при комунікації у міжкультурному інституціональному середовищі.

Значущим чинником, що сприяє оптимізації процесу міжкультурного інституціонального спілкування, є обізнаність щодо культурних особливостей використання невербальних засобів, властивих тому чи іншому етносу. Окрім

біологічного обумовлених (універсальних) невербальних засобів існують ті, що формувалися під впливом соціального оточення, тож в межах різних етносів певний невербальний компонент може інтерпретуватися у різний спосіб. У невербальних компонентах комунікації віддзеркалюються етнокультурні особливості мовців. Людина, яка формується як особистість у конкретному етнокультурному середовищі, засвоює характерні для цього середовища засоби кінесичного, просодичного та проксемічного оформлення мовлення, правила їх застосування та інтерпретування. Ігнорування цього факту або ж недостатній рівень компетентності може спричинити комунікативну невдачу та навіть призвести до конфлікту між діловими партнерами, які є представниками різних культур. У кожній культурі є набір правил, які дозволяють або забороняють використання тих чи інших видів невербальних дій в інституціональній сфері спілкування. Знання цих правил належать до сфери комунікативно-прагматичної компетенції мовців. Тож, у міжкультурній інституціональній взаємодії виникає проблема інтерпретації відповідності невербальних дій: непорозуміння виникають при використанні невербальних компонентів, які різняться за конвенційним значенням або характеризуються національно-культурними особливостями. До комунікативних збоїв можуть привести також лакуарні (відсутні у певній культурі) невербальні компоненти. Якщо комунікативні збої семантико-синтаксичного, лексичного або стилістичного характеру можуть сприйматися представниками різних культур як недостатнє знання іноземної мови, то недотримання правил невербальної поведінки розглядають зазвичай як навмисне порушення правил спілкування з метою завдати шкоди лицю комунікативного партнера. **Метою** нашого дослідження є визначення ролі невербальних комунікативних засобів у забезпеченні гармонійної взаємодії у міжкультурному інституціональному дискурсі.

Перспективним вважаємо дослідження взаємодії вербальних та невербальних компонентів у межах теорії дискурсивної взаємодії різних кодових систем у різних типах міжкультурного інституціонального дискурсу.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ: BLENDED / HYBRID / MIXED LEARNING

Стрельченко Д.В. (Харків)

Система освіти в даний час пристосовується до швидких технологічних змін в сучасному інформаційному суспільстві. Наразі існують не тільки всім відомі друковані матеріали, а й широкий вибір технологічних ресурсів, завдяки Інтернету та технологічним пристроям, які продовжують та підтримують традиційне навчання (face-to-face teaching). Це і віртуальні ресурси-блоги,

подкасти, повідомлення електронної пошти, веб-сайти, відео – все, що підтримує вивчення іноземної мови. Водночас постала проблема швидкого старіння знань, необхідність обробки великої кількості інформації, а, отже, підготовки таких спеціалістів, що мають необхідні знання та вміння для продовження навчання протягом усього життя.

Для досягнення цієї мети виникають нові методи навчання, що враховують цінні здобутки минулого і поєднують їх з можливостями інформаційних технологій. Blended / hybrid / mixed learning – це освітня концепція, в межах якої студенти отримують знання як за традиційною методикою (face-to-face) так і самостійно on-line. Такий метод дає змогу суміщати традиційні та сучасні інтерактивні технології. Слід зауважити, що термінологія, пов'язана з blended learning, з'явилась на початку XXI століття, хоча ідея виникла набагато раніше.

Перший раз термін blended learning з'явився в інформаційному бюлетені 1999 року, коли освітня компанія, що займалась інтерактивним навчанням, оголосила про зміну своєї назви на EPIC та зазначила, що буде використовувати методику blended learning. Отже, цей термін почали використовувати стосовно цілої низки методів аж до 2006 року, коли Бонк та Грехем (Bonk and Graham) опублікували книгу "Hand book of Blended Learning", в якій дали визначення змішаного навчання як такого, що поєднує традиційне навчання (face-to-face instruction) з on-line навчанням (computer mediated instruction).

У багатьох освітніх установах blended / hybrid / mixed learning є інструментом для студентів для того, щоб вони отримували свої знання поза межами аудиторії. Використовуючи інформаційно-технологічні ресурси навколо них самих (the Internet, MP3 player, iPods) студенти здійснюють всі види завдань, особливу роль в яких відіграє самостійна робота.

Викладач, в свою чергу, має також відповідні завдання, а саме: професійно скласти курс і розподілити навчальний матеріал, створити умови викладання, аналізу та контролю. Необхідно вирішити, що потрібно проходити на заняттях, що можна вивчити і вирішити вдома, які завдання підходять для індивідуальних занять, а які для групової роботи.

Передбачається, що базовий курс викладається на очних заняттях, а розширений і поглиблений освоюють в процесі on-line навчання. Важливо, щоб традиційні заняття (face-to-face) проходили в форматах захисту проектів, презентації або дискусії між студентами або з викладачем.

Дистанційний блок повинен містити інформацію про проекти для роботи в групі, творчі, лабораторні та практичні завдання, довідкові матеріали і посилання на додаткові матеріали в Internet-мережі, проміжні та перевіірочні

тести, а також завдання підвищеної складності для обдарованих учнів. Використання blended / hybrid / mixed learning дає змогу розкрити потенціал кожного студента відповідно до його індивідуальних потреб та можливостей.

Незалежно від того, яку назву вживати для цього явища blended / hybrid / mixed learning – сьогодні воно швидко поширюється і розвивається, та робить навчання більш доступним та ефективним. Це якісно новий підхід, що трансформує структуру та зміст навчання, змінюючи традиційні ролі викладача та студента, а також і навчальне середовище.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ КОМПЕТЕНТІСНІЙ СПРЯМОВАННОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ступницька Н.М. (Харків)

Не викликає сумнівів актуальність питань освіти в цілому й теорії та практики навчання зокрема, що пов'язано з сучасними тенденціями збільшення значущості освітньої галузі, формування методів навчання, технологій передавання знань та їх збереження, що відповідають реаліям сьогодення.

Найбільш значущим аспектом навчання стає компетентісна спрямованість освітнього процесу, що сприяє підготовці студента не тільки до майбутньої професійної діяльності, але й стає механізмом соціалізації та соціокультурної інтеграції, академічної мобільності, ефективним засобом продукування та накопичення соціального та людського досвіду. Сучасні умови вимагають від фахівців у галузі освіти сформованих інформаційно-педагогічної компетенції, які здатні володіти інформаційними технологіями, критично оцінювати та вдало добирати необхідний матеріал із існуючого розмаїття інформації, використовувати інтернет-ресурси при викладанні іноземної мови.

Актуальність застосування інформаційних технологій обумовлена, перед усім, потребою у підвищенні ефективності розвиваючого навчання, зокрема, необхідністю формування у студентів навичок самостійної навчальної діяльності, розвитку дослідницьких та творчих компетенцій.

Навчання мові полягає у залученні до комунікації, трансферу та сприйняттю інформації, що, на нашу думку, суттєво спрощується використанням Інтернету. Глобальна мережа Інтернет створює умови для отримання студентами та викладачами усієї необхідної актуальної та аутентичної інформації, що суттєво змінює зміст і процес навчання іноземній мові.

Комп'ютерні технології повинні використовуватися нарівні з традиційними матеріалами та методами. Необхідно чітко визначити роль і

місце комп'ютера у навчальному процесі, уточнити та детермінувати основні поняття, впровадити методичні та технічні аспекти.

Слід зазначити, що навчання з використанням комп'ютерних мереж забезпечує занурення того, хто навчається у реальне мовне середовище, що значною мірою послаблює традиційний мовний бар'єр практичного використання іноземної мови, оскільки обмін інформацією здійснюється у середовищі однолітків, а зміст матеріалів включає думки, почуття, ідеї та ситуації, які є цікавими для тих, хто вивчає мову та мають велике значення для їхнього існування та самовизначення у соціумі.

Необхідно розуміти, що комп'ютер у навчальному процесі – це не механічний педагог, не заміник викладача, а засіб, що дозволяє підсилити і розширити можливості процесу навчання.

Враховуючи усе вищевикладене, можна дійти висновку, що використання комп'ютера дозволяє моделювати умови комунікативної діяльності, дає змогу оволодіти лексико-граматичними навичками, індивідуалізувати та диференціювати навчання, підвищувати мотивацію, збільшувати об'єм мовного тренування, сприяти виробленню адекватної самооцінки у тих, хто вивчає мову, забезпечувати трансфер мовного матеріалу у інші види мовленнєвої діяльності.

Література

1. Ускова Б.А. Коммуникативно-ориентированные методики обучения английскому языку / Б.А. Ускова // Молодой ученый. – 2013. – №10. – С. 542-544.
2. Мосийчук А. В. Становление и развитие педагогики взрослых в международном контексте / А.В. Мосийчук // Дискуссия. – 2011. – № 2. – С. 99-104.
3. Дмитренко Т.А. Методика преподавания английского языка в вузе: учеб.пособие / Т.А. Дмитренко. – М., 2009. – 92 с.

КАРЬЕРНЫЙ РОСТ УЧИТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В УСЛОВИЯХ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Тарасова О.В. (Харьков)

Происходящие в современном мире процессы глобализации и интеграции ставят педагога перед необходимостью быть постоянно готовым к перемещениям в социальном пространстве, быстро адаптироваться к изменяющимся условиям. Возрастающие объемы и сложность информации требуют умения оперативно обновлять свои знания. Непрерывно меняющиеся условия и качество профессиональной деятельности заставляют педагога на протяжении всей трудовой жизни неоднократно повышать свой уровень образования и квалификации. Иначе говоря, быть мобильными.

Высшую профессиональную мобильность проявляют педагоги, обладающие гибкостью и способностью адаптироваться к изменениям, самостоятельно получить необходимые знания, развивать творческое мышление и мотивацию к постоянному профессиональному самосовершенствованию.

Одними из таких педагогов являются учителя иностранного языка, работающие в системе непрерывного образования. Это является уникальным опытом, так как дает возможность работать с разновозрастными группами, где учитель сталкивается с различной методикой преподавания, возрастными особенностями учащихся, которые требуют профессиональной компетентности учителя, который должен быть гибким и развивать профессиональную мобильность. Умение адаптироваться под каждый уровень обучающихся, класс, студенческую группу, требует от педагога гибкости, готовности самосовершенствоваться все время, использовать инновационные формы работы, присущие каждой возрастной группе.

Источниками индивидуальной профессиональной мобильности учителя иностранного языка являются: профессиональное образование (высшее, переподготовка, повышение квалификации, самообразование), эффективное использование результатов образования, опыт и результаты профессиональной педагогической деятельности, личностный потенциал, личные и социальные связи, инновационный опыт.

Существует горизонтальная и вертикальная профессиональная мобильность.

Горизонтальная профессиональная мобильность современного педагога это не только готовность к движению по повышению профессионального мастерства, признанное и оцененное социумом (установление категорий, победа в профессиональном конкурсе и др.), профессиональная переподготовка с целью приобретения новой педагогической квалификации, но и «виртуальная» профессиональная деятельность в информационной сети по повышению профессионального уровня в наиболее интересных, личностно значимых областях, связанных с педагогической деятельностью (социальные сети, блоги, сайты).

В «вертикальном» срезе это подразумевает готовность к продвижению по карьерной лестнице от учителя до управленца любого уровня в сфере образования: завуча по иностранным языкам, заведующего кафедрой, директора образовательного учреждения, декана факультета, работника или руководителя отдела образования и т. д. Причем речь идет о непрерывном социально-профессиональном развитии специалиста, когда он естественно «дорастает» в своей профессиональной деятельности до более высокого уровня,

а весь предшествующий накопленный опыт работы обеспечивает прочный фундамент для дальнейшего профессионального роста и развития.

Таким образом, профессиональное развитие учителя иностранного языка в системе непрерывного образования следует рассматривать как процесс направленных, закономерных личностных и деятельностных изменений, проявляющихся в профессионализме, творческих достижениях, повышении мотивации к самообразованию, квалификационном разряде учителя, обученности воспитанности обучающихся как непосредственном результате профессиональной деятельности учителя.

FOREIGN LANGUAGE FOR MULTIPLE INTELLIGENCES

Taschenko H.V. (Kharkiv)

Present-day requirements of the labor market pose new challenges to the university graduates regardless of their field of expertise. One of the major aspects of the competence employers expect the applicants to possess is the foreign language command at the level sufficient for both everyday and professional communication. Therefore, the language teaching shall become increasingly field-specific while taking into account personal characteristics and needs of every student as far as possible which is most vividly expressed in the theory of multiple intelligences (MI) of H. Gardner. The psychologist identified the following types of intelligences [1]:

- linguistic intelligence accounts for efficient and masterful use of language;
- logical/mathematical intelligence deals with reasoning and calculations;
- spatial intelligence provides for the ability to perceive forms and shapes as well as represent them graphically;
- bodily/kinesthetic intelligence transforms a person's body into a powerful tool of understanding the world;
- musical intelligence is based on the sound and rhythm;
- interpersonal intelligence presupposes penetration into other people's feelings, moods, aims, adaptation to them and possibly their management;
- intrapersonal intelligence involves a better understanding of oneself;
- naturalist intelligence covers the natural phenomena, their essence and classification.

Obviously, all of the intelligences mentioned above are equally essential and inherent in every person. However, certain of them are dominating, thus, determining the most productive manner to learn. The MI model is of paramount importance for language teaching as it gives the opportunity to teach students more efficiently, to

ensure a more personalized approach in testing their progress, but, more significantly, it allows motivating.

Today, teaching a foreign language without taking into account the psychological aspects of the process is hard to imagine. Though covering all the intelligence types may appear to be difficult, it engages students in the activities which appeal to their natural endowments most, so this is a path worth pursuing.

The students with pronounced linguistic intelligence will benefit from virtually all the activities used in the foreign language teaching. Mathematical or logical intelligence can be promoted through tasks where students are asked to draw conclusions on the basis of quantifiable values or to solve a puzzle which conceals a consistent pattern they are supposed to reveal. Visual aids constitute a fruitful method of stimulating the learning efficiency in the students for whom the spatial intelligence prevails.

Mind maps offer another appropriate technique. Despite the fact that physical activities are not easy to arrange, students may use their body language to “show” certain words, situations, etc. to encourage their kinesthetic intelligence. Songs are widely used in the language classrooms for various purposes ranging from the review of a grammar construction to the introduction of a topic for discussion. Teamwork is a perfect option for developing interpersonal intelligence of those who are always willing to interact, while intrapersonal intelligence welcomes any tasks connected with self-reflection. “Naturalist” intelligence is probably the hardest to cater for in the language classroom; still, “naturalists” will appreciate at least occasional exposure to natural features through videos or pictures, environmental projects or nature-related discussions.

Although implementation of the MI theory in language teaching requires careful profiling of every student, it is also a promising method of enhancing the learning process as well as building learning strategies, students will be able to apply in order to improve their performance in any sphere they choose.

References

1. Gardner H. Frames of mind: The theory of the multiple intelligences / H. Gardner. – New York : Basic Book, 1983. – 529 p.

DEVELOPMENT OF STUDENTS' TRANSFERABLE SKILLS

Tkalia I.A. (Kharkiv)

The focus of the given paper is the necessity for our students to possess developed transferable skills, which are specific skills and abilities that are relevant and helpful across different areas of life. Along with the term ‘transferable’, these skills are often referred to as ‘interpersonal’, ‘social’, ‘soft’, or just ‘people’ skills. Whatever the

label, what matters is gaining deep insight into the essence of the nature of the skills which characterise the way one approaches a variety of life and work situations and specify the relationships with other people. By contrast, we refer to purely professional, job-specific skills as 'hard skills'. It is these skills that provide the needed job-related expertise, making up a basic minimum necessary for a person to function well in a particular workplace. 'Hard skills' can be tested through respective exams, which is not the case with so-called 'soft' skills. What is more, the so-called soft skills are very often the hardest skills to be developed.

We consider transferable skills to be indispensable for students' becoming successful graduates, who are ready to fight for jobs in a highly competitive market. Hence, offering encouragement to students in their development of such skills is of great concern to us, foreign language teachers. We look at the development of such skills in our students as a primary objective of the course and educational process as a whole.

The needed transferable skills include team work, leadership, time management, listening, written and verbal communication, personal development. All these contribute to working effectively in a group or team to achieve the set goals, showing initiative and leadership abilities, managing the workload and time effectively, writing and speaking clearly in a variety of situations, getting to know oneself and finding ways to one's further development. Thus whatever the content, the students are supposed to be actively and appropriately involved in the learning process so that the above and other transferable skills be trained. We assume that our undivided attention should be given to students' personal development, since the latter is considered to be an attractive quality for our graduates' prospective employers. Therefore, by demonstrating one's concentration on learning and progress, the person is likely to be seen as enthusiastic and willing to take on new challenges, which is expected to bring great credit to the person's moving higher up the career ladder and personal satisfaction in general.

In order to succeed in applying the idea of transferable skills development to the academic format, it is important, as we see it, to accept a revolutionary and paradigm-shattering idea of Daniel Goleman, who is known for discounting IQ as the sole measure of a person's abilities. Instead of Intelligence Quotient, he proposes Emotional Intelligence (EI), which is sometimes referred to as EQ (Emotional Quotient). Rejecting the idea that people with higher IQs will be more successful at work and through life, we support the view that there is more to success than simply being 'clever'. Emotional intelligence represents the part of the personality that we can develop and improve. Foreign language classes might serve as a platform for developing students' transferable skills. Throughout classroom activities our learners could develop generic skills, including critical thinking, participation in discussions with expressing own position

on the subject under consideration, making presentations in front of audiences, working in groups with fulfilling different roles, etc. Transferable skills provide learners with ability to communicate effectively in a wide array of situations, revealing initiative, creativity and integrity, which is valuable for both private and public spheres in the modern world.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Ткачук Н.О. (Харків)

Мотивація до навчання є однією із головних умов реалізації навчально-виховного процесу. Вона не тільки сприяє розвитку інтелекту, але і є рушійною силою удосконалення особистості в цілому. Формування мотивації у учнів до навчально-пізнавальної діяльності є однією з головних проблем сучасної школи. Її актуальність обумовлена також оновленням змісту навчання, постановою завдань формування у школярів прийомів самостійного набуття знань, пізнавальних інтересів, життєвих компетентностей, активної життєвої позиції. Головними мотивами учбової діяльності учнів повинні стати мотиви пізнання навколишнього світу, а також становлення себе як всебічно розвинутої творчої особистості.

Сучасні психологи, педагоги, методисти мають єдину думку про те, що якість виконання діяльності і її результат залежить, перш за все, від прагнення і потреб індивіда, його мотивації. Саме мотивація викликає цілеспрямовану активність, що визначає вибір засобів і прийомів для досягнення мети.

Роль мотивації в оволодінні іноземною мовою дуже велика, оскільки опанування цього навчального предмета розглядають як необхідний компонент загальнокультурного розвитку школяра, його рівня освіченості, прилучення до світової культури і загальнолюдських цінностей.

На початку вивчення іноземної мови в школі учні мають високу мотивацію. Вони хочуть висловлюватися іноземною мовою, спілкуватися з однолітками, декламувати вірші, співати пісні, читати країнознавчу літературу мовою оригіналу. Але, коли починається процес оволодіння іноземною мовою, який потребує від учнів напруженої розумової діяльності, уваги, здатності осмислювати абстрактні поняття, уміння робити узагальнення, багато дітей розчаровані, бо накопичення лексичного запасу, подолання труднощів у засвоєнні граматики, є дещо рутинною роботою, що віддаляє досягнення поставленої мети. У результаті цього зменшується мотивація, зникає зустрічна активність, слабне воля, знижується успішність, що негативно впливає на мотивацію і призводить до незнання іноземної мови, втрачених надій, незадоволення собою і поставленим завданням вивчити іноземну мову.

Основним фактором успіху при навчанні школярів іноземній мові вважається педагогічна майстерність учителя, знання своїх учнів, їх психологічних, вікових, особистісних, індивідуальних особливостей та вміння добирати відповідні засоби навчання, а також правильно і методичнограмотно організовувати роботу з ними. Важливими способами підвищення мотивації вивчення іноземних мов є подача інформації про значимість іноземних мов у соціально-культурному аспекті та створення позитивного мікроклімату на самому уроці іноземної мови в сучасній школі.

Вчитель іноземної мови повинен досконало володіти методикою формування позитивної мотивації учнів, знати механізми її дієвості, постійно підвищувати свою професійну майстерність, що в свою чергу сприятиме підвищенню навчальних досягнень учнів, формуванню їх життєвих компетентностей та сприятиме позитивному світосприйняттю та всебічному розвитку особистості школярів.

Література

1. Іноземні мови. 1-11 класи: навчальні програми і методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2016/2017 навчальному році з коментарем провідних фахівців. – Х.: Вид-во «Ранок», 2016.–160с. 2. Колкер Я.М. Практична методика вивчення іноземних мов. – М.: ВЦ «Академія», 2000 – 264 с. 3. Кучма М.О. Мотивація вивчення іноземної мови сучасними старшокласниками // Іноземні мови. – 1999. – №1. – С. 3-5. 4. VIAU, R. *La motivation en contexte scolaire*, St-Laurent, Éditions du Renouveau pédagogique, 1994.

DEUTSCH KREATIV UND KOMMUNIKATIV LERNEN

Ludmyla Chwostyk (Wilschany Charkower Gebiet)

Die Erlernung der Fremdsprachen spielt in unserer Zeit eine große Rolle. Man braucht die Sprachen in verschiedenen Gebieten. Um die Karriere zu machen, müssen Sportler, Schauspieler, Diplomate und andere Kategorien der Menschen viele Sprachen kennen. Darum müssen die Schüler gründliche Sprachkenntnisse in der Schule bekommen. Ich bin Deutschlehrerin in einer Dorfschule. Unsere Schüler lernen Deutsch als zweite Fremdsprache. Deshalb muss ich die Kinder zur Deutscherlernung gründlich motivieren. Ich schenke immer große Aufmerksamkeit der Ausbildung der kommunikativen Fähigkeiten im Fremdsprachenunterricht. Konfuzius sagte: „Die Schüler lernen... 10 % von dem, was sie lesen, 20 % von dem, was sie hören, 30 % von dem, was sie sehen, 70 % von dem, was sie sagen, 90 % von dem, was sie selbst tun“.

Deswegen arbeite ich an dem methodischen Problem „Deutsch kreativ und kommunikativ lernen. “Meiner Meinung nach muss jede meine Stunde aktiv, informativ, immer in Bewegung sein. Dazu habe ich viele Möglichkeiten. Das sind vor allem interaktiver Unterricht und handlungsorientierte Projektarbeit. Bei dem interaktiven Unterricht trägt der Lernende aktiv zum Lernprozess bei. Für mich wurden die Worte vom berühmten Pedagoge Johann Pestalozzi ein Motto: „Vollwertig sind nur jene Kenntnisse, die das Kind durch eigene Aktivität erzieht hat“ [3, c. 24]. Ich arbeite am häufigsten mit folgenden Sozialformen: Gruppenarbeit, Klassengespräch, Partnerarbeit, Einzelarbeit, Kettenübung. Außerdem gebrauche ich verschiedene interaktiven Technologien: „Kreis der Ideen“, „Mikrofon“, „Gehirnsturm“, „Expressbefragung“, „Kofferpacken“, „Assoziationsspiele“, „Schatz der Gruppe“, „Ich bin stolz...“, „Erwartung“, „Leise Diskussion“. [1, S. 26] Während der Spiele benehmen sich meine Schüler fleißig, aktiv, tolerant und diszipliniert. Sie sind daran gewöhnt. Meiner Meinung nach brauchen die Kinder für die Erlernung der Sprache keine Noten, keine obligatorische Lehrbücher, nur Kommunikation, mehr sprechen, weniger abstrakte Themen auswendig lernen. Wir müssen mehr Ausflüge machen und unterwegs Deutsch sprechen. Spiel in der Deutschstunde ist mein Hobby. Hier sind einige Spiele: „Bingo“, „Memory“, „Werfen und Fangen“, „Puzzle“, „Eine Party“, „Visuelles Diktat“, „Ich weiß nicht“, „Eile mit Weile“, „Lebewesen oder Sachen“, „Berufsball“, „Was passt nicht?“, „Ich auch“, Kartenspiele, Puppenspiele, Ratespiele, Kettenspiele, Pantomimespiele, Körpersprache: Mimik, Gestik, Augenkontakt [2, S. 11].

Mein Traum, frei mit den Kindern zu kommunizieren, ging in Erfüllung, als wir im vorigen Jahr im englisch-deutschen Sprachlager arbeiteten. Alle Kinder kamen zu uns freiwillig, die Kommunikation brachte ihnen Spaß. Sie hatten keine Angst vor dem Spiel, vor dem Sprechen. Sie waren Schauspieler, Moderatoren, Reiseführer, Sportlehrer.

Projektarbeiten sind in der letzten Zeit sehr populär geworden. Das Ergebnis des Projekts ist ein gemeinsames Produkt: eine Zeitung, Multimedia, Präsentation, eine Ausstellung. Die Art der Arbeit stimuliert das Interesse der Schüler für neue Kenntnisse. Meine Schüler haben folgende Projektarbeiten mit Multimedia vorbereitet: „Kyjiw – die Hauptstadt der Ukraine“ (7 Klasse), „Feste in der BRD und in der Ukraine“ (10 Klasse), „Mein Heimatort Wilschany“ (8Klasse), „Gemäldegalerien der Welt“ (10 Klasse), „Blumenausstellung in meinem Garten“.

Als Motivierungsmittel dient auch ein Lied. Mit Vergnügen und Freude singen meine Schüler in der Deutschstunde. Das sind grammatische, lexikale, thematische Lieder. Sie helfen den Kindern besser die Wörter und Redewendungen im Kopf zu behalten. In den älteren Klassen hören wir moderne deutsche Lieder. Manchmal erfüllen die Schüler zuerst verschiedene Aufgaben zum Text des Liedes, dann hören sie das Lied und erfahren, ob ihre Vermutungen richtig oder falsch waren.

Ich setze meine Ausbildung fort. Jeder Lehrer muss das ganze Leben lernen, um immer mehr Neues in seinem Fach zu erfahren. Ich versuche mit meinen Schülern eine interessante Reise in das Reich der Ideen und der Kreativität zu machen und eröffne auf spielerischer Weise den Zugang zur deutschen Sprachpraxis.

Література

1. Hartung, Regine: Spielerisch Deutsch lernen, Hamburg. – 2000. – 212 s.
2. Kainzbauer, Hildegard: Körpersprache und „Status“ im Unterricht. In: DaF-Unterricht im Wandel. Heft 25/2012, S 11.
3. Леонова Н.С. Интерактивні технології навчання як засіб творчих здібностей учнів / Н.С. Леонова // Німецька мова в школі. – 2014. – № 9. – С. 24.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ЩЕ ОДНА МОЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Черкашина Н.І. (Харків)

У сучасному світі зростають вимоги до якості освіти, і виникає потреба придбання додаткових знань в процесі професійної діяльності. В даному контексті отримання дистанційної освіти, тобто без відриву від трудової діяльності та у вільний від роботи час, бачиться гідною альтернативою для традиційного навчання протягом життя.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки ключовими напрямками визначаються забезпечення доступності та безперервності освіти протягом життя, інформатизація і екологізація освіти. При цьому відзначається недостатній рівень розвитку післядипломної освіти та перепідготовки фахівців.

В Україні дистанційне навчання розвинене недостатньо, тому потрібна систематизація світового досвіду в даному питанні і адаптація кращих світових практик поряд зі створенням українських інновацій в цій сфері. Нове положення про дистанційне навчання в Україні було прийнято в 2013 році. За цим положенням дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії учасників навчального процесу, віддалених одна від одної. При цьому передбачається створення спеціалізованого навчальної середовища. Такий підхід Міністерства науки і освіти в цілому відображає ситуацію, що склалася на ринку освітніх послуг у світі.

Онлайн курси створюються для досягнення різноманітних цілей, тому методика їх створення розрізняються. Існує безліч класифікацій онлайн курсів, серед яких наведемо наступні.

По-перше, онлайн курси можуть бути платними і безкоштовними. Більшість курсів, що надаються на базі університетів і при успішному закінченні яких студент отримує кредити, платні.

По-друге, за складністю матеріалу онлайн курси можуть бути орієнтовані на студентів з різним рівнем базової підготовки. Існують курси для студентів рівня бакалавр, магістр і PhD (аспірант), а також хобі-курси або курси для придбання деяких професійних навичок.

По-третє, по організації занять курси можуть викладатися:

- повністю онлайн (без особистого контакту викладача і студентів);
- частково онлайн (зазвичай курси на базі університету, коли семінари в групі або консультації з викладачем є обов'язковою частиною навчальної програми);
- традиційні курси, навчальні матеріали до яких представлені онлайн (наприклад, на сайті викладача або в навчальній системі університету).

По-четверте, курси можуть бути синхронними і асинхронними. Синхронні курси припускають спільні дії студентів і викладачів (або тільки студентів), в певний час, наприклад для виконання групової роботи, участі в вебінарах або ділових іграх. Асинхронні курси припускають велику гнучкість для студентів і викладачів, так як вони не повинні перебувати на платформі курсу в один і той же час. Більшість курсів, орієнтованих на велику кількість студентів з різних країн світу, є асинхронними.

Матеріал курсів складається на різних мовах. В цілому в світі спостерігається тенденція до збільшення кількості навчальних матеріалів англійською мовою. Створення дистанційних курсів з іноземної мови дозволяє залучити в процес навчання не лише студентів, а й широке коло осіб, зацікавлених у підвищенні свого рівня володіння мовою.

Оскільки в Центрі електронної (дистанційної) освіти ХНУ імені В.Н. Каразіна міститься комплекс курсів з англійської мови, розроблений для студентів-екологів (Англійська мова – I, Англійська мова – II, Англійська мова – III), вони можуть з успіхом використовуватися і для позауніверситетської аудиторії. Перешкодою на шляху до широкого використання цих курсів є дуже складна, трудомістка і така, що постійно ускладнюється, процедура сертифікації. Не дивлячись на те, що зазначені курси розроблялися ще в «першій хвилі» переходу на дистанційне навчання студентів-заочників і вже досить апробовані, на жаль, до теперішнього часу не всі вони сертифіковані.

В цілому, дистанційні освітні технології з використанням банку даних Цео ХНУ імені В.Н. Каразіна розкривають можливості і для бізнес-застосування напрацьовань.

ХУДОЖНЬО-БІОГРАФІЧНА ПРОЗА: ВИХОВНИЙ АСПЕКТ

Черкашина Т.Ю. (Харків)

Художньо-біографічний твір завжди відображав запити своєї епохи. Автор-«наставник» античності давав своєму читачеві, «освіченому дилетантові», відповіді на всі моральні шукання. Середньовічний автор біографічного твору підпорядковувався «винятковій владі релігійного канону» [2, с. 21] і завдяки описам життя святих активно формував християнський світогляд тогочасного читача. У XVI столітті з легкої руки Дж.Вазарі (автора «Життєписів найбільш знаменитих живописців, ваятелів та зодчих») побачив світ свого роду девіз авторів художньо-біографічних творів – «розважати та повчати одночасно» [1, с. 22]. Тогочасний автор ознайомлював читачів із життям та діяльністю видатних митців, виховував у читачів естетичні смаки та потяг до усього прекрасного, що цілком відповідало гуманістичному духові епохи. Автор епохи Просвітництва орієнтував читачів на велич людської особистості й через життя та діяльність певної, окремо взятої, особистості осмислював загальну природу людського існування, через ознайомлення читача із здобутками тогочасної науки займався його навчанням. Ця ж тенденція знайшла своє продовження і в XIX столітті. З плином епох, поступово, від повчання читача автор художньо-біографічної прози перейшов до його виховання. Автор стає «наставником» читача, читач отримує більшу свободу для власних думок та суджень. Якщо раніше автор нав'язував власну точку зору і читач мав її безапеляційно приймати, то на сучасному етапі розвитку художньої біографіки автор лише скеровує зусилля читача. Тим самим, від морально-етичного повчання читача, автор все більше схиляється до його естетичного виховання.

Література

1. Жуков Д. Биография биографии: размышления о жанре. – М.: Наука, 1980. – 135с.
2. Чишко В. Біографічна традиція та наукова біографія в історії та сучасності України / В.Чишко. – К.: БМТ, 1996. – 239с.

ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТОВ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ГРУППАХ С РАЗНЫМ УРОВНЕМ ЗНАНИЙ

Чернышова Н.В. (Харьков)

Владение иностранным языком является обязательным условием профессиональной подготовки современного специалиста любого профиля. В нашем университете обучаются иностранному языку и профессионально-ориентированному иностранному языку студенты многих специальностей.

Студенты первого года обучения поступают учиться с разной подготовкой по иностранному языку, с разным уровнем знаний по выбранной дисциплине, поэтому одной из актуальных проблем преподавания является обучение студентов иностранному языку с разным уровнем языковой подготовки.

Одним, и самым эффективным, из способов решения данной проблемы является разделение студентов на группы начинающих и продолжающих. К сожалению, данный подход возможен не на всех факультетах, а, если быть более точным, на сегодняшний день применяется достаточным редко.

Самым распространенным подходом является комплектация смешанных групп по уровню знаний. Многими методистами и преподавателями иностранного языка считается, что неделение студентов на группы по уровню знаний мотивирует отстающих догнать своих одноклассников с более высоким уровнем. Однако, данный подход не стимулирует студентов с более высоким уровнем совершенствовать свои знания.

В связи с вышеизложенным, перед преподавателем иностранного языка стоит непростая задача обеспечения психологически комфортных условий обучения для каждого с тем, чтобы все могли полностью реализовать свой потенциал и постоянно улучшать результаты. Очевидно, что обеспечить дифференциацию в обучении возможно с помощью различных видов работы в ходе одного занятия. Цель разноуровневых заданий заключается не только в развитии различных навыков чтения и письма, но и применении изученного материала.

Например, после чтения и перевода текста по специальности предлагаются следующие виды работы: более слабые студенты в парах составляют диалог к пройденному тексту (тем самым проверяется грамотность построения вопросительных предложений, знание содержания и лексики пройденного текста и формируется умение слушать, извлекать максимально полезную для ответа информацию из вопроса и формирование распространенного ответа), что впоследствии облегчит и поможет в составлении аннотации к научным текстам. Тогда как студенты с более высоким уровнем составляют аннотацию и выступают с ней.

Видами заданий, общими для всех студентов группы могут быть написание словарного диктанта по специальной лексике к пройденному тексту и перевод с родного языка на английский предложений, включающих лексику по тексту и пройденную грамматику.

Также студентам с более высоким уровнем предлагается проведение следующих тематических занятий самостоятельно: «Новое в Биологии», «Kharkiv City Tour», «USA Avia», «A Glimpse of London», «Maths & Arts», «English Speaking Countries». Этим студентам поручается организация и

проведення заняття згідно заданої теми, координація дій всіх інших студентів групи, планування їх виступів, проголошення вступної та заключної мови.

Виходячи з досвіду роботи, можна зробити висновок, що диференціація в навчанні – це створення сприятливих умов для виявлення здібностей студентів. Г. Песталоцці, Руссо, М. Монтесорі наголошували на тому, що вчителю слід поважати передіснуючий даному етапу навчання досвід учня та особливості його розвитку. Починати треба з того, що знайомо учню, поступово розкриваючи перед ним все більш складні явища, опираючись на самостійну активність навчаючись.

Література

1. Федотова Н.В. Рівнозначне навчання: перспективний підхід до вивчення англійської мови чи наступний тупик? / Н.В.Федотова // Журнал «Англійська мова» – 2013. – № 19. 2. Крупенкіна Ф.А. Навчання іноземній мові в рівнозначній групі / Ф.А. Крупенкіна // Сучасні тенденції в навчанні іноземними мовами та міжкультурної комунікації. Матеріали Міжнародної заочної науково-практичної конференції, 24 березня 2011 р. Електросталь: Новий гуманітарний інститут, 2011. 3. Білогрудова В.П. Про дослідницьку діяльність учнів у умовах проектного методу / В.П. Білогрудова // Іноземні мови в школі. – 2005. – № 8.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Чирва Т.Д., Короткова Н.М.(Харків)

Головна мета навчання англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах – формування в учнів комунікативної компетентності з урахуванням комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань і навичок, оволодіння вміннями та навичками спілкуватися в усній і письмовій формі з урахуванням мотивів, цілей та соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях. Для успішної реалізації цієї мети все більш актуальним постає питання використання інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Використання сучасних інформаційних технологій на уроках – надзвичайно актуальне і водночас проблематичне питання для вчителя іноземної мови. Сьогодні це – одна з умов успішного вивчення іноземної мови. Тому вчитель іноземної мови повинен, окрім ґрунтовної фахової підготовки, володіння сучасною комунікативною методикою, використовувати

інформаційні технології на усіх етапах навчання – це вимога часу. Сучасні інформаційні технології мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним. Навіть дуже «традиційний» вчитель зі стійким імунітетом до втручання новітніх технологій не може заперечити, що Інтернет є дуже багатим джерелом потенційних навчальних ресурсів. Та поки вчителі ще лише готуються до викладання предмета з використанням комп'ютерів, учні вже давно вчать за допомогою Інтернету [2]. Сьогодні розробляється методика вивчення іноземних мов із використанням ресурсів Інтернету. Існують прихильники ідеї вивчення іноземної мови лише за допомогою зазначеної мережі, без традиційної роботи з підручником. Проте більшість учителів надають перевагу використанню Інтернету паралельно з традиційними засобами навчання, інтегруючи його в навчальний процес [3]. Використання комп'ютера та цифрових ресурсів у процесі вивчення іноземної мови є одним із найголовніших напрямів роботи методичного об'єднання вчителів іноземної мови нашої школи. Всі вчителі іноземної мови КЗ «ХСШ №93» використовують на своїх уроках ІКТ для пошуку та отримання додаткової інформації розширення та поглиблення знань з використанням системи Інтернет, більш повного задоволення особистісно-орієнтованих запитів учнів; формування та закріплення навичок, прийомів, способів, умінь їх застосування; комплексного застосування ІКТ з іншими видами дидактичних засобів.

Напрямки використання ІКТ на уроках англійської мови:

- використання Інтернету;
- використання компакт-дисків для виконання практичної роботи, проекту, написання реферату;
- виконання будь-якого творчого завдання;
- використання на уроці мультимедійних можливостей комп'ютера, що є наочним посібником [4].

Комп'ютер природно вписується в життя учнів і є одним з найефективніших засобів, що допомагає значно урізноманітнити процес навчання. Комунікативність – це перша і природна потреба тих, що вивчають іноземну мову, але, справа в тому, що при оволодінні іноземною мовою в атмосфері рідної мови, іноземна мова постає як штучний засіб спілкування. Він ніяк не може конкурувати з рідною мовою, довершеним і всеохоплюючим засобом спілкування. І, так звані, «природні» ситуації, що використовуються при навчанні, носять по суті штучний характер. Тому, якщо розраховувати лише на природу комунікацію на іноземній мові, навряд чи вдасться зберегти мотивацію і досягти успіху. Саме тому на уроках англійської мови ми

використовуємо новітні методи навчання для забезпечення природної потреби використання іноземної мови та підвищення мотивації учнів до вивчення мови [5].

Література

1. Захарова І.Г. Інформаційні технології в освіті: Учеб. посібник для студ. Вища. пед. учеб. закладів. – М.: Видавничий центр "Академія", 2003. – 192 с.
2. Коломінова О.О., Роман С.В. Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі/ О.О. Коломінова, С.В. Раман // Іноземні мови. – 2010. – №2 с. 40–47.
3. Маслюк Ю. А. Проблеми використання інформаційних та комунікаційних технологій у навчальній діяльності / Інновації в освіті. – 2006. – № 1. – С. 117-123.
4. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.- метод. посібн. За ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво. А.С. К., 2004 – 192 с.
5. Ставицька І.В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ВРАХУВАННЯ ПЕРШОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ВИМОВИ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ

Чухно О. А. (м. Харків)

Запорукою професійного росту людини є володіння нею щонайменше двома іноземними мовами. Відтак, перед мовними ВНЗ постає завдання інтенсифікувати процес вивчення майбутніми вчителями другої іноземної мови (ІМ2) та підготувати їх до успішного навчання цієї мови інших. Інтенсифікації процесу навчання ІМ2 сприяє врахування досвіду оволодіння студентами першою іноземною мовою (ІМ1). Її вплив є особливо відчутним на фонетичному рівні, коли в іншомовному мовленні студентів з'являється акцент ІМ1, що може негативно позначитися на здійсненні ними професійної діяльності в подальшому.

У той час як науковці наголошують на важливості врахування ІМ1 [1; 2], особливості цього процесу в умовах навчання майбутніх учителів вимови ІМ2 досі залишаються невизначеними. Оскільки викладачі здебільшого не володіють ІМ1 студентів, а однією з найбільш поширених комбінацій мов, що вивчаються у ВНЗ є німецька / англійська, метою нашого дослідження є визначити особливості процесу врахування німецької мови (НМ) під час навчання майбутніх учителів вимови англійської (АМ) як ІМ2 викладачами, які не володіють НМ.

При визначенні зазначених особливостей ми зважаємо на: 1) спорідненість АМ та НМ, що надає великі можливості для позитивного перенесення;

2) необхідність професійної орієнтації процесу навчання майбутніх учителів вимови ІМ2, що передбачає формування в них умінь визначати особливості фонетичних одиниць АМ порівняно з НМ; 3) неможливість озвучування викладачем мовленнєвих одиниць НМ; 4) рівень володіння студентами вимовою ІМ1, що є, як правило, достатнім для самостійного озвучування ними мовленнєвих одиниць НМ.

Отже, серед особливостей урахування ІМ1 у навчанні майбутніх учителів вимови АМ як ІМ2 ми розрізняємо: експліцитне співставлення студентами звукових одиниць АМ і НМ; забезпечення студентів опорами, що ґрунтуються на мовленнєвому матеріалі НМі сприяють позитивному перенесенню з неї фонетичних навичок; озвучування студентами мовленнєвих одиниць НМ.

Наведемо приклади вправ, укладених із урахуванням зазначених рекомендацій:

Вправа 1. Listen to the words. Clap once if their final sound is identical to the German [ŋ] in “Song” or twice if it is identical to the German [n] in “Sohn”:

Sing, son, thing, run, ring, thin, wrong, bang, cling, bun.

Вправа 2. Listen and repeat. Pronounce the sound [p] like in German:

Park, port, proud, party, pretty, present, problem, probably.

Вправа 3. Listen and repeat. To pronounce the sound [æ] correctly, say the German [ɛ] like in “Äpfel” but open your mouth a little wider:

Fashion, travel, annual, animals, challenge, salary, fantastic, actually.

Вправа 4. Choose 7 words from the table below. Read them aloud to the group. The rest of the group put up their hands each time they hear an English word:

Eng.	reed, job, mug, lease, bath, thee	Germ.	Ried, Job, mag, ließ, Bass, sie
------	-----------------------------------	-------	---------------------------------

Вправа 5. Work in pairs. Answer your partner’s questions with the phrases below. Use High Fall like in the German sentence “Eristklug!”:

What’s your friend like?/How old is your Grandmother?

He’s cruel!	He’s great fun!	He’s smart!	She’s kind!	She’s 90!	She’s only 57!
-------------	-----------------	-------------	-------------	-----------	----------------

Оскільки завдання до вправ містять мовленнєві одиниці НМ, вони повинні озвучуватися студентами. Слід також зазначити, що такі вправи надають можливість викладачу, не володіючи НМ, проконтролювати їх виконання. У Вправі 1 опорою для викладача є символи транскрипції, що позначають ідентичні звуки АМ і НМ. Під час виконання інших вправ викладач очікує від студентів, попри відштовхування від ІМ1, коректне відтворення звуків та інтоном АМ, що дозволяє йому почути та виправити будь-які відхилення від нормативної вимови.

Перспективою подальших розвідок є розробка підсистеми вправ для навчання студентів вимови АМ після НМ з урахуванням визначених особливостей.

Література

1. Бим И.Л. Концепция обучения второму иностранному языку (немецкому на базе английского): Учебное пособие / Бим И.Л. – Обнинск: Титул, 2001 – 48 с.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, пед. і лінгв. ун-тів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Є. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

СТРАТЕГИИ ПОСТРОЕНИЯ ОБРАЗОВ СОЗНАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ НООСФЕРНОЙ ЛИНГВОДИДАКТИКИ

Шамаева Ю.Ю. (Харьков)

Для достижения эффективных результатов в обучении иностранным языкам необходимым представляется поиск комбинации структурно-функционального и коммуникативного методов с учетом индивидуальной (возрастной, социальной, психологической) специфики обучаемого и выработкой внутреннего активного и глубоко позитивного отношения к познанию языка (Д.Б. Никуличева, В.В. Сидорова, Л.М. Урубкова, Т. Chao, С. Nelson). В этой связи именно ноосферное измерение лингводидактики, предполагающее фокус на «раскрытии внутренних ресурсов личности обучаемого, выявлении уже заложенных в нем потенциальных возможностей в соответствии с природой человеческого восприятия» [1, с. 28], приобретает статус стратегического в процессе постижения иностранных языков как экологии раскрытия высшего «Я» обучающего и обучаемого через их творческую интеракцию по всем перцептивным каналам.

Ноосферная лингводидактика XXI века, обеспечивая права человека на экономичное, инструментальное, эстетическое творческое эмоциональное мышление посредством научения иностранным языкам, решает целый ряд задач, среди которых важнейшими являются формирование мировоззрения, просвещение, социализация, инкультурация. Поэтому обращение к образам сознания и способам их реконструкции как одной из основополагающих биоадекватных стратегий обучения иностранным языкам на допороговом, пороговом и послепороговом уровнях способствует организации опыта обучаемого в соответствии с этапами восприятия и переработки информации, оказываясь эмпирически оправданной с точки зрения существенного улучшения навыков чтения, аудирования, письма и говорения на иностранном языке.

Ввиду того, что «одним из важнейших принципов полиглотов является стадильность в изучении языка» [2, с. 10], образ сознания как междисциплинарная опора при освоении языковой информации обуславливает ее последовательно-интегративное восприятие, обработку и хранение в семиотическом, психофизиологическом, этнопсихосемантическом, кросс-культурном измерениях [3]. Тогда, как показывает наша многолетняя практика, реализация стратегии построения образов языкового сознания происходит наиболее эффективно при использовании техники моделирования психосемиотического тетраэдра образа сознания для полного воссоздания и описания взаимосвязи и удельного веса каждой составляющей структуры образа, обращая внимание при освоении необходимых базовых навыков на гаптические проявления, влияние слова/конкретного языка и аспекты чувственной ткани предмета. Мы выделяем в психосемиотическом тетраэдре девять полюсов, каждый из которых с очевидностью активизирует процессы интериоризации иностранного языка: предметное содержание ассоциированного образа, чувственная ткань предметного содержания, личностный смысл, эмоция, значение, чувственно-эмоциональная ткань значения, слово или знак, чувственно-эмоциональная ткань слова/знака, гаптический полюс. Таким образом, создается база формирования готовности к функционированию на иностранном языке, поскольку гарантируется успешность создания контекста, что находит выражение в достижении цели коммуникации, согласовании действий, формировании культурной и личностной значимости языковых и дискурсивных единиц/миров.

Литература

1. Маслова Н.В. Ноосферное образование / Н.В. Маслова. – М.: Холодинамики, 2002. – 338 с. 2. Никуличева Д.Б. Говорим, читаем, пишем. Лингвистические и психологические стратегии полиглотов / Д.Б. Никуличева. – М.: Флинта, 2014. – 288 с. 3. Сидорова В.В. Культура образа. Кросс-культурный анализ образа сознания / В.В. Сидорова. – Х.: Гуманитарный центр, 2012. – 220 с.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Шарун Ю.Ф. (Харків)

Сучасні тенденції у викладанні англійської мови у ВНЗ пов'язані з використанням інформаційних технологій. Використовуючи комп'ютер на заняттях, викладач готує студентів до майбутнього життя в інформаційному суспільстві. Задача полягає у тому, щоб майбутній фахівець зміг самостійно навчатися, використовуючи ПК та англійську мову.

Викладач повинен сформувати в студентів такі навички: навички самостійної роботи з навчальним матеріалом; навички роботи в команді; самоконтролю; а також наступні вміння: вміння сформулювати завдання і самостійно його вирішити; вміння працювати на персональному комп'ютері.

Розгляньмо використання комп'ютеру для створення презентацій на заняттях з англійської мови. Ефективність впливу навчального матеріалу на студентів багато в чому залежить від ступеня ілюстративності матеріалу. Візуальна насиченість навчального матеріалу робить його яскравим, переконливим і сприяє інтенсифікації процесу його засвоєння. Комп'ютерні презентації дозволяють акцентувати увагу студентів на значущих моментах наданої інформації та створювати наочні ефектні зразки у вигляді ілюстрацій, схем, діаграм, графічних композицій і т. ін. Презентація дозволяє впливати відразу на кілька видів пам'яті: зорову, слухову, емоційну та в деяких випадках моторну. Володіючи такою можливістю, як інтерактивність, комп'ютерні презентації дозволяють ефективно адаптувати навчальний матеріал під особливості студентів. Посилення інтерактивності призводить до більш інтенсивного участі в процесі навчання самого студента, що сприяє підвищенню ефективності сприйняття і запам'ятовування навчального матеріалу.

Переваги використання комп'ютерних презентацій в навчанні включають: загальнокультурний розвиток студентів; удосконалення навичок володіння комп'ютером; удосконалення мовленнєвого рівня; індивідуалізація навчання (диференційовані завдання); підвищення мотивації до вивчення іноземної мови і т. ін.

Можна виділити кілька основних форм використання комп'ютерних презентацій на занятті: презентації для занять, щоб повторити та узагальнити вивчений матеріал, та комп'ютерні презентації пізнавального характеру.

Отже, використання комп'ютерних презентацій на заняттях з англійської мови дозволяє, головним чином, підвищити мотивацію студентів та служить ефективним інструментом узагальнення та систематизації знань.

ПРОБЛЕМНОЕ ОБУЧЕНИЕ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТОВ

Шитикова (Ластовка) К.И. (Харьков)

Современная учебная программа в ВУЗе предполагает достаточно большое количество часов, выделенных на самостоятельное обучение. По этой причине преподаватели все чаще прибегают к проблемному обучению, направленному на развитие самостоятельности и аналитических способностей, проявление творческой активности, а также активизацию познавательного

интереса у обучающихся, что существенно отличает его от традиционного обучения, которое предполагает предоставление информации в полном виде преподавателем, определенную пассивность студента и, как следствие, заучивание готового материала. Как видим, традиционный метод сводит к минимуму мыслительную и творческую активности обучающихся, что приводит к отсутствию мотивации к углублению знаний иностранных языков и развития продуктивного мышления.

Так как современному конкурентоспособному специалисту в любой области необходимо обладать навыками владения иностранным языком и быть в курсе развития своей сферы в мировой практике, главными задачами преподавателя являются создание условий для погружения в языковую реальность и контроль хода работы.

Основываясь на диалогическом характере, поэтапными способами внедрения проблемного профессионально-ориентированного обучения иностранному языку могут быть следующие виды деятельности:

- 1) обсуждение спорных тем по специальности в группе;
- 2) дискуссии, затрагивающие актуальные вопросы в определенной сфере, проводимые на всем курсе;
- 3) форумы, организованные для всего факультета (где принимают участие студенты 1-5 курсов);
- 4) конференции среди факультетов одного направления разных ВУЗов.

В таких видах деятельности преподаватель выступает лишь регулировщиком процесса, при этом студенты самостоятельно решают задачи, поставленные перед ними, а главное – развивают коммуникативные способности, так как иноязычная коммуникативная компетентность формируется при консолидации непосредственно общения и усвоения опыта этого общения. Особенно ценно то, что обучающиеся в процессе подготовки знакомятся / овладеют / закрепят лексико-грамматический материал, который необходим для развития монологической речи и принятия участия в диалогах / полилогах.

Упомянутые выше способы проблемного обучения провоцируют коммуникацию на иностранном языке в сфере будущей профессиональной деятельности студентов, вызывая интерес к обсуждаемой теме и побуждая их к анализу предлагаемой проблемы, а также способствуют накоплению опыта общения в различных ситуациях на иностранном языке. Все это направлено не только на развитие навыков письма (изложение актуального вопроса в письменном виде как подготовительный этап), чтения (ознакомление с письменным изложением проблемы предложенной для дальнейшего

обсуждения), аудирования (восприятию информации на слух), говорения (непосредственно обсуждение темы), а также профессиональных навыков.

Все вышеперечисленное вносит неоспоримый вклад в успешное освоение иностранного языка студентами, так как эмпирическим путем доказано, что проблемное обучение не только повышает мотивацию к изучению языка, но и, благодаря самостоятельному поиску информации и подготовке к поставленной задаче, материал прочно закрепляется в памяти обучающихся.

Таким образом, проблемное обучение осуществляет одну из главных задач современной методики преподавания иностранных языков – приобретение навыков коммуникации.

КОМУНІКАТИВНИЙ КОНТАКТ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Шпак О.В. (Харків)

Сучасні психологи та педагоги єдині у тому, що будь-яка діяльність та її результат залежать, перш за все, від спонукань та потреб індивіда, тобто мотивації – поштовху людської діяльності. Однією з головних тенденцій процесу навчання іноземним мовам є комунікативність як природна потреба людини в суспільстві. Оволодіння комунікативною компетенцією передбачає оволодіння іншомовним спілкуванням в єдності всіх його функцій: інформативної, регулятивної, емоційно-оціночної та етикетної. У ході реалізації цих функцій вирішуються певні комунікативні завдання та формуються основні комунікативні вміння студентів-філологів.

Комунікативний контакт як одиниця спілкування характеризується своєю двошаровістю: поєднанням інформативної та фактичної функцій. Лексична одиниця *Communicate* поєднує ідеї інформативного і фатичного спілкування, закладені у понятті «контакт»: “*succeed in conveying information, evoking understanding*” та “*relate socially*”, “*delicate perception of the right thing to say of do without offending, skill in dealing with people*” – вміння спілкуватися, делікатне, **тактовне** ставлення до співрозмовника з метою запобігання образи. Фатична функція мови, закорінена на принципах кооперації та ввічливості, забезпечує соціально прийнятне та психологічно комфортне протікання спілкування (у нашому випадку, заняття) на всіх його фазах: встановлення, підтримання та розмикання контакту. Комунікативна категорія КОНТАКТ, таким чином, виявляється традиційно пов’язаною з комунікативною категорією ввічливості.

Іншою характеристикою комунікативної категорії КОНТАКТ є її двополярність: контакт може бути як унісонним («+полярність»), так і дисонансним («-полярність»). Унісонний контакт, на відміну від дисонансного,

маніфестує реалізацію стратегії кооперації за допомогою **тактик**, заснованих на принципах ввічливості (**такту**, етикету, великодушності, схвалення, скромності, згоди та симпатії), які утворюють не тільки фундамент інформаційно-регулятивної компетенції, але й комунікативну норму спілкування, особливо у педагогічній сфері. Викладачі вищого навчального закладу покликанні давати не лише знання (інформативна функція контакту), а й мовну культуру, яка є своєрідним індикатором якості отриманої освіти [2]. У ВУЗі все починається з викладача, з його вміння налагодити зі студентами педагогічно доцільний контакт як основу творчого спілкування. Бути тактовними є моральною вимогою до викладачів, особливо філологів, оскільки вони мають спілкуватися з особистостями, що розвиваються у напрямку оволодіння мовами.

Педагогічний такт, що проявляється в урівноваженості поведінки вчителя (витримка, самовладання, у поєднанні з безпосередністю в спілкуванні, справедливістю, педагогічною технікою, почуттям гумору), передбачає також довіру до студента, підхід до нього з «оптимістичною гіпотезою» [1]. Педагогічний такт розкривається у гнучкості поведінки педагога – у **тактиках**, які він обирає. Ситуативна дискурсивна детермінованість комунікації пов'язана з тим, що, залежно від характеру екстралінгвальної дійсності комуніканти вимушені здійснювати постійний відбір оптимальних, фатичних або інформативних, засобів контакту для реалізації своїх комунікативних намірів. Викладач виступає перед студентами в різних ролях, які вимагають прояв такту в різних тональностях. На заняттях – чіткість, коректність у поданні матеріалу; строгість і сухуватий тон спілкування, коли група не готова до заняття. У позакласній роботі – невимушеність, душевність, розкутість, які особливо необхідні в індивідуальних бесідах, під час кураторських годин [2].

Педагогічний такт виховується разом з майстерністю. Він є результатом духовної зрілості викладача, великої роботи над собою з придбання спеціальних знань і виробленню умінь спілкування. Звичайна позиція викладача – співпраця, яка передбачає діловий рівень спілкування. Ця позиція створює довірливу атмосферу навчального процесу, в якому студент–рівноправний партнер контакту. При цьому викладач повинен завжди поважати людину в своїх студентах і берегти власну гідність [1].

«Учитель – це людина, яка може робити важкі речі легкими», – сказав американський філософ XIX сторіччя Ральф Емерсон. Висока мотивація, яка з'являється завдяки унісонному комунікативному контакту викладача і студента, сприяє плідній роботі й формуванню стійких знань та умінь філолога.

Література

1. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.uchportal.ru/publ/26-1-0-2259> 2. К.М. Тимофіїва. Культура мови в закладах освіти <file:///D:/Данные/Downloads/135-230-1-SM.pdf>

HOW MANY WORDS DO WE NEED TO TEACH?

Щур Н.М. (Харків)

Learning vocabulary is a very important part of learning a language. The more words you know, the more you will be able to understand what you hear and read; and the better you will be able to say what you want to when speaking or writing. Every day you hear or read many new English words. You also find them in your dictionary when you are translating from your own language. The vocabulary you know can be divided into two groups – passive vocabulary and active vocabulary. Passive vocabulary contains all the words that you understand when you read or listen, but which you do not use (or cannot remember) in your own writing and speaking. Active vocabulary is all the words you understand, plus all the words that you can use yourself. Your active vocabulary, in English and your own language, is probably much smaller than your passive vocabulary. But how many words are there and how many words do we need to teach?

Counting words is a complicated business. For a start, what do we mean by a word? How do we count different uses of the same word? How do we deal with idiomatic uses? And, of course, new words are being added to the language all the time.

Despite such difficulties, researchers have tried to estimate how many words native speakers know in order to assess the number of words learners need to learn. Estimates for native speakers vary between 12,000 and 20,000 depending on their level of education. One estimate is that a native speaker university graduate knows about 20,000 word families, not including phrases and expressions. This huge number of items presents a challenge that would be impossible for most English language learners, and even for many native speakers.

Fortunately, it is possible to get along in English with fewer than 20,000 words. Another way of deciding the number of words learners need is to count how many different words are used in an average spoken or written text. Because some high-frequency words are repeated, it is said that learners can understand a large proportion of texts with a relatively small vocabulary. So, for example, learners who know the most frequent 2,000 words should be able to understand almost 80 percent of the words in an average text, and a knowledge of 5,000 words increases learners' understanding to 88.7 percent. For spoken language, the news is even better since about 1,800 words make up over 80 percent of the spoken corpus. While learning up

to 5,000 words is still a challenge, it represents a much more achievable learning goal for most learners than 20,000 words.

The number of words you know is one of the most reliable indicators of your level. If you track the size of your vocabulary, you should be able to tell what level you are at. But how big your vocabulary should be for each level

LanguageLevel	Number of Base Words Needed
A1	500
A2	1000
B1	2000
B2	4000
C1	8000
C2	16000

So far there are two lessons to be learned from all of this. First, it seems important to identify what the most frequent 2,000 to 5,000 vocabulary items are and to give them priority in teaching. Second, students need to become self-sufficient learners. It is unlikely that teachers can cover in class the huge number of vocabulary items that students will need to use or understand, so it is equally important to help students with how to learn vocabulary as well as with what to learn.

СПИСОК АВТОРІВ

Авдєєнко І.М.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Авксентьєва Д.А.	Викладач кафедри обліку та аудиту Харківського інституту бізнесу та менеджменту
Алавердові Е.В.	Кандидат тех. наук, доктор соціальних наук Грузинського технічного університету
Андрущенко А.О.	Кандидат педагогічних наук, викладач кафедри романської філології та перекладу ХНУ імені В.Н. Каразіна
Артеменко Я.В.	Вчитель англійської та французької мов ХЗОШ №140
Бабасєва А.Г.	Викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Байбекова Л.А.	Викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Беловолова Т.В.	Вчитель ХГ №83
Беляєва Е.Ф.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна
Беляєва О.Ю.	Викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Бігич О.Б.	Доктор педагогічних наук, професор кафедри методики викладання іноземних мов та інформаційно-комунікативних технологій Київського національного лінгвістичного університету
Бірюкова К.В.	Вчитель французької мови ХСП № 62
Бойко Г.О.	Аспірант кафедри методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій Київського національного лінгвістичного університету
Бондарь С.Н.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ

	імені В.Н. Каразіна
Брославська Л.Я.	Викладач кафедри іноземної філології КЗ “Харківська гуманітарно-педагогічна академія”
Варенко Т.К.	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології
Васянович Є.А.	Вчитель англійської мови та інформатики ХЛ №89
Візірякіна Ю.В.	Вчитель ХЗОШ №140
Вітренко І.О.	Вчитель англійської мови ХСШ № 156, вчитель вищої категорії
Волкова О.Є.	Вчитель англійської мови ХСШ №17
Воробйова І.М.	Старший викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Вороніна Д.О.	Викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Вороніна Є.М.	Викладач англійської мови Харківської ЗОШ
Вороніна К.В.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Вороніна М.Ю.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри романської філології та перекладу ХНУ імені В.Н.Каразіна
Гаврилова О.В.	Вчитель англійської мови ХСШ №156, вчитель вищої категорії, старший вчитель
Галстян А.Г.	Викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Глущенко Т.О.	Вчитель німецької мови Ізюмської ЗОШ №6
Грибкова І.Ф.	Вчитель англійської мови ХГ №39
Гридасова О.І.	Кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Гулая Є.В.	Вчитель англійської мови Красноградського багатoproфiльного ліцею

Гусєва Г.Г.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Дорошенко М.В.	Вчитель німецької мови ХСШ №62
Дмитрикова О.В.	Викладач англійської мови Харківської ЗОШ
Дудолодова А.В.	Кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Дудолодова О.В.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В. Н. Каразіна
Депнер Гюнтер	Професор Університету міста Бохум, Німеччина
Зеніч О.В.	Викладач англійської мови Харківської ЗОШ
Зоріна Т.М.	Викладач англійської мови Харківської ЗОШ
Іваніга О.В.	Старший викладач кафедри іноземних мов та перекладу факультет міжнародних економічних відносин, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Ільєнко О.В.	Кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова
Жарінова Є.Г.	Старший викладач кафедри І-06 Московського авіаційного інституту
Зубкова Л.М.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Капнист Н.Н.	Педагог Муніципального закладу «Центр дитячої творчості», місто Саратов
Качанова О.В.	Вчитель англійської мови Солоницівського навчально-виховного комплексу «Перлина»
Ковальова А.В.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна
Кондрацька М.И.	Вчитель англійської мови Харківської ЗОШ І-ІІІ ступенів №140
Корнєєва І.О.	Аспірант Київського національного лінгвістичного

	університету
Короткова Н.М.	Вчитель ХСШ №93
Костікова І.І.	Доктор педагогічних наук, професор кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Котова А.В.	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна
Кравченко Н.М.	Вчитель вищої категорії, старший вчитель ХСШ № 99
Красюкова М.М.	Викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Кривенко В.П.	Кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології та перекладу ХНУ імені В.Н. Каразіна
Криворучко С.К.	Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романської філології та перекладу ХНУ імені В.Н. Каразіна
Кубрак С.В.	Кандидат педагогічних наук, викладач кафедри іноземних мов Житомирського національного агроекологічного університету
Кузнецова О.В.	Викладач кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Кузьмина В.С.	Старший викладач кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Левдик С.В.	Викладач англійської мови Харківської ЗОШ
Легуцька О.І.	Викладач кафедри англійської філології ХНУ імені В. Н. Каразіна
Ленкова Л.О.	Старший викладач кафедри іноземних мов УО «Гродненский государственный университет им. Я. Купалы»
Ленська О.О.	Кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Лешньова Н.О.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ

Литвиненко С.В.	імені В.Н. Каразіна Викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Лихачова Г.О.	Вчитель англійської мови ХЗОШ №143
Лопатіна М.М.	Вчитель німецької мови ХСШ №62
Луганцова Є.О.	Вчитель англійської мови ХЗОШ №19, вчитель вищої категорії
Лутай К.С.	Вчитель англійської мови ХЗОШ №164
Лю Юйін	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри китайської мови, літератури та культури Хебейського педагогічного університету (КНР)
Малихіна О.П.	Викладач англійської мови Харківської ЗОШ
Матвієнко В.В.	Вчитель ХЗОШ №72, вчитель-методист
Матвійчук О.М.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Матюхіна Ю.В.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Мащенко С.Г.	Доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ Імені В.Н. Каразіна
Мірошніченко Ю.Д.	Вчитель англійської мови ХГ №163, вчитель вищої категорії
Морозова І.І.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Мох Ю.А.	Кандидат педагогічних наук, доцент Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
Нагорна О.О.	Кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри мовознавства Хмельницького університету управління та права
Найдіна Є.С.	Викладач кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Немчонок С.Л.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна

Нефьодова О.Д.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Нікітіна Л.Д.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Овсяннікова Л.Е.	Вчитель ХГ № 6 «Маріїнська гімназія»
Огородник Н.Є.	Кандидат педагогічних наук, доцент Херсонської державної морської академії
Оніщенко Н.А.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології та перекладу ХНУ імені В.Н. Каразіна
Павлова Л.В.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Пасинок В.Г.	Доктор педагогічних наук, професор, декан факультету іноземних мов ХНУ імені В.Н. Каразіна
Патій П.Ю.	Викладач Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди
Пешкова О.Г.	Викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Полоцька О.О.	Кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Попова Н.В.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри лінгвістики та міжкультурної комунікації факультету іноземних мов Санкт – Петербурзького державного політехнічного університету
Прищенко Н.В.	Вчитель англійської мови ліцею №2 Дергачівської районної ради Харківської області
Прокопенко А.А.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Птушка А.С.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна

Рапава Р.Б.	Викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна
Репецька Г.В.	Вчитель англійської та німецької мов Люботинської ЗОШ № 4
Решетняк Т.М.	Вчитель англійської мови Іванчуківської ЗОШ, вчитель-методист, відмінник освіти України
Рибакова О.В.	Викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В. Н. Каразіна
Рибіна І.М.	Вчитель французької та англійської мов ХСШ № 85
Рубцов І.В.	Старший викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Рубцова М.А.	Старший викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Рудая Н.В.	Викладач кафедри східних мов ХДПУ
Рябих М.В.	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Савченко Н.М.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Самохіна В.О.	Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Сапарбаєва Анажан	студентка 4-го курсу ХНУ імені В.Н. Каразіна
Свердлова І.О.	Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ ім. В.Н. Каразіна
Свердлова І.С.	Вчитель російської мови в спеціалізованій математичній школі міста Вінчестер, США
Селяхатін Чітчі	Доцент Стамбульського університету
Семенюк М.О.	Вчитель англійської мови ХЗОШ №167

Сергеева О.А.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Сердюк В.М.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Синекоп О.С.	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «КПІ імені Ігоря Сікорського»
Скриль О.І.	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна
Солощук Л.В.	Доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Стрельченко Д.В.	Викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Ступницька Н.М.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Strikauskas I.V.	Викладач англійської мови
Тарасова О.В.	Вчитель спеціалізованої економіко-правової школи Народна Українська Академія, вчитель вищої категорії
Тарасова С.О.	Викладач кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Ташченко Г.В.	Викладач кафедри теорії та практики перекладу англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Ткаля І.А.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна
Ткачук Н.О.	Вчитель французької мови Солоницівського колегіуму, вчитель вищої категорії
Туренко Р.Л.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Timo Sippala	Професор Університету міста Хельсинки
Халіна Т.В.	Викладач англійської мови Харківської ЗОШ
Хвостик Л.І.	Вчитель німецької мови Вільшанської ЗОШ, вчитель-методист

Червінко Є.О.	Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Черкашина Н.І.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Черкашина Т.Ю.	Доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри романської філології та перекладу Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Черниш Т.В.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Чернишова Н.В.	Старший викладач кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Чирва Т.Д.	Вчитель ХСШ №93, вчитель вищої категорії, старший вчитель
Чухно О.А.	Викладач кафедри англійської фонетики і граматики ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Шамаєва Ю.Ю.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Шарун Ю.Ф.	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови ХНУ імені В.Н. Каразіна
Шестопалова К.В.	Викладач англійської мови Харківської ЗОШ
Шитікова (Ластовка) К.І.	Викладач кафедри англійської мови ХНГУ імені В.Н. Каразіна
Шпак О.В.	Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології ХНУ імені В.Н. Каразіна
Щур Н.М.	Вчитель англійської мови ХСШ №62

Наукове видання

«МЕТОДИЧНІ ТА ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ШЛЯХИ
ІНТЕГРАЦІЇ ШКОЛИ ТА ВНЗ»

Матеріали ІХ Міжнародної науково-методичної конференції

Українською, англійською, німецькою, російською та іспанською мовами

Відповідальний за випуск: Полоцька О.О.

Технічні редактори: Матвійчук О.М., Пешкова О.Г., Бабаєва А.Г.

Комп'ютерне верстання: Пешкова О.Г.

Автори публікацій несуть повну відповідальність за добір, точність,
достовірність наведених даних, фактів, цитат, інших відомостей.

Матеріали друкуються мовою оригіналу.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 8,75. Наклад 170 пр.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

61022, м. Харків - 22, майдан Свободи, 4.

Видавництво Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Тел. 705-24-32

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.09